

- 1 -

DOĞAN KAYA

**ÂŞIK ŞENLİK'İN
LÂTİF ŞAH
İLE
MİHRİBAN SULTAN
HİKÂYESİ**

VİLÂYET YAYINEVİ

Dr. Doğan KAYA

**ÂŞIK ŞENLİK'İN LÂTİF ŞAH İLE
MİHRİBAN SULTAN
HİKÂYESİ**

Vilâyet Yayınevi

1. Baskı

Erol Mahiroğulları
Paşa Camii Altı No: 15 SİVAS
Tel: 0346 225 22 96

ISBN:

Kapak Tasarımı:

Yazılım ve Baskı:

Editör: Taha Tuna Kaya

Ankara-2012

5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu uyarınca bu kitabın her türlü yayın hakkı yazara mahfuzdur. Hiçbir şekil ve teknikle kısmen veya tamamen çoğaltılamaz. Kaynak gösterilmek kaydıyla alıntı yapılabilir.

Dr. Doğan KAYA

1952 Mayıs'ında Sivas'ın Acıyurt köyünde doğdu. İskender ve Kadriye'nin oğludur. Altı çocuklu ailenin üçüncü çocuğudur. Kaya, Sivas'ta Dört Eylül İlkokulu, Atatürk Ortaokulu ve Sivas Lisesini bitirdikten sonra, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümüne girdi (1970). 1974'te bu bölümden mezun oldu. Sivas Lisesi, Diyarbakır Dicle Öğretmen Lisesi, Aksaray Ortaköy Lisesi, Bakırköy İmam-Hatip Lisesinde edebiyat öğretmenliği yaptı. Askerlik hizmetini yedek subay olarak Kırklareli'nin Vize ilçesinde yerine getirdi. 1983'te Cumhuriyet Üniversitesinin açmış olduğu Halk Edebiyatı Uzmanlığı kadrosu imtihanına girip başarılı oldu ve bu göreve getirildi. 1988'de C.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü "*Mahmut ile Nigâr Hikâyesi Üzerinde Mukayeseli Bir İnceleme*" konulu tezini vererek Yüksek Lisansını, 1991'de G.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsünde "*Sivas'ta Âşıklık Geleneği ve Âşık Ruhsatı*" konulu teziyle de doktorasını yaptı. Yazdığı şiirlerin bir kısmında *Mahcubî* mahlasını kullandı. 2002-2003 öğretim yılında Bişkek'te Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Türkoloji Bölümünde öğretim üyesi olarak çalıştı. *İLESAM*, *Türkiye Yazarlar Birliği* ve *Folklor Araştırmaları Kurumu* üyesi olan Kaya, halen Cumhuriyet Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde öğretim üyesi olarak çalışmakta olup evli ve Sibel, Zeynep Aslıhan ve Tâhâ Tuna adında üç çocuk babasıdır.

Kaya, millî ve milletlerarası toplantılarında doksan kadar bildiri sundu.

Muhtelif yıllarda şu ödülleri aldı: 1991 yılında Folklor Araştırmaları Kurumu tarafından, "*İhsan Hınçer Türk Folkloruna Hizmet Ödülü-91*" 2001 yılında Motif Halk Oyunları Eğitim Derneği Gençlik Kulübü tarafından "*Halkbilimi Araştırma ve Hizmet Ödülü*", 2006'da Kayseri Sağlık Eğitim Enstitüsünce verilen "*2006 Türklük Bilimine Hizmet Ödülü*", 2008'de de Şarkışla Âşık Veysel Halk Kültürü Araştırma, Uygulama ve Dokümantasyon Merkezi tarafından "*Âşık Veysel Halk Kültürüne Katkı Ödülü*"nü aldı. 2010 Osmaniye Folklor Araştırma Derneği tarafından verilen *Türk Kültürüne Hizmet Ödülü* ve nihayet 9 Nisan 2011 günü Sivas Hizmet Vakfı tarafından verilen *Sivas Folkloruna Hizmet Ödülü*nü aldı. Kaya, yayın hayatına 1972 yılında *Türk Folklor Araştırmaları* (İstanbul) dergisinde başladı. 1984'ten itibaren alanı ile ilgili olarak 90 kadar millî ve milletlerarası kongre ve bilgi şölenine katıldı. 183 lisans, 19 tane de Yüksek Lisans tezi yönetti. Âşık Edebiyatı ile ilgili beş kitaba Takdim yazısı yazdı. Âşık tarzında şiirler yazdı ve

bu şiirlerin çoğunda *Mahcubî* mahlasını kullandı. Ayrıca Atatürk Kültür Merkezinin hazırladığı *Türk Dünyası Edebiyatçıları Ansiklopedisine*, *Türk Dünyası Edebiyatı Tarihine* ve *Edebiyat Kavramları ve Terimleri Ansiklopedik Sözlüğüne* yüzden fazla ansiklopedi maddesi yazdı.

Kaya'nın Türk Halkbilim ve Türk Halk Edebiyatı konularında 210 makalesi ve 38 kitabı yayımlanmıştır.

KİTAPLARI:

Âşık İsmetî (1984), *Ruhsatî'nin Uğru ile Kadı Hikâyesi* (1985, 2009), *Şairnameler* (1990, 2009), *Âşık Ruhsatî Bibliyografyası* (1992), *Mahmut ile Nigâr Hikâyesi Üzerine Karşılaştırmalı Bir Araştırma* (1993), *Âşık Minhacî* (1994, 2006), *Sivas'ta Âşıklık Geleneği ve Âşık Ruhsatî* (1994, 1999, 2005, 2010), *Âşık Sefîl Selimî-Çobanın Can Pınarı* (1996), *Âşık Zakirî* (1996), *Sızırılı Âşık Hasan (Coşarî)*, (1997), *Acıyurtlu Halk Şairleri* (1999), *Anonim Halk Şiiri* (1999), *Halk Hikâyeleri-1* (M. Sabri Koz ile birlikte), (2000), *Âşık Edebiyatı Araştırmaları* (2000), *Folklorumuzda Beddua Söyleme Geleneği ve Türk Halk Şiirinde Beddualar* (2001), *Bir Dastan Kehramanı Mehralı Bey* (2001), *Sivas'ta Bıçakçılık* (Uğur Mesçi ile birlikte), (2002), *Çamşık Ozanları* (2002), *Halkbilim Araştırmaları* (2002), *Âşık Edebiyatına Giriş* (2003), *Yaşnameler* (2004), *Âşık Veysel* (2004, 2011), *Âşık Talibi Coşkun* (2005), *Âşıkların Diliyle Sivas* (2006), *Ansiklopedik Türk Halk Edebiyatı Terimleri Sözlüğü* (2007), *Sivas Halk Şairleri* (5 Cilt, 2009), *Âşık Şenlik'in Selman Bey ile Turnateli Hanım Hikâyesi* (2009), *Âşık Şenlik'in Sevedkâr ile Gülenaz Hanım Hikâyesi* (2009), *Şarkışlalı Âgâhî* (2009), *Yunus Emre ve Seçme Beyitler* (2009), *Kaya Çiçekleri* (2011), *Sivas Halk Oyunları Halk Oyuncuları Davul ve Zurna Sanatçıları* (2011), *Sözlük Destanlar* (2011), *Sivas'ta Yatırlar ve Ziyaret Yerleri* (2012).

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
Önsöz	6
Âşık Şenlik	8
Âşık Şenlik Kolu	11
Hikâyeci Âşık Ahmet Bozkurt	18
Âşık Ahmet Bozkurt'un Şiirleri	19
Hikâye Anlatma Geleneği	23
Lâtif Şah Hikâyesinin Doğuşu	32
Hikâyenin Muhteva Özellikleri	35
Hikâyedeki Şiirler	44
Lâtif Şah ile Mihriban Sultan (Metin)	46
Sözlük	217
Kaynakça	222

ÖN SÖZ

İç ve Doğu Anadolu Bölgesi, Türkiye'de Halk Edebiyatı anlatım türlerinin canlı ve zengin bir şekilde yaşatıldığı yörelerin başında gelir. Anlatım türlerinden biri olan halk hikâyeleri de bu yörelerde, yakın zamana kadar büyük ilgi ile yüzyıllarca sevilmiş, nesilden nesle aktarılmıştır. Hikâye anlatma geleneği, teknolojik ürünlerin, ilçelere bucaklara hatta köylere kadar hızla girdiği şu son zamanlara kadar yaşatılmıştır. Daha ziyade köy odalarında, kalabalık bir cemaat karşısında, uzun kış gecelerinde anlatılan veya okunan hikâyeler, geceler boyu sürer, dinleyenler bundan sonsuz haz alır; mutluluk duyarlardı.

Halk hikâyeleri önceki devirlerde bilgi, görgü, zevk, eğlence, eğitim, düşmanlık, nefret, dostluk, yardımlaşma, tecrübe ve davranış gibi faktörler bakımından, insanların hayatlarında önemli bir paya sahiptir, yani Türk sosyal hayatında, inançtan günlük pratiklere kadar vazgeçilmez önemi haizdir.

Halk hikâyeleri sözü ile halkın okuduğu yahut dinlediği aşk kahramanlık ve dinî konudaki hikâyeler kastedilir. Bunlar genellikle Darendeli çerçilerin büyük bir kültür hizmeti yaparak köy köy dolaşıp sattığı *Kerem ile Ash*, *Garip ile Şahsenem*, *Gül ile Sitemkâr*, *Şah İsmail*, *Sürmeli Bey*, *Elif ile Mahmut*, *Derdiyok ile Zülfüsiyah*, *Köroğlu ile Selma*, *Leylâ ile Mecnun*, *Siyer-i Nebi*, *Şahmaran*, *Kırk Vezir*, *Yedi Âlimler* gibi eserlerdir.

Halkı coşturup, kahramanlık duygularını şahlendiren, dinî ve hamasî yönden güç veren "*cenk kitapları*" da bu türden eserlerdir. Bunlardan en çok itibar gören hikâyeler de Hz. Ali, Hz. Hamza, Eba Müslim Horasani, Muhammed Hanefi ve Battal Gazi cenkleridir. Halk bunlarla kendi düşünce âleminde izler bulur, bir bakıma onlarla bütünleşir. Meselâ; Battal Gazi tek başına Bizans'ı dize getirirken, manen onunla birlikte mücadelelere katılır, aynı acıyı ve aynı sevinci onunla birlikte

tadar. Öyleki halk, bazen cenk kitabı okumak sözü yerine; "*Haydi, bugün biraz gavur kıralım.*" der.

Bir kısım halk hikâyeleri de musannif dediğimiz âşıklar tarafından tasnif edilmiştir. Bir âşık zihninde bir konu tasavvur eder. Bunu kahramanlar ve olaylarla örüp, araya manzum kısımlar katarak bir hikâye tasnif eder. Geçmişte pek çok âşığın hikâye vücuda getirdiği malumumuzdur. Günümüz âşıklarından bir kısmı da aynı geleneği sürdürme çabasındadır.

Büyük musannifler denildiğinde Şenlik'i hatırlamamak mümkün değildir. Hatta Şenlik, bu hususta başköşeye oturtulur. Edebiyatımıza *Latif Şah ile Mihriban Sultan*, *Sevdakâr Şah ile Gülenaz Sultan*, *Salman Bey ile Turnatel Hanım* adlarında üç güzel hikâye kazandıran Şenlik'in bu hikâyeleri, muhtelif meraklılar yahut araştırmacılar tarafından daha önce tespit edilmiş ve yayımı gerçekleştirilmiştir. Ancak yayımlanan hikâyeler arasında farklılıklar, eksiklik veya fazlalıklar vardır.

Bizim burada kaydettiğimiz *Lâtif Şah ile Mihriban Sultan* hikâyesi Sivas'ta hikâye anlatma geleneğinin son temsilcisi olan Âşık Ahmet Bozkurt tarafından anlatılmış ve 1989 yılında tarafımızdan derlenmiştir. Hacim itibarıyla bu güne kadar ortaya konulmuş olan eşmetinlerin en hacimlisidir. Hikâyeyi, Âşık Ahmet 8 saatte anlatmıştır.

Kitabın basılmasını sağlayan Vilâyet Kitabevine şükranlarımı arz ediyorum. Şu anda aramızda olmayan hikâyenin musannifi Âşık Şenlik'i ve hikâyeyi anlatan Âşık Ahmet Bozkurt'u rahmetle yad ediyorum; mekânları cennet olsun.

Dr. Doğan KAYA

Sivas 13 Ağustos 2012

ÂŞIK ŞENLİK (1850-1913)

1850 yılının yaz aylarında Ardahan'ın Çıldır ilçesinin Âşık Şenlik (Eski adları; *Suhara* ve *Yakınsu*) beldesinde doğmuştur. Karakalpak Türklerindendir. Sülâlesine Kadirgiller denilir. Kadir ve Zeliha'nın oğludur. Asıl adı Hasan'dır. Çocukluğu, o dönemde köy odalarında yaygın olarak okunan Ahmediye, Battal Gazi ve Hz. Ali'nin cenklerini anlatan kitaplarla, çeşitli felâketler, acılar, yiğitlikler üzerine söylenmiş ağıt ve destanları dinleyerek geçmiştir.

14 yaşında iken bir av sırasında "Kulaklar" denilen mevkide bir ikindi zamanı uyuyakalır ve rüyasında kendisine ledün ilmi, âşıklık yeteneği ve bunun yanında "Şenlik" mahlası verilir. Artık halkın gözündeki "Hak âşığı" ve "badeli âşık"tır.

Meramını, duygusunu ve düşüncelerini şiirle dile getirir. Kısa zamanda şöhret sahibi olur. Gönül verip herkesten gizlediği Huri adındaki kızın başka köye gelin gitmesinden çok etkilenir. Köylüsü Abdullah'ın kızı Mürüvvet'le evlenir, üç yıl içinde çocukları olmayınca yine köylüsü olan Hasan'ın kızı Huri ile evlenir. Ancak onunla da aradığı mutluluğu bulamaz. Şenlik'in Mürüvvet hanımdan iki çocuğu (Mehmed, Hanife); ikinci eşi Huri'den de üç çocuğu (Kasım, Gülhanım, Gülenaz) olmuştur.

Sesi güzel olmakla beraber saz çalamayan Şenlik, 19 yaşındayken Ahılkelek'in Lebis köyünden, Âşık Hasta Hasan'ın çırağı saz ustası Âşık Nuri'nin yanına gider. Onunla karşılaşma yapar ve gücünü ispatlar. Bunu gören Nuri, Şenlik'i yanına çıkarır. Nuri Şenlik'e âşıklık sanatının inceliklerini öğretir. Şenlik, artık önünde durulamayan bir âşık olur. Kars, Ahıska, Borçalı, Tiflis ve Revan'da pek çok âşıkla karşılaşır. Karşılaştığı âşıklar içinde Feryadî, Mazlumî, Sümmanî, Âşık Abbas ve İzanî yaptığı karşılaşmalar iz bırakmış ve hâlâ canlılığını koruyan karşılaşmalardır.

Onun şöhretini duyanlar 1913'te Revan'a bir düğüne çağırırlar. Şenlik, çırağı ile birlikte Revan'a gider. Revan Hanı'nın âşıkları gücünü bildikleri Şenlik'ten çekinirler. Şenlik karşılaştığı âşıkları mat eder. Âşıkları yenildiği için itibarlarına hâle geldiğini düşünen han Şenlik'in yemeğine zehir koydurur. Şenlik, rahatsızlanır. Gümrü'ye kadar trenle gelir. Oradan da öküz arabasıyla Çıldır'a doğru gelirken Şenlik köyü (Suhara)'ne pek uzak olmayan Hozu köyünde ölür. Cenazesi Şenlik köyüne getirilir. Mezarı buradadır.

Latif Şah ile Mihriban Sultan, Sevdakâr Şah ile Gülenaz Sultan, Salman Bey ile Turnatel Hanım adlarında üç güzel hikâye tasnif eden Şenlik, irticali çok güçlü olan bir âşıktır. Âşık Kasım'ın Âşık Şeref Taşlıova'ya anlattığına göre Şenlik'in *Cihanşah* isminde tamamlanmamış bir hikâyesi daha vardır. Tasnif ettiği hikâyelerde, özellikle geniş Türk coğrafyasına yer vermiş, hikâyesini okuyan, dinleyenlerin beynine bu fikri yerleştirmeye çalışmıştır. Hikâyelerin yanı sıra edebiyatımıza

divani, koşma, yedekli koşma, tecnis, cigalı tecnis, sicilleme, destan, türkü ve bayatı gibi en nadide örnekleri de o kazandırmıştır. Kelime haznesi çok geniştir. Yöresinin dilini kullanmada oldukça mahirdir. İzan ve hoşgörü sahibi olma özelliğinin yanında sözünü budaktan esirgemeyen, açık sözlü ve inancından taviz vermeyen bir kişiliğı vardır. Hatta Rus Generali karşısında okuduğı meşhur “93 Koçaklaması” hâlâ ezberlerdedir ve iştiyakla terennüm edilir.

Kars yöresinde yetişen önemli âşıkların başında *Âşık Şenlik* (1853- 1914) gelir. Âşıklık geleneğinin çok güçlü temsilcisi olan Şenlik’in çırakları da Kars’ın yetiştirdiğı güçlü âşıklarındandır. Oğılu *Âşık Kasım*, köylüsü *Âşık Mehmet*, *Âşık Süleyman*, *Âşık Asker*, *Âşık İbrahim*, Çıldır’ın Cala köyünden *Âşık Hüseyin*, Çıldır’ın Bekteş’in köyünden *Âşık İbrahim*’in oğılu *Kasım*, Arpaçay’ın Geçit köyünden *Âşık Mansur*, Arpaçay’ın Sosih köyünden *Âşık Mehmet*, *Âşık Merdan*, *Âşık Mirza*, Çamdıralı *Âşık Mevlüt*, Muzulu *Âşık Latif*, Selim’in Bezirgangeçit köyünden *Âşık Ömer*, Revanlı *Bala Mehmet*, Gökçeli *Âşık Ali*, Gümrülü *Âşık Ahmet* gibi âşıklar, Şenlik kolunun önemli simalarıdır. Bu âşıklar, Şenlik’in şiirleri, makamlarını ve hikâyelerini yaşatmış, yörede bu geleneğı canlı tutmuş önemli simalardır. Edebiyatımızda en güçlü âşık kolu olan *Şenlik Kolu* vücut bulması da onun sanatının gücünden kaynaklanmaktadır.

ÂŞIK ŞENLİK KOLU

Âşık Edebiyatında çırak yetiştirme geleneği yüzyıllar boyu yaşatılan geleneklerden biridir. Usta âşık saza ve söze kabiliyeti olan bir genci çırak edinir, yanında gezdirir, saz ve söz meclislerine sokar, günü gelince mahlasını verir. Yıllar boyu ustasına hizmet eden ve bu arada âşıklığın vecibelerini öğrenen çırak da zamanı gelince ustanın izniyle şiirlerini çalıp söylemeye başlar. Şiirlerinde ustasının tekniği, kültürü ve söz dağarcığı açıkça kendini hissettirir. Ustasının ölümünden sonra meclislerde, sohbetlerde onun şiirleriyle söze başlar, çeşitli vesilelerle ustasının ismini zikreder, onun izinden gittiğini hissettirir. Bütün bunlar ustasının adını yaşatmak içindir. Çırağın, ustasında hâkim olan tavır, üslup, icraat, kültür ve dile bağlılığı, kendisinin yetiştirdiği çırağına da sirayet eder. Zamanla, bu gelenek zinciri içinde bir *âşık kolu* ortaya çıkar. İşte, XIX. yüzyıldan itibaren, edebiyatımızda önemli kollar olarak zikredebileceğimiz *Erzurumlu Emrah*, *Ruhsatî*, *Dertli*, *Sümmanî*, *Derviş Muhammed*, *Huzurî* ve *Şenlik Kolları* da bu şekilde vücut bulmuştur.

Kol; çıraklık geleneği içinde, birbiri ardınca yetişen âşıklar tarafından, odak hüviyetindeki usta âşığa bağlılık duyarak, ona ait üslup, dil, ayak, ezgi, konu, hatıralar ve hikâyelerin devam ettirildiği mekteptir.

Bir âşık kolunun var olabilmesi yahut yeni bir âşık kolunun ortaya çıkabilmesi için birtakım belirleyici öğelerin var olması gerekir. Öğelerin sayısı, çeşitliliği ve değişik oluşu, kolların belirlenmesine ve farklılaşmasına yol açar. Bu öğeleri şöyle sıralayabiliriz:

1. *Odak hüviyetindeki usta âşığın dil ve üslubu,*
2. *İşlediği konular,*
3. *Usta âşığın başından geçen ve hafızalardan silinmeyecek izler bırakan çeşitli olaylar,*
4. *Usta âşığın karşılaşmaları,*
5. *Usta âşığın tasnif ettiği hikâyeler,*

6. *Usta âşığın kendisine ait ezgiler,*

7. *Usta âşığa ait ayaklar.*

Bu faktörleri daha da artırmak mümkündür. Faktörlerin sayısının artması kollarını tefrikini daha iyi belirler. Farklılıkların mevcudiyeti; "Kendisini herhangi bir âşık kolu içerisinde gören âşığın, sanat ve icraat bakımından, acaba diğer âşıklardan farklı bir tarafı var mıdır?" sorusunun açıklığa kavuşmasına da yardımcı olur.

Bir kol içerisinde yer alan âşık, yukarıda sıraladığımız faktörlere riayet eder, sanatını bu çerçevede icra eder. Saz meclisine ustaya ait bir divanla başlar. Fırsatına getirip ustasına ait bir veya birkaç hatırayı yad eder. Sık sık yaptığı karşılaşmalardan örnekler verir. Âşık şiirinde, her ne kadar işlenen konular müşterek ise de ustanın temayül gösterdiği konulara daha fazla ağırlık verir. Şiirlerinde ustaya ait yahut onun kullandığı ezgiler ve kullandığı ayaklara benzer ayaklar açıkça kendilerini hissettirirler. Şayet usta âşık, hikâyeler tasnif etmişse çeşitli vesilelerle o hikâyeleri yahut hikâyelerden bir bölümü anlatır. Kendisini bir kol içinde gören âşığın bunları yerine getirmesi, kolun icaplarındandır. Ne var ki, bütün âşıkların bu davranış içinde olduğunu söylememiz mümkün değildir. Bilhassa, sonraki kuşaklar bu faktörlerden bir kısmını terk edebilmektedir. Bunların sayısının fazlalığı, kolun fonksiyonunu yitirmesi anlamına gelir. Şurasını söyleyebiliriz ki, henüz böyle bir durum vuku bulmuş değildir.

Âşık edebiyatında, kollar önemli fonksiyon icra ederler. Usta-çırak geleneğinin mevcudiyeti, saz ve şiir sanatının, halk hikâyelerinin sistemli olarak yaşamasında, önceki kültür ve bilgilerin aktarılmasında birinci derecede rol oynar.

Âşık kolu içerisinde *ezgi* ve *ayak* ile *halk hikâyeleri* önemli rol oynarlar. Kol içinde yetişmiş çıraklar, saz meclisinde sık sık ustanın ezgilerine yer verirler. Erzurum'da, hatta Erzincan ve Sivas'ta, Sümmâni'ye ait olan *Sümmânî Makamı* vazgeçilmez önemi haizdir. Kars'ta ise, Şenlik'ten miras kalan ve bununla beraber âşık şiirinin bir şekli olan *Tecnis Makamı* ile aynı ezgi

olmakla beraber *Şenlik Divanı* / *Çıldır Divanı* / *Şenlik Güzellemesi* / *Çıldır Güzellemesi* adlarıyla tanınan makamlar hemen her mecliste icra edilirler.

Çıraklar, ustasının kullandığı ayağı kullanmakta hiçbir sakınca görmez. Şenlik, ustası *Hasta Hasan*'a ait olan ve;

Bir salatin meni davet eyledi

Doldurdu badeyi oğlan bir bir çek

diye başlayan cigalı tecnisine, aynı ayakla ve hemen hemen aynı sözlerle başlayan bir şiirle karşılık vermiştir.¹ Şenlik'in pek çok çırağının da kendisine ait ayakları kullandıklarını bilmekteyiz.

Biraz önce de belirttiğimiz gibi, halk hikâyeleri, âşık kolu içinde önemli bir yere sahiptir. Ruhsatî, didaktik ve mensur bir eser olan *Uğru ile Kadı Hikâyesini* manzumeleştirmiştir.² *Sümmanî*'nin Bedehşan ilindeki *Gülperi*'ye âşık olması ve onu bulmak için rivayete göre Tiflis, Mazenderan, Kırım, Afganistan, Hindistan gibi yerlere gitmesi³ halkı derinden etkilemiş, bu aşk nesilden nesile iştiaqla anlatılmıştır. Öyleki, bu macera zamanla kitap haline dahi getirilmiştir.⁴ Şenlik ise, bilindiği gibi edebiyatımıza, *Latif Şahile Mihriban Sultan*, *Sevdâkâr Şah ile Gülenaz Hanım*, *Salman Bey ile Turnatel Hanım* adlarında üç hikâye kazandırmıştır. Şenlik'in tasnif ettiği bu hikâyeler, Kars, Erzurum hatta Azerbaycan'da bugün dahi zevkle anlatılmakta, toplantıların vazgeçilmez bölümünü teşkil etmektedir. Şenlik'i takip eden âşıklar da tıpkı onun gibi hikâyeler tasnif ederek geleneğe hizmet etmiş, kolun yaşamasına katkıda bulunmuşlardır. Sözgelisi, Arpaçaylı

¹. Ensar Aslan, *Çıldırli Âşık Şenlik Hayatı, Şiirleri ve Hikâyeleri-İnceleme-Metin-Sözlük*, Ankara, 1975, s. 16-17.

². Doğan Kaya, *Uğru ile Kadı Hikâyesi*, İstanbul, 1985.

³. Mehmet Kardeş, *Meşhur Saz Şairi Âşık Sümmanî Hayatı ve Şiirleri*, İstanbul, 1963, s. 8-13.

⁴. Murat Uraz, *Büyük-Resimli Âşık Sümmanî ile Gülperi Hikâyesi*, İstanbul, 1981.

Mehmet Hicranî beş tane türkölü hikâyesi vardır.⁵ Şenlik'in oğlu Kasım'ın çırağı olan günümüz âşıklarından Şeref Taşhova'nın da *Kırk Çeşmeli Şehir, Bağdat ile Hafız, Gülistan ile Süleyman* adlarında hikâyeler tasnif ettiğini biliyoruz.⁶

Doğu Anadolu, Azerbaycan yöresinde yaşatılan Şenlik Kolu hakkında şu bilgileri verebiliriz:

Hasta Hasan'ın çırakları: *Nuri, Şenlik*.

Şenlik sağlığında pek çok çırak yetiştirmiştir. Bunlar. *Bala Kişi, İbrahim, Gazeli, Ali, Bala Mehmet, Namaz, Kasım Asker, Mevlüt, Süleyman, Gülistan ve Hüseyin*'dir. Bunlardan İbrahim, Kasım ve Gülistan'ın çıraklarını takip edebiliyoruz. Diğerleri ya çırak yetiştirmeden öldüler yahut yetişen çıraklar çevrelerinde iz bırakmaya muktedir olamadılar. İbrahim'in çırakları: *Çerkez, İlyas, (Çırağı: Rüstem Alyansoğlu), İsrafil, Hüseyin*.

Kasım'ın çırakları: *Nuri Şenlik, Yılmaz Şenlik, Şeref Taşhova, Fikret Şenlik, Dursun Durdağı, Salih Şenlik, Şevki Halıcı, Abbas Seyhan, İslam Erdener, Mehmet Hicranî*.

Şeref Taşhova'nın çırakları: *Sadrettin Ulu, Nuri Şahinoğlu, Hikmet Arif Ataman, Şah İsmail*.

Gülistan'ın çırakları: *Murat Çobanoğlu, Nusret Yurtmal, Hakkı Baydar, Murat Yıldız*.

Murat Çobanoğlu'nun çırakları: *Mürsel Sinan, Arif Çiftçi, Metin Bektaş*.

Murat Yıldız'ın çırakları: *Günay Yıldız, İlgar Çiftçioğlu, Mahmut Karataş*.

Çıraklar daha ziyade âşığın çevresinden ve aynı kültürden beslenen insanlar olabileceği gibi, âşığın soyundan gelen kişiler

⁵. Ensar Aslan, a. g. e., s. 20.

⁶. Muammer Mete Taşhova, *Âşık Şeref Taşhova'nın Tasnif Ettiği Hikâyeler*, Sivas 1995.

de olabilir. Minhacî, Ruhsatî'nin oğlu, Nusrettin Yazıcı (Nusret Torunî) ile Hüseyin Sümmanioğlu ise Sümmanî'nin torunlarıdır. Şenlik kolundaki âşıkların soy beraberliği ise şöyledir:

<i>Bala Kişi</i>	: Nuri'nun oğlu
<i>Fikret</i>	: Kasım'ın torunu
<i>Günay Yıldız</i>	: Murat Yıldız'ın oğlu
<i>Kasım</i>	: Şenlik'in oğlu
<i>Murat Çobanoğlu</i>	: Gülistan'ın oğlu
<i>Namaz</i>	: Şenlik'in oğlu
<i>Nuri</i>	: Kasım'ın oğlu, Şenlik'in torunu
<i>Salih</i>	: Kasım'ın oğlu, Şenlik'in torunu
<i>Yılmaz</i>	: Kasım'ın oğlu, Şenlik'in torunu

Günümüz âşıklarından Şeref Taşlıova'dan aldığımız bilgilere göre *Şenlik Kolu*nda yer alan âşıkların başlıcası ve bu âşıkların yöreleri şöyledir:

Âşığın adı	Yöresi
<i>Abbas Seyhan</i>	Susuz-Yolboyu
<i>Arif Çiftçi</i>	Telek-Arpaçay
<i>Bala Kişi</i>	Levis-Akbaba(Gürcistan)
<i>Baba Mehmet</i>	İran Azerbaycanı
<i>Çerkez</i>	Urta-Çıldır
<i>Dursun Durdağı</i>	Gediksatılmış-Çıldır
<i>Fikret</i>	Suhara-Çıldır
<i>Gazeli</i>	Suhara-Çıldır
<i>Gülistan</i>	Koçköy-Arpaçay
<i>Günay Yıldız</i>	Karahan-Akyaka
<i>Hakkı Baydar</i>	Kars
<i>Hasta Hasan</i>	Havet-Gürcistan (Şenlik'in ustasının ustası)
<i>Hikmet Arifi Ataman</i>	Demirdöver-Posof (Müdamî'nin oğlu)

<i>Hüseyin</i>	Taşbaşı-Çıldır
<i>İbrahim *</i>	Gülyüzü-Çıldır
<i>İlgar Çiftçioğlu</i>	Taşdere-Arpaçay
<i>İlyas *</i>	Gereşen-Çıldır
<i>İslâm Erdener</i>	Kümbetli-Kars
<i>İsrafil</i>	Urta-Çıldır
<i>Kasım</i>	Suhara-Çıldır
<i>Mahmut Karataş</i>	Kars
<i>Mehmet Hicranî</i>	Taşdere-Arpaçay
<i>Metin Bektaş</i>	Benli Ahmet-Kars
<i>Mevlüt</i>	Doğruyol-Çıldır
<i>Muhlis</i>	Taşbaşı-Çıldır
<i>Murat Çobanoğlu</i>	Koçköy-Arpaçay
<i>Murat Yıldız</i>	Karahan-Akyaka
<i>Mürsel Sinan</i>	Dikme-Kars
<i>Namaz</i>	Suhara-Çıldır
<i>Nesip</i>	Akbalabalı-Çıldır
<i>Nuri Şahinoğlu</i>	Adiller-Ermenek
<i>Nuri</i>	Lebis-Ahılkelek
<i>Nuri</i>	Suhara-Çıldır
<i>Nusret Yurtmal</i>	Kars
<i>Rüstem Alyansoğlu</i>	Baykara-Selim
<i>Sadrettin Ulu</i>	Kümbet-Arpaçay
<i>Salih</i>	Suhara-Çıldır
<i>Şah İsmail</i>	Kars
<i>Şeref Taşhova</i>	Gülyüzü-Çıldır
<i>Şevki Halıcı</i>	Akçakale-Çıldır
<i>Yılmaz</i>	Suhara-Çıldır

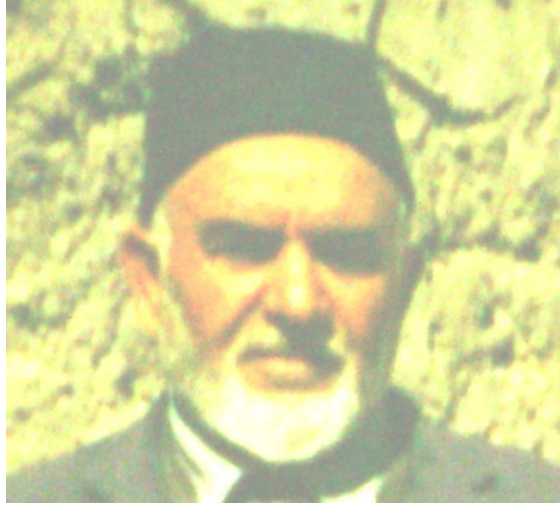
Şurasını da belirtmeliyiz ki Şenlik koluna ekleyeceğimiz daha pek çok âşık vardır. Çünkü Kars ve civar yörelerde Şenlik hâlâ etkisini sürdürmektedir.

Bu bilgilerin ışığı altında âşık kollarıyla ilgili olarak ulaştığımız sonuçları şöyle sıralayabiliriz:

1. Âşık kolunda çıraklık geleneği önemli bir husustur. Bir âşık kendi yerini tutması, izinden gitmesi, eserlerini ve adını yaşatması için, istidatlı bir veya birkaç genci çırak alır, âşıklığın vecibelerini öğretir. Bunlar, çevreden yahut aileden biridir. Alınan çırak çok genç olmayıp, âşıktan birkaç yaş küçük de olabilir. Bunun yanında, bizzat âşığın yanında yetişmeyip de kendisini o kol içinde gören âşıklar da vardır.

2. Âşık edebiyatının sistemli olarak yaşatılmasında, kolların önemli rolleri vardır. Usta âşık, çevresindekileri etkileyebildiği gibi kolun dışında kalan âşıkların üzerlerinde de etkili olur. Böylelikle saza-söze kabiliyetli gençlerle, halkın âşıklık sanatına olan ilgileri giderek artar.

3. Âşık kolunun ortaya çıkması için bazı esasların var olması gerekir. Bunlar; usta âşığa ait dil, üslup, ayak, halk hikâyesi, ezgiler, hatıralar, âşığın yaptığı karşılaşmalar ve ağırlı olarak işlediği konulardır.

HİKÂYECİ ÂŞIK AHMET BOZKURT (1926-1991)

Âşık Ahmet Bozkurt 1926'da Yıldızeli'nin Bakırcıoğlu (Eski adı: *Delikkaya*) köyünde doğmuştur. Ailesi 1293 (1977/1978)'te Bayburt'un Kara Mahallesinden Sivas'a gelmiştir. Hasan ve Esmâ'nın oğlu olan Ahmet, dokuz çocuklu ailenin tek erkek evladıdır. Arap ve Latin alfabesini kendi kendine öğrenen ve 20 yaşında evlenen Âşık Ahmet, askerlik hizmetini de İzmit'te yapmıştır. 1976'da köyünden Sivas'a göç eden ve dördü kız yedi çocuk sahibi olan Ahmet, 4 Kasım 1991'de Sivas'ta vefat etmiştir.

Çevrede "Âşık Ahmet" olarak tanınmakla birlikte o, asıl şöhretini şiirlerinden ziyade anlattığı hikâyelerle sağlamıştır. Yörenin en geniş hikâye repertuarına sahip ve en güzel hikâye anlatan simasıdır. Hafızası son derecede kuvvetlidir. Okuyarak öğrendiği hikâyelerin yanı sıra birçok hikâyeleri de "*İmamın Kızı*" diye bilinen anneannesi Fadime'den öğrenmiştir. Ömür boyu köy köy dolaşarak anlattığı hikâyelerin başlıcası şunlardır: *Mahmut ile Nigâr*, *Mahmut ile Elif*, *Latif Şah*, *Şah İsmail*,

Emrah ile Servi, Sitemkâr ile Gül, Mahmut ile Mahbup, Seyfüzülyezen, Seyfûlmülûk. Âşık Ahmet bu hikâyelerden bazılarını dört saatte (Sitemkâr ile Gül), bazılarını da dokuz-on saatte (Emrah ile Servi) anlatmıştır. Âşıklığa yönelmesinde bildiği hikâyelerdeki deyişlerin birinci derecede etkisi olmuştur. Şiirlerini genellikle yaşadığı olaylar üzerine söylemiştir. Saz çalmamakla beraber, şiirlerinin her birini farklı makamda terennüm ederek okumuştur. İrticali vardır. Toplam elli kadar şiiri vardır. Şiirlerinde Ahmet mahlasını kullanmıştır.⁷

Halk hikâyeleri sözlü gelenekte, âşıklar ve hikâye anlatıcıları tarafından yaşatılmıştır. Âşık hikâyeyi, dinleyicilere, geleneğe bağlı kalarak anlatır. Sazı önce fasıl yapar, sonra divanî, tecnis, tekerleme, türkû, koşma, semaî ve destan okur, dinleyenlere muamma sorar. Ancak Lâtif Şah hikâyesini derlediğimiz Sivaslı Âşık Ahmet Bozkurt, saz çalmadığı için bunlara yer vermemiştir. Fakat anlattığı bazı hikâyelerden önce, mizaha kaçan döşemeler söylemiştir.

ÂŞIK AHMET BOZKURT'UN ŞİİRLERİ

Kocalık

Kocalığın alâmeti belirdi
Yavaş yavaş titiriyor işe bak
Geçti nevrestelik benden ayrıldı
Gözümün üstüne çöktü kaşa bak

Kocalandım kadim döndü kemana
Beni bunda salan velet zamane
Eller beni boğar toza dumana
Durmaz akar gözlerimden yaşa bak

⁷ Nurhan Eldemir, *Yıldızeli Halk Şairleri*, Sivas, 1994, s. 36-42.

Sonunda böyleymiş insanın işi
Ağarır sakalı kırılır başı
Süzülür kirpiği dökülür kaşı
Hiç kaldı mı şu ağızda dişe bak

İhtiyar olanın çekilmez nazı
Âleme bet gelir kelimeleri sözü
Hiç kimseler sevmez soğuktur yüzü
Sanki zemheridir soğuk kışa bak

Gençliğimde Ummanlarda yüzerdim
Bazen şiir okur bazen yazardım
Tercih ile elden ele gezerdim
Ahmet de mi böyl'olurmuş işe bak

Ayrılık

Sevdiği kuşun kaçması üzerine Âşık Ahmet
duygularını şöyle ifade eder:

Melül mahzun duran kuşum
Gör n'etti bize ayrılık
Acep n'oldu senin eşin
Zar etti bize ayrılık

Koyduk geldik evimizi
El kopardı gülümüzü
Bülbül gibi dilimizi
Lal etti bize ayrılık

Bu yıl böyle çıkkak yaza
El bakmaz şifaya naza
Âlemin garazı bize
Har etti bize ayrılık

Ahmed'im de böyle durur
Sağa sola başlar vurur
Gönül bir gün yârin bulur
Dul etti bize ayrılık

Yıldızeli Köyleri Destanı

Burden kalksak gitsek Yıldızeli'ne
Bizi duyar güzel giyer allanır
Serenli kuşağın takmış beline
Dili söyler dudakları ballanır

Seren'den aşağı yüce İt dağı
Yılanlıkaya Menteşe çirkin yatağı
Bayat'ın kızının kirli ayağı
Altan üstten penezlenir pullanır

Bucak *Direkli'ye*, varmadı yolum
Geldi ahır zaman çoğaldı ölüm
Pirler dergâhında açıldı dilim
Kalın'ın güzeli giyer allanır

Navruz köyü konmuş yüce bir bele
Mevlâ'm güzel vermiş kirli *Bedele*
Direkli'yi bilmem sorun gidene
Kalın'ın güzeli tezden dillenir

Balahur da kaba kaba konuşur
Mumcu köyü medeniye alışır
Aydoğmuş'un köpekleri uluşur
Mereküm'ün başı birden karlanır

Hayranlı köy de adama karışır
Sar'asan'da Ermeniler çalışır

Ağcahan da şîref şîref konuşur
At deyince Kürtler köyü canlanır

Salavat'ın vardır yiğit erleri
*Töngel*e varacak çetin yolları
Deşirek'te duyduk Âşık Tayyar'ı
Kırk yaşında aşk elinden dillenir

Yeniyapan dersen, eskiden inat
İğdecik'in halkı, canbaz avukat
Karac'ören, *Kerimun* biri de *Pustat*
On yaşında çocukları evlenir

Deneveren çil ırmağı kulağı
Eyneba Yeniköy hırsız durağı
Çakmaklar'dan sonra *Çamlıbel Dağı*
Bahar gelir her tarafa güllenir

Selâmet'in emekleri boşuna
Hele bakın gençlerinin işine
Balyoz vurur babasının başına
Peder göçüp ahirete yollanır

Ben **Ahmed**'im burda büküldü belim
Delikkaya derler o benim elim
Ayıbım demeye tutmuyor dilim
Eğer dersem her kazada dallanır

Benzemez

Sivas'a getirdim yaktın canımı
Közleri var el közüne benzemez
"Meryem Hanım" desem "Ne diyon" diyor
Sözleri var el sözüne benzemez

Gonlünü kondurmuş bir gonca güle
Kırk sene çalıştım gelmedi yola
Biri sağa bakar birisi sola
Gözleri var el gözüne benzemez

Kadd ü kamet hoştur güzel bezenir
Sokak gezmek için giyer özenir
“Meryem Hanım” desem durur hozalır
Pozları var el pozuna benzemez

Boyuna baktım ki elma sıırığı
Kendisine baktım bahar arığı
Yüzüne baktım ki çoban çarığı
Yüzleri var el yüzüne benzemez

(*hozalmak*: dikleşmek, *arık*: zayıf)

HİKÂYE ANLATMA GELENEĞİ

Hikâyeler yapısına göre halk tarafından iki şekilde adlandırılmıştır. Türküsüz olan, dedelerin, ninelerin söylediği hikâyelere *kara hikâye*; manzum kısımları olan ve bunların ezgi ile terennüm edildiği hikâyelere de *türkülü hikâye* demiştir.

Kara hikâyeler evlerde daha çok büyüklerin küçüklere anlattığı veya bir sohbet sırasında konuya uygun düştüğü zaman anlatılan hikâyelerdir.

Türkülü hikâyeler mensur ve manzum yapıya sahiptirler. Her türlü düğünlerde, dost, ahabap toplantılarında, usta halk âşıklar tarafından özellikle güzün ve uzun kış gecelerinde söylenir. Kars hikâyeyi nöbetleşe iki kişi de anlatabilmektedir. O vakit hikâyedeki manzum kısımları karşılıklı söylerler. Mensur kısımlarına *saya* türkülü kısımlara ise *deyiş* denilir.

Kırsal kesimlerde halkın en önemli eğlencelerinden biri olan halk hikâyelerine ilgi duyma hususu Sivas'ta da yaygındı ve Sivas, yakın zamana kadar, halk edebiyatı anlatım türlerinin canlı ve zengin bir şekilde yaşatıldığı yörelerden biriydi. Bu türlerden birisi de halk hikâyeleridir. Hikâye anlatma geleneği *Erzurum* ve *Kars* gibi yörelerimizde hâlâ yaşatılmaktadır. Bu durum son bir kaç yıla kadar Sivas'ta da mevcuttu. Cumhuriyetin ilk yıllarında Ağa Dayı'nın sürdürdüğü gelenek, teknolojik ürünlerin kazalara, bucaklara hatta köylere kadar hızla girdiği şu son zamanlara kadar yaşatılıyordu. Daha ziyade köy odalarında kalabalık bir cemaat karşısında, uzun kış gecelerinde anlatılan hikâyeler geceler boyu sürer, dinleyenler bundan sonsuz haz alır, mutluluk duyardı. Şimdi bu hikâyeciler yok denecek kadar azaldı. Biraz ilerde kendisinden söz edeceğimiz *Âşık Ahmet Bozkurt* hikâyeciler zincirinin son halkasıdır.

Halk hikâyeleri, önceki devirlerde bilgi, görgü, zevk, eğlence, eğitim, düşmanlık, nefret, dostluk, yardımlaşma, tecrübe ve davranış gibi faktörler bakımından insanların yaşama sistemi içerisinde pay sahibidir. Halk hikâyeleri, Türk sosyal hayatında, inançtan günlük pratiklere kadar vazgeçilmez bir önemi haizdir. Bu hususta *Eflatun Cem Güney*, şu bilgileri veriyor:

Bundandır, ölüm döşegindeki baba : 'Oğul; ben bugün kendimi beğenmiyorum. Gel üstüme bir Köroğlu oku!' derse, varıp üstüne bir Köroğlu okuyorlar. Bundandır, bir evin direği, bir yurdun dayanağı oğul askere çağrılırsa, dağarcığına yolluktan, pulluktan önce, gariplik gurbetlik bir hikâyeye sarıp sarmalıyorlar da öylesine yola vuruyorlar.

Bundandır, yüzü örtülü delikanlılar 'Gayri beni baş-göz edin!' demeye dili varmazsa, yastıklarının altına yanık Kerem koyup yatıyorlar da dünya evine girmek istedikleri böylece malum oluyor.

*Hâsılı her gönlün aynası, her derdin devası bu hikâyeler.*⁸

Aşk hikâyeleri yüzyıllar boyu ya bir hikâyeci âşık tarafından anlatılır ya da bir kitaptan okunurdu. Genellikle taş baskı tekniğiyle basılmış olan bu kitaplar, okuması düzgün birisi tarafından okunur, hikâyenin uygun bir yerinde, ileride devam etmek üzere okunması yarıda bırakılırdı.

Hikâye dinlemeye gelenler, erken gelirler. Herkes oturacağı yeri bilir. Düğünün yegâne hâkimi hikâyeci âşıktır. Toplantı yerine geç gelenler cezalandırılır. Geç gelenler suya basılır. Koç veya değerli bir nesne verenler suya basılmaktan kurtulur.

Halk hikâyesi anlatılacağı zaman herkes yerini alır. Âşık hikâyeye başlamadan önce türküler söyleyerek onlara hoşça vakit geçirir. Hikâyeye başlanacağı zaman bir sessizlik başlar.

⁸. Eflatun Cem Güney, *Folklor ve Halk Edebiyatı*, İst., 1971, s. 47.

Hikâye anlatıldığı sıra, dinleyenler kendini hikâyelere o kadar kaptırır ki, neredeyse deprem olsa duymazlar.

Eskiden hikâyeci, hikâye repertuarı çok olduğu için istek üzerine hikâye anlatırdı. Son zamanlarda âşıklar, kendi arzu ettikleri hikâyeleri anlatmaktadırlar. Âşık, sazın kılıfını yahut mendilini sağ omzuna atar, sazı sol omzuna asar, dinleyicilerin ortasında gezinerek hikâyesini anlatmaya başlar. Zaman zaman mendiliyle yahut sazın kılıfıyla terini siler.

Bilindiği gibi halk hikâyelerinin birçoğu manzum-mensur bir yapıya sahiptir. Bu durum aşk hikâyelerinde daha çoktur. Hikâyeci genellikle, *Hikâye ve destan kahramanlarının birbirleriyle karşılaşmalarını, bu kahramanların hikâyede adı geçen diğer kişilere başvurmaları, muhabbet ve sevgi ifadeleri, sevinç ve kederleri, ıstırap ve heyecanları, karşılıklı değişme ve atışmaları, soru sorma ve cevap almalarını*⁹ şiirle ve terennümüle ifade eder. Manzum kısımların farklı ezgilerle söylenmesi ile hikâye akıcılık kazanır. Böylece dinleyiciler, hikâyeyi daha çok sever.

Hikâye anlatma geleneği teknolojinin yayılmasıyla gün geçtikçe kuvvetini yitirmektedir. Kars'ta, Erzurum kısmen Artvin, Bayburt ve Sivas'ta bu gelenek son zamanlara kadar sürdürülmüştür. Hikâyeler mevsim olarak güzün ve kışın anlatılırdı. Hikâyelerin anlatılmasına daha çok düğünler vesile olur. Köy yerinde salon olmadığı için dinleyenler geniş odalara yahut ahırlara toplanır. Ahırlar temizlenir, kilimler döşenir. Kadınlar, kız çocukları geriden, kilimlerin arkasından dinler.

Sözlü gelenekteki halk hikâyeleri incelendiğinde *şekil* olarak şunlar görülür: Halk hikâyelerinin anlatılışının belli bir geleneği vardır. Hikâyeci önce bir *fâsıl* yapar. Bu *fâilatün fâilatün fâilatün failün* (son zamanlarda hecenin 4+4+4+3 kalıbı) ile söylenen bir *divan*dır. Divanın kafiye düzeni koşmada

⁹. Hasan Kartarı, *Doğu Anadolu'da Âşık Edebiyatının Esasları*, Ankara, 1977, s. 66.

olduğu gibidir. Divanı *tecnis* (cinaslı türkü ve makam adı) onu da *tekerleme* adı verilen bir türkü izler. Tekerlemeden sonra ikinci bir türkü olarak *koşma*, arkasından da *semai* okunur. En sona *destan* bırakılır. Okunan destan *yaş, pire, züğürtlük, iki avrat, gelin-kız*, tarzında mizahi veya düşündürücü nitelikte destandır. Buna *deyişmeli destan* da denilir.

Bunların arasında mutlaka *Köroğlu* söylemek icap eder. Hikâyeci âşıkta ve o mecliste bir başka âşık varsa *muamma* ortaya atar. Hikâye herhangi bir usta elinden çıkmışsa, bir başka deyişle musannifi belli ise onun hatırasına saygı duymak için aralarda onun türkülerinden, şiirlerinden örnekler vermek usuldendir. Bazı âşıklar gaz faslının bitiminde *döşeme* adı verilen *mensur tekerleme* söyler. Buna *yalan düzme* yahut *sersuhana* da denilir. Âşık, komik bir macera olan bu döşemeyi, kendi başından geçmiş gibi anlatır. Hikâyeden önce söylenen ve manzum-mensur bütün parçalar *döşeme* olarak nitelendirilir. Döşemeler sabit bir karakter göstermez, her parçası değişebilir.

Asıl hikâyeye *dua* ile başlanır. Hikâyenin mensur kısmında hikâyeci tam bir serbestlik içindedir, yani konunun ana hatları dışına çıkmamak şartıyla hikâyeyi istediği şekilde uzatıp kısaltabilir. Bu arada asıl hikâye arasında *karavelli* denilen müstakil bir hikâye anlatılır. Birtakım atasözü, deyim, teşbih, mecaz, dua, beddua, yemin ve tekrar gibi sözlerle, söz gruplarıyla anlatımına zenginlik kazandırır, onu daha çekici hale getirir. Hikâyenin manzum kısımlarında herhangi bir değişiklik yapılmaz. Bunu yapmaya kalkan âşık hikâyeyi bilenler tarafından ikaz edilir, o âşığın adı kötüye çıkar.

Doğu âşıklarının (Azerbaycan, İran sahası) her türkünün her dördlüğünden sonra bir *bayatı* (mani) söylemesi gelenektendir. Şayet Köroğlu kollarından birisi anlatılıyorsa ve sıra türküye gelmişse araya yine Köroğlu'nun başka bir kolundan 8 heceli türkünün bir dördlüğü getirilir. Hikâyeci, şayet âşık ise bu tarzda kendisinden de türküler okuyabilir.

Gerek bayatı, gerekse Köroğlu olsun araya getirilen bu parçalara türkülerin *pîşrevîsi* denir.

Basma halk hikâyeleri ile sözlü gelenekte yaşatılan hikâyelerde şekil ve üslup birbirinden pek farklı değildir. Bunları sanat itibarıyla birbirine yaklaştıran hususlar, basma hikâyelerin sözlü hikâyelerden alınıp basılmaları, diğeri de hikâye anlatıcılarının anlattığı birçok unsuru yazılı edebiyattan almalarıdır. Sözgelişi şu formeller yazılı edebiyattan alınmıştır:

"Raviyan-ı ahbar ve nakılân-ı asar ve muhaddisan-ı rûzigâr, şöyle hikâyet böyle rivayet ederler ki..."

Hikâyeci, güzel bir kızı överken, kitaptan aldığı şu tasvir klişesine yer verir:

"Afet-i cihan, hükm-i Süleyman, bir karış gerdan, Zalha-yı sani, Yusuf-ı zaman, alı al, kırmızısı kırmızı, her kırmızısı değer yüz bin kırmızı (altın). Yanağına bir fiske vursan bal paluzesi (pelte) gibi, kırk gün kırk gece tim tim titrer."¹⁰

Basılmış halk hikâyeleri, kısalıkları bakımından sözlü gelenektekilerden ayrılırlar. Hikâyeci sanatını icra ederken, hikâyeyi birtakım tasvir, tekrar, tekerleme, benzetme, yakıştırma sözleri gibi klişe sözlerle zenginleştirir, dolayısıyla hikâyeyi uzatır. Basılmış halk hikâyele rinde bunlara pek rastlanmaz.

Hikâyeler çoğu defa bir gecede bitmez. Bu hikâyenin hacmine göre 3-5-7... gece olabilir. Hikâyenin yarı bırakılan yerleri *yatılacak yer* olarak nitelendirilir.

Bilindiği gibi halk hikâyelerinin anlatımı, genellikle birkaç gece sürer. Hikâyeci, hikâyesini sonraki gün devam etmek üzere hikâyeyi uygun yerinde keser. Buraya hikâyenin "yatılacak yeri" denir. Yatılacak yerde kullanılan ifade, nesir şeklinde olmakla beraber âşığın ustalığına göre manzum

¹⁰ Pertev Naili Boratav, *Halk Hikâyeleri ve Halk Hikâyeciliği*, Ankara, 1946, s. 42-43.

şekilde de olabilir. Âşık Ahmet, anlattığı hikâyelerde bunu, manzum olarak dile getirmiştir ve okudu yatılacak yer şiiri şu şekildedir:

Zamanı Geldi

*Bir sigara verin keyfçiler
Tütmenin zamanı geldi
Herkes kendi hanesine
Gitmenin zamanı geldi*

*Çağıl çağıl çağlar özler
Ciğerim ateşe közler
Yengelerim sizi gözler
Gitmenin zamanı geldi*

Ahmed'im zihnim bulandı

*Yarelerim pek sulandı
Uykular fir fir dolandı
Yatmanın zamanı geldi¹*

Anlatım sırasında hikâyeci çay, sigara, kahve içmek için zaman zaman istirahat verir. İstirahattan sonra hikâyeye doğrudan başlanmaz. Hikâyeci nerede kalındığını topluluğa sorar. Usulen bu, hikâyeciye bırakılır. Yanılıp söyleyen kişiye hikâyeci, “Öyleyse sen anlat.” diyerek sazını ona verir. O da bunu yapamayacağı için cezasını / bahşişini vermek durumunda kalır. Âşık nerede kaldığını birkaç dörtlükle sazına sorar; ondan aldığı cevapla, kaldığı yerden hikâye devam eder. Hikâyenin sonunda kahramanlardan birine *güzelleme* söylenir. Neşeli bir türkü olan güzellemeye *toy* denir. Hasretler ve garipler için dua edildikten sonra “*Ustamızın adı Hıdır, elimizden gelen budur.*” diyerek hikâyeci hikâyesine son verir.

¹ Doğan Kaya, *Mahmut ile Nigâr Hikâyesi Üzerinde Karşılaştırmalı Bir Araştırma*, Ankara, 1993, s. 11.

Eski hikâyeciler içerisinde en güçlü hikâyeciler olarak Dede Kasım ve Şenlik bilinir. Dede Kasım'ın 40 hikâyesinin olduğu söylenir. Günümüzde aşağı yukarı halk hikâyecisi kalmadı gibi. Bizlerden, ayrıca Karşlı Kasım, Gülistan, Dursun Cevlanî, Abbas (Seyhan) Şevki (Halıcı), Bayram Köroğlu, İhsan Kılıç Divanî, Murat Çobanoğlu, Murat Yıldız, Erzurum'dan Behcet Mahir, Mevlüt İhsanî, Yaşar Reyhanî, Ruhanî, Nuri Çırağı Sivas'ta Ali Dayı, Ahmet Bozkurt, Hüseyin Kantar, Süleyman Usta, Osman Taş önde gelen âşıklar ve hikâyecilerdir.

Dinlemenin de bir adabı vardır. Herkes oturacağı yeri ve oturmasını bilmek durumundadır. Eğer biri ayağını uzatırsa, öksürürse, konuşursa hikâyeci onu cezalandırır. Sözgeşi âşık o kişinin yanına gider, bir mehdiye söyler. Kişi, ceza olarak âşığın sazına para takar. Olumsuz davranışların sayısı artarsa, cezayı cemaat verir. Sözgeşi suya basılır. Geç gelen atlı ikinci bir ceza alacaksa, atlı eşeğe ters bindirilir. Ayağını uzatan varsa birisi onu iğne batırarak ikaz eder.

En önemli varlıklarından birisi de havallardır / makamlardır. Her âşık makam bilmelidir. Makam bilmeyen âşığın âşık olması mümkün değildir. Şeref Taşhova'nın ifadesine göre eskiden 214 makam vardı. Son zamanlarda icra edilen makam sayısı bu 154'e inmiştir. Dinleyiciler de makamlara vakıf kimselerdir. Eskiden, köy düğünlerinde, dinleyenlerden yaşlı olanı, âşığı "Fılan hikâyenin, falan yerinde, filan türkü gelir. O türküyü bu makamdan diyeceksin." diye ikaz eder ve

*Derde kerem
N'eylesin derde Kerem
Koşmuşam gam kötani
Özüme dert ekerem*

şeklinde bir de cinaslı maniden bir örnek verir.¹²

Hikâyelerde acıklı kısımlar *Zarıncı, Guba Kerem, Yanık Kerem, Bey Usulü, Yıldızeli, Keşişoğlu, Derbeder, Garibi, Atüstü* makamlarında, koçaklama olanlar da *Destan, Köroğlu, Karaçı, Hoşdamak* makamlarında söylenir.

Hikâyede iyi ve kötü tipler vardır. Anlatıcı tiplerin durumuna göre tavır takınır, çeşitli jest mimiklerle özelliğini yansıtmaya çalışır.

Hikâyeye biraz önce de belirttiğimiz gibi *divan* ile başlanır. Arkasından döşeme söylenir. Sonunda da “duvakkapma” söylenerek hikâyenin anlatımına son verilir. Bunlar genellikle muhammes şiirlerdir.

Hikâye anlatılırken dinleyicilerin sıkıldığını anladığında, âşık, hikâyenin mensur kısımlarında araya hemen ya bir masal, ya fıkra sokar; bilmece sorar. Anlatıcı atasözleri, deyimler, fıkralar, benzetmeler, yeminler vs. gibi sözlerle anlatımına zenginlik ve ahenk katar. Ancak manzum kısımlarda herhangi bir değişiklik yapamaz. Çünkü şiirler, musannifin özenerek oluşturduğu önemli kısımlardır. Anlatan âşık, şayet unuttuğu kısımlar olursa buraya kendisinden eklemeler yapabilmektedir.

Saz çalamayan hikâyeciler de vardır. Bunlar, bir değneği saz gibi eline alıp gezerek hikâyelerini anlatırdı.

¹² Fikret Türkmen, Mete Taşlova ve Nail Tan, *Âşık Şeref Taşlova'dan Derlenen Halk Hikâyeleri*, Ankara, 2008.

LÂTİF ŞAH HİKÂYESİNİN DOĞUŞU

Aşk hikâyelerinin bir kısmı gerçek olmakla beraber, bir kısmı da bir âşık tarafından tasnif edilmiş muhayyel bir hikâyedir. Lâtif Şah hikâyesi de böyle bir hikâyedir ve Çıldırli Âşık Şenlik (1850-1913) tarafından tasnif edilmiştir. Şenlik, Doğu Anadolu Bölgesi'nde, Azerbaycan'da halkın çok sevdiği, yöre âşıklarının en fazla etkisinde kaldığı bir âşıktır. Doğu'da âşıklar, saz meclislerine onun şiirleri ile başlar, çeşitli vesilelerle onun hikâyelerini anlatırlar. İrticali son derece kuvvetli olup çağdaşı âşıkların kendisinden çekindikleri birisidir. Hatta zehirleterek öldürülmesi de bu yüzden olmuştur.

Şenlik'in Lâtif Şah hikâyesinden başka Sevdanaz ile Gülenaz Sultan ve Salman Bey ile Turnatel Hanım adlarında iki hikâyesi daha vardır. Ancak bunların içinde en çok Lâtif Şah hikâyesi sevilmiş ve tanınmıştır. Şenlik bu hikâyeyi, gerçek bir olaydan etkilenerek tasnif etmiştir. Bu olayın aslı şöyledir:

... Bir kış günü Suharahılar ağalardan birisinin odasına oturmuş Şenlik'i dinliyorlarmış. Köpeklerin sesine dışarı çıkan birisi, yanında 10-12 yaşlarında ayakları çıplak, elbiseleri yırtık içerisinde bir çocukla ihtiyar, düşkün bir adamı içeriye getirmiş. İkisi de soğuktan titriyorlarmış.

Ev sahibi, bunlara çay ekmek verdikten sonra, adlarını, nereli olduklarını sormuş. Bunlar Akbabalı amca-yeğenmişler. Çocuğun babası sakat olduğu için, amcası ile nafaka toplamağa çıkmışlar. İhtiyarın adı Mevlüt, çocuğunki de Lâtifmiş. Çocuk, amcasına "Lele " diye hitap ediyormuş.

Köylüler bunların durumuna çok acımışlar ve Şenlik'e bunların bu haline bir türkü söylemesini rica etmişler. Âşık da burada irticalen çok duygulu bir türkü söylemiş. Daha sonra da bu türküyü çeşitli eklemelerle bezeterek Lâtif Şah hikâyesini tasnif etmiştir.

Böylelikle Lâtif Şah hikâyesinin hareket noktası ihtiyar bir

dilenci ile küçük yeğeni Latif'in acıklı durumları olmuştur.

Çocuğun soğuktan titreyerek zaten tutarsız bir halde amcasına "Lele " diyerek yardım umması tablosu karşısında uygulanan Şenlik, o anda hayalinde küçük Latif'i Yemen padişahının oğlu Lâtif Şah olarak görmek istemiştir. Âşık o anda onu başka Lâtif'lerle, aynı yaştaki, aynı çağdaki mutlu çocuklarla kıyaslayarak korkunç farkı görmüş; ruhunu, muhayyilesini tatmin etmek için bu Zavallı çocuğu da bir şah yapmıştır.

Amcası ihtiyar Mevlüt de Yemen padişahının baş veziri Koca Lele oluyor.

Musannif burada nedense kahramanların isimlerini değiştirmeye lüzum görmüyor, Ancak Latife muhayyel bir sevgili bularak hikâye isimlerinden birisini takıyor. ¹³

Âşık Şenlik bu hikâyeyi 23 yaşında iken Hicri 1290 (Miladi 1873) yılında tasnif etmiştir ve bir buçuk senede tamamlamıştır. Bunu hikâyenin sonunda son manzum kısımda şöyle ifade etmektedir:

*Ben **Lele**'yim derdim çoktur sinede
Söz bent oldu yüz altmış hanede
Tarih bin iki yüz doksan senede
Çıldırh Şenlik'in yadigârıdı*

Lâtif Şah hikâyesinin pek çok varyantının olmasına karşılık bunlardan dördü önemlidir.¹⁴ Bizim burada tanıttığımız Sivas

¹³ Ensar Aslan, *Çıldırh Âşık Şenlik Hayatı, Şiirleri ve Hikâyeleri (Metin-İnceleme-Sözlük)* Ankara, 1975, s. 56-57.

¹⁴ A(hmet) Caferoğlu, *Doğu İlleri Ağızlarından Toplamalar I*, İstanbul, 1942, s. 19-47.

Ensar Aslan, *Çıldırh Âşık Şenlik Hayatı, Şiirleri ve Hikâyeleri (Metin-İnceleme-Sözlük)* Ankara, 1975, s. 226-276., s. 276-305

Doğan Kaya, *Acıyurt Köyü Ağzının Fonetik ve Morfolojik Hususiyetleri*, İstanbul, 1974, s. 39/74 (Basılmamış Lisans Tezi)

Ali Berat Alptekin, Nizamettin Coşkun, *Çıldırh Âşık Şenlik Divanı - Hayatı, Şiirleri, Atışmaları ve Hikâyeleri*, Ankara, 2006.

Yıldızeli Bakırcıoğlu Köyü varyantı ise, Âşık Ahmet tarafından anlatılmıştır. Derleme 1989, yılında tarafımızdan yapılmıştır.

Türk Halk hikâyeleri içinde Lâtif Şah ile Mihriban sultan hikâyesinin yeri ve özelliği redir.

Hikâyeyi çeşitli cepheleri ile ele aldığımızda şu sonuçlara ulaştık:

1. Musannifi belli olan ve Âşık Şenlik tarafından tasnif edilmiş bir hikâyedir.
2. Hikâye manzum ve mensur yapıya sahiptir.
3. Anlatıldığı coğrafya iç Anadolu'dan başlamak üzere Doğu'da ve Azerbaycan'da ve İran'ı kapsamaktadır.
4. Konusu; aşk ve kahramanlıktır.
5. Oldukça geniş hacme sahip olup anlatımı beş veya yedi gece sürmektedir.

HİKÂYENİN MUHTEVA ÖZELLİKLERİ

Âşık Şenlik'in Latif Şah'la Mihriban Sultan hikâyesi kurgu yönünden oldukça sağlam, olayların seyri de gayet tabiidir. Kişilerin karakteristik vasfı, fiziki yapıları, zaman ve mekân tasvirleri çok ustalıkla yansıtılmıştır. Bu mükemmellikte Âşık Şenlik'in hayâl gücünün payı olduğu kadar hikâyeyi anlatan Âşık Ahmet'in payının da olduğunu ifade etmemiz gerekir. Hikâye benzetmeler, tekrar gruplarıyla ve motiflerle (sayı, renk, hayvan, maden...) akıcı ve ahenkli hale getirilmiştir.

Şahıs kadrosu, mekan, formel, sayı, renk, maden hayvan, alet, kıyafet motifleri yönüyle zenginlik gösteren bir hikâyedir. Tasvirler gayet tabiidir. Zaman zaman abartı, benzetme, atasözü ve deyimlerle ifadeye canlılık kazandırılmıştır.

Bunları şöyle gösterebiliriz:

1. Şahıs Kadrosu

Hikâyede ön planda olan dört kişi vardır. Latif Şah, Mihriban Sultan, Koca Lele, Esmer Sultan. Gerek bu şahısların gerekse diğer şahısların özellikleri şöyledir:

Ath: Latif Şah'la Koca Lele'ye Hindistan yolunu tarif eden kişi.

Derviş: Latif şahın doğumuna sebep olan ermiş kişi.

Erciyar Hükümdarı: Hindistan şehri'nin hükümdarı, Mihriban Sultan'ın babası.

Esfendiyar pehlivanın elçisi: Feseli Padişahı için Mihriban Sultan'a dünür olan kişi.

Esfendiyar: Feseli ülkesinin kumandanı.

Esmer Sultan: Feseli Padişahı'nın kızı, Latif Şah'a gönlünü kaptıran kız.

Feseli Padişahı: Fes Diyarının padişahı olan Habeş.

Gamküşad / Gamsız Şah: Yemen Padişahı, Latif Şah'ın babası.

Hanım Sultan: Gamsız Şah'ın hanımı, Latif Şah'ın annesi.

Haramibaşı: Elvan Dağındaki Kırk Harami'nin lideri.

Keloğlan: Koca Lele'nin Ahmet adındaki oğlu.

Keçel Mehmet: Mihriban Sultan'a âşık olan genç.

Kırk cariye: Mihriban Sultan'ın kırk hizmetkârı. / Esmer Sultan'ın kırk hizmetkârı.

Kırk Harami: Elvan Dağı'nda gelip geçeni soyan harami grubu.

Koca Lele: Gamsız Şah'ın akıl hocası, Latif Şah'ın yardımcısı.

Lâtif Şah: Hikâyenin asıl kahramanı, Mihriban Sultan'la Esmer Sultan'ın maşukası.

Mihriban Sultan: Hindistan şehri hükümdarının kızı, Latif Şah'ın maşukası.

Oniki Mirzahan: Gamsız Şah'ın vezirleri.

Ordu Kumandanı: Mihriban Sultan'ı koruyan kumandan.

Resimci: Feseli ülkesinde bir ressam.

Şemsinur Sultan: Latif Şah'ın annesi.

Topal Kız: Mihriban Sultan'ın cariyesi.

Cellat: Latif Şah'ın boynunu vuracak olan kişi.

2. Mekân

Hikâyenin coğrafyası Asya ve Arabistan'dır. Ancak Elvan Dağ, Erciyar, Feseli gibi muhayyel yerler de vardır. Yemen ve Hindistan ülke değilde şehir olarak zikredilmiştir.

Akdeniz: Latif Şah'ın içinde kalıp kaybolduğu deniz.

Altın Bina: Elvan Dağı'ndaki Kırk Harami'nin sarayı.

Divanhane: Padişahların sarayda toplantı yaptıkları yer.

Elvan Dağ: Yemen şehrindeki bir dağ.

Erciyar: Muhayyel bir ülke.

Feseli: Muhayyel bir ülke.

Hasbahçe: Mihriban Sultan'ın sarayının bulunduğu bahçe.

Hindistan denizi: Hint denizi.

Hindistan şehri: Mihriban Sultan'ın yaşadığı şehir.

Yemen şehri: Gamsız Şah'ın padişahlık yaptığı şehir

3. Formeller

Kalıplaşmış sözler olan formel ifadeler yönünden Latif Şah hikâyesi zengindir. Bilhassa uzun zamanı kısaltmak, yahut bir mekandan başka bir mekana geçişte başvurulan formellerin sayısı oldukça fazladır. Bunlardan bir kısmını şöyle sıralayabiliriz:

Hoş beşten sonra yatma zamanı geldi.

Geldi baktı ki bir odanın kapısı örtük.

Dualarını edip de ellerini yüzlerine çaldıklarında, döndüler ki azık bohçalarının ayınada ihtiyar, ak sakallı bir zat-ı muhterem gelmiş oturuyordu.

Elini cebine attı, cüzdanını çıkarttı ki Derviş ortadan kaybolmuş.

Uçaraktan göçerekten, lâle sümbül biçerekten, kahve tütün içerekten...

Atın ayağı külük olur, âşık dili yüğrük olur.

Bunlar gelmekte olsunlar...

Öyle biri ki üç-beş adama senin-senim diyecek gibi değil.

İçeriye girdi ki ala gözlü, inci dişli, sırma saçlı bir kız oturuyor.

Konarak göçerek, yiyip içerek on beş gün daha yol aldılar,

"Nerdesin Hindistan şehri!" deyip yola çıktılar.

Dile dileğini oğlum. / Dileğim sağlığındır Padişah'ım.

Mihriban Sultan köşkte söyleyip ağlaya dursun, Koca Lele de Hindistan şehrinin sokaklarına düştü.

Ahmet, biraz sonra geldi ki ne görsün; babası oturmuş, çocukların arasına ağlıyor.

Baktı ki büyük bir mahlûkat, ormanın içinde yarı beline kadar yukarıya doğrulmuş bunlara bakıyor.

O orada ağlayıp dursun biz haber verelim Lâtif Şah'tan...

O orada dolaşsın, biz haber verelim Feseli'nden...

Bunlar gelmekte olsun, biz haber verelim, Hindistan şehrinde Lâtif Şah'ın Koca Lala'sından...

Uçaraktan göçerekten, lâle sümbül biçerekten, kahve bütün içerekten, söyleye söyleye aylarca yol gittiler.

Biz haberi verelim Esmer Sultan'dan...

At ayağı külük olur, âşık dili yüğrük olur.

Herkes gülüp yerlerine gitti. Ben de buraya kadar geldim arkadaşlar.

4. Sayı

Destan, hikâye, masal gibi anlatım türleri içerisinde en fazla başvurulan motifden birisi sayı motifleridir. Türk kültüründe en çok karşımıza 3, 7, 40 ve 70 gibi motifler çıkar. Bunları 4, 5, 9, 12, 24, 360 gibi motifler izler. Lâtif Şah hikâyesinde sayı motifi olarak şunlar karşımıza çıkar: *bir ay, bir saat izin, bir-iki gün, bir-iki söz, iki aylık hasret, iki gün iki gece harp, iki muhafız, iki resimci, iki saatlik yol, üç adım, üç ay, üç gün, üç gün üç gece, üç hamle, üç lağımci, üç ordu kumandanı, üç öğün, üç saat harp, üç-beş ay, üç-beş sene, dört arkadaş, beş dakika, beş karış, beş kuruş, beş oda, beş-on çete, beş-on haramî, beş-on kuruş, yedi sene, on dakika, on paralık menfaat, on iki yaş, on beş gün, on beş-on altı yaş, on yedi yaş,*

on sekiz yaş, yirmi sene, kırk cariye, kırk harami, kırk kat kumaş, elli deve, atmış paralık biri, doksan dokuz tane, yüz para, bin asker, dört bin pehlivan, beş bin pehlivan, seksen deve yükü kumaş.

5. Renk

Hikâyede renk olarak ak, kara / siyah, boz ve kırmızı renkler yer almaktadır. *ak sakallı derviş, boz maya, gözümün ağı-karasısın, kırmızılar giymiş, üzerindeki siyahları çıkarmış.*

6. Değerli maden, eşya

Konuyla ilgili karşımıza çıkan isimler şunlardır: *altın, inci, gümüş, mücevher, kumaş.*

7. Hayvanlar

Lâtif Şah hikâyesinde ismi olan iki hayvan vardır. Benliboz ve Mürgü Kuşu. Benliboz: Latif şahın atı, diğeri de Latif Şah'ın posta güvercinidir. Hikâye metni içerisinde adından söz edilen diğer hayvanlar ise şunlardır: *at, , boz maya, ejderha, hecin devesi, keklik, köpek, ördek, tavşan, turna.*

8. Alet

Lâtif Şah hikâyesi'nin kimi yerlerinde alet isimleri de yer almıştır. Bunlar daha çok savaşla ilglidir. *asa, kalkan, kılıç, ok, yamçı, yay.*

9. Kıyafet

Lâtif Şah hikâyesini tasnif eden Âşık Şenlik 1850-1913 yıllarında yaşamıştır. Dolayısıyla kıyafet söz konusu olunca kendi zamanının ve coğrafyasının giyeceklerine yer vermiştir. Hikâyede tespit edebildiğimiz giyecekler şunlardır: *aba, çarık, çorap, kavuk, kuşak, şal.*

10. Tasvir

Sivas'ta halk hikâyesi anlatma geleneğini sürdüren son hikâyeci usta Âşık Ahmet Bozkurt'tur. Anlatma tarzı, jest-

mimikleri, okuduğu ezgili parçalar, Türkçeyi kullanımı yönünden Âşık Ahmet, bilhassa düğünlerde çevre köylerin vazgeçilmez ismi olmuştur. Pek çok hevesli insan ondan hikâyeler öğrenmişse de hiç biri Ahmed'i geçememiştir. Âşık Ahmet anlatımında sık sık tasvirlerle müracaat etmiş ve bunu da gayet ustalıkla olarak icra etmiştir. İşte bunlardan birkaçı:

Bu çocuk o kadar güzeldi ki pirin elmasından olduğu için, insan yüzüne bakınca gözleri kamaşıyordu. Herkes çocuğa hayran meftun oldu. Aval aval beş dakika bu çocuğun yüzüne baktılar.

Öyle bir dağ ki ot çiçek birbirine karışmış. Otlar uzamış atının karnının altına değiyor. Arılar gelmiş çiçeklerin dallarına konmuş vızır vızır ötüşüyorlar.

... Kapıyı itip içeriye girdi ki ala gözlü, inci dişli, sırma saçlı bir kız oturuyor.

Lâtif Şah'ın kız arkasından bulutun içinden ay çıkar gibi ortaya çıktı.

Öyle bir kızdı ki;Kaddi hub kamet / Müjgân-ı harrat / Kaşları herrat / Haddi kuduret / Dü çeşmi afat / İtr-ı melahat / Buhah ebiyyat/ Sine seyahat / Zülfü zulumat / Cebhi mahiyat / Melek şecaat / Dihanı nebat / Bir bedir sıfat / Gılman nezaket / Huriye nisbet.

Lâtif şah Benliboz'un önüne arkasının üstüne düşmüş. Ağzına da köpük yığılmış, dişleri de birbirine kitlenmiş, kolları iki tarafa serilmiş yatıyor.

Herkes atının binip döndüler geriye. Öyle bir gidiyorlar ki o adam gelir de arkamızdan yetişir, diye. Kızıl kıyamet, geçti gittiler.

Asker, kovandan arının dışarı dolaştığı gibi dışarıya dolaştılar. Etrafa döküldüler. (Latif Şah'ı) arıyorlar, hiç yok.

Lâtif Şah orada. Benliboz'un önüne düşmüş, kolları iki tarafa serilmiş, dişleri kilitlenmiş, ağzına bir kanlı köpük

yığılıyor. Boğazı hırıl hırıl, orada yatıyor. Benliboz da boş tarafında eşiniyor.

Sazı alıp yine Lâtif Şah'ın baş tarafına oturdu. Sazın telleri kopacak kadar vuruyor, boğazı patlayarak kadar bağılıyor, asla kımıldamanın imkânı yok.

Koca Lele boğazdan ileriye çıktı ki sağ taraf ormanlık, dağlar; sol taraf düz ova, halı gibi ot, çiçek, çayır... Çekirge sesi, kuş sesi hep birbirine karışmış.

Lâtif Şah can acısıyla ejderhanın tepesine öyle bir kılıç vurdu ki hıyar biçer gibi ikiye biçti. Kılıç, yarı beline kadar yere saplandı. Ejderha düştü.

Topal Kız, mağazada Lâtif Şah'ı görünce Mihriban Sultan'ı da unuttu, has bahçeyi de unuttu, alacağı ısmarıcı da unuttu. Topal ayağının üstüne çöktü, boynunu da topal tarafına bıraktı. Ağzının şörüğü tâ göğsüne kadar indi. On dakika doya doya baktı.

Esfendiyar, üleşlerin arasında atının üzerinde duruyor, fakat kesmiş olduğu askerlerin kanı tepesinden girmiş tırnağından çıkmış. Üç gündür kanlar kurumuş, simsiyah olmuş, sırf gözleri ışıliyordu, atının da kendinin de. Kollarını dirsekten sıvamış. Öküzün ciğeri gibi pağışlamış kan, atının yarı beline kadar sallanmıştı

Lâtif Şah bu kez meydanın üst tarafına gitti. Geriye dönünce, Benliboz'un karnına mahmuzları birkaç kere çaktı. Benliboz coştı, sel gibi olup geliyor aşağı. Sağıldı geldi. Esfendiyar'ın karşısına gelince, Benliboz var kuvvetiyle yukarı silkinip ayakları üzerine dikildi. Yukarıdan aşağı atın kuvvetiyle beraber, Esfendiyar'a Lâtif Şah öyle bir kılıç saldı ki Esfendiyar, baş etmedi. Esfendiyar'ın kalkanının yan tarafını kılıç kesip omuz başından aldı, koltuğunun öbür tarafından çıktı. Kafası yere düştü, cemdek tarafı atın üstünde takılı aldı.

O yandan girip bu yandan çıkıyor, bu yandan girip o yandan çıkıyor. Kurdun koyuna daldığı gibi etrafa püskürtüyor, çayır biçer gibi biçiyordu. Kan, sel gibi akmaya başladı.

Dalgalar, bunun üstüne dağ gibi geliyor. O dalga alıp ona veriyor, o dalga alıp ona veriyor. Şahı dalgalar aldı, üç gün üç gece sürükleyip götürdü.

11. Abartı

Anlatıma canlılık veren unsurlardan birisi de abartıdır. Abartılar dinleyenlerin heyecanını anlatır, onların hikâyeye daha sıkı bağlanmasını sağlar. Hikâyenin muhtelif kısımlarından aldığımız abartılı ifadelerden birkaçı şöyle:

Latif şah, on iki yaşına değince o zamanın bahrindeki on sekiz yaşındaki delikanlıların halini aldı. Güç, kuvvet yeteceği kalmadı.

Hoşuna gitmedi at. Sağrısından tutup öyle bir sıktı ki atın göbeği yere değdi.

Haramiler gelip giden kervancıları soymuşlar. Oraya, altından bina yaptırmışlar.

Benliboz, yel gibi gittikçe, ova sel gibi geri geri kayıyor.

Mihriban Sutan, sarardı soldu, iğne iplik gibi eriyip aktı.

Bunların nara sesinden, birçok askerlerin kulağının zarı pathyordu.

12. Atasözü, deyim

Hikâyelerin vazgeçilmez unsurlarından biri atasözleri ve deyimlerdir. Nitekim bu hikâyede de karşımıza bir hayli atasözü ve deyim çıkmaktadır. Bunların kısmı şöyledir:

Bu fırından bize ekmek yok.

Dirinin sahibi olmaz, ama ölünün sahibi çok olur.

Göz hasmını görürse tanır.

İnsan korktuğu yerden gocunur.

Mal vermek can vermekten zordur.

Mercimeği fırına vermek.

Oğlan evinde bir şey yok, kız evi dambul düdük.

Süt piştikçe koyulaşır.

Yiğit odur ki ölüsü dirisi insana bir menfaat bırakır.

Yitik bulununca yorgunluk çıkar.

HİKÂYEDEKİ ŞİİRLER

Manzum ve mensur yapıya sahip olan Lâtif Şah ile Mihriban Sultan hikâyesi gerek motif gerek konu ve kurgu itibariyle oldukça zengin bir halk hikâyesidir. Şiir yönünde belki de en fazla manzum kısım bulunduran hikâyemizdir. Hikâyenin 45 yerinde şiir bulunmaktadır. Bunların 30'u müstakil, 15'i karşılaşma şeklindedir. Şenlik, diğer üstün özellikleri bir tarafa, sadece bu hikâyede yer verdiği şiirler bakımından dahi güçlü bir âşık olduğunu ispatlamıştır.

Şiirlerin kimlere ait olduğu, karşılaşmaların kimler arasında olduğu ve kaç heceli oldukları şu şekildedir.

Müstakil Şiirler:

Mihriban Sultan: 3 dörtlük (11 hece)

Latif Şah: 3 dörtlük (11 hece)

Lâtif Şah: 3 dörtlük (11 hece)

Koca Lele: 1 (Divan)

Lâtif Şah: 3 dörtlük (8 hece)

Koca Lele: 3 dörtlük (Divan)

Lâtif Şah: 3 dörtlük (11 hece)

Lâtif Şah 14 dörtlük (11 hece)

Lâtif Şah: 3 dörtlük (11 hece)

Lâtif Şah: 3 dörtlük (Divan)

Lâtif Şah 4 dörtlük (8 hece)

Lâtif Şah: 3 dörtlük (11 hece)

Lâtif Şah: 3 dörtlük (11 hece)

Koca Lele: 3 dörtlük (11 hece)

Lâtif Şah: 3 dörtlük (11 hece)

Lâtif Şah 5 dörtlük (11 hece)

Mihriban Sultan: 3 dörtlük (11 hece)

Koca Lele: 3 dörtlük (11 hece)
Mihriban Sultan: 3 dörtlük (11 hece)
Lâtif Şah 4 dörtlük (11 hece)
Lâtif Şah: 3 dörtlük (11 hece)
Lâtif Şah: 3 dörtlük (11 hece)
Lâtif Şah 6 dörtlük (11 hece)
Lâtif Şah: 3 dörtlük (11 hece)
Lâtif Şah: 3 dörtlük (11 hece)
Lâtif Şah: 3 dörtlük (8 hece)
Mihriban Sultan: 3 dörtlük (11 hece)
Lâtif Şah 1 dörtlük (11 hece)
Mihriban Sultan: 3 dörtlük (11 hece)
Koca Lele: 3 dörtlük (8 hece)

Karşılaşmalar:

Koca Lele- Yâtif Şah 3+3 dörtlük (divan)
Şemsinur Sultan- Lâtif Şah: 3+3 dörtlük (11 hece)
Gamsız Şah- Lâtif Şah 3+3 dörtlük (11 hece)
Latif Şah-Koca Lele 3+3 dörtlük (11 hece)
Koca Lele-Lâtif Şah 3+3 dörtlük (8 hece)
Mihriban Sultan Lâtif Şah 3+3 dörtlük (11 hece)
Esfendiyar-Lâtif Şah 3+3 dörtlük (11 hece)
Esmer Sultan-Lâtif Şah 3+3 dörtlük (11 hece)
Esmer Sultan-Lâtif Şah 3+3 dörtlük (11 hece)
Esmer Sultan-Lâtif Şah 2+2 dörtlük (11 hece)
Lâtif Şah-Koca Lele 3+3 dörtlük (11 hece)
Koca Lele-Mihriban Sultan 3+3 dörtlük (11 hece)
Mihriban Sultan-Lâtif Şah 3+3 dörtlük (11 hece)
Lâtif Şah-Mihriban Sultan 3+3 dörtlük (11 hece)
Gamsız Şah-Koca Lele: 3+3 dörtlük (11 hece)

LÂTİF ŞAH İLE MİHRİBAN SULTAN

Yemen şehrinde Gamküşad isminde bir padişah vardı, ama bunun ismine Gamsız Şah diyorlardı. Dillerde dolanan ismi Gamsız Şah idi. Yanında Oniki Mirzahanları vardı. Akıldanesi Koca Lele isminde iktidarı yetik, bir de adamı vardı. Bu adamın adını Gamsız Şah koymuşlardı ama içinde çok büyük gamları vardı. En büyük gamı da dünyaya çocuğu gelmemiştii, oydu.

Birgün makamında otururken memleket işlerinden çeşitli mevzuatı kendilerine konuşuyorlardı. Kendisi makamında, ihtiyar Koca Lele de kendine ait olan yerine oturmuştu. O ara Gamsız Şah'ın içerisine bir acı düştü. Kendi kendine dedi ki: Ulan ben buranın hükümdarıyım. Bu makam benim. Ben öldükten sonra acep tacım, tahtım kimlere kalacak? Yerimde kim gelip hüküm sürecektir acaba? Ben bir çocuk babası olamadım ki ben öldükten sonra yerimi zapt etsin de aklına düşünce beni hayır dua ile ansın, diye. Bunun içerisi doldu tabii kendini tahammül edemedi, dolukup ağlamaya başladı. Orada oturan Oniki Mirzahanlar, hep birden müteessir olup, şahın yüzüne bakmaya başladılar.

İhtiyar Koca Lele ayağa kalkıp;

-Devletli Şah'ım! Bir kederin var. Bu kederin neyse benim bunu anlamam lâzım, dedi.

Dedi ki:

Lalam! Ben bu makamda oturduğum müddetçe, gelene gidene; fakir fukaraya; yetime, öksüze, gariplere çok ihsan, bahşış verdim ki belki bir ağzı dualıya rastlarsam, o bana bir dua eder de Cenab-ı Allah onun duası hürmetine bana bir çocuk verir, diye. Benim keyfime göre yanıma bir ağzı dualı kul gelmiyor, dedi. Arkasından da dedi ki:

-Gel, seninle bir kılıklarımızı değişelim. Padişah, vezir kılığından çıkalım, bezirgân kılığına girelim. Diyâr-ı gurbetlere düşelim. Gezdiğimiz yerlerde belki bir ağzı dualı kula rastlarız. Adam da benim izzetimi alır, bana bir dua eder. Belki onun

duası hürmetine ben de bir çocuk babası olur da el babalarına karışırım.

Koca Lele de;

-Peki Şahım, dedi.

Koca Lele gitti iki dilenci elbisesi getirdi. Bunlar padişah vezir kılığından çıktılar, dervişan kılığına girdiler. Yani şal abalar giyindiler, eski giyim. Kafalarına kavuk bağladılar, bellerine kuşak sardılar, ayaklarına çorap çarık giyindiler, ellerine birer asa aldılar. Birinci veziri yerlerine tayin ettiler. Ben gelinceye kadar memleketi idare et. diye. Allah'a ısmarladığı çekip de Yemen şehrinden çıktılar.

Ağzı dualı kulu, belki şurada buluruz, belki burada buluruz, diye sağlam iki ay gezdiler. Çok yerde bu iki ayın içinde birçok kör, yetim, öksüz doyurdu Padişah. Birçok kişi memnun etti, fakat geze geze de usandılar tabi. Padişah bir gün dedi ki:

-Lalam! Çok yetim, öksüz doyurduk, ama gene de keyfimize göre bir ağzı dualı bulamadık herhalde. Gönlüm hiç mutmain olmadı. Umudum kırıldı. Ben bir çocuk babası olamadım, herhalde olamam da! Gel binelim de gidelim, dedi. Bu yerlerde sürünmeyelim.

Lele de;

-Peki dedi.

Döndüler, Yemen şehrine geliyorlardı. Günlerce yol geldikten sonra, günlerden birgün Yemen şehri civarına geldiler. Yemen şehrine iki saatlik yolları kaldı. Azıklarını falan aldılar. Çeşmenin başına koydular. Şal, abalarını soyup çeşmenin başına koydular. Çeşmeden abdest aldılar. Çekildiler, çeşmenin bir tarafında çimenliğin üstüne. Orada Padişah imam, Lele de arkasına cemaat olup, öyle namazını kıldılar. Dualarını edip de ellerini yüzlerine çaldıklarında, döndüler ki azık bohçalarının yanında ihtiyar, ak sakallı bir zat-ı muhterem gelmiş oturuyordu. Bunlar ona doğru yönelip de yaklaşıncı,

ihhtiyar ayağa kalktı ve bunlara kıyam etti. Padişah'ın yanına gelip de,

-Selâmünaleyküm baba, deyince;

-Vaaleykümselâm Padişah'ım, dedi.

Padişah ihtiyar dervişin elinden tuttu. İkiyi yan yana oturdular. Padişah gene;

-Merhaba derviş baba, dedi.

-Merhaba Padişahım, dedi.

Dedi ki: Derviş Baba! Sen beni herhalde tanıdığın bir padişaha benzetiyorsun. Bana "Padişah" diye hitap ediyorsun, fakat bende bir padişah vaziyeti yok. Ben de senin gibi bir dervişanım. Yanlış hareket ediyorsun, dedi.

Derviş dedi ki:

-Yok Padişahım, ben senin padişah olduğunu, yanındakinin de senin adamın ihtiyar Koca Lele olduğunu pekâlâ bilen insanlardanım, dedi.

O zaman Padişah;

-Öyleyse sen benim derdimi de bilirsin, dedi.

-Evet Padişahım, ben senin derdini de biliyorum, dedi.

-Neymiş benim derdim?

-Padişahım senin derdin; dünyada bir çocuğunun olması için ağzı dualı kul arıyorsun. Aramış olduğun ağzı dualı kul benim. Geldim yanına.

-Aramış olduğum ağzı dualı kul sen misin, dedi.

-Evet benim, dedi.

-Öyleyse Derviş Baba, kurban olayım sen ne ücret istiyorsan iste. Bende yok yok! Sana ne istersen vereyim bana bir dua et, dedi.

Derviş dedi ki:

-Padişahım ben duayı ediyorum ama parasıyla etmiyorum.

-Ya?

-Benim bir şartım var. Ortalığa sürüyorum kim kabul ederse ona bir dua ediyorum dedi.

Padişah dedi ki:

-Derviş Baba ben senin süreceğin şartı bilmiyorum. Ayan et ki sana ona göre cevap vereyim. Neyse bana söyle de ona göre sana bir cevap söyleyeyim, dedi.

Dedi ki:

-Padişahım, şimdi ben sana bir elma vereceğim. Bu elmayı cebine koyup götüreceksin. Akşam olup da harem dairene gelince, hanım sultan da yanına gelir tabi, elmayı cebinden çıkartacaksın. Üzerinde hiç bir leke kalmayacak şekilde kabuğunu temiz olarak soyacaksın. Elmayı tam ortasından keseceksin. Yarısını hanım sultanına yedireceksin, yarısını da kendin yiyeceksin. Cenab-ı Allah o elmanın şifasına sana bir oğlan çocuğu ihsan edecek, dedi. O kadar yiğit ve pehlivan olacak ki hiç kimse kılıcının önünde duramayacak. Hiç bir at onu taşıyamayacak.

O zaman Padişah;

-Peki Derviş Baba! O çocuk neye binecek de neyle dolaşacak, diye sordu.

Dedi ki:

-Ben sana elmanın kabuğunu soy da hiç bir parçasını zay etme, diye söylemiştim. O elmanın kabuğunu senin has, kısrak bir Arap atın var, ona yedireceksin. Cenab-ı Allah da ona erkek olarak bir tay verecek. Ancak o çocuğu o tay taşıyacak, dedi. Başka atlar taşıyamayacak. Benim senden alacağım ücret; çocuğun ve tayın ismini ben koyacağım. Başka kimseler koymayacak.

Padişah; Peki Derviş Baba, Cenab-ı Allah o günü bana gösterirse, çocuğum otuz yaşına değse de ismini koymam seni beklerim, dedi.

-Peki dedi, Derviş.

Derviş, itina ile saklamış olduğu belindeki elmayı çıkarttı ve Padişah'a verdi. Padişah elmayı alıp cebine koydu. "Ulan bu adam para alman" dedi, "Ama herkese verdik, bir parça da buna verelim." dedi içinden Padişah. Elini cebine attı, cüzdanını çıkarttı ki Derviş ortadan kaybolmuş, Koca Lele'den başka kimse kalmamış.

-Ne oldu Lele'm, bu adam?

-Bilmiyorum padişahım, dedi. Burada oturuyordu!

-Lala! Bu boş bir adam değil. İnşallah muradıma ereceğim, haydi gidelim. Şimdi gönlüm mutmain oldu, dedi.

Zaten Yemen'e iki saat yolları kaldı demiştik. Yemen şehrine geldiler. Akşama kadar divanhanelerinde oturdular. Akşam olunca, herkes evine dağıldı. Padişah da harem dairesine geldi. Tam iki aylık hasret, Hanım Sultan'ın yanına geldi. Hoş beşten sonra yatma zamanı geldi. Padişah, Derviş'in vermiş olduğu elmayı cebinden çıkarttı. Kabuğunu temiz olarak soyup masanın üstüne yığdı. Elmayı tam ortasından kesti, yarısını Hanım Sultan'a yedirdi. Yarısını da kendisi yedi. O gün bir arada kaldılar. Elmanın kabuğunu da tavladaki kısrak Arap atına yedirtti.

Hikmet-i Perverdigâr, o günden itibaren elmanın kabuğunu yiyen kısrak Arap at ve hanım Sultan Hamile kaldılar. Dokuz ay, dokuz gün, dokuz saat, dokuz dakika tam olduğunda Hanım Sultan nur topu gibi bir oğlan çocuğu dünyaya getirdi. Elmanın kabuğunu yiyen Arap at da erkek olarak aynı günde bir tay dünyaya getirdi. Padişaha müjdeciler geldi. Yoksullar doyurulup, sadakalar dağıtıldıktan sonra; çocuğa sütanneleri tutuldu, cariyeler hizmetçiler tutuldu. Bu çocuk isimsiz olarak saltanat ziynet ile beş yaşına kadar sütannelerde büyüdü. Beş yaşına değince büyük çocuklar kadar oldu.

Birgün padişahın Oniki Mirzahanları bir araya geldiler, dediler ki:

-Yahu! Bizim padişahın evvelce çocuğu olmuyordu. Cenab-ı Allah buna sonradan bir çocuk ihsan etti. Çocuk geldi beş yaşına, neredeyse delikanlı halini alıyor; hâlâ bir ismi yok. Herkes “isimsiz şehzade” diye hitap ediyorlar. Herhalde padişah bu çocuğun ismini şöhetimize bize bırakıyor ki çocuğuna isim koymuyor, dediler. Bu gün bir müracaat edelim de şu çocuğa bir isim koyalım, dediler. Peki deyip işi kararlaştırdılar. Padişah gelip de makamına oturunca vezirlerden biri ayağa kalktı.

-Devletli şahım müsaade buyurursanız, biz bu gün şehzademizi huzura getireceğiz. Çocuğa münasip bir isim koyacağız. Herkes de şehzadenin ismini bilsin, dedi.

Padişah da bir düşündü, kendi kendine dedi ki: “Ulan bu derviş işi! Derviş, çocuğun adını ben korum diye söz verdi, ama Derviş bugün burada, yarın şurada! Kim bilir ki dünyanın hangi muhitinde şimdi? Ya gelir ya gelmez! Bu gün şu arkadaşlar, müracaat etmişken, kalpleri incinmesin. Biz çocuğa münasip bir isim koyalım da herkes de çocuğun ismini bilsin.”

Emir, ferman buyurdular ve çocuk divana geldi. Babasının elini öptü. Orada oturan Oniki Mirzahanlarının elini öptü ve el bağlayıp huzura durdu. Bu çocuk o kadar güzeldi ki pirin elmasından olduğu için, insan yüzüne bakınca gözleri kamaşıyordu. Herkes çocuğa hayran meftun oldu. Aval aval beş dakika bu çocuğun yüzüne baktılar. Beş dakika sonra yukarıya doğruldular ve dediler ki:

-Devletli şahım bu çocuğun ismini koyalım.

Padişah;

-Koyun arkadaşlar, müsaade ediyorum, dedi.

Kimi dedi ki “Çocuğun ismi Ali olsun.” kimi dedi ki: “Veli olsun.” kimi dedi ki: “Ahmet olsun.” kim dedi ki;”Mehmet olsun.” Padişah da daha iyi bir isim araştırıyor. O yana bu yana uğraşıyorlardı. O sırada divan kapısı vuruldu. İçerden;

-Gel,

diye hitap edilince, kapıyı açıp çocuğun elmasını verin pir içeri girdi. El kaldırıp;

-Selâmün aleyküm, dedi.

Bunu gören Gamsız Şah, onu görür görmez tanıdı.

-Vaaleykümselâm aziz baba, deyip ayağa kalktı.

Derviş'i yarı yerde karşılayıp kolundan tuttu. Yavaş yavaş adımlarla getirip makamına oturttu. Kendi de kısılarak yanına oturdu. Orada oturan Oniki Mirzahanlar, hep birbirinin yüzlerine bakmaya başladılar. Akıllarından; "Bunda ne hikmet var ki koca bir Padişah bir dilenciye makamına oturtur da, kendi de yanında kısıp büzülerek oturuyor!"

O sırada Derviş sordu;

-Padişah'ım! Bu toplantıdaki gayeniz ne? Padişah da sözü saklamayarak;

-Derviş Baba! Sizden himmet olan çocuğa bir isim töreni düzdük. Münasip bir isim yaraştıramadık. Çeşmenin başında verdiğim sözümde duruyorum, bu çocuğun isim şöhreti ancak sana yarasır, dedi.

Derviş;

-Padişahım sen bu şöhreti bana bırakmayacaktın, ama nitekim işin üstüne olduk. Peki, çocuğun ismini koyalım, dedi.

Derviş ayağa kalktı çocuğun kulağına ezan okuyarak çocuğun ismini Lâtif Şah koydu. "Beraberindeki atının ismi Benliboz olsun." diyerek söz ağzından biter bitmez, ortadan kayboldu. Ahali bütün afalladılar, fakat padişah tâ çeşme başında hünerini görmüştü, hiç afallamadı. O günden itibaren şehzadenin ismi Lâtif Şah, atının isim Benliboz olarak kaldı.

Babası Lâtif Şah'ı hocaya verdi. Bu çocuk yedi sene hocada okudu. Beş de evvelden on iki yaşına değdi. On iki yaşına değince o zamanın bahrindeki on sekiz yaşındaki delikanlıların halini aldı. Güç, kuvvet yeteceği kalmadı.

Birgün Lâtif Şah sabahdan kalktı, babasının huzuruna geldi. Babasını selâmlayıp, el bağlayıp huzura durdu. Babası boynunu sağ tarafa bırakıp on dakika doya doya göğsünü geçire geçire oğlunun yüzüne baktı. On dakika sonra yukarı doğrulup;

-Ne istiyorsun oğlum, dedi.

-Devletli baba! Müsaade ferman buyurursan, ben daha okumuyorum, dedi.

-Sebep?

-Okumuyorum.

-Oğlum senin okuyacak zamanların daha yeni geldi. Sen daha yeni kendini toparladın. Zihnin yeni açıldı. Niye okumuyorsun?

-Okumuyorum baba, dedi.

-Oğlum sebebi ne?

-Ben avcılık yapacağım baba. Gönlüm öyle istiyor.

Babası aklından dedi ki: "Bu, bir tane, üzülmessin. Gider avlar-mavlar usanır, gelir gene okur."

-Peki oğlum üzülmeme. Avcılığı yap, serbestsin, dedi.

Yalnız sana iki vasiyetin var. Vasiyetlerimi tut, dedi.

Çocuk;

-Buyur baba, vasiyetin neyse söyle de tutayım, dedi.

-Oğlum! Sen benim gözümün ağrı-karasısın. Senden başka daha bir tutanağım yok benim. Seni yalnız başına av için dağlara bırakmayacağım. Yanına birer tane arkadaş vereceğim. Vasiyetimin biri bu. Nereye gidersen arkadaşlarınla, beraber gideceksin. Nerede gecelersen beraber geceleyeceksin. Nerde gezersen beraber gezeceksin. Arkadaşlarından ayrılmak yok, dedi. Olur ki başına bir belâ gelmesin.

Çocuk da;

-Peki baba, dedi. Nereye gidersem arkadaşlarımdan ayrılmayacağım. Bu birinci vasiyetin kabul. İkinci vasiyetini de söyle dedi.

-İkinci vasiyetim de şu oğlum, dedi. Yemen şehrinin dağları hep senin için serbest. Hangi dağında avlanırsan avlan, serbestçe gez, dedi. Yalnız bizim Yemen şehrinde uzakça bir muhitte Elvan Dağı adında bir dağ var. Bizim hükmümüz

altına girmemiştir o toprak. Oraya gitme oğlum, ora senin için yasak,

Lâtif Şah aklından dedi ki: “Adam koca Yemen şehrinin dağları tükenmiyor ya! O bir dağa da gitmem olur biter. Gider başka yerde avlanırım.”

-Peki baba, dedi. Bu vasiyetin de kabul. Gitmeyeyim Elvan Dağı’na, dedi.

Emir ferman buyurdu ki;

-Oğluma kılıç, kalkan, ok, yay getirin.

O zamanın silahları bunlar. Lâtif Şah’a kılıç, kalkan, ok, yay getirdiler. Babası vezir oğullarından buna dört tane arkadaş seçti. Onlar da kılıçlarını kalkanlarını kuşandılar, oklarını yaylarını sırtlarına aldılar. Atlarını çekip divanın önüne geldiler. Lâtif Şah da okunu yayını, kılıcını, kalkanını beline kuşandı. Babasının elini öptü. Müsaadesini alıp divandan dışarı çıktı ki arkadaşları gelmiş, hazır atlarını tutuyorlar divanın önünde. Lâtif Şah’a da tavladan bir arap at çekip getirdiler. Takımını üstüne vurmuşlar. Lâtif Şah arap atının yanına geldi, bir enine bir boyuna baktı. Hoşuna gitmedi at. Sağrısından tutup öyle bir sıktı ki atın göbeği yere değdi.

-Yahu bunu çekin başka bir at getirin, dedi. Bu, beni taşımaz.

Benliboz’u unutmuşlardı, tabi sırada bağlı kalmış. Gittiler, başka bir at getirdiler. Onun da sağrısından sıkıp belini yere değdirdi. Onu da çektiler. Birkaç at değiştirdiler. Geldiler dediler ki:

-Şahım oğlun atlarını beğenmiyor. Getirdiğimiz atları reddediyor.

-Çocuğu üzme yahu, dedi. Tavlaya götürün hangisini beğeniyorsa ona bindirin bir yol.

Lâtif Şah’ı aldılar, tavlaya götürdüler. Tâ baştan başladı atlara. Her hangisinin sağrısını tutar da avucuyla sıkarsa, göbeğini yere değdiriyordu. Sıra sıra, sıkı sıkı gitti. İleriye

varınca Benliboz sıradaydı, Benliboz'un yanına geldi. Benliboz'un, sağrısından tuttu, o kadar uğraştı, tüyünü kırmaştıramadı.

-Tamam işte ancak bu at yarar bana, dedi. Çekin dışarı.

Benliboz'un takımını sırtına aldılar, gemini kafasına geçirdiler. Çektiler dışarıya. Lâtif Şah, Benliboz'un üzerine bindi, babasının kendisine seçmiş olduğu dört arkadaşıyla beraber Allah'a ısmarladığı çekip Yemen şehrinden çıktılar.

Bugün şu taraf dağlarda avladılar. Ne vurmuşlarsa -ördek, keklik, kaz- şehre döndüler. Akşamleyin herkes evine gitme çabasında.

-Günlük tutacak, orada yiyip içeceğiz, dediler.

Bir günlük tuttular, orada yedi içti muhabbet ettiler. Sabahtan kalktılar, erkenden şu taraf dağlara gittiler, ertesi gün dün ne yaptılarsa, aynı öyle yaptılar. Daha ertesi gün babasının gitmediği Elvan Dağı'nın dibine geldiler. Lâtif Şah şehzade olup şehirden kenara çıkmadığı için dağların hangisi olduğunu bilmiyor. Elvan Dağı'nı görünce atı çekti, eğledi ve arkadaşlarına sordu.

-Arkadaşlar! Bu dağ hangi dağ?

Dediler ki:

-Şehzadem burası Elvan Dağı'dır.

-Öyleyse arkadaşlar, babamın vasiyeti var. Biz bu dağa gitmeyeceğiz, dedi.

-Sen bilirsin şahım, dediler. Şimdi, biz bu dağa gitmeyeceğiz. Babamın vasiyeti geri kalmasın. Geri dönsek de öteki dağlara gitsek, geç kalırız; elimize av geçmez, akşamleyin şehre dönünce mahcup oluruz. Alayımız da bu eteklerde avlasak, elimize gene bir şey geçmez. Kimimiz vururuz, kimimiz boş döneriz, mahcup oluruz. Elvan Dağı'na çıkmak yasak. Birbirimizden ayrılalım. Bu dağın eteklerinde her birimiz atımızı bir tarafa sürelim, dedi. Ne tarafta avlanırsak avlanalım.

Akşam olunca avlarımızı bu çeşme başında birbirine gösterelim. Alalım şehre gidelim, dedi.

-Peki.

Her biri atını bir tarafa sürdü. Lâtif Şah da atını Elvan Dağı'nın sağ tarafına doğru sürmüştü. Elvan Dağı'nın sağ tarafının eteklerinde o yana bu yana bir zaman dolaştı. Ördek, keklik, kaz ava dâhil hiçbir şey bulamadı. Kendi kendine dedi ki: "Yahu! Akşam olunca arkadaşlar vurdukları avı bana gösterirlerse, ben eli boş olunca mahcup olurum. Babamın vasiyeti, var; dağın yukarısına çıkmayayım da bir parça şöyle eteğinden dolanayım, dağ kenarında belki bir şey bulurum." dedi.

Benliboz'un karnını mahmuzlayıp Elvan Dağı'nın eteğine sardı ki sade boş kalmış, daha hiç kimse gidip gelememiş. Öyle bir dağ ki ot çiçek birbirine karışmış. Otlar uzamış atının karnının altına değiyor. Arılar gelmiş çiçeklerin dallarına konmuş vızır vızır ötüşüyorlar. Bunu gören Lâtif Şah Benliboz'u çekip eğledi, dedi ki kendi kendine; "Baba evladının her zaman gün görüp murat aldığını ister; fakat benim babamda mutlaka bana karşı bir çekemezlik var. Avcılıkta en fazla gün görülecek, murat alınacak, mandıracılık, avcılık yapılacak dağ bu dağmış. Ancak bu herif bu dağa beni niye bırakmadı? Herhalde, babam beni çekemiyor. Babamın beni çekemediği anlaşıldı. Babamın vasiyeti kendinin olsun. Babam kendi divanhanesinde, ben buradayım. Keramet sahibi değil ya! Bu Elvan Dağı'nın eteği böyle, acaba üstü nasıl bu dağın? Hadi bakalım Benliboz." dedi. Benliboz'un karnını mahmuzlayıp birkaç defa çaktı. Benliboz iki-üç sıçramada, Elvan Dağı'nın üstüne çıktı. Elvan Dağı'nın üstüne çıktı ki üstünün manzarası eteğinin manzarasından on beş misli fazla. Adamın aklı almıyor bu manzaraları. "Tamam! Bu adam beni çekemiyor. Bu baba hayırsız. Vasiyeti kendinin olsun." dedi. Aşağı eğildi; "Benliboz, eğer sende bir maharet hüner varsa, bu ovanın öte başını bulmam lâzım." dedi.

Öyle bir düzlüğü var ki Elvan Dağı'nın, Mereküm gibi dümdüz. Ot çiçek birbirine karışmış. "Bugün bu dağın öte tarafını bulacaksın. Hadi bakalım!" deyip, Benliboz'u bıraktı. Benliboz, yel gibi gittikçe, ova sel gibi geri geri kayıyor. Bir zaman gittikten sonra ileride bir ışık peyda oldu. Işığı görmeden önce; "Bu parlayan manzara ne acaba? Bunu da görmem lâzım." dedi. Parlayan şeye bakarak gidiyor. Gittikçe parıltı fazlalaştı, gittikçe fazlalaştı derken, güneşin insanın gözünü iğnelediği gibi, bu parıltı da onu gözünü iğnelemeye başladı. İleriye gidemedi bir çeşme başına geldi. Atından indi. Benliboz'u bıraktı yayılıyor. Kendi de kılıcını kucağına koydu. O parlayan şeye bakarak; "Bu neyin nesi?" dedi.

Orada kırk tane haramî varmış. Gelip giden kervancıları soymuşlar. Oraya, altından bina yaptırmışlar. Altın binanın içine de bir cevahir taşı koymuşlar. Güneş gelmiş cevahir taşına düşmüş. Işıldayan oydu bunun haberi yok, bakıyordu.

Haramibaşı, pencerenin önüne oturmuş otuz dokuz harami de etrafına düzülmüş, konuşup muhabbet ediyorlardı. Bir ara Haramibaşı, pencereden geriye baktı ki çeşme başında bir adam oturuyor, önünde bir at yayılıyor. Tabi, o zaman herkes atla taşındığı için Haramibaşı, Benliboz'u orada görünce, iyi bir at olduğunu anladı. Geriye döndü haramilere dedi ki:

-Arkadaşlar çeşme başında bir adam var, önünde bir atı var. Eğer o at benim elime geçerse, hiçbir kervancı, bezirgân elimden kurtulamaz. Bütün milletten haraç alırım. Bir taneniz gidin şu adam kim ise, kafasını kesin atını bana getirin, dedi.

Tabi alt baştaki harami, "Gözüne ben gireyim." diye sıçradı.

-Ben yapabilir miyim, dedi.

-Peki oğlum! Git şunun kafasını kes, atını bana getir. Kesik başın sesi çıkmaz, dedi.

Alttaki harami kalktı kılıcını kalkanını kuşandı, dışarıya çıktı. Atına bindi, sürdü çeşme başına geldi. Geldi ki çeşme başında kılıcı kucağında bir delikanlı oturuyor. Öyle biri ki üç-

beş adama senin-senim diyecek gibi değil. Göz hasmını görürse tanır. Adam kendi kendine dedi ki: "Ulan, bu it oğlu it, kendine güvenmeseydi buraya gelmezdi. Şimdi ben buna takılırsam, arkadaşlar gelip de beni kurtarana kadar icabında bu beni öldürür. Ben bunu kandırayım, binaya götürüyüm. Orada alayımız beraber onu öldürelim."

Dedi ki:

-Oğlum bir burada kırk tane haramiyiz. Bizim korkumuzdan bu beldeden uçan kuşlar zor geçiyor. O ki sen cesaret etmişsin, buraya kadar gelmişsin. Bizim Haramibaşı'mız seni istiyor. Buyur gel binaya gideceğiz, dedi.

Lâtif Şah sordu ki;

-Bina nere?

-Şu karşıdaki parlayan gördüğün yer, bizim binamız. Orada bizim reisimiz var. Beni gönderdi, seni istiyor, oraya gideceğiz, dedi.

Lâtif Şah, biraz düşündükten sonra dedi ki:

-Arkadaş ben senin Haramibaşı'nla evvelde konuşmuşluğum yok. Bizim aramızda bir samimiyet olsaydı, buraya gelmişken, gel seninle biraz muhabbet edelim, deyip beni isterdi. Ben onu tanımıyorum, o da beni tanımıyor.

-Tanımadığın ulü'l-emre itaat etmez misin?

Lâtif Şah dedi ki:

-Arkadaş! Emir çarşı ustalarında olur. Burası dağ başı. Ben emir-memir bilmem. Hem de itaat etmeyeceğim, bu emre dedi.

Gidersin-gitmezsin derken sözleri birbirini karşıladı. İkisi de kılıçlarını çekip kınından çıkardılar. Lâtif Şah, kılıcını çekip kınından çıkarıp sıçrayıp ayağa kalktı. Haramiyle bu, tutuştular. Bir hamle, iki hamle, üçüncü hamle de haraminin tepesine öyle bir kılıç vurdu ki çenesine kadar yardı. Harami, düşüp öldü.

Haramibaşı, bekledi, o gelmeyince bir tane daha gönderdi. Lâtif Şah, onu da öyle yaptı. Bir daha gönderdi, onu da öyle yaptı. Uzatmayalım, otuz dokuz harami, birer birer geldiler,

otuz dokuzunu da öldürdü. Kendi kendine dedi ki: "İptidaki gelen bana, Kırk kişiyiz, demişti. Ben bunların otuz dokuzunu öldürdüm, biri kaldı. Gideyim şu birini de öldüreyim. Şu binayı da bir göreyim ki nasıl bir binaymış? Bakalım ne manzaraları var, şu binanın?"

Benliboz'a binip sürdü Altın Bina'nın kapısının önüne. Kapının önüne geldi, Benliboz'dan aşağıya indi. Kılıcıyla çaktı, kapıyı geriye açtı ki Haramibaşı da kılıcını kuşanmış, merdivenden aşağıya iniyor. Haramibaşı bunu görünce, merdivenin yarı başında durdu.

-Oğlum arkadaşlarımı kestin galiba, dedi.

Lâtif Şah;

-Evet kestim, dedi.

-Yalnız ben mi kaldım, dedi.

-Yalnız sen kaldın, dedi.

-Öyleyse içeri gelme oğlum, dışarıda kal, ben de dışarıya geleyim. Ya arkadaşlarımin intikamını senden alırım, ya beni de aynı akıbete uğratırsın, dedi.

Lâtif Şah;

-Peki deyip, geriye Benliboz'un yanına çekildi.

Biraz sonra da Haramibaşı atını çekip dışarıya çıktı. Atlarına binip Altın Bina'nın kapısının önünde birbirlerine girdiler. Bir hamle, iki hamle, üçüncü hamlede Haramibaşı'nı ense köküne öyle bir kılıç vurdu ki kafası top gibi yuvarladı gitti.

Benliboz'dan aşağıya indi. Altın Bina'nın kapısından içeriye girdi, merdivenlerden yukarı çıktı. Birçok odayı dolaştı. Altın, inci, gümüş, mücevher... Hepsini oraya toplamışlar. Geldi baktı, hiç birinden bir şey almadı. O yana bu yana geziniyordu. Geldi baktı ki bir odanın kapısı örtük. Kapıya kulağını verdi ki içeriden hafif bir ses geliyor. Tabi bu sesi duyunca cesaret edip kapıyı itip içeriye girdi ki ala gözlü, inci dişli, sırma saçlı bir kız oturuyor. Dışarıdaki manzaradan haberi yok. Kendi kendine

deyiş söyleyip, söz yakıştıırıyordu. O kız Haramibaşı'nın bacısıydı. Tabi kızın dışarıdaki manzaradan haberi yok. Tanımadığı bir delikanlıyı karışsında görünce, afalladı birden bire. "Acaba, bizim haramiler nerde kalmış da bu delikanlı buraya kadar gelmiş?" dedi kendi kendine. Korktu tabi. Büzüştü, Lâtif Şah'ın karşısında. Lâtif Şah da kızı görünce oradaki altından, inciden, hepsinden gönlü geçti. Kızın kanadından kapıp, çekip merdivenlerden aşağıya indirdi. Benliboz'un üstüne binip kızı terkisine atıp, yamçıyı üstüne çekip de geçti gitti. Hiç bir çöp almadı daha başka.

Benliboz'u sürdü geliyor. Öbür arkadaşları da kimi ördek vurmuş, kimi kaz vurmuş, kimi tavşan, hepsi bir av vurmuş, çeşme başında toplanmışlar. Vakit de akşam ezanını geçiyor. "Acaba şehzade nerde kaldı gelmedi?" diye etrafa bakınıyorlardı. Gördüler ki Elvan Dağı'nın tepesinden çıkmış. Benliboz'un üstünde sağaldı geliyor.

-Tamam, geliyor, dediler.

Biraz yakınlaşınca baktılar ki Lâtif Şah'ın avı yoktur.

-Ama bu gün bunun bir avı yok, dediler.

Biraz kendine gururiyet getiriyorlar.

-Şöyle yaklaşınca, hepimiz avlarımızı alalım, yukarı kaldıralım da bizim avlarımızı görünce gururu kırılsın, mahcuplasın, dediler.

Lâtif Şah yanlarına yaklaşınca hepsi avlarını alıp yukarıya doğruldular. Lâtif Şah gelip de;

-Selâmünaleyküm arkadaşlar, dedi.

-Va aleykümselâm şehzadem, dediler.

Lâtif Şah attan inmek için yamçıyı geriye atınca, kız arkasından bulutun içinden ay çıkar gibi ortaya çıktı. Bunlar kızı görünce, hep avlarından gönülleri geçti. Yavaşça avlarını çeşmenin başına koydular.

-Şehzadem! Bu gün senin avın bizimkilerden iyi olmuş, dediler.

Dedi ki Lâtif Şah:

-Arkadaşlar sizin kısmetinize onlar çıktı, benim kısmetime de bu çıktı. Kısmete bağlı bir iş.

Benliboz'dan aşağıya idi. Kızı kucaklayıp attan aşağıya indirdi.

Babasıyla seyyah gezen Koca Lele'nin oğlunu da babası buna arkadaş vermişti. Oğlanın da kafasında bir parça keli var. Adı Ahmet'ti de buna "Keloğlan" mahlası verilmişti.

-Al oğlum, Keloğlan dedi. İş büyükten başlar. Sen büyük vezirin oğlu olduğun için bu kız anamın sütü gibi sana helâl olsun.

Ahmet, atına bindi. Lâtif Şah da kızı kucaklayıp tergisine koydu. Keloğlan yoluna koyuldu. Öbür arkadaşlar daha bir söz bulamadılar da;

-Şehzadem böyle giderse, sen inşallah hepimizi eveceksin, dediler.

-Kısmetiniz arkadaşlar! Bu Keloğlan'ın kısmetineydi.

Sürdüler atlarını, Yemen şehrine geldiler. Keloğlan'a dediler ki:

-Ayrılma yok ha! Götür kızı eve bırak. Gel yine yanımıza.

Keloğlan kızı götürüp eve bıraktı. Canı sıkılarak onların yanına geldi. O gün yine sabaha kadar öteki arkadaşlarının vurduğu avı yediler, içtiler, Muhabbet ettiler.

Sabah oldu divan açıldı. Lâtif Şah kılıcını, kalkanını beline kuşandı, doğru babasının huzuruna geldi. Babasını selâmlayıp divana durdu. Babası yine boynunu sağ tarafa bırakıp göğsünü geçire geçire, on dakika hayran meftun olarak yüzüne baktı. On dakika sonra yukarı doğruldu.

-Ne istiyorsun oğlum, dedi.

-Devletli babam! Ben daha avcılık yapmıyorum, dedi.

-Sebep?

-Yapmıyorum baba, zorla değil ya!

-Oğlum! Oku diyorum okumuyorsun. Avcılığa sen heveslendin, ben müsaade ettim. Şurada iki gün avlandın, üçüncü gün caydın. Senin sonun neye varacak?

Dedi ki:

-Baba sana bir-iki söz konuşacağım.

-Konuş bakalım oğlum, serbestsin.

-Sen burada necisin baba?

-Oğlum! Sen benim neci olduğumu bilmiyor musun? Ben bu ülkenin padişahıyım.

-Padişahlığın senin olsun baba. Tacın tahtın daim olsun. Eğer sen bana müsaade buyurursan, senin hükmün altına girmemiş bir toprakta, ben de sana karşı şahlık ilân edeceğim.

-Nerde, dedi babası.

-Elvan Dağı'nın tepesinde.

Dedi ki:

-Oğlum! Elvan Dağı'nın başında kırk tane harami var. Ben onların korkusundan günde yüz bin kere Allah'a sığınıyorum ki bir gün gelip basıp da beni öldürecekler, tacımı tahtımı elimden alacaklar diye. Sen orada nasıl gidip de şahlık yapacaksın?

Lâtif Şah dedi ki:

-Devletli baba! Sen bana nasihatinde her tarafa git avlan da yalnız Elvan Dağı'na gitme demiştin. Ben de senin sözüne uyarak o dağa gitmiyordum. Geçen gün Benliboz beni aldı Elvan Dağı'na doğru kaçtı. Gemini çektim, suratına çarptım, her ne kadar cehd ettimse eyleyemedim. Beni alıp Elvan Dağı'nın tepesine çıkardı. Orada haramiler bana birer birer hamle yettiler. Ben de kuvvetimin olancasından fazla olarak kırkını da kestim baba. Haramibaşı'nın bacısını da getirdim Koca Lele'nin oğlu Ahmed'e verdim, dedi.

-Sahi mi oğlum?

-Evet, baba.

-Vay sađ olasıñ ođlum, dedi. Beni yavuz dűşmanlardan kurtardıñ desene!

-Evet baba, öyle oldu, dedi.

Babası;

-Oğlum sana şimdi müsaade ediyorum. Git onların binasında şahlığını ilan et. Serbestsin.

-Sağ ol baba! Fakat yalnız mı gideceğim?

-Yalnız şah olur mu oğlum, dedi babası. Sana asker vereceğim.

-Ne kadar vereceksin?

-Ne kadar istersen o kadar.

Dedi ki:

-Bana şimdilik bin kişi verirsen kâfi.

-Verdim oğlum. Git askerin içinden beğendiğini seç, dedi.

Lâtif Şah, ordunun içine geldi. O zamanın behrinde kılıç, kalkan tutacak pehlivan askerlerden bin kişi seçti. Kılıçlarını, kalkanlarını verdi, atlarını arabalarını verdi, hazırladı geldi.

-Baba, sağ olasıñ artık müsaade buyur, askerimi hazırladım gidiyorum, dedi.

Babası;

-Müsaade ettim, git oğlum, dedi.

-Gideyim ama baba, müsaade edersen sana bir sorum var.

-Sor bakayım, oğlum.

Sen bana verdin, bin kişi asker. Ben Elvan Dağı'nın başında, bu bin kişiye, ben ne yedireceğim baba dedi.

-Babası dedi ki:

-Oğlum! Sen bana karşı şahlık ilân edeceğini söyledin. Senin askerini iaşesini ben mi vereyim?

-Baba sen ver, demiyorum da sana soruyorum, ben bu bin kişiye neyle göreceğim, diye.

-Ne demek istiyorsun ya, dedi babası.

-Ne demek isteyeceğim baba; orası işlek bir belde, bütün kervancılar gelip oradan geçiyorlar. Sen bana bir ferman verirsin. Bana kimse değip dolaşamaz. Kervancının önüne çıkarım, dedi.

-Eeeee!..

-Kervancıya fermanı gösteririm. Adamcağızın malını sayarım. Kırk tanesi varsa yirmisi kendine yirmisi bana. Otuz tanesi varsa on beş bana, on beşi de ona, on tanesi varsa beşi bana, beşi ona. Ben de askerimi bununla görerim, dedi.

Babası;

-Oğlum buna şahlık değil de doğrudan doğruya haramilik yapacağım desene!

-Baba bu haramilik değil ki dedi. Herif sürmüş elli deve. Bu devenin yirmi beşi o adamın çoluğuna çocuğuna, her bir şeyine yeter, dedi. Bu adam, yirmi beşi deveyi sürsün. Elli deveyi ne diye sürsün, getirsin? Onunla da benim askerimin ihtiyacı görülsün.

-Etme oğlum, böyle padişahlık olmaz, deyip babası karşı çıktı. O her ne kadar direttiyse de;

-Yok baba. Eğer bana bu şekilde bir ferman veriyorsan ver. Vermiyorsan, gider kervancının önünü çevirir, malını kökten alırım. Hiç bir tane bırakmam, dedi. Ama ferman verirsen, söz veriyorum yarıya böler alırım, dedi.

Babası baktı ki oğlunun söz dinleyeceği kalmamış. İster istemez buna bir ferman yazdı.

“Lâtif Şah’a kimse deyip dolaşmayacak. Kervancının önüne çıktığında, malını sayacak yarısını alacak. Eğer bir fazla alırsa, gelip bana şikâyet edecek.” dedi.

Başka bir kolayını bulamadı. Lâtif şah’a fermanı verdi. Lâtif Şah fermanı alıp cebine koydu.

-Sağ olasın baba! Allahaismarladık gidiyorum, deyip kapıdan çıktı.

Lâtif Şah, kapıdan çıkınca, Padişah'ın içerisine bir acı düştü. "Eyvah felek! Ben bu çocuğu kötü yola sevk ettim." dedi. İhtiyar Koca Lele'yi yanına çağırdı.

-Lala'm!

-Buyur Şah'ım!

-Bu çocuk genç. Şimdi bana "Yarı yarıya alırım." diye söz verdi, fakat oraya varır, yarıdan fazla almak ister. Olur ki heriflerin mallarını kökten almak ister. Mal vermek can vermekten zordur. O herifler acışır, mal vermek istemezler. O da adam öldürür. Ben zaten bunu buluncaya kadar ne hâl çektim. Geç buldum, tez yitiririm. Sen de bunun yanı sıra beraber git. Orada onun veziri ol. Maaş değil mi, bundan sonra da, odan al. Bunun önünü sen alırsın ancak. Onu kendi haline bırakma. Sen, güngörmüş tecrübeli bir adamsın.

Koca Lele;

-Peki Şahım, dedi. Gideyim. Orası ne, bura ne! Maaş aldıktan sonra!

Koca Lele, oğlu Ahmet, vezir vüzera hep beraber bin kişi gelip Altın Bina'ya yerleştiler. Askerin ayrı koğuşu var. Asker ayrı koğuşta yatıyor. Koca Lele ile Lâtif Şah da ikisi bir muhteşem bir odada yatıyorlar. Padişah da tabi tembih etti. Lele, Şah'a mukayyet oluyor ve hiç onun yanından ayrılmıyordu. Herhangi asker nöbete kalkarsa, padişahın fermanını cebine koyuyor, nöbete kalkıyor. Gelen, kervancılarının önüne çıkıyorlar. Fermanı gösteriyorlar, kervancılar da fermanı görünce itiraz edemiyorlar. Yarıya bölüp haklarını alıyorlar. Mal gelmez de boş adam gelirse, iki adam geldiyse birini alıp diğerini serbest bırakıyorlar. Aldıklarını asker yapıyorlar. Yani ne gelirse gelsin, yarısını muhakkak alıyorlar. Boş bırakmıyorlar. Bu unvan üzere bu çocuk, burada üç-beş sene şahlık yaptı.

Fakat kervancılar bu durumdan çok memnun kaldı. Çünkü evvelce haramiler kervanın önüne geçince adamlarını öldürüyorlar; mallarını kökten alıyorlardı. Bu, adam öldürmeyip

malın yarısını alıp, yarısını onlara bırakınca memnun oldular. “Ne merhametli haramî bu!” dediler. Şah olduğunu bilmiyorlar tabi. “Adam öldürmüyor, malların hepsini alıp bizi kuru çulun üstünde koymuyor. Yarısını alıyor, yarısını da gene bize bırakıyor. Amma merhametli bir harami bu. Şu çocuk şurada bir zaman yaşasa da hiç olmazsa bunun sayesinde bir zaman rahatça gitsek gelsek.” diyorlar. Gittikleri yerlerde bunu methediyorlar. “Elvan Dağı’nda şimdi bir haramî peyda oldu. Şöyle merhametli, böyle güzel, şöyle yiğit...” Her tarafta kervancılar gittikleri yerlerde bunu methediyorlar. Ünü, her tarafta duyulmaya başladı.

Duyulurken duyulurken tâ ki Hindistan şehrinde yayıldı şanı. Hindistan şehrinde, Erciyar namında bir hükümdar vardı. Erciyar’ın da Mihriban Sultan isminde bir kızı vardı. Mihriban Sultan, kervancılardan bunu duydu. Mihriban Sultan, Erciyar Hükümdarı’nın bir tek kızıydı. Daha başka oğlu kızı yoktu. Babasının bir tek kızı olduğu için nazlı. Babası şehrin kenar tarafına bir has bahçe yaptırmış, etrafını sur içine aldirmış, ortasına manzaralı bir köşk yaptırmış, kızının yanına kırk tane cariyeye vermişti. Zevk ü safa ile orada yaşıyordu.

Lâtif Şah’ın ismini haber alınca aklı başından gitti. Cariyesinden, köşkünden eyvanından bütün gönlü geçti. Gece gündüz ağlayıp feryat etmeye başladı. Ağlayıp feryat ediyor. Sarardı soldu, iğne iplik gibi eriyip aktı. Birgün oturup ağlıyordu. Kendi kendine dedi ki: “Ben burada ağlıyorum kahırlanıyorum, feryat ediyorum. Bu oğlanın hiç haberi yok. Ben burada kendi kendimi öldürsem, tâ Yemen şehrinin Elvan Dağı’nda oturan oğlanın ne haberi olur! Bir temsil vardır; ‘Oğlan evinde bir şey yok, kız evi dambul düdük.’ Ben burada böyle kahırlanmayla, bu işe bir kolaylık bulamam. Bunun bir çaresine bakayım.” dedi.

Böyle düşünen Mihriban Sultan, günlerden bir gün yalandan hastalanıp da yatağa düştü. Babası Erciyar Hükümdarı kızının hastalandığı haberini alınca, ne kadar güvendiği doktorları varsa, başına celp etti. Doktorlar günlerce çalıştı.

Olmadık ilaçlar iğneler yaptı adamlar. Kızın hastalığı iyi olmuyor. Yalandan hasta olduğu için, kendini verdi kötülüğe, gittikçe geri gidiyor.

Birgün babası Erciyar Hükümdarı dedi ki kendi kendine; “Doktorlar bu çocuğun derdine bir çare bulamayacaklar. Bu çocuk bu dertten ölürse, bana mahşer yükü olacak. Ben gideyim de şu çocuğun hastalığını sorayım. Neyse derdi bana söylerse, ona göre bir devasına bakarım. Başka kolayı yok bu işin.” dedi.

Kalktı kızının köşküne geldi. Mihriban Sultan da cariyelerinin vasıtasıyla babasının geldiğini haber aldı. Kendisini dalgınlığa verdi, yatağın içinde serildi yatıyor. Babası Erciyar Hükümdarı geldi, kızının baş tarafına oturdu. Kızının başını dizinin üstüne koydu, saçlarını okşaya okşaya ağlıyor. Biraz sonra Mihriban Sultan baygınlıktan uyanırmış gibi gözlerini açtı ki başı babasının dizinde. Babası da saçlarını okşayarak ağlıyor. Yavaşça toparlandı.

-Affet baba, geldiğini görememişim, kusurumu bağışla, dedi.

Babası dedi ki:

-Kızım sen hastasın, hastanın kusuru olmaz. Hele bir doğrul bakayım yavrum.

Kızı Mihriban Sultan, yatağının içinde doğruldu. Arkasına yastıklar çektiler cariyeler. Mihriban Sultan oturdu. Babası dedi ki:

-Kızım! Doktorlar günlerdir çalışıyorlar, ilaçlar yapıyorlar. İlaçlar tesir etmiyor. Sen bu derdinden ölürsen, bana mahşer yükü olacak bu iş. Kızım, hastalığın ne ise, bana söyle de ne pahasına olursa olsun, hastalığının ilacına bakayım yavrum, dedi.

Mihriban Sultan dedi ki:

-Baba! Bundan bir saat evvel yahut yarım saat evvel gelsen de “Hastalığın ne?” diye sorsaydın, cevap veremezdim, bilmiyordum. Şimdiki bu dalgınlığımda yanıma ihtiyar ak

sakallı bir pir geldi. Bana dedi ki: “Kızım Mihriban Sultan! Yemen şehri civarında Elvan Dağı denen bir dağ var. O dağda bir tekke var. Sen gider, o tekkeyi ziyaret edersen, bu hastalıktan kurtulursun. Yoksa bu dertle ölürsün.” dedi ve gitti. Benim derdimin ilacı o tekkeymiş baba. Ziyaret edersem kurtarıyorum, yoksa ölüyorum, haberin olsun, dedi.

Babası Erciyar Hükümdarı biraz düşündükten sonra:

-Eyvah kızım, dedi. Derdinin ilacı çok zor yerdeymiş.

-Niye baba, dedi.

-Niye olacak, orası haramî eşkıya yatağı, ben seni oraya nasıl göndereyim? Sen o haramilerin içinde tekkeyi nasıl bulup ziyaret edeceksin? Sonra sen oraya gidersen, daha bana hayrın kalmaz ki? Seni haramiler bırakmaz, alırlar. Sonra harami beldesinde tekke ne gezer... Ben bundan bir şey çıkartamıyorum, dedi.

Kız;

-Baba! Ben haramisini eşkıyasını bilmem. Benim derdimin ilacı Elvan Dağı'ndaki tekkeymiş. Ziyaret edersem kurtarıyorum. Yoksa gidiyorum haberin olsun, dedi. Ölüyorum.

Babası Erciyar Hükümdarı düşünce düşünce divanhanesine geldi, makamına oturdu. Kafasını avuçlarının içine aldı, biraz düşündükten sonra kendi kendine dedi ki: “Ben koca bir padişahım. Bu çocuk bu dertle ölmektense, ben bunun yanına bir ordu katayım, ordu kumandanına teslim edeyim. Ordu kumandanı götürür tekkesini ziyaret ettirir. Koca ordu kumandanına ne yapabilirler ki? Götürür, ziyaret ettirir, alır gelir. Olur mu, olur.”

Emir ferman buyurdu, Ordu Kumandanı huzura geldi.

-Buyur şahım, deyip, divana durdu.

-Oğlum!

-Buyur Şah'ım!

-Oğlum, duymuşsundur belki. Kızım Mihriban Sultan hasta oldu. Derdine çare bulunmuyor. Yemen şehri civarında Elvan

Dağı'nda bir tekke duymuş. O tekkeyi ziyaret etmek istiyor gönlü. Mihriban Sultan'ı götürecektir, tekkesini ziyaret ettireceksin. Sağ selâmet olarak senden geri isterim, dedi.

Ordu Kumandanı da;

-Peki şahım dedi. Senin gibi bir şahın çocuğunu götürüp tekke ziyaret ettirip getirmek, benim için büyük bir şereftir. Götüreyim şahım, dedi.

Emri alıp huzurdan çıktı, ordusunun içine geldi. "Orduyu bütün çeksem gitsem, yolda istihkak bulamaz, perişan oluruz." diye düşündü. Askerinin içinden güvendiği pehlivan askerlerden dört bin pehlivan seçti. Kılıçlarını kalkanlarını verdi. Altlarına arap atlar verdi. "Bu kız hasta. Güneşten incinmesin, askerler de padişahın kızını görmesin." diye hecin devesinin üstüne bir yer yaptırdı. Kızı, keçebanın içine koydular. İhtiyaç duyar diye, Mihriban Sultan'ın yanına bir cariye verdiler.

Kervan göç etti. Hindistan şehrinden çıktılar. Uçaraktan göçerekten, lâle sümbül biçerekten, kahve tütün içerekten... Atın ayağı külük olur, âşık dili yüğrük olur. Günün birinde sağ selâmet olarak varıp yatsıdan sonra, gece yarısından biraz evvel Elvan Dağı'nın dibine geldiler.

Elvan Dağı'nın dibine gelince bir yarısı dediler ki:

-Kumandanım! Gece vakti tekkeyi bulamayız. Burada yatalım da sabahleyin ılık gözle çıkalım, dağda tekkeyi bulalım,

Ordu kumandanı dedi ki:

-Oğlum! Biz buraya kendi itikadımızla gelmedik. Bir hastamıza soralım, bakalım ki çocuk sabaha kadar tahammül edebiliyor mu, edemiyor mu? Ona göre hareket edelim.

-Peki dediler, tabi.

Ordu kumandanı atın üstünden inip Mihriban Sultan'ın devesinin yanına geldi. Keçebayı kaldırıp, boynunu içeriye uzattı.

-Kızım! Elvan Dağı'nın dibine geldik, fakat arkadaşlar; "Bu vakitte tekkeyi bulamayız." diyorlar. "Burada yatalım da sabahleyin bulalım." diyorlar. Ne diyorsun? Burada yatalım mı, yoksa gidelim mi?

Dedi ki:

-Kumandanım! Belki ben son nefesimi soluyorum. Tahammülüm var mı ki sabahı etmeye bakalım? Beni hiç düşünmüyorsun sen. Aha sabaha ölürsem, tekkeyi git kendin ziyaret et, ne yapacaksan, dedi.

Bu lafın üzerine kumandan hareket emrini verdi. Hareket ettiler. Gece yarısından biraz evvel Elvan Dağı'nın tepesine çıktılar.

Bunlar gelmekte olsunlar. Lâtif Şah ve Koca Lele bir odada yatıyor, askerler ayrı koğuşta yatıyor, demiştik. O gün de hikmet-i Perverdigâr, Lâtif Şah'ı uyku sarmaz oldu. Yatağın içinde o yana dönüyor, bu yana dönüyor, asla gözüne bir katre uyku gelmiyor. Sanki yatak diken oldu, batıyor. Yatağın içinde rahatsız olduğu için doğrulup elbisesini beriye çekti. Başladı elbisesini giymeye. Koca Lele, gözlerini açtı ki Lâtif Şah elbisesini giyiyor.

-Ne yapıyorsun Şah'ım, dedi.

-Lala'm! Bu gün beni uyku sarmadı. Yatağın içinde o yana bu yana döne döne kendimi helak ettim, öldüm. Elbisemi giyinip dışarıya çıkacağım ve sabaha kadar nöbeti ben tutacağım, dedi.

Lele dedi ki:

-Şah'ım! Şaha nöbet beklemek şayeste olmaz, caiz değildir. Askerler nöbetinizi bekliyor. Çocuklar vazifelerinde kusur komuyorlar. Rahatça yerinde yatarsan daha iyi edersin.

-Gönlüm öyle istiyor Lele'm. Bu gün nöbetçiliği ben yapacağım, dedi.

Koca Lele, laf söyleyemedi. Lâtif Şah, elbisesini giyinip kılıcını kalkanını kuşanıp dışarıya çıktı. Nöbetçiye yanına çağırdı.

-Oğlum! Şu babamın fermanını bana ver bakayım, dedi.

Nöbetçi fermanı cebinden çıkarıp, Lâtif Şah'a verdi. Lâtif Şah, fermanı alıp cebine koydu.

-Tavlaya gidip, Benliboz'un takımını sırtına alıp, gemini başına geçir de dışarı getir bakalım, dedi.

Nöbetçi tavlaya gidip, Benliboz'un takımını sırtına alıp gemini başına geçirdi ve dışarıya çekti. Lâtif Şah Benliboz'nun üstüne bindi. Nöbetçiye dedi ki:

-Sen git arkadaşlarını uyartmadan yatağına gir. Güneş doğuncaya kadar bu gün nöbetçiliği ben yapacağım, dedi.

Bu iş tabi nöbetçinin canına minnet oldu, yatmaya gitti.

Lâtif Şah da Benliboz'unun üstüne bindi, Altın Bina'sının etrafında ağır ağır dolaşıyordu. Yol da Altın Bina'nın aşağısından geçiyordu. Kendi kendine dedi ki: "Karanlıkta kervancılar geçer de yoldan göremem. Yakın üstüne gideyim, öyle bekleyeyim." Benliboz'u sürdü, yolun üstüne indi. O yana bu yana gidip geliyor. Biraz sonra kulağına güpür güpür at ayak sesleri değmeye başladı. Güpürtü duyunca Lâtif Şah; "Kervancılar geliyor." dedi. "Biraz kalabalık olsalar da malı çok alsam. Sabahleyin askerlere yiğitliğimi göstermiş olurum." Güpürtünün geldiği tarafa doğru Benliboz'un kafasını çevirdi. Kısa dizginlerini bıraktı, gidiyor. Biraz gittikten sonra, ileride bir karartı toz koptu. "Tamam, geldi herifler." dedi. Kılıcını çekip kınından çıkardı. Benliboz'u birkaç adım daha ileriye doğru şahlandırdı, kılıcını kaldırıp;

-Durun bakalım arkadaş, dedi.

Ordu kumandanı askerlerinin önünde. Bu sesi duyunca; "Haramîlere yakalandık, dedi, aklından." Geriye döndü, askerlerine "Dur!" emri verdi. Askerler, larp edene durdu. Asker durduktan sonra ordu kumandanı kendi kendine dedi ki: "Adaaam! Benim yanımda dört bin tane pehlivan var. Burada

beş-on tane haramî var. Dört bin pehlivana karış beş-on çete ne yapacak?" Geriye döndü, dedi ki:

-Oğlum, siz burada haramisiniz. Kervancı arıyorsunuz ki beş-on kuruş mal koparasınız. Biz kervancı değiliz.

Lâtif Şah;

-Necisiniz, diye sordu.

Kumandan da;

-Biz askeriz, dedi. Askerin bir kuru canı, belinde bir kılıcı, altında bir atı var. Bunu alıp da askeri yayan bırakmak hiç bir videdana yakışmaz.

Lâtif Şah;

-Siz asker misiniz, dedi.

-Evet, askeriz.

-Öyleyse arkadaş işin doğrusun söyleyeyim; ben burada harami değilim, bir şahım. Asker bana maldan daha ihtiyaçlı. Askerini bölmemiz lâzım, dedi.

O zaman ordu kumandanı;

-Ulan serseri! Benim yanımda dört bin tane pehlivanım var. Kafan yarılmadan, kolun kırılmadan yıkıl bakalım ordunun önünden, dedi.

Lâtif Şah babasının fermanını cebinden çıkarıp ordu kumandanının önüne tuttu.

-Eğer fermana razı oluyorsan askerini bölelim, yok fermana razı olmuyorsan, fermanımı cebime koyup kılıcıma el atacağım, dedi. Ya kökünü keserim ya bölerim. Hiç bir tane bırakmam vallahi, dedi.

Ordu kumandanı fermanı görünce korktu. Kendi kendine dedi ki: "Burada birkaç çeteyle dövüşmek dört bin askerle benim için kolay, fakat buna ferman veren padişah muhakkak benim peşime düşer. Ordusunu çeker gelir. Ben dört bin askerle bir orduya başa çıkamam. Bu, devlet dedi. Hepimizi haşat ederler. Bu adam burada askeri ne yapacak? Bu herhalde

bu gün biraz fazla içmiş, sarhoş! Bizimle biraz eğleşip meğleşip bırakıp gider.” dedi.

-Oğlum, fermanını cebine koy, kılıcını da kınına koy gel. Böl bakalım askeri, ne yapacaksın, dedi. Lâtif Şah fermanını cebine koydu, kılıcını kınına koymadan, ordu kumandanı ile birlikte atlarını askere doğru çevirdiler. Bir o yana bir bu yana seçiyorlar. Karanlıkta herkesin talihine ne düşerse! Dört bin askeri ikişer bine böldüler. Yolun bir tarafına birisi düzülüyor, bir tarafına birisi düzülüyor. Geriye geldi ki karanlıkta bir deve yerden yukarı, üstü çakılı duruyor. Lâtif Şah deveye doğru bakınca, ordu kumandanı dedi ki:

-Oğlum, bundaki de mal değil haa! Mal umma bizden, dedi.

-Bu ney, dedi. Lâtif Şah.

Ordu kumandanı dedi ki aklından; “Şimdi burada bir hanımla cariye var desem, bu ikisinin birini muhakkak alıyor. O zaman hanımı alır, cariyeyi bize bırakır. Ben de cariyeyle padişahın yanına nasıl giderim! Burada biri var diyeyim de belki bu biri almaz da bizi bırakır.”

-İçinde biri var, dedi.

Lâtif Şah;

-Şimdi ben bunu alsam senin hakkın bana geçer. Sana bıraksam, benim hakkım sana geçer. Mademki birbirimize hak geçirmeyeceğiz, gel bunu ortasından bölelim. Yarısı sana, yarısı bana!

Ordu kumandanı dedi ki:

-Oğlum, şu çocukluğu bırak. Sen çocuk değilsin şükür. Akli başında bir adamsın. Bu zaten can sahibi, hasta. Yarı canda yaşıyor. Sen bunu vurur ortasından yararsan, yarısı sana olsa ne menfaati olur; bana olsa ne menfaati olur? Ölü!

-Ne yapayım ölürse yahu, dedi. Öbür dünyada sen fazla aldın bana noksan verdin diye birbirimize sorgu sual sormaktansa hakkımızı burada bölüşürsek daha iyi olur.

Böyle dedi, kılıcını çekip ileriye yürüdü. Ordu kumandanı baktı ki ciddi konuşuyor.

-Dur oğlum, dedi. Burada bir karar verelim, bir kavil keselim. Bu böyle olmayacak.

-Nasıl, dedi Lâtif Şah.

-Bu canı, sahibine soralım. Seni derse sana. Senden, ben bir hak iddia etmiyorum. Beni derse bana.

Aklından dedi ki: “Bizi der, çeteyi der mi, bu kız? Tabi biz getirdik.” dedi.

Lâtif Şah da razı oldu.

-Peki dedi. Git sor. Seni derse sana, beni derse bana. Öbür dünyada birbirimizi rahatsız etmeyelim, dedi.

Ordu kumandanı atını ileriye sürüp Mihriban Sultan’ın devesinin yanına geldi. Keçebanın perdesini yukarıya atıp, kafasını içeriye soktu. Yavaş bir lisanla;

-Kızım, adamcağız askeri böldü. Gücüm yetmiyor. Hürriyet elimden gitti, dedi. Şimdi seni de ortadan kesmek istiyor. Kavil kestik, bunu istersen burada kalacaksın, bizi istersen biz seni alıp geri babana götüreceğiz, memleketimize. Ne diyorsun, dedi.

Mihriban Sultan dedi ki:

-Kumandanım! Sor ki adı neymiş, bir öğrenelim.

Ordu kumandanı kafasını geriye çekti, çıkartıp;

-Delikanlı sormak ayıp olmasın, bu muhitte sana kim derler, diye sordu.

-Bana Lâtif Şah derler, dedi.

Bunu kız içerde duydu ki herhalde tekkeye gelmiş. “Tamam!” dedi aklından. Keçebanın perdesini geriye atıp kafasını çıkardı;

-Delikanlı ben seni düşmanın mıyım? Sen benden ne istiyorsun ki kesiyorsun beni ortamdan, dedi.

Lâtif Şah hiç umulmadık bir zamanda Mihriban Sultan'ı görünce, aklı başından gitti. Öyle bir kızdı ki;

*Kaddi hub kamet
Müjgân-ı harrat,
Kaşları herrat,
Haddi kuduret,
Dü çeşmi afat
İtr-ı melahat,
Buhah ebiyyat,
Sine seyahat,
Zülfü zulumat,
Cebhi mahiyat,
Melek şecaat,
Dihamı nebat,
Bir bedir sıfat
Gılman nezaket,
Huriye nisbet.*

Kızı görünce aklı başından gitti, bayılıp Benliboz'un tırnağının dibine tepesinin üstüne düştü. O zaman ordu kumandanı askerlerine;

-Kesin bakalım şunu, dedi. Asker bölmek neymiş öğreysin serseri.

Lâtif Şah'ın böldüğü dört bin asker kılıca el attılar; fakat o arada Mihriban Sultan, sıyrılıp devesinden aşağıya indi. Ordu kumandanına;

-Dur bakalım, dedi. Demin geldin bana yalvarıyordun. "Hürriyetim elimden gitti, kızım seni ortadan kesecek bu adam. Askerî böldü." diyordun. Şimdi burada bayılan adamı mı kesiyorsun, dedi. Bunu anan da keser. Onu sen düşürmedin, ben düşürdüm, dedi. Bunu öldürürsem de benim öldürmem lâzım, azat edersem de benim azat etmem lâzım. Al bakalım ordunu geri, dedi.

Ordu kumandanı ordusunu geri çekti. Ordu birbirine karıştı tabi. Kız da yanları sıra beraber gidiyor. Bunları götürdü otuz-kırk metre kadar geriye;

-Konaklayın buraya, dedi. Atlarımız serbestçe yayılsın.

Atlardan indiler. Atlarını çıktılar, kendileri oturdular. Mihriban Sultan geriye geldi ki Lâtif şah Benliboz'un önüne arkasının üstüne düşmüş. Ağzına da köpük yığılmış, dişleri de birbirine kitlenmiş, kolları iki tarafa serilmiş yatıyor. Benliboz da baş tarafında eşiniyor. Gelip Lâtif Şah'ın sağ tarafına çömeldi, yüzüne baktı göğsünü geçirdi. "Çok şükür Mevlâ'ya, iyi ki gelmişiz. Amma tekkeymiş ha!" dedi. "Tam ziyâret edilecek tekkeymiş." Biraz durduktan sonra kendi kendine dedi ki: "Bu ayılana kadar başında durursam, ayılınca beni bir daha askere vermez. Burada alı koymak ister. O zaman babamın adı Hindistan ülkesinde kötüye gider ki; 'Kızın gitti de kendi ayağıyla kendini haramilere sattı.' derler. Babam da mahcup olur. Ben bir kız başımla bir hileye başvurdum. Yalandan hastalandım, ne yaptım, yaptım geldim, burada bunu gördüm, bu da beni gördü. Eğer bunun bir maharet hüneri varsa, ben bunu böyle yatarken bırakıp gideyim de gelsin beni Hindistan şehrinde bulsun, babamdan alsın ki babamın adı kötü olmasın, Olur mu olur. İyi olur hem de." dedi.

Ayağa kalktı, gidecekti. İçerisine bir acı düştü. Kendi kendine dedi ki: "Bu benim Hindistanlı olduğumu ola ki bilmez. Giderim, beklerim beklerim gelmez. Bu defa yalandan hastalandım geldim. O zaman ne uydurayım. Belki daha da gelemem. Ben buna bir nişane bırakayım da öyle gideyim." dedi. Geriye gelip Lâtif Şah'ın sağ tarafına oturdu.

-Cariye! Aşağı gel bakalım, dedi.

Cariye de deveden sıyrılıp aşağıya indi.

-Buyur hanım!

-Kızım! Yanında kalemin kâğıdın var mı, dedi.

-Var hanımım.

-Çıkart bakalım.

Cariye kâğıdı kalemi çıkarttı, Mihriban Sultan'a uzattı. Mihriban Sultan;

-Yok. Bende değil sende kalacak. Bu hastanın sol tarafına da sen otur bakalım, dedi.

Cariye Lâtif Şah'ın sol tarafına oturdu.

-Cariye, dedi.

-Buyur hanım!

-Kızım kâğıdı sağ dizinin üstüne koy. Sağ elinin parmaklarıyla kalemi iyice tut. Ben bu hastanın başında, hastaya şifa olsun, diye birkaç tane söz söyleyeceğim. Eğer söylemiş olduğum sözlerin bir harfini noksan yazarsan, tepene öyle bir yumruk vururum ki seni yerin içine geçiririm.

Cariye dedi ki:

-Hanımım, sen hastasın, üzülürsün yahu!

-Kız, tekkeyi ziyaret ettim. Gözün kör mü? Hastalık geçti, dedi. Kendini toparla!

Cariye durumu anladı. Sağ dizinin üstüne kalemi koyup, sağ elinin parmaklarıyla kaleme kayımca sarıldı. Kâğıdın üstüne koydu.

-Hazırım hanım, dedi.

Aldı bakalım Mihriban Sultan, baygın yatan Lâtif Şah'ın başında ne söyledi, cariyesi ne yazdı? Biz ne söyledik, oturan arkadaşlar ne dinlediler?

*Hâb-i nazda yatan bî-haber oğlan
Bir od saldın şirin cana giderim
Billahi kesildi sabrım kararım
Ateş aldım yana yana giderim*

-Yazdın mı cariye, dedi.

-Yazdım hanım dedi.

-Bir daha yaz, dedi.

-Peki, hanım bir daha yazalım.

Aldı bir daha:

*Eğnimden dökerim yeşili alı
Göğ giyer yas tutar beklerim yolu
Yâdigâr al sakla bu arzuhalı
Sana verip bir nişane giderim*

-Bunu da yazdın mı cariyeye, dedi.

-Bunu da yazdım hanım, dedi.

-Bir daha yaz, dedi.

-Peki, hanım bir daha yazayım.

Aldı bir daha:

*Mihriban Sultan da müptelâ oldu
Gözüm gördü gönlüm intizar kaldı
Mekânda menzirim üç aylık yoldu
Haber alsan Hindistan'a giderim*

deyip kesti.

-Yazdın mı cariyeye, dedi.

-Yazdım hanım.

-Bana ver bakalım, dedi.

Kâğıdı cariyenin elinden aldı, bir göz gezdirdi ki iyi yazmış.

-Kalemi de ver bakalım, dedi.

Kalemi de aldı kendi de altına yazdı ki; "Delikanlı! Belki benim aslımı neslimi sorup da benim kim olduğumu anlamak istersen! Bana Hindistan şehrinde Erciyar Hükümdarı'nın kızı Mihriban Sultan derler. Ben geldim seni gördüm. Sen de beni gördün. Eğer bir maharet hünerin varsa, kâğıdım koynundan çıkınca, gel beni Hindistan şehrinde bul. Gönlüm sende!" Böyle yazdı. Kâğıdı bir zarfın içine koydu, ağzını yapıştırdı. Lâtif Şah'ın sol göğsünün üstüne yeleşinin altına koydu.

-Cariye dedi.

-Buyur hanım! Git ordu kumandanına söyle hazırlansınlar, gidelim gayrı, dedi.

Cariye, ordu kumandanına habere gidince, Mihriban Sultan aşağıya eğilip, Lâtif Şah'ın iki yanağından iki de buse aldı. Yüreği yerine oturdu. Zaten hasta değildi. Kalktı, o da cariyenin peşi sıra deveyi yedekledi, geldi.

-Kumandanım! Ben tekkemi ziyaret ettim. Hastalığım geçti, haydi bakalım gidelim, dedi.

Ordu kumandanı;

-Kızım, o adam ne oldu, dedi.

-Boş ver o adamı! Serserinin biri öldü mü, ne oldu? Ne yapacaksın o adamı sen, dedi.

Bunun bölmüş olduğu askerler zaten birbirine karışmıştı. Kızları yine keçebanın içine koydular. Herkes atının binip döndüler geriye. Öyle bir gidiyorlar ki o adam gelir de arkamızdan yetişir, diye. Kızıl kıyamet, geçti gittiler.

Onlar gitmekte olsun, bir müddet sonra sabah oldu. Koca Lele sabahtan gözünü açtı ki; Lâtif Şah'ın yatağı hâlâ boş, gelmemiş.

-Eyvah felek! İhtiyarlık böyle işte. Ben, akşamdan yattım da sabahtan gözümü zor açtım. Bu gece akli yemedi, nöbete kalktı. Askerler de demek ki nöbetini değiştirmemişler. Sabaha kadar çocuk nöbette kaldı. Padişah bana tembih etti. Amma mukayyet olurmuşuz adama, dedi.

Hemen kalktı elbisesini giyindi, dışarıya çıktı. O yana bu yana baktı Koca Lele, Lâtif Şah hiç görünürlerde yok. "Acaba askerlerin koğuşuna mı girdi bu?" dedi aklından. Askerlerin koğuşuna gitti. Askerler hasır gibi yatıyor. İçlerinde yok. O zaman içerisine bir acı düştü; "Babası beni öldürür." diye korktu. Seslenmesiyle bütün asker uyandı.

-Buyur vezirim,!

Dedi ki:

-Oğlum! Şah'ınız akşamdan nöbete kalktı. O adam; "Ben sabaha kadar beklerim." dediyse bile hiç öyle bırakılır mı? Gece kalkılır da nöbet değişilmez mi? Şimdi ortalıkta görünmüyor.

Babası hepimizi öldürür. Hiç birimizi sağ bırakmaz. Kalkın bakayım!

Elbisesini kafasına geçiren asker, kovandan arının dışarı dolaştığı gibi dışarıya dolaştılar. Etrafa döküldüler. Arıyorlar, hiç yok. Herkes arıyor ama Koca Lele'nin Keloğlan'ı yani Ahmet, kendisini Lâtif Şah evlendirdiği için, o daha candan arıyor. O yana bu yana koşuyor Keloğlan. Bir yüce yere çıktı ki Lâtif Şah'ın atı ta ileride yolun altında bir çukurda. Benliboz'un kafası görünüyor. "Tamam! At orada kendi de oralardadır." dedi. Ahmet, aşağıya koştu, geldi ki Lâtif Şah orada. Benliboz'un önüne düşmüş, kolları iki tarafa serilmiş, dişleri kilitlenmiş, ağzına bir kanlı köpük yığıyor. Boğazı hırıltı hırıltı, orada yatıyor. Benliboz da baş tarafında eşiniyor. Ahmet, bunu görünce; "Bu herhalde kudurmuş." dedi. "Bu kudurmuş kudurmaya, daha iflah olacağı kalmamış, bunda para vardır. Asker gelmeden, ben şundan bir parça para kopartayım." dedi. Ahmet, Lâtif Şah'ın sağ tarafına çömeldi. Elini ceplerine, oraya buraya sokup sokup çıkartıyor. Elini oraya buraya sokarken bir yere soktu ki burada bir kâğıt. Şöyle bir yokladı, "Bu paraya benzemiyor, ama fesime yakışır. Bu iyi rastladı." dedi. Fesinin içine koyup kafasını örttü. "Olur ki uyanır da beni öldürür." diye Lâtif Şah'ın başında fazla kalamadı. Oradan kaçtı, koşu koşu binaya geliyor.

Ahmed'in babası Koca Lele de Altın Bina'nın kapısının önüne çömelmiş, kafasını avuçlarının içine almış; "Acaba bu nereye gitti de çocuklar bulamıyor?" diye düşünüyordu. Bir ara gördü ki kendi oğlu Ahmet, koşarak geliyor. Anladı ki Keloğlan bir haber getiriyor. Keloğlan yaklaşıncaya ayağa kalktı.

-Oğlum!

-Buyur baba!

-Oğlum, Lâtif Şah'tan bir haberi çıkartamadınız mı?

-Ben buldum baba, dedi.

-Nerde?

-Daha şurada kudurmuş.

-Ulan dilin dursun. Koca Şah kudurur mu?

-Baba, ben kudurtmadım ya, akşamleyin kudurmuş, orada, dedi.

Ahmet, babasının önüne düştü. Babası Koca Lele peşine düştü. Öyle bir gidiyorlar ki üstten aşağı, sorma. Askerler, o tarafta bir iş olduğunu anladı, hep o tarafa akın ettiler. Geldiler ki hakikaten kudurmuş! O yana yuvarlıyorlar, bu yana çalkalıyorlar, etlerini sıkıyorlar ayıltmanın hiç imkânı yok.

-Eyvah felek! Bu ölürse, babası hepimizi kırar geçirir, dediler.

Lâtif Şah'ı kucaklayıp, Benliboz'ın üstüne yüklediler. İki asker, iki tarafından tuttu. Bir de yedeğine at aldı, sürdü Yemen şehrine getiriyorlar ki babası tabiplere tedavi ettirsin de iyi etsin, diye. Şehre yaklaşınca Koca Lele, askerin biriyle haberci gönderdi. Babası yer hazırladı. Lâtif Şah'ı, getirdiler tüy döşeklerin üstüne yatırdılar. Babası ağlayarak gelip baş tarafına oturdu. Güvendiği hususi tabipleri geldiler, iki-üç saat kadar buna iğne ilaç verdiler. Yok, hiç tesir etmedi. Kımıldatamadılar.

Lâtif Şah kımıldamayıp gözlerini açmayınca babası tahammül edemedi. Koca Lele'ye doğruldu;

-Lele'm! Ben seni bunun yanına kattım ki buna mukayyet ol diye. Ne yaptın yahu, dedi.

Dedi ki:

-Şah'ım! Sen benim yanımda olsan, sen benim kadar mukayyet olmazdın buna. Ben bunu, sağ gözümünden sol gözüme inanmıyordum. Mukayyet oldum; fakat ne yapayım? Dert bu, geldi, hastalandı.

Dedi ki:

-Lele! Bu çocuktaki hastalık değil. Eğer bundaki bir hastalık olsaydı, tabipler, bu çocuğu muhakkak ayıltırdı. Bunun başında başka bir hâl var. Sana üç gün müsaade ediyorum, dedi. Bu üç günün içinde eğer bu çocuğu ayıltıp benimle konuşturdun konuşturdun, konuşturamazsan, iş dördüncü

güne kalırsa, sabah erkenden güneş doğarken, boynunu kestireceğim haberin olsun, dedi.

Oğlunun yanından çıkıp gitti.

Koca Lele, vayıyandıma düştü. Herkes dağıldı gittiler. Koca Lele ağlıyor, feryat ediyor, o yana bu yana dolanıyor. Düşünüyor, nerde ayıltıcı ilaçlar aklına geliyorsa, alıp getiriyor, Lâtif Şah'ın ağzından sokuyor, boğazına ta parmağıyla iyice sokup yutturuyor, hiç tesiri yok. Üç gün uğraştı tesiri olmadı. İkinci oldu sabahleyin idam olacak. Tabi oturacak mecali kalmadı, bu adamın. Ağlayarak Yemen şehrinin sakaklarında dolanıyor.

İkindinin sırası Yemen şehrinin bir sokağından, bir mağazanın önünden geçiyordu. İçeriye baktı ki biraz sazlar takılı. "Ulan bu çocukta bir aşk alâmeti mi var yoksa?" dedi aklından. "Olmadık ilaçlar yazıldı, bir tesiri olmadı, bir de şundan deneyeyim. Zaten öleceğim ölmesine, bakalım bir tesiri olur mu?" Mağazaya girdi, ondan iyi bir saz satın aldı. Paltosunun altına sakladı, kimseye göstermeden. Lâtif Şah'ın hasta yattığı odaya geldi, Lâtif Şah'ın baş tarafına oturdu. Sazının tellerini düzeltti, bağrına bastı. Sazın tellerine gelişi güzel vurmaya başladı. Sazın tellerine vurunca Lâtif Şah'ın orası burası seğrimeye başladı. "İnşallah bir istifadesi olacak!" deyip can korkusuyla, aşkı coşa gelip Koca Lele ağlayarak, bakalım orada saza vurup ne söyledi?

*Dedim oğul gel tutma zulümkâr havasını
Gökte melekler halleder her kulun nefesini
Nice yüz bin ehli mümin elinden kıldı zârı
Özüne kargışçı ettin aldın bedduasını*

Beytin sesi, sazın nağmesiyle beraber kulağına değince Lâtif Şah, usulca yatağının içinde doğruldu. Doğruldu ki Koca Lele, baş tarafında saz çalıp türkü söylüyor. Bunu gören Lâtif Şah da yatağının içinde, aldı bakalım orada Koca Lele'ye ne söyledi?

Koca Lele'm ne sorarsın cevrimin cefasını

*Kim sürmüştür itibarsız dünyanın sefasını
Bir tegayyür güzel gördüm attı peykan okunu
Hışmınan tarümar etti gönlümün kafesini*

Koca Lele, "Tahminimde yanılmadım, bu oğlan âşık olmuş, fakat babası benimle gürzleşti. Belli olmaz, icap eder beni öldürür. Bu benim şahımdır, bunun belki bana bir istifadesi olur. Şunun babasının beni öldüreceğini bir anlatayım. Belki faydası olur." deyip aldı Koca Lele:

*Ne mekânda derde düştün gel söyle ahvalini
Yağının yazığı gelir görse müşkül halini
Dedim oğul tövbekâr ol çek bu işten elini
Daha sürmezsın dünyanın zevk ile safasını*

Aldı Lâtif Şah:

*Cenk ettin hâke getirdim ganimeti cabadan
Hep bana ricaya geldi havf çekip hicab eden
Seksen bin secer içinde indirdim kecebadan
Serviden sürahi gördüm kaddinin havasını*

Koca Lele; "Tahminimde yanılmıyorum. Bu çocuk âşık olmuş olmaya, bu Elvan Dağı'nda tekke yoktu. Bu çocuk bu tekkeyi nereden çıkarttı yahu!" dedi. Aldı Koca Lele:

*Ben **Lele**'yim anlamışım sohbeti demden seni
Badeyi Hızır elinden içirip camdan seni
Veririm düşkün serimi kurtaram gamdan seni
Geşt ü güzar eylerim ben derdinin devasını*

Yani; "Senin âşık olduğuna dair elinde bir nişane, bir emare, bir bergüzar yoktur. Şimdi ben senin derdini ne yapayım?" diyor Lâtif Şah'ın hiç bir şeyden haberi yok. Bir tek ordu kumandanın; "Bu çocuk hasta da tekkeyi ziyarete getirdik." demişti, onu duymuştu. Başka bir şey bilmediği için, aldı Lâtif Şah:

***Lâtif Şah**'ım âha düştüm gamdan ferah bulmasa
İlacın nâ-mümkün olur kader yerin almasa
Türbeyi ziyaret eden şuh-ı terlan gelmese
Yığsan hekim Lokman'ı bilmez derdin devasını*

Koca Lele, aklından dedi ki: “Ben bu kadar ayılttım, konuşturdum. Babası da koca bir padişah! Maşukasını da o bulsun. Bana ne, ben gideyim, şunu babasına müjdeliyim, öz canımı kurtarayım!”

Koca Lele, Lâtif Şah’ın yanından çıktı. Vakit ikinci zamanı, “Divan dağılmadan yetişeyim.” diye acele olarak, doğru padişahın huzuruna koştu. Lele, kapıdan dışarıya çıkıp da Lâtif Şah odada yalnız kalınca, Mihriban Sultan’ın hayali gelip gözünün önüne durdu. Mihriban Sultan’ın hayaline bakarken yine aklı başından gitti, arkasının üstüne, yatağın içine geriye düştü. Lele’nin haberi yok, koşarak müjdeye gidiyor.

Koca Lele, koşa koşa divana geldi. Telaşla kapıdan içeri girince, tabi Padişah da tereddütle oturuyor. “Acaba Oğlum öldü mü, ne oldu?” diye. Yukarıya doğruldu;

-Aman Lele’m ne haberle geldin?

-Şah’ım! Hayırlı haberle geldim. Müjdeler olsun, oğlunu iyi ettim. Eskisi gibi güzel güzel konuşuyor. Görmek istersen gözünle görebilirsin, dedi.

-Tamamen iyi oldu mu Lele’m?

-Sade iyi oldu Şah’ım. Aynı eski hâlini aldı.

-Vay sağ olasın Lele.

Babası kalktı, Lele’nin önüne düştü. Bir adım ilerde Şah, bir adım geride Lele geliyorlar. Geldi, Lâtif Şah’ın yatak odasına girdiler ki aynı eskisi gibi yatıyor Lâtif Şah. Bunu gören Lele dikildi kaldı. Babası ileriye geldi;

-Oğlum Lâtif Şah!

Ses yok. Geriye döndü;

-Lele! Hani iyi olmuştu!

-Bayaktan iyi olmuştu Padişah’ım. Benimle güzel güzel konuşmuştu.

Padişah, tabi evvelkinden daha fazla kızdı bu işe, Dedi ki:

-Lele! Evvelce seninle konuştu, ötekiyle konuştu, ben bunları bilmem. Benimle konuşacak. Gözlerimle göreceğim,

kulaklarım duyacak. Sen bunu bu derde giriftar ettin. Derdine de ilaç bulamıyorsun, geldin bana; ‘Hastayı iyi ettim.’ diye yalan söylüyorsun he mi? Geberme saatini bekle! Kabahatin bir iken, iki oldu.

Böyle deyip kapıdan dışarı çıktı. Koca Lele kendi kendine; “Vay Latif vay! Bayaktan iyi olmuştun, niye böyle oldun. Babanın yanında bir konuşsaydın bir yol ne olurdu. Şükür, Padişah sazı görmedi. Saz burada ya, yine ayıltırım. Kolayını belledik.” dedi.

Sazı alıp yine Lâtif Şah’ın baş tarafına oturdu. Sazın telleri kopacak kadar vuruyor, boğazı patlayarak kadar bağıyor, asla kımıldamanın imkânı yok. “Eyyvah felek! Öldü bu!” dedi. “Bu daha iyi olmaz, ben de öldüm işte!” Yatsıya kadar uğraştı, ayıltamadı. “Gideyim, çoluğumla çocuğumla bir helâlleşeyim, vedalaşayım da hiç olmazsa, vasiyetsiz ölmeyeyim. Bundan umut geçti.” dedi. Yatsıdan biraz sonra evine geldi. Çoluğuyla çocuğuyla, ailesiyle helâlleşti. Ortalarına oturdu. Çoluk çocuk, aile bütün ağlaşıyorlar.

Ahmet, biraz sonra geldi ki ne görsün; babası oturmuş, çocukların arasına öyle ağlıyorlar ki gözlerinden nisan yağmuru gibi yaş akıtıyorlar. Keloğlan içeri girdi;

-Baba derdin ne yahu? Kocaman adam çoluğu çocuğu kırıp geçiriyorsun. Hep ağlıyorsunuz. Ne oldu ki size?

-Ulan git Keloğlan!

-Baba nereye gideyim yahu? Sen benim babamsın, ben senin oğlunum. Ben senin gamını kasavetini bileceğim, sen de benim eksikimi noksanlarımı bileceksin ki mesut, bahtiyar olarak yaşayalım.

-Şöyle yaklaş yanıma, gel hele, dedi.

Keloğlan gelip babasının önüne iki dizinin üstüne oturdu.

-Buyur baba!

-Oğlum Keloğlan! Bu Lâtif Şah Elvan Dağı’nda düşüp de bayılınca, evvelce sen gördün. Geldin bana müjde ettin,

‘Buldum.’ diye. Sen bunu orada bulunca, yanında bir nişane, bergüzara benzeyen bir şey var mıydı?

-Yok baba. Ben gidince onun bir süsü püsü bir şeyi yoktu, dedi Keloğlan.

-Nesi vardı?

-Bir kuru kâğıdı vardı onun, dedi.

-Ne oldu o kâğıt?

-Ben aldım da fesimin içine koydum.

-Çıkart hele.

Keloğlan fesi çıkardı ki fesin içinden düşmüş.

-Baba fesin içine koymuştum ya, soyha düşmüş, dedi.

-Ulan oğlum, gözlerin çalkama çanağına dönsün! Herif beni öldürüyor. Şunu bulmanın kolayı!

Keloğlan, o yana bu yana koşup dolaşıp yatıyordu. Tavlaya geldi ki atların fışkısının içine düşmüş. Sararmış ama yırtılmamış. Aldı getirdi.

-Baba! Gözün kör olsun, niye intizar ettin. Aha soykası, yemedim ya! Kuru bir kâğıt yahu! İçine bile bakmadım daha, dedi.

Kaldırıp babasının önüne attı kâğıdı. Koca Lele, kâğıdı yerden aldı. Kalemin ucuyla zarfı zedelemekten ağzını açtı; kâğıdı içinden çıkarttı. Baktı ki kız beyitini, adresini, künyesini hep yazmış. Anladı ki Lâtif Şah, bu kızı görmüş âşık oluş. Kız da buna adres bırakmış.

-Oğlum!

-Buyur baba!

-Bu kâğıtlar şahın neresindeydi?

-Sol göğsünün üstünde, yeleşinin altındaydı baba, dedi.

-Peki!

Koca Lele, kâğıdı geri zarfın içine koyup, ağzını yapıştırdı. Lâtif şah'ın yanına geldi. Aynı oğlunun aldığı yere kâğıdı koyup elinin ayasıyla kâğıdı yerleştirdi. O vakit Lâtif Şah, gözlerini

larp edene açtı. Koca Lele, hemen kâğıdı çıkarıp Lâtif Şah'ın eline verdi.

-Aha Şah'ım! Derdinin ilacını buldum şükür. Daha bayılma yavrum!

Lâtif Şah zarfı aldı; yırttı; içinden kâğıdı çıkarttı baktı ki kız beytini, adresini, künyesini, her şeyini yazmış.

-Vay sağ olasıñ Lele'm, dedi. Ben bunu hayâl rüya biliyordum. Demek ki bunun bir adresi, yeri yurdu varmış. Lele, artık ya ben bunu bulur getiririm ya onun yolunda ölürüm, Hiç bir kuvvet onu elimden alamaz, dedi.

Koca Lele aklından dedi ki: "Hayırlısıyla, ben seni bir yol babana göstereyim de ne yaparsan yap bana ne! Kendi dışarıdayken bayıldığı için gözü korktu, daha Lâtif Şah'ın yanından kalkıp gitmedi. Lâtif Şah da günlerdir uyuyor ki zaten uykuya hiç bir ihtiyaç kalmamış. Lele'nin de korkuyla uykusu gelmiyor. Güneş doğuncaya kadar bunu lafa tuttu.

Sabah oldu, güneş doğdu, divan açıldı. Divanın açılma saatini zaten biliyorlar. Lâtif Şah kalktı, kılıcını kalkanını kuşandı. Koca Lele ile beraber, doğru babasının divanhanesine geldiler. Babasını selâmlayıp divana durdu. Babası hayran meftun olup, göğsünü çeke çeke yüzüne baktıktan sonra;

-Geçmiş olsun oğlum, dedi.

-Sağ ol baba, ama daha geçmedi.

-Şükür geçmiş oğlum, ayağının üstüne kalkmışsın.

-Baba ayağımın üstüne kalktığıma bakma, benim derdimin ilerisi çok.

-Oğlum, bu derdi bir anlayabilir miyim, dedi babası.

-Anlarsın baba kolay.

-Neymiş?

-Baba! Ben Hindistan şehrinde Erciyar Hükümdarı'nın kızı Mihriban Sultan'a âşık oldum. Hakkını helâl et, gidiyorum, dedi.

Babası;

-Etme tutma oğlum!

-Etme tutmanın kâr edeceği yok baba. Hakkını helâl ediyorsan et, etmiyorsan beni avara etme, gideceğim, dedi.

Lâtif Şah'ın annesi Şemsinur Sultan da oradaydı. Kendini daha fazla tutamadı.

-Oğlum, dedi, biz memlekette ne kadar kız varsa onların hepsini sana gösterelim. Hangisini beğenirsen, al. Burdan tâ memleket aşırı gidip kız getirmek olur mu?

Lâtif Şah'ın söz kulağına girer mi, kararını vermiş bir kere.

-Yok ana, Ben o kızı alacağım, dedi.

Şemsinur Sultan, baktı ki oğlu kararlı, orda bakalım Lâtif Şah'a ne dedi?

Aldı Şemsinur Sultan:

*Dizimin takati didemin nuru
Oğul bu sitemi gel verme bize
Gurbet elde kimse çekmez nazını
Korkarım ki cismın canından beze*

Aldı Lâtif Şah:

*Bu sineme vurma terk-i töhmeti
Hayali perişan dikilme yüze
Gamdan ferah bulmaz aşkın şiddeti
Ne ricaya bakar mihnete söze*

Aldı Şemsinur Sultan:

*Ülke şahı gurbet ele gider mi
Aklı olan devletini budar mı
Oğul da anayı tekdir eder mi
Ne deyim sen teki huluskarsıza*

Aldı Lâtif Şah:

*Sinemi yandırır sevdanın narı
Onunçün atmışım namusu ârı
Yığıla dünyanı tüm sim ü zeri
Zerre miktar kadar görünmez göze*

Aldı Şemsinur Sultan:

*Şemsinur Sultan'ımaşkım ezeli
Kırılmış mı bu yerlerin güzeli
Sana bin yâr bulam gılman misali
Abdal olup düşme sahraya düze*

Aldı Lâtif Şah:

*Lâtif Şah'ım beni salma hiddete
Sadr-ı hacaleten söyleme hata
Bin güzelden muteberdir bir buta
Baksana sinemde alışan köze*

Söz tamama yetti. Lâtif Şah, annesi Şemsinur Sultan'ın sözlerini kulağına koymadı. Kadın; "Bunun başına bir hal gelecek." diye hüngür hüngür ağlamaya başladı.

Bunun üzerine babası;

-Gidecek misin oğlum, dedi.

-Gideceğim baba.

-Peki oğlum, ne yapayım, beni de Allah düşünsün. Madem gideceksin, sana asker veririm. Ordunu çek git. Nerdeyse bu kız al gel, dedi.

Lâtif Şah sordu ki;

-Baba ne kadar asker vereceksin?

-Ne kadar istersen, o kadar vereceğim. Bu işe nihayet olmaz, dedi. Bunun hududu yok. Ne kadar istersen o kadar vereyim.

Dedi ki:

-Baba! Bana dört bin-beş bin kişi versen, zaten bunların hepsinin göreceği işi ben yalnız görürüm. Dokuz bin on bin kişi versen, bu kadar askeri diyar-ı gurbete nasıl götürüyüm, neyle götürüyüm, neyle dolaştırıyım? Ben asker götürmem. Ancak baba senden bir ricam var. Ben Hindistan şehrinin yollarını bilmiyorum. Hindistan şehrinin yollarını bilen birini yanıma katarsan bana kâfi gelir. Vereceğin ordudan daha çok bundan memnun olurum. Ben giderim, kendi işimi kendim görürüm. Allah için verirse, görür geri gelirim, dedi Lâtif Şah.

O zaman babası bir düşündü. “Ben bunun önüne beri benzer adamlar katsam, her adam gidip de orada padişahla dünürlük yapıp iş göremez. Ben bunun yanına anca vezirlerimden birini katarım.” dedi.

-Ey Oniki Mirzahanlarım!

-Buyrun Şah’ım!

-Kalkın bakayım, dedi.

On ikisi de ayağa kalktılar. Koca Lele, bunun vezirliğinden çıktığı için tabi o kalkmadı. Kapının ağzında çömeldi. Serbestledi gayrı orada duruyor. Vezirler kalktı,

-Buyur şahım, dediler,

Dedi ki:

-Her hanginiz bu çocuğun önüne düşer, bunu tehlikesiz, çetesiz yollardan Hindistan şehrine götürür, Hindistan şehrinde Erciyar Hükümdarı’yla bunu anlaştıırır, kızı Mihriban Sultan’ı buna alır da sağ selâmet bana getirirse, ahd ü peymanım olsun ki terazinin bir gözüne altını koyacağım, bir gözüne o veziri koyacağım, tartıp vereceğim.

Vezirler ağırlığınca parayı duyunca gözlerini fal taşı gibi açtılar. Lâtif Şah’ın canı eviyor ki “Beni göndersin.”. Padişah da “Acaba hangisi daha iyi konuşur.” diye bunları süzüyor.

O arada vezirler, bir yol dönüp Lâtif Şah’ın yüzüne baktılar. Lâtif Şah’ın yüzüne bakınca paradan gönülleri geçti. Kendi kendilerine dediler ki: “Yahu! Bu çocuğun akli başında yok. Bir yol okumaya hevesleniyor, bir yol avcılığa hevesleniyor, bir yol şahlığa hevesleniyor. Hiç birinde bir ip tutturamıyor. Bu serseri yolda giderken, birine takılır, bunu vurup öldürürler, bizi de öldürürler. Öldürmeseler bile, biz geriye gelince; ‘Oğluma ne yaptınız da geldiniz?’ diye babası bizi öldürür. Bunun menzili yakın, parası çok. Bunun altında var bir iş. Biz bu parayı yiyemeyiz.” dediler. Yukarı doğruldular ve dediler ki:

-Devleti Şah’ım! Hiç boşa avara olma. Biz Hindistan’ın yolunu bilmiyoruz.

-Hiç biriniz bilmiyor musunuz?

-Hiç birimiz bilmiyoruz, dediler.

Padişah;

-Oturun bakalım, dedi.

On ikisi de oturdu.

-Koca Lele kalk bakalım ayağa, dedi.

Koca Lele usulca kalktı;

-Buyur Şah'ım!

-Bu çocuğun önüne sen düşeceksin, dedi. Bunu kese, yollardan tehlikesiz götüreceksin. Hindistan şehrinde Erciyar Hükümdarı ile bunu anlaştıracaksın. Sağ selâmet ben bunu geriye isterim. Sana para da yok. Mecburi olarak gideceksin, dedi.

Koca Lele;

-Şahım ben ihtiyarım. Diyar-ı gurbette çocuğun başına belâ olurum. Çocuk kendini mi dolandırısın, beni mi dolandırısın? Bir sürü genç vezirlerin var. Onların birini yanına katsana.

-Onların hiç bir kabahati yok, dedi. Ben seni bunun yanına kattım ki buna mukayyet ol diye. Sen buna mukayyet olup da o kızı buna göstermeseydin, şimdi bu dert ne senin başına gelecekti ne de benim başıma gelecekti. Mecburi olarak sen gideceksin. Yoksa seni cellâda vereceğim. Öbür dünyaya göndereceğim, dedi.

Koca Lele, aklından dedi ki: "Bu adam benimle zıtlıktı. Beni öldürür öldürmesine. Bunun kılıcıyla ölmektense gideyim de yollarda öleyim. Elinden kurtarayım hiç olmazsa."

-Gideyim, şahım, dedi.

-İstersen gitme! Seni mecburi olarak göndereceğim, dedi.

Dedi ki Koca Lele:

-Gideyim şahım, fakat bazı işin zor tarafı varır, bazısının da plan tarafı vardır. Her zaman zoraki iş görülmez. Madem

benim üstüme yıktın, bu işi görürüm, Allah izin verirse. Hindistan şehrinin yolunu pekâlâ biliyorum. Şimdi ben Lâtif Şah'ın önüne düşüp bunu oraya götürürüm. Oraya varınca Erciyar Hükümdarı, olur ya benim senin Lele'n olduğumu, bunun senin oğlun olduğunu bilmez. Koskoca padişah, ona yekten dünürlük yapılmaz. Artık bir ay mı kalırız, iki ay mı kalırız, üç ay mı kalırız, o belli olmaz, padişahla anlaşılan kadar! Ben buradan tüccar kılığına gireyim. Bezirgân kılığında oraya gideyim. Oraya varınca padişahın hediyesini ayrı gönderirim, karısının hediyesini ayrı gönderirim, kızının hediyesini, vezirlerinin hediyesini ayrı. Padişah da "Bu ne cömert tüccarmış. Hepimizi hediyeledi." diye olur ki günün birinde beni davet eder. Davet, yemek muhabbetinde, o zaman kendimi takdim ederim. Seni bildiririm, oğlunu tanıtırım. Dünürlüğü kolayca yaparım şahım, dedi.

-Peki Lele'm! İş gör de nasıl görürsen gör, dedi padişah. İşte benden ne kadar mal istiyorsan, kervancı olmak için?

Dedi ki:

-Şah'ım! Benim beğenmiş olduğum kumaşlardan, en halis Yemen kumaşı olarak seksen deve yükü kumaş vereceksin, dedi. Koca bir padişah, -yok değil ya- Emir ferman buyruldu, seksen tane deve geldi. Türlü mallardan buna seksen deve yükü, -develerin götüreceği kadar- kumaş yüklendi. Koca Lele'ye bir Arap at hazırlayıp, eyerlediler.

Koca Lele, Arap atın üzerine binip, ilerideki devenin yularını eline aldı. Lâtif Şah da Benliboz'u hazırlayıp, divanın önüne geldi. Lâtif Şah içeri girip babasının elini öptü.

-Sağ olasın baba! Hakkını helâl et, gidiyorum, dedi.

O zaman Gamsız Şah'ın içi elvermedi, orada aldı bakalım Lâtif Şah'a ne dedi:

Aldı Gamsız Şah:

*Geda olup gedalara karışma
Elden hicap eyle biraz çek sen ar*

*Otur tahta hükm eyle Kaftan Kafa
Bundan artık hiç olur mu iftihar*

Aldı Lâtif Şah:

*Ne sual edersin ihtiyar peder
Hele bak fikrinde ne hayaller var
Seyhat etmek serden gamı dağıtır
Gİtmesem vücudum tarumar olur*

Aldı Gamsız Şah:

*Yılıp ricaya gelmiştir hepi
Örtme karşımızda muhakim kapı
Layık mıdır harap ola bu yapı
Senden özge kime edem itibar*

Aldı Lâtif Şah:

*Tahtında bir şahsan söyleme naçar
Gör ki fikirinden ne hayal geçer
Belki senden evvel benimdir ecel
Hiç Hakk'ın ilgarı oldu mu inkâr*

Aldı Gamsız Şah:

*Fikrin guşuma olmuştur agâh
Aklını başından almış bedir mah
Lâyık mıdır bu devrana çeken ah
Gamsız Şah'ım ben ki dertten bî-haber*

Aldı Lâtif Şah:

*Lâtif şah'ın bir dilekti murazı
Özü öz canına eder garazı
Gamsız kuldan Allah olmaz ırazı
Mümin olan gerek çeke ah ü zâr*

deyip kesti. Babası Gamsız baktı olacak gibi değil, dedi ki:

-Oğlum, mademki gidiyorsun, sağlık helâl olsun, güle güle git. Allah işini rast getirsin. Sağ selâmet geri gel, dedi. Yalnız oğlum yanına çıraklar al. Bu develer böyle boyuna gidecek değil ya! Yıkılacak, yüklenecek, yayılacak bu hayvanlar.

-Sağ olasın baba, dedi. Ben zaten bu derde giriftâr oldum. Benim yüzümden başkaları huzursuz olmasın. Benim Koca

Lele'm, katarımın önünden sürüp giderse, ben devemin yıkılacağı yerde yıkarım, yükleneceği yerde geri yüklerim, dedi.

Hiç kimseye ihtiyacım yok. Babasının elini öptü, dışarıya çıktı. Benliboz'un üstüne bindi.

-Çek, Lele katarı, dedi.

Koca Lele. Boz Maya'yı heyleyip Yemen şehrinden çıktı.

Yiyip içerek, konup göçerek on beş gün yol aldılar. Koca Lele katarın önünde, Lâtif Şah Benliboz'un üstünde, katar ikisinin arasında. Seksen deve uzadı gidiyor. Lâtif Şah geriye döndü baktı ki Yemen şehrinin dağları kaybolmuş gitmiş, daha gözükmüyor. Üç yüz altmış altı damar, yüz kırk dört pare kemiğine ateş düşüp yandı. Koca Lele'ye;

-Ey Koca Lele, deveyi eğlet. Sineme birkaç söz geldi. Onu sinemden ayırt edeyim, ondan sonra yolumuza devam ederiz.

Koca Lele, develeri eğletti, Latif Şah indi yere.

-Koca Lele! Hakikaten anam doğru söylemiş; gurbet kokuları gurbet acıları daha memleketimizi terk etmeden bana dokunmaya başladı. Dur hele az, dilime birkaç kelam geldi. Söyleyim de içim rahatlasın.

Orada aldı bakalım Lâtif Şah Koca Lele'ye ne dedi; Koca Lele ona ne cevap verdi. Biz ne söyledik, buradaki dinleyenler ne dinlediler?

Aldı Latif Şah:

*Kesildi nişanem yâd oldu vatan
Gözden yitti bizi elin dağları
Leyla intizarı çünkü var canda
Viran eyler seher sümbül çağları*

Aldı Koca Lele:

*Sabr eyle zulümün her belâsına
Mevlâ'm sınar dergâhında çokları
Bir darlığa bin genişlik veren var
Hikmetinden var eyledi yokları*

Aldı Latif Şah:

*Yakın menzilimiz ehlet taşıdır
Cismimi yandıran aşk ataşdır
Ezel bu ayrılık Hakk'ın işidir
Felek saldı bizden cüda sağları*

Aldı Koca Lele:

*Nizaynan içilmez feleğin zehri
Salmışsın zahmete çekerim kahrı
Talandı gönlümün pay-i taht şehri
Kırıldı kaddimin dal budakları*

Aldı Latif Şah:

***Latif Şah** da vatanından cüdadı(r)
Emr-i kaderullah Bârî Hüda'dı(r)
Felek hicran taftağından budadı
Soldu selvi şecerimin dağları*

Aldı Koca Lele:

***Koca Lele** diyor artmıştır cezam
Üy be üy od düşmüş yanar var azam
Eksilmeden yaram sızıldar tezem
Sönmüştür gönlümün çam çirahları*

Lâtif Şah'ın içine bir hüznülük düştü. Kendi kendine dedi ki: "Bir daha bu Yemen şehrini ya görürüm ya göremem! Benliboz'u sürüp ileriye vardı.

-Lele'm!

-Buyur Şah'ım!

Orada Latif Şah kendisini tutamayıp aldı birdaha, bakalım Koca lele'ye ne söyledi:

*Koca Lele'm biz bu sene n'eyledik
Attı gurbet ele yollarımızı
Bir mecâzi aşka düştük müptelâ
Daha görür müyüm ellerimizi*

Gamı def olmayıp, aldı bir daha:

*Geri koydum tacı tahtı hanemi
Melül ettim atamınan anamı*

*Haramîden aldım Altın Bina'mı
Bıraktık ellere mallarımızı*

Koca Lele, aklından dedi ki: "Bu çocuk Altın Bina'ya iyice hasret. Dayanamayıp geri dönecek. Şükür, yol yakinken gönlü geçti."

Dedi ki:

-Şah'ım! Sen orada hastalanınca başımızın derdine düştük. Altın Bina'nın kapısını dahi örtmeyi unuttuk. Asker bütün toplandı, senle benle beraber Yemen şehrine geldik. Elvan Dağı'nın tepesindeki Altın Bina ıpıssız kaldı. Biliyorsun ki içi altın, inci, mücevher hepsi dolu. Babanı da kandırıp iyi mallar aldık, dedi. Bunu da götürelim oraya yıkalım. Seninle zevk-i sefamızla orada yaşayalım.

Lâtif Şah;

-Öyle mi Lele'm, dedi.

-Öyle Şah'ım.

O zaman Lâtif Şah orada aldı bir daha:

*Lâtif Şah'ım enginlerden geçerken
Ordular içinden yiğit seçerken
Turna gibi yücelerden uçarken
Şahine vurdurduk tellerimizi*

deyip kesti.

-Lele'm! Geri dönüp de gidip Altın Bina'ya yerleşmek kendi elinde değil. Gönlümün tellerini şahin vurdu. Çek katarı, dedi. Çek!

Koca Lele; "Yahu! Yine gönlü geçmedi. Bize Hindistan'ı boylatacak." dedi içinden, mecburen katarı çekti.

Konarak geçerek, yiyip içerek on beş gün daha yol aldılar, on altıncı gün yine Koca Lele önde, Lâtif Şah geride gidiyorlar. Koca Lele baktı ki orada yol iki çatal olmuş. Hindistan'a giden yol belden aşır doğru gidiyor, fakat körlenmiş, yol hâlinde çıkmış. Gidip gelen olmamış. Yol olduğu, bir parça belli. İkinci yol da dağın dibine doğru dönmüş gidiyor. Bunu görünce Koca

Lele tereddütlendi. “Hindistan’ın yolu şu yoldu. Acaba bu yol neden otlanmış, neden bırakılmış, gidip gelen olmamış? Şu yol da Hindistan’a mı gidiyor, yoksa başka bir yere mi?” diye düşündü. Şüphelenip orada eğlenmeye mecbur kaldı. Koca Lele inince, tabi katarı eyledi.

Lâtif Şah, “Bu ihtiyar neden katarı eğledi?” diye atını ileriye sürüp geldi ki Koca Lele bir körlek, bir de işlek yolun arasında o yana bu yana bakınarak düşünüyor.

-Lele’m niye eğlenin? Katarı çek gidelim, hangi yola gideceksek bir an evvel.

Dedi ki:

-Şah’ım! Yolu şaşırdım, çıkartamıyorum.

-Sen niye orada “Biliyorum.” dedin de burada şaşıyorsun? Orada bilmiyorum deseydin, babam belki bir bilen adam bulur, yanıma katardı. Ben de rahatça giderdim.

Dedi ki:

-Şah’ım! Kusuruma bakma, ihtiyarlık var, unutmuşum. İyice düşüneyim, yanlış yola gitmeyelim.

Koca Lele yolu pekâlâ biliyor, ama otlandığı için şüpheleniyor, gidemiyordu. Belki bir yolcu gelirse, soralım ki; “Şu yol da Hindistan’a gidiyor mu, gitmiyor mu?” diye. İşlek yolun ne tarafa gittiğini bilmiyor. Onun için eğlenmiş düşünüyordu. Lâtif Şah sıkıştırıyor, Lele de;

-Şah’ım beni sıkılama. Yanlış yola gidip de seni diyâr-ı gurbette süründürmeyeyim. Bir yol iyice düşüneyim, bulayım da ona göre gidelim.

Lele oyalanırken o işlek yoldan, dağın dibinden bir atlı çıktı. Bunlara doğru geliyor. Lele atlıyı görünce;

-Şah’ım! Şuna soralım da yol hangisiyse, ona göre gidelim, dedi.

-Peki dedi Lâtif Şah.

O atlı bunların yanına geldi, selâm verdi. Koca Lele;

-Aleykümselâm oğlum, dedi. Az dur bakayım.

O adam durdu.

-Oğlum! Bu yollar nerenin yolları? diye sordu.

Dedi ki:

-Emmi bu yollar Hindistan yolları.

-İkisi de gidiyor mu?

-İkisi de gider, dedi.

Koca Lele sordu ki;

-Oğlum eski yol hangisiydi, Hindistan'ın esas yolu?

Dedi ki;

-Emmi! Şu körlek yol esas yoldur, fakat bu yolun içerisinde altı-yedi tane bir tehlike zuhur eti. Ne olduğu belli değil. Bu yoldan giden, kaybolup gidiyor, geri gelmiyor. O yandan da gelen yok ki sorulsun. Onun için bu yol bırakıldı. Herkes şimdi bu yoldan gidiyor.

-Peki, sağ ol oğlum, dedi İhtiyar.

-Sen de sağ ol emmi, deyip adam atını sürdü.

Lâtif Şah Benliboz'uyla adamın önüne geçti.

-Dur bakalım arkadaş, dedi.

Adam durdu.

-Bu yolların hangisi yakındır, Hindistan şehrine, dedi Lâtif Şah.

Adam da dedi ki:

-Delikanlı, aha şu otlu yol yakın gider. Bu otlu yoldan giden bir ayda gider, işlek yoldan giden bir buçuk ayda gider. İşlek biraz yol dolanır, dedi.

-Peki.

Adam atını sürdü, gitti.

Lâtif Şah geriye gelince Koca Lele dedi ki:

-Şah'ım! Sen de duydun ya bu yolun ilerisinde bir tehlike zuhur etmiş. Giden gelmiyormuş. Herkes bu yoldan

gidiyormuş. Biz de herkesin gittiği yoldan gidelim de bir tehlikeye maruz kalmayalım.

Lâtif Şah dedi ki:

-İyi ama Lele'm, bu adama ayrıyeten yine sordum. Sen de duydun. O adam dedi ki: "Bu otlı yoldan giden bir ayda gider, işlek yoldan giden iki ayda gider." dedi. Elimden gelse, Mihriban Sultan'ı ben bugün bulmak istiyorum. Sen beni iki ay dolandıracaksın. Bir aylık yol dururken ben iki aylık yoldan gitmem. Bu yoldan gideceğiz, dedi.

Lele yalvardı.

-Şah'ım! Başımıza bir belâ gelmesin de tek üç ay dolaşalım. Oğlum. Ne olur sanki! Buradan giden geri gelmiyormuş, kaybolup gidiyormuş.

-Canım, o gidip de geri gelmeyenler ana kuzusu değil mi? Onların başına ne belâ geldiyse, bizimkine de o gelir. Fazla konuşma da çek katarı, dedi.

Koca Lele içinden; "Bu oğlan bir yerde ölecek, bana da sebep olacak olmasına, gidelim bakalım!"

İster istemez körlek yola düştüler. Körlek yolda on beş gün daha yol aldılar; fakat Koca Lele bu yolculuktan çok memnun kaldı. Çünkü gidip gelen olmamış, yollar otlamış. Develeri yıkmaya lüzum kalmıyor, develer horam horam ot yolarak gidiyorlar. Koca Lele aklından dedi ki: "Eğer böyle gidersek, çocuk benden akıllı çıktı. İyi gidiyoruz, sonunda bir pisliğini çekmeksek bu işin!"

On beş gün gittiler. On altıncı gün gece yarısı bir boğaza girdiler. Koca Lele ileriden gidiyordu. İki tarafı ormanlık dağlar. Körlük yol, boğaza doğru gidiyor. Gece yarısı girdi. Tam sabah oldu, güneş doğdu. Güneş kuşluk yerine geldi, Koca Lele hâlâ boğazda gidiyordu. Kuşluk zamanı ileriden çıktı. Lâtif Şah, daha geride boğazın içinde, develerin arasında. Koca Lele boğazdan ileriye çıktı ki sağ taraf ormanlık, dağlar; sol taraf düz ova, halı gibi ot, çiçek, çayır... Çekirge sesi, kuş sesi hep birbirine karışmış, fakat bunların içinde acı bir inilti var. O

zaman Koca Lele, can derdiyle o yana bu yana bakınmaya başladı. Korktu, acı iniltiden. O yana bu yana bakınıp yatıyordu. Baktı ki sağ tarafta, ormanların içinde, ileride kısık bir dere, ormanların sık yerinde bir büyük ejderha bunların geldiğini görmüş, yarı beline kadar yukarıya doğrulmuş, gözlerini kabartmış, bunlara bakıp acı acı inliyordu. Bunu gören Koca Lele'nin korkuyla dili tutulup, atının üstünde donup kaldı. Katar eğlendi. Lâtif Şah da daha boğazın içindeydi, çıkmamıştı. Katarın gerisindeydi. "Bu ihtiyar bu kez katarı neye eğledi acaba, neye çekip gitmiyor!" diye düşündü. Develerden o yana bu yana geçe geçe Benliboz'unu ileriye sürdü geldi ki Koca Lele atın üstünde dimdik duruyor.

-Çeksene yahu katarı! Niye eğledin, dedi.

Koca Lele'nin dili tutuk olduğu için parmaklarıyla ileriye gösterdi. Lâtif Şah Koca Lele'nin parmak hizasına baktı ki büyük bir mahlûkat, ormanın içinde yarı beline kadar yukarıya doğrulmuş bunlara bakıyor ve acı acı inliyor. Bunu gören Lâtif Şah, sol tarafındaki kılıcını sapından tuttu. O zaman Koca Lele elini çekince, Lâtif Şah'ın yakasından tuttu. Bunun üstüne dili açıldı.

-Nereye gidiyorsun Şah'ım?

Dedi ki:

-Lele'm gideyim bakalım, bu mahlûkat neyse! Yoldan kaldırıabilirsem kaldırırım. Kaldıramazsam öldük işte, dedi.

Koca Lele dedi ki:

-Onun ne olduğunu sen biliyor musun?

-Bilmiyorum, dedi Lâtif Şah.

-Şah'ım! Onun ne olduğunu ben sana anlatayım da istersen git, istersen gitme. Benden vebal kalksın.

Böyle deyip, aldı bakalım ağlayarak Koca Lele, orada Lâtif Şah'a ne söyledi?

İhtiyarım kurtaramam kalmadı bende mecal

*Sen çevir Benliboz'unu geri kendin yola sal
Git dolaş o işlek yoldan bul yârini murat al
Ejderhayla cenge varma pehlivan Rüstem misin*

-Anladın mı Şah'ım, dedi Koca Lele.

-Anlayamadım Lele'm. Bu ejder dediğin mahlûkat, hangi mahlûka benziyor? Bana lisanınla anlat bakalım, dedi.

Koca Lele dedi ki:

-Şah'ım! Buna yılanın büyüğü ejderha derler. Bunun karşısında Zaloğlu Rüstem gibi bir pehlivan olması lâzım ki kendisini tutundursun. Senin gibi doksan dokuz tane Lâtif Şah olsa, vız gelir, tırıs gider, dedi.

Bu söz Lâtif Şah'ın pehlivanlık gururuna dokudu.

Lele dedi ki:

-Şah'ım! Bu adama ne mi yapar; adamı sokar öldürür. Sokmaya tenezzül etmezse, adamı yerden çeker karnına götürür, eritir, gider, dedi. Eğer buna de tenezzül etmezse, yerden kendini fırlatıp gelir, adamın beline dolanır. Sıkar kemiklerini kırar, yine öldürür, dedi. Bunun elinden kurtarmanın imkânı yok. Ben daha kurtaramam; mal da kurtaramaz. Sen gençsin. Atın hünerli. Sen Benliboz'unu sür buradan kaç. Git o işlek yolu bul. Oradan dolaş Hindistan şehrine git, Mihriban Sultan'ını bul. Bana elveda! Beni bırak, dedi.

Lâtif Şah

-Öyle mi Lele'm, dedi.

-Öyle. Ancak böyle kurtarırım, başka kolay yolu yok, dedi,

Dedi ki:

-Lele'm! Seni ihtiyar çağında, memleketinden, çoluğunun çocuğunun içinden alıp getirip de burada bir vahşinin karşısında bırakıp kaçıp gitmek gençliğe yakışır mı?

-Yakışmaz ama Şah'ım, sen beni kurtarayım derken kendini telef edersin. Ben zaten günümü görmüş, sefamı sürmüşüm.

Ben ölsem de kasavet etme. Canını kurtar, beni kurtaramazsın,
Sen bir an evvel kaç da git, dedi.

Lâtif Şah;

-Yok Lele'm yok! İş öyle değil, dedi.

Tabi bunda da can korkusu var. Ejderhadan korktu.
Mihriban Sultan'ın hayali gelip gözünün önüne durdu.
Mihriban Sultan'a hasret kalacağım diye, ağlayarak aldı bakalım
orada Koca Lele'ye ne söyledi?

*Koca Lele'm düşüp gelme peşime
Ölürsem başının çaresine bak
Vuramazsam kılıcınan başına
Körpe vücudumun paresine bak*

Gamı def olmayıp aldı bir daha:

*Ben ölürüm sen kalırsan savaştan
Ahde vefa etmedik mi biz baştan
Matem elbisesin bizim kumaştan
Giydir Mihriban'a karasına bak*

Koca Lele dedi ki:

-Şah'ım! Sen öldükten sonra, beni Mihriban Sultan'ın
yanına koymazlar ki senin öldüğünü haber vereyim. O da senin
kumaşından karalar giye, yasını matemini tuta. Ben de onun
karalarına bakayım. Sen beni bırak, kaç git. Mihriban Sultan'ını
bul. Karasına bak, ağına bak, neresine bakarsan bak. Beni
düşünme, dedi.

Lâtif Şah;

-Öyle mi Lele'm?

-Öyle Şah'ım dedi. Bu işin başka kolay yolu yok. Lâtif Şah
aldı bir daha:

*Bu yolları bundan almak kastımdır
Sığınmışım Mevlâ benim dostumdur
İnsanoğlu her mahlûktan üstündür
Şimdi Lâtif Şah'ın nârasına bak*

deyip kesti. Beytini kestikten sora;

-Lele'm, Bu mahlûkat geriden kendini fırlatıp atar da adamı belinden sarar diye söyledin.

-Evet Şah'ım. Kendini atar; adamın belinden dolandır. Sıkar kemiklerini, kırar öldürür, dedi.

Lâtif Şah dedi ki:

-Öyleyse Lele'm, bunun üstüne atla gitmek tehlikeli. Eğer beni sarar da attan aşağı düşürürse ben kendimi toparlayamam. O zaman beni öldürür bu, dedi. Bunun üstüne yayan gitmem lâzım benim.

Benliboz'dan aşağı inip, Benliboz'un yularını Koca Lele'nin eline verdi.

-Lele'm ben gidiyorum. Sen bu hayvanı tut, burada dur, dedi. Baktın ki bu mahlûkat beni perişanlattı, öldürecek, sen beni kurtaramazın, dedi. Benliboz'a bin kaç. Mal kalsın, burada. Yelesine sarıl, düşme sakın! Bu seni kaçırır, seni kurtarır, dedi. Tekrar Yemen şehrine gidersen, padişah babam; "Oğlumu n'ettin der?" seni öldürür. Yemen şehrine gitme, dedi. O işlek yolu bul, Hindistan şehrine git, Mihriban Sultan'ı bul. "Lâtif Şah seni aramaya gelirken yolda ejderha parçaladı de." O benim ölü hatırıma sayar, sana ölünceye kadar bakar. Çoluğundan çocuğundan ayrı olursun ama hiç olmazsa canından olmazsın baba. Ne yapalım mukadderat böyleymiş, dedi.

Koca Lele'ye yuları verip, kılıcını çekip kınından çıkarttı. Ejderhanın olduğu derenin ayağına geldi. Orada yüksek bir nara attı. Ejderha da yukarıdan aşağıya kıcıladı geliyor. Lâtif Şah bir yüksek tarafa çıktı. İkisinin arasında altı metre kadar yer vardı. Ejderha, Lâtif Şah'ı görünce durdu. Lâtif Şah'ı çekti götüremedi. Güçlü kuvvetli adam oldu için ileriye götürmedi. Ejderha o zaman geriden kendini toparladı, yukarıdan aşağıya kendisini öyle bir attı ki gelip Lâtif Şah'a çarptı. Lâtif Şah yuvarlandı gitti. Yuvarlanıp biraz gittikten sonra Lâtif Şah yukarıya sıçradı ki ejderha kuyruk tarafıyla Lâtif Şah'ın belinden iki dolam olarak sarmış. Kılıç tutan kolu da sargının

içinde kalmış. Var kuvvetiyle silkiyor kolunu. Asla ejderhanın sargısından kımıldatamıyor. Ejderha bunu sıkmış kayımca. Hem sürüp götürüyor hem de olanca kuvvetiyle sıkıyor. Tabi güçlü kuvvetli adam olduğundan kemiğini kıramıyor, götürüyor. Lâtif Şah kendi kendine dedi ki: “Bu hayvanın bir yuvası, ini vardır. Beni götürür de o dar yere sıkarsa, daha elinden kurtarmanın imkânı yok. Beni öldürür. Bu geniş yerde kendimi kurtardım kurtardım, kurtaramazsam, işte gidiyoruz.” Ayağını yere bekliyor, nerde kütük görürse oraya dayıyor, asla ejderhayı eğlemenin imkânı yok. Yalnız o yana bu yana bir parça sarsıyor. Arada bazen de kılıçlı kolunu yokluyor, belki sargıdan çıkartırım diye, çıkartamıyor. O yana bu yana yarım saat kadar oralarda süründü, uğraştılar. Tabi hayvan da sıkı sıkı bir parça yoruldu. Lâtif Şah, bir ara öyle bir hesaba getirdi, kolunu öyle bir çekti ki kılıçla beraber ejderha sargısından kurtardı. Geriden bunun belinin ortasından bir kılıç vurdu. Kendi sargıda olduğu için ejderha da gayet kalın olduğu için dibe kadar kesemedi, ama büyük bir yara açtı. Ejderhanın belinden kılıç geçince, kuyruk tarafı gevşedi. Lâtif Şah sargıdan dışarıya fırladı birden bire. Ejderha da bunu vurup da yaraladığı yerden yukarıya doğrulttu. Tabi acıdı, küçülüyor, büyüyor, Lâtif Şah’ı sokmaya çalışıyor. Lâtif Şah da müdafaa ediyor, kılıçla kafasına vurmaya çalışıyor. Ejderha buna saldırınca, Lâtif Şah da sağa sola sıçrayarak kendini kurtarıyor. Bu kılıcını sallarken de ejderha kafasını sağa sola çekerek kurtarıyor.

Birbirleriyle müdafaa hâlinde sağlam olarak iki saat uğraştılar. Nihayet ejderhanın yarası soğudu, acıdı. Can derdiyle Lâtif Şah’a bir daha saldırdı. Lâtif Şah can acısıyla ejderhanın tepesine öyle bir kılıç vurdu ki hıyar biçer gibi ikiye biçti. Kılıç, yarı beline kadar yere saplandı. Ejderha düştü. Lâtif Şah için geriye kalan kolay oldu. Ejderhayı vurdu birkaç parçaya böldü. Kılıcının kanlarını yere sürdü. “Çok şükür Mevlâ’ya bundan kurtardık. Koca Lele da kaçmadıysa, inşallah ikinci bir tehlikeye kadar, gayrı serbest gideriz.” dedi. “Lele kaçtıysa, daha Benliboz’a yetişemem. Hayvan da beni

götüremez. Mal da başıma belâ kesildi.” diyerek konakladıkları yere doğru gidiyor.

Koca Lele de Lâtif Şah orada ejderha ile tutuşunca; “Bu bunun elinden daha kurtaramaz. Ben bari kaçayım da kendimi kurtarayım.” diye tedbirini almış, ayağını üzenkiye sokmuştu. Yukarıya doğrulacağı vakit, Benliboz arka ayaklarının üzerine yukarıya şaha kalktı, arkasının üzerine düştü Lele. Düşünce, orada öylece kaldı. Bayıldı kaldı.

Lâtif Şah koş a koş geldi ki Lele orada yatıyor. Benliboz da eskisi gibi eşiniyor. Lâtif Şah, Koca Lele’yi baygın yatar görünce mateme düştü. Kendi kendine dedi ki: “Yiğit odur ki emanetini sağ selâmet geri sahibine götürür. Bu ihtiyarın bir yol korkup dili duruyor, bir düşüp bayılıyor. Ben bunu böyle olursa sağ selâmet geri çoluğunun çocuğunun içine götüremeyeceğim.” Orada içi dolop, hüznüldi, Koca Lele’nin sağ tarafına çömelip ağlayarak aldı bakalım, orada ne söyledi?

*Ne yatarsın koca Lele’m
Od düşürme cana doğru
Benim derdim bana yeter
Çekme beni nara doğru*

Lâtif Şah’ın sesi Lele’nin kulağına değince, gözünü açtı ki Lâtif Şah gelmiş, baş tarafında deyiş söylüyor. Başka bir söz bulamadı, sadece;

-Ah sevgili Şah’ım! Ejderhanın elinden nasıl kurtardın? diyebildi. Lâtif Şah aldı bir daha:

*Koca Lele’m çekme âhı
Unutun mu barıgâhı
Sıdk ile bil sen Allah’ı
Koymaz kulun dara doğru*

*Zaferim gönlüm hoş etti
Erenler kılıç kuşattı
Lâtif Şah yolu boşalttı
Gayrı gidek yâre doğru*

Koca Lele'yi kucaklayıp arabasının üstüne bindirdi. Kendisi de Benliboz'unun üstüne bindi.

-Çek bakalım katarı Koca Lele, dedi.

Koca Lele, katarı çekti, gidiyor. Lâtif Şah da yanı sıra gidiyor ki "Bakalım, Lele ejderhanın parçalarını görünce bana ne diyecek!" diye. Ejderhanın olduğu yere geldiler. Koca Lele gördü ki Lâtif Şah vurmuş ejderhayı, parça parça etmiş. Her parçası tomruk gibi bir yerde yatıyor. Bunu gören Koca Lele;

-Yavrum sağ ol, dedi.

Lâtif Şah'ı atının üstünde kucaklayıp, alnından öptü. Aşkı coşa gelip de aldı, orada bakalım Koca Lele, Lâtif Şah'a ne söyledi?

*Barekallah hub yaratmış kuvvetini Zülcelâl
Her tüyüne kurban olsun yüz Mihriban kaşı hilâl
Kahraman-ı Katil m'oldun nedir sendeki bu hâl
Her belâdan esirgesin Yaradan Şah'ım seni*

Koca Lele aldı bir daha:

*Ayrılma benim sözümünden koyma Hakk'ı dilinden
Hiçbir varlık kurtaramaz daha senin elinden
Baban ile bile aldık elma pirin elinden
Kuvvetin gücün kudretin oradan Şah'ım senin*

Sözü tamamen ermeyerek, Koca Lele aldı bir daha:

*Sağ selâmet yetiştirsem seni bir yol dengine
Kılıç bağlayıp beline binsen Bozlu Bengi'ne
Kısmet olsa Mihriban'ın tutup versem terkine
Ordu cenk etse elinden alamaz Şah'ım senin*

Lâtif Şah;

-Lele'm, beni iyi övdün. Bu, bana Hindistan'a kadar yeter. Çek katarı, dedi.

Koca Lele katarı çekti.

Konarak geçerek, sağ selâmet on beş gün daha yol aldılar. On altıncı gün Hindistan'ı görecek bir yere geldiler. Hindistan

şehri göründü. Koca Lele, Hindistan şehrini gördü, tanıdı. Zaten evvelden beri Hindistan'a gitmiş gelmişti, tanıyordu Hindistan şehrini. Aşağı doğru gidiyorlar, fakat Hindistan'ın ahali de bunları gördü. Bunları gören adamlardan birkaçı, Erciyar Hükümdarı'nın huzuruna geldiler.

-Devletli şahım! Kimsenin gelmediği yoldan iki yabancı sökün edip geliyor, dediler.

-Öyle mi?

-Öyle.

İki muhafız çağırdı, dedi ki:

-Oğlum! Hindistan şehrinin kenarına çıkın. Onların bir kervancıbaşı vardır, takip edin. Gelince onu huzuruma getirin. Bir soralım ki bu yolda kimseyi bırakmayan mahlûkat neymiş, öğrenelim. Bu müşkülden kurtaralım.

-Peki.

İki muhafız emri alıp, Hindistan şehrinin kenarına çıktılar. Orada bunları bekliyorlar. Tabi gelenlerin haberi yok. Bunlar da katarı çekip sağdan düz ovaya indiler, Hindistan şehrinin önüne. Orada Koca Lele katarı eğledi. Lâtif Şah, atını sürerek geldi.

-Niye eğledin Lele'm katarı, dedi,

Dedi ki:

-Şah'ım! Şu gördüğün şehir Hindistan şehri. İşte Mihriban Sultan burada. Yolumuz tamam. Şimdi biz buraya hususi tüccarlığa mal alıp satmaya gelmedik. Biz bu adamla dünürlük yapacağız. Biz bu adamdan bir müsaade almadan böylece bu katarı çekersek, congul cungul bu şehre girersek, doğrudan doğruya bizim saygısızlığımıza verilir bu iş. O zaman şahın yanında ben serbest konuşamam. Utanırım, mahcup olurum, dedi. Madem biz bu adamla dünürlük yapacağız, mal burada kalacak. Birimiz malın yanında duracağız. Birimiz gideceğiz bu adamdan bir müsaade ferman alacağız. Kendi müsaadesiyle şehre girerse, tabi bu; "Ne tâdil-i erkânli bir tüccar ki geldi

benden müsaade aldı da şehrimde müsaade ile girdi.” diye adamcağızın hoşuna gider. Gözüne gireriz. Sonra konuşma esnasında da karşısında serbest konuşuruz.

O zaman Lâtif Şah;

-Peki Lele'm! Nasıl biliyorsan, öyle olsun, dedi.

-Nasıl biliyorsan öyle mi olacak, dedi. Koca Lele.

-Evet nasıl biliyorsan, öyle olsun.

-Öyleyse Şah'ım, buraya ikimiz de senin için için geliyoruz. İşin plan tarafı bana, zor tarafı sana. Planım sökerse ne âlâ, sökmezse sen o zaman zoru kullanırsın, dedi. Buraya kadar sen benim şahımdın, ben de senin Lele'ndim. Burada işimizi görüp de geri dönünceye kadar, ben senin baban olacağım, sen de benim oğlum olacaksın. Her neyi emredersem, sözümünden çıkmayacaksın. Her hitabında bana “Baba” diye hitap edeceksin.

Lâtif Şah;

-Peki Lele'm dedi. Bundan sonra sen benim babam ol, ben de senin oğlun olayım. Buyur baba! Ne emrediyorsun, dedi.

-Yık bakalım, katarımı buraya, dedi. Koca Lele.

Lâtif Şah,

-Peki baba yıkayım, ama sert konuşma, dedi.

Koca Lele dedi ki:

-Eğer beni böyle karşılayacaksan babalığın, oğulluğun bir lüzumu yok.

-Tamam, karşılamam da sen de sert konuşma, emret. Eğer yapamazsam o zaman sert konuş.

Koca Lele dedi ki:

-Oğlum! Bu malları buraya yık. Develer burada yayılsın, gözle bir tarafa gitmesin. Mallara kimse el sürmesin. Burada mukayyet ol. Ben gideceğim Şah'tan bir müsaade ruhsat alıp geleceğim. Ben gelinceye kadar burada dur.

-Peki dedi, Lâtif Şah.

Lâtif Şah denkleri kucaklayıp kucaklayıp develerden aşağıya indirdi. Koca Lele de atını sürüp Hindistan şehrine gitti. “İki muhafız bunu şehrin kenar tarafında takip ediliyor.” demiştik. Hindistan şehrinin kenarına gelince, iki muhafız önüne çıktılar;

-Dur bakayım baba!

Durdu.

-Sen necisin baba?

-Ben bezirgânım oğlum.

-Şu kervanın kervancıbaşı sen misin?

-Evet benim.

-Seni şahımız istiyor, buyur huzura gideceğiz, dedi.

Koca Lele’nin atının dizginlerinden tuttular. Yavaş yavaş alıp Erciyar Hükümdarı’nın divanhanesine götürdüler.

Dediler ki:

-Baba in atından, divana dur!

Koca Lele, atından indi. Tabi şimdiye kadar şah meclislerine girmiş çıkmış koca bir vezir. Tadil-i erkânla divan kapısını vurup Şah’ı selâmlayarak huzura girdi. Erciyar Hükümdarı’na

-Selâmünaleyküm, dedi.

Erciyar Hükümdarı;

-Merhaba babacığım! Hoş geldin, dedi.

Koca Lele, sağ elini göğsünün üstüne koyarak;

-Merhaba Şah’ım! Hoş bulduk, dedi.

-Babacığım necisin?

-Kervancıyım.

-Peki senin yanında yiğit yiğit adamların birçok cengaverlerin var mı?

-Yok Şah’ım, dedi. Yanımda seksen tane devam var. Bir oğlum var, bir de karşımda görmüş olduğun ihtiyar can olarak bu var elimde, dedi.

-Senin bu geldiğin yolda belki yirmi senedir milleti bu tarafa bırakmayan neymiş? İyi anlatacak birisi denk gelmedi ki sorup da öğrenelim, müşkülünden kurtaralım. Sen bu yolu geldin babacığım. Bu mahlûkat ne mahlûkattır ki kimseyi bırakmıyor da seni bırakıyor. Şunu bana bir anlatabilir misin, dedi.

Koca Lele, bir düşündü. “Şimdi benim yanımda bir yiğit oğlum var. Orada bir ejderha vardı, vurdu parça parça etti onu, öldürdü. Biz de geldik. İnsan bir meclise girer girmez kendini överse şereften, hünerden, maharetten düşer. Bunu bilahare söylememiz lâzım.” dedi kendi kendine.

-Hiç bir şey yoktur Şah’ım, dedi.

-Olması gerek baba, dedi.

-Yoktur Şah’ım, hiç bir şey yok. Ben bu yolu bir aydır geliyorum. Öyle otlanmış, öyle serbest ki develerimiz yayıla yayıla, sulana sulana rahat olarak; oğlumuzla, konuşarak, muhabbet ederek geldik.

O zaman Erciyar Hükümdarı, kendi kendine dedi ki: “Yahu! Bu herifte öyleyse bir keramet var. Herkesi görüyor da bunu niye görmüyor. Muhakkak bunda bir keramet var. Bunun duasını almak bize kâfi gelir.” dedi. Emir ferman buyurdu ki;

-Bunu alın, benim bütün kiralık mağazaları gezdirin. Hangi mağazayı beğeniyorsa, malını oraya yıksın. İsteddiği fiyata satsın. “Şu fiyata bu fiyata satacaksın.” diye buna sorgu sual yok, dedi. Neye satarsa satsın. İcap ederse, öteki mağazaları bunun malı tükeninceye kadar kapatın, dedi.

-Peki dediler.

Koca Lele’yi alıp çıktılar divandan.

Birçok mağazalar gezdirdiler. Nihayet Koca Lele şehrin merkezi yerinde büyük bir mağaza beğendi. O mağazayı boşalttılar, temizledi, pakladılar. Koca Lele de geldi, Lâtif Şah’a malları yükletti. Çektiler, seksen tane deveyi mağazanın önüne geldiler. Ayrı ayrı düzdüler. Develere çobanlar tuttular. Bu çobanlar, develeri aldı dağlara yaymaya götürdü.

Lâtif Şah'la Koca Lele mağazaya yan yana oturdular. Koca Lele dedi ki:

-Şah'ım sen burada otur. Ben gideyim şu Hindistan'ın mağazalarını bir gezeyim. Getirdiğimiz kumaşların fiyatlarına bir bakayım, öğreneyim. Eller neye satıyorsa, biz de ona satalım. Müşteriye karşı ham davranıp başımızdan kaçırmayalım, dedi.

-Peki.

-Koca Lele çıktı, Hindistan şehrinin bütün mağazalarını gezdi. Getirdiği kumaşların fiyatına baktı, öğrendi. Geriye geldi, mağazaya oturdu. O zamanın behrinden kendinin getirdiği kumaşlar, Hindistan şehrinde beş kuruş ediyorsa, Koca Lele yüz paradan ilan etti, yani daha ucuz fiyat tayin etti. Yüz paradan ilan etmesindeki gayesi, bu adam malının delisi değil ya oraya tabi tüccarlığa gitmedi, Padişah'la dünürlük yapmaya gitti. Milletin gözüne girip padişahın gözüne girmeye çalışıyor.

Ahali de beş kuruşluk malın ucuz paraya verildiğini duyunca, bütün başka mağazalar bırakıp bunun mağazasına akın etti. Millet bütün hep hizaya dizilip alıyorlardı. Koca Lele bir kenara oturdu, kasanın başında para alıyor. Lâtif Şah da tezgâhın başına oturmuş, gelenlere -O zaman arşın vardı.- arşınla ölçüp ölçüp mal veriyordu. Mal almaya gelenler, ilkinde Lâtif Şah'ı görünce dışarıdaki işini unutuyor, hayran meftun oluyor, yüzüne baka baka orada vakit geçiriyor. Yani beş dakikada çıkacak olan anca bir saatte çıkıyor mağazadan. Öyle alış veriş ediyorlar. Bu minval üzerine bunlar, Hindistan şehrinde üç gün ticaret yaptılar.

Erciyar Hükümdarı, Mihriban Sultan'a şehrin kenar tarafına bir has bahçe yaptırmış, etrafını sur içine aldirmiş, ortasına manzaralı bir köşk inşa ettirmiş ve kızının yanına kırk tane cariyeye vermişti. Mihriban Sultan zevk ü sefasıyla orada yaşıyordu. Köşk, şehrin kenar tarafında olduğu için bunların gelen bezirgândan haberi olmamıştı.

Bezirgân geleli üç gün olmuştu. Lâtif Şah, Elvan Dağı'nda düşüp bayılınca, o da başında;

*Eğnimden dökerim yeşili alı
Göğ giyer yas tutar beklerim yolu
Yâdigâr al sakla bu arzuhalı
Sana verip bir nişane giderim*

diye bir deyiş söylemişti. Bu sözlerini tutmuştu ve üzerinde al, yeşil nesne hiç yok. Bütün karalar giymiş. "Lâtif Şah gelecek mi, gelmeyecek mi?" diye yasını, matemini tutup yollarını gözlüyor.

Bunlar geleli üç gün oldu ama haberi yok. Dördüncü günü, hikmet-i Perverdigâr, Mihriban Sultan'ın çarşıya bir ısmarıcı zuhur etti. Cariyesinin birisini yanına çağırttı. Beş-on kuruş parasını verdi.

-Kızım git de şu ısmarıçları al da gel, dedi.

Cariye çarşıya çıktı. Hanımın ısmarçılarını aldı, getirip önündeki masanın üstüne koydu. Geriye çekilip karşısında el bağladı. Mihriban Sultan, "Bir umut, acep Lâtif Şah geldi mi, cariyeden haber var mı?" diye düşünüyordu.

-Cariye çarşıda pazarda ne gibi havadisler var? diye sordu.

Cariye dedi ki:

-Hanımım yaramaz bir havadis yok. Yalnız Yemen'den bir tüccar gelmiş, dedi.

-Eee! Çok güzel mallar getirmiş. Burada beş kuruş eden malı yüz paraya veriyormuş. Şimdi bütün mağazalar boşalmış, onun mağazasına akın ediyorlarmış. Sonra yanında bir oğlu mu, çırağı mı varmış, herkes nesi olduğunu bilmiyor. Bütün Hindistan şehrinin ahalisi, şimdi o oğlanı konuşuyor. "Böyle bir genci biz hiç görmedik, bu neyin nesi acaba!" diye hep onu konuşuyorlar.

Bunu duyunca Mihriban Sultan dikildi. "Bu mutlaka bizim Lâtif Şah. Lâtif Şah olmasına da o Şah idi, acep nasıl tüccar

oldu bu?” dedi. Biraz düşündükten sonra; “Ben onu görmek için yalandan hastalandım gittim. ‘Tekkeyi ziyaret etmeye gidiyorum.’ dedim. O da beni bulmak için belki yalandan tüccar olmuş olabilir! Ben bunu bir görmem lâzım.” dedi. “Ben bunu bir görmem lâzım, ama ben koca bir padişah kızıyım. Şimdi cariyelerimi burada bıraksam da yalnız gitsem, ‘Padişah’ın kızı cariyelerini ne yapmış da burada yalnız başına dolanıyor.’ diye milletin nazarını çeker bu” dedi. Cariyelerimi arkama katsam cangul cangul gitsem tadı olmaz. Ben birini bulur bu ihtiyacı görürüm.” dedi. Cariyelerine bir baktı. Dedi ki içinden; “Şu cariyeyi göndersem, ben bu oğlanı buraya getirsin. Bu cariyeye kurnaz. Yolda giderken Lâtif Şah’ın aklını şaşırtır. Olur ki benden gönlünü geçirir, kendi varır. Şunu göndersem, yine öyle olur. Şunu göndersem, başka türlü hâl olur. Bir topal cariyeye var. O, bu topallığıyla bir iş göremez, dedi. Ancak bu Topal Kızı gönderirim.” Topal Kız’a seslendi;

-Topal Kız!

-Buyur hanımım!

Buraya gel bakalım, dedi.

Topal Kız geldi.

-Buyur hanımım!

-Kızım; O, yeni gelen Yemenli tüccarın mağazasına var. Kırk tane siz varsınız, bir de ben varım kırk bir taneyiz. Bize aynı kumaştan, hepimizinki bir olsun, kırk bir kat kumaş alacaksın, dedi. Şimdi parasını sana versem, ya orada hesap edip veremezsin yahut yollarda yitirir, perişan olursun. O yanında bir oğlu mu çırağı mı varmış. Onu yanına kat getir. Hesap etsin, parasını burada ben vereyim. İster babasına versin, ister yolda yitirsin, isterse kumara versin. Ne yaparsa yapsın, dedi.

Bu Topal Kız

-Peki hanım dedi.

O diğer cariyeler de

-Aman Topal Kız, çabuk gel de bir an evvel bezenelim, diye yalvardılar.

Topal Kız, bir o yana bir bu yana çöktüre çöktüre, has bahçeden çıktı. Doğru mağazanın önüne geldi ki millet sıraya dizilmiş, mağazaya girecek yer kalmamış. Kiminin koltuğunun altından geçiyor Topal Kız, kiminin paçasının arasından kayıp ileriye çıkıyor. Kimine;

-Ben emir kuluyum, hanımım bana kötülük ediyor, deyip, yalvara yalvara ileriye gidiyor. Topal Kız, mağazada Lâtif Şah'ı görünce Mihriban Sultan'ı da unuttu, has bahçeyi de unuttu, alacağı ismarıcı da unuttu. Topal ayağının üstüne çöktü, boynunu da topal tarafına bıraktı. Ağzının şörüğü tâ göğsüne kadar indi. On dakika doya doya baktı. Koca Lele, öbür köşeden seslendi kasanın başından;

-Kızım! Orayı işgal etme! Ne alıyorsan al da gitsene.

Topal Kız baktı ki orada bir adam. Kendi kendine dedi ki: "Her halde mal sahibi o." Lâtif Şah'ın karşısından ayrılıp Koca Lele'nin yanına vardı. Tabi müşteri çoktu. Lâtif Şah, herkese mal veriyor. Topal Kız dedi ki:

-Efendim! Biz kırk tane cariyeyiz. Bir de hanımımız var, kırk bir taneyiz. Bize aynı kumaştan kırk bir kat elbiselik kumaş vereceksin. Koca Lele baktı ki mal bu tarafa biraz fazla gidecek. Lâtif Şah'a;

-Oğlum, o müşteriler biraz kalsın. Onlar erkektir, bu bir kız çocuğu. Şu çocuğun işini görelim de bu gitsin, onların yine işini görürüz, dedi.

Lâtif Şah;

-Peki baba dedi.

Kalktı ayağa, tarif etti.

-Oğlum! İşte falan kumaşı indir. Lâtif Şah o kumaşı indirdi. Oğlum buraya kırk bir kat elbiselik kumaş getireceksin. Ona göre ölç bakalım, dedi.

Lâtif Şah, ölçtü ölçtü ölçtü, nihayeti gelince kesti. Dürdü masanın üstüne, o tarafa itti ki kız parasını versin de alsın gitsin, diye. Kendi, yine öteki müşterilerle alış verişe başladı. Kumaş o tarafa itilince, Koca Lele dedi ki:

-Kızım bu çocuk kumaşları kesti. Parasını ver de götür, dedi. Topal Kız dedi ki:

-Emmi! Bende para olur mu? Ben bir cariyeyim. Şu oğlun mudur, çırağın mıdır yanıma kat da ben bunu has bahçeye götürüyüm. Orada hanım hesabını verecek. Bu da getirip sana verecek. Hanım bana öyle emretti. Bende para yok, dedi.

O zaman Koca Lele aklından; "Eyvah felek! Biz yanlış plan ayarladık, dedi. Bu Mihriban'ın cariyelerinden. Ben şimdi bu oğlanı bu cariyenin yanına katsam da has bahçeye gönderirsem eğer, bu zaten Mihriban için deli oluyor. O vakit, 'Mihriban'a sarılayım, öpeyim.' der yahut 'Alayım kaçırayım.' der. O zaman da kızı alır kaçırır. Padişah da 'Senin oğlun, benim kızımı kaçırmış.' diye götürüp beni öldürür. Şimdi Topal Kız'a kumaşları vermesek, 'Git parasını getir de götür.' desek Mihriban Sultan küser. 'Kumaşları götür parasını getir.' desek, bu kumaşlar gider, para ya gelir ya gelmez.

Tereddütte kaldı adamcağız. Biraz düşündükten sonra, kendi kendine dedi ki: "Bu kadar kumaş beleş gitmedense, Mihriban Sultan küsüp de işimi zora vurmadansa, ben bu çocuğu bunun yanına katayım gitsin. Tembihleyeyim de tez gelsin. Başka kolayı yok bu işin.". Doğruldu Lâtif Şah'a;

-Oğlum, dedi.

-Buyur baba, dedi.

-Oğlum! Arşını oraya bırak da yanıma gel bakayım.

Lâtif Şah arşını bıraktı geldi.

-Buyur baba.

-Oğlum! Bu çocuğun bir hanımı varmış. Kumaşların parası hanımındaymış. Bununla beraber git, kumaşların parasını al da çabuk gel. Seni göreyim bak! O kadar müşteri burada. Ben mal

mı vereyim, para mı alayım. Beni perişan etme tezden gel, dedi.

Lâtif Şah'ın da bir şeyden haberi yoktu, ne ettiğinden tabi.

-Peki baba, aha şimdi gelirim, dedi.

Topal Kız, sırtına kumaşları aldı. Lâtif Şah'la beraber mağazadan çıktılar. Topal Kız, Lâtif Şah'ı bir de dışarıda ışıktaki görünce, aklı başından gitti. Kendi kendine dedi ki: "Mihriban'ın cariyeliği başını yesin. Bana ne istifadesi var Mihriban'ın? Ben yolda giderken kandırır da bu oğlana varırsam, işte eşimi buldum. Zengin tüccar oğlu! Beni kutnuya kumaşa gark eder. Beni alır şehir şehir gezdirir. Diyâr-ı gurbet memleketler görürüm. Eşimi de bulmuş olurum. Zevk ü sefamla yaşarım. Boş ver Mihriban'ın cariyeliğini! Ondan bana ne hayır var?" dedi.

Kumaşlar sırtında Lâtif Şah'ın bir sağına geçiyor, bir soluna geçiyor, bir önüne düşüyor, bir arkasına düşüyor. Sağa geçerse, Lâtif Şah sola bakıyor, sola geçerse, sağa bakıyor. Önüne düşerse, yere bakıyor; Topal Kız'a hiç bakmıyor ki çocuğun yüreği ferahlansın. O kadar uğraştı ki Topal Kız haşat oldu, yoruldu. Lâtif Şah, bir yol kabağını kaldırıp da yüzüne bakmadı. "Eyvah felek!" dedi. "Bütün emeklerim boşuna gitti. Bir yüzüme bakmıyor ki yüreğim ferahlasın. Şunun arkasından varayım bir söz açayım. Belki konuşurken yüzüme bakarsa, ben de kaş göz işareti ederim. Aramız uyuşur." dedi aklından. Arkasından geldi;

-Delikanlı, hiç merhametin yok mu? Ben yorulдум. Şu kumaşları bir parça da sen al, dedi.

Lâtif Şah, geriye bakmadan elini atınca, Topal Kız'ı koluyla beraber kapıp omzuna attı, yürüdü. Birkaç adım gidince, Topal Kız yeniden çabalamaya başladı. Lâtif Şah, yavaşça kumaşın pöçüğünden tutup, Topal Kız'ın kolunu güverdi. Topal Kız arkaya düştü. Kumaşlar Lâtif Şah'ın omzunda kaldı. Topal Kız, bir yuvarlandı, kalktı.

-Şükür bir yerim kırılmadı, dedi.

Topal Kız, yine sağa, sola, öne arkaya geçti. Has bahçenin kapısının önüne kadar geldiler de asla bir yol kabağını kaldırıp da yüzüne baktıramadı. Kendi kendine; "Eyvah felek! Bütün emeklerim boşa gitti. Bu, böylece has bahçeye girer de Mihriban Sultan'ı, öbür cariyeleri görürse, bana hiç bakmaz. Şu تنها yerde şuna bir söz daha atayım. Belki bir yüzüme bakar."

Arkasından geldi;

-Delikanlı yorulduk, dedi. Şu ağacın gölgesinde bir parça dinlenelim de ondan sonra gidelim.

Lâtif Şah geriye bakmadan;

-Bacı yorulmadım, dedi. Sağa sola geçip de ayaklarımı dolaştırma. Nereye gideceksem, arkamdan sağa sola tarif et, gidelim. Ben bir an evvel geri gideceğim, dedi.

Topal Kız, yalvardı.

-Beş dakikanın eri-geçi olmaz. Kalbimi incitme. Şurada beş dakika dinlenelim, kalkıp gidelim, dedi.

Lâtif Şah Topal Kız'ın kalbi incinmesin diye ağacın gölgesine, kumaşlar omzunda, yavaşça oturdu. Topal Kız, arkasından geldi, "Kumaşları alayım." bahanesiyle kumaşlardan tutup da ileriye eğilince, Lâtif Şah'ı yanağından bir kere öptü. Öpünce, Topal Kız; "Şimdi ben bunu öptüm. Ne de olsa bu da bir gençtir. Şöyle bir sallanayım da bu da bana heveslenir. Kalkar o da beni öper, aramız uyuşur. İşimiz görüldü." diye düşündü. Tuba kazı gibi bir ırgalandı üstten aşağı. Bu iş Lâtif Şah'ın hoşuna gideceği yerde zoruna geldi, aksine gibi. Hırsla coşup aldı bakalım orada Topal kıza ne söyledi?

*Rahatça giderken nedir bu etvâr
Irgalanma kaz kümesi değilim
Boşa edalanma ey topal nigâr
Hurda toplar leylek kuşu değilim*

Lâtif Şah beytini söylerken yaptığı işten pişman oldu. Geriye döndü, topal ayağının üstüne çöküp boynunu topal tarafına bıraktı, dedi ki:

-Efendim, pek o kadar hurda değilim. Ayağımın birini bir parça itebiliyorum. Bunu başıma kalkmasan, çok iyi ederdin. Ben seni öptüm. Hakkın bana geçti. Sen de beni öp de ikimizin hakkı birbirini karşılasın.

Lâtif Şah aldı bir daha:

*İpeğimi kara kıla katamam
Cevherimi her pazarda satamam
Her olur olmaza meyil atamam
Ben şahinim karga eşi değilim*

*Lâtif Şah'ım ikrarımdan dönmenem
Attan inip ben hımara binmenem
Gördüğüme yapuşuban kalmanam
Ziyarette talih taşı değilim*

deyip kesti. Beytini kestikten sonra; Kız Topal Kız'a;

-Şunları al da düş bakalım peşime, dedi. Benim işim var.

Topal Kız, pişman pişman; "Bu fırından bize ekmek yok." deyip kumaşları omzuna alıp Lâtif Şah'ın peşine düştü. Sağa sola, yalpalayıp çekip gittiler.

Has bahçenin kapısından içeriye girdiler. Topal Kız geride, Lâtif şah önde geliyor. Mihriban Sultan da köşkün penceresinin önüne oturmuş, kafasını avuçlarının içine almış; "Bu oğlanda bir iş var. Şu sağlam kızların birini gönderseydik, şimdiye gelirdi. Topal kızı gönderdik hâlâ gelecek! Bakalım ki salak nerede dolaşıyor? Gelmeliydi şimdiye kadar." diye düşünüyordu. Bir ara başını yukarıya kaldır ki ne kaldırsın! Elvan Dağı'ndaki gördüğü oğlan Topal Kız'ın ön tarafında geliyor. Bunu gören Mihriban Sultan'ın aklı başından gitti, tahammül edemedi, otuz dokuz cariyesine hitaben;

-Kızlar, dedi.

-Buyur hanım!

-Kızlar, beni tutun, ben düşüyorum, dedi.

Cariyeler yanına toplandı, hanımı belinden kucakladılar.

-Aman hanım, sana ne oldu?

-Kızlar derdim azdı, sırrımın saklanacak yolu kalmadı. Beni kayımca tutun da şu sazımı bana verin hele, dedi.

Cariyeler hanımı belinden, kolundan kucakladılar. Sazını eline verdiler. Yarı beline kadar köşkün penceresinden aşağıya salınıp da aldı bakalım oradan Lâtif Şah'ın gelişine Mihriban Sultan ne söyledi?

*Ben seni görmüştüm Elvan Dağı'nda
Elindeydi şah babanın fermanı
Yaşın küçük on üç on dört çağında
Bahşetmedin bir ricaya bir beni*

Bunları duyunca Lâtif Şah da kendini tutamayıp aldı orada bakalım Mihriban Sultan'a ne söyledi?

*Bir bakınca sarhoş eyledin beni
Keşke görmeyeydim zalim yâr seni
Tegayür hışmının zahmı var imiş
Bilmez idim bu gıbalda ben seni*

Aldı Mihriban Sultan:

*Gözlerim yolunu müddet çağında
Artmıştır efkârım gam merağında
Nevbahar fashının elvan bağında
Kızıl gülüm bülbül olup sar beni*

Aldı Lâtif Şah:

*İlgar versen o ilgarda durarım
Ruhsatından murat almak dilerim
Bir gününü bin gününe cularım
Can u dilden bilsen huluskâr seni*

Aldı Mihriban Sultan:

*Mihriban Han değil o kalbi kara
Sıdk ile bel bağla ben huluskâra
Eğer gelmeseydin bizim diyara
Yandırırды Kerem teki nar beni*

Aldı Lâtif Şah:

*Sergerdan Lâtif'im sen ettin böyle
Aşkın vücuduma saldı velvele
Huriden hoş cemal gılmandan âlâ
Melekten muteber billem yâr seni*

deyip kesti. Mihriban Sultan geriye dönüp cariyelerine hitaben;

-Kızlar!

-Buyur hanımım!

-Kızlar, bu karşınızda gördüğünüz, gelen adam şahtır. Bayağı bir adam değildir. Şah karşılaşır, istikballedir. Hepiniz istikbale ineceksiniz. Yolun üst taraf kıyısında bir hizaya dizileceksiniz. Ben buradan takip edeceğim. Öyle bir hizaya duracaksınız ki eğer birinizin memesi, birinizinkinden ileri geri durursa tepenize vurur öldürürüm, haberiniz olsun. Ağ elinizi göğsünüzün üstüne koyup, boynunuzu sağ tarafa eğip yüzünüze hafif bir tebessüm getirip, şahım merdivenin dibine gelince, iki yiğit cariyeye iki kolların gireceksiniz. Yavaş yavaş adımlarla şahınızı incitmeden yanıma kadar getireceksiniz, dedi.

Cariyeler;

-Peki hanım deyip köşkten aşağıya indiler.

Yolun üst taraf kıyısına öyle bir hizaya çekildiler ki ip çekmiş gibi düzgün durdular. Sağ ellerini göğüslerinin üstüne koyup, boyunlarını sağ taraf eğip, yüzlerine hafif tebessüm getirip, al yanaklarından hafif hafif gül danesi gibi çukurlar hâsıl ederek istikbale durdular. Lâtif Şah merdivenin dibine gelene kadar istikbalde selâmlalar. Merdivenin dibine gelince iki yiğit cariyeye iki kollarına girdi. Lâtif Şah'ın sağında solunda tuba kazı gibi ırgalana ırgalana, yavaş yavaş adımlarla Lâtif Şah'ı alıp getirip Mihriban Sultan'ın yanına, yan yana ikisini beraber oturtular.

Mihriban Sultan;

-Şah'ım! Hoş geldin, dedi.

-Sağ olasın hanım hoş bulduk, dedi

Mihriban Sultan, yukarıya doğruldu. Kızların yüzüne bakıp göğsünü geçirdi. Birinci cariye ileriye geldi;

-Hanım derdin ne?

Dedi ki:

-Kızlar, yavrum! Siz benim cariyemsiniz, ben de sizin hanımınızım. Siz benim gamımı kasavetimi bileceksiniz. Ben sizin eksik noksanlarınızı bileceğim ki bu bahçede mesut ve bahtiyar olarak yaşayalım.

-Evet hanım, dediler.

-Kızlar buradan sır çıkmaz değil mi?

Kızlar dedi ki:

-Hanım buradan can gider, sır gitmez. Korkma, serbestsin dediler.

-Ben de size güveniyorum kızlar, dedi. Tahammül edemiyorum. Beş dakika bahçeye inin de biz şurada تنها kalalım. Bir parça konuşalım, hararetimiz geçsin. Sonra gene gelir hizmetimize bakarınız.

Birinci cariye dedi ki:

-Hanım çok güzel konuşuyorsun. Evet, sen bizim hanımımızsın. Biz de senin cariyeleriniz. Her ne söylersen sözlerini harfi harfine yerine getirmek bizim için bir borçtur. Fakat bu durumda biz senin bu emrini tutamayacağız. Bu sırrı da saklayamayacağız.

-Sebebi kızım? Bana asi mi oluyorsunuz, dedi.

-Hayır hanım, asi olmuyoruz da bu oğlan gelirken sen beytini söyledin, aşkını ilân ettin. Senin bunun maşukası olduğuna kalbimiz inandı, kanaat getirdik, fakat bu oğlan da sana bir söz söyleseydi, bunun da sana karşı âşık olduğuna kalbimiz kanaat ederdi. O zaman, onu senin yanında bırakırdık. Bunun âşık olduğuna dair elde bir tutar yok. Biz de elin bayağı bir oğlunu senin yanında bırakmayacağız herhalde. Sırrını da saklayamayız, dediler.

-Evet kızım, güzel konuşuyorsun, dedi Mihriban Sultan. Fakat bu daha yeni geldi, garip! Belki sizden utanır da söyleyemez. Bunu da bir daha ki gelmesine bırakalım. O zaman söylesin, dedi,

Dediler ki:

-Hanım! Âşık kısmı derdini beyan ederken, hiç kimseden ne korkar ne de utanır, dediler. Âşık nerde olsa derdini beyan edebilir. Eğer bu sana karşı birkaç name söylerse biz de bunun âşık olduğuna kanaat etmezsek, seni bunun yanında yalnız bırakamayacağız. Bu sırrı da kimseden saklayamayacağız.

O zaman Mihriban Sultan Lâtif Şah'ın yüzüne bakınca; Lâtif Şah;

-Hanım üzülme, dedi. Söylerim ne olacak. Elden gelir bir iş.

-Peki kızlar, dedi. Şöyle toplanın da. Hepiniz duyacak kadar bağırmasın ki şahım yorulmaya. Yavaşça söyleyin, siz de dinleyin başımızdan dağılın.

-Peki, dedi cariyeler.

Etrafında çevrildiler. Bunların ikisi arkada kaldı. Lâtif Şah yukarıya doğruldu. Söyleyeceği zaman beşinci cariyeye el kaldırdı;

-Dur bakayım âşık, dedi. Biz Mihriban Sultan'ın yanında hizmetçisiyiz, gece gündüz emrinde duruyoruz. Aynı zamanda sır saklayacağız. Sır saklamak kolay iş değil. Eğer sen bu hanıma âşıkсан bu da senin maşukan ise, sen, bizim alayımızın ismini ayrı ayrı söyleyip methedeceksin. O zaman biz de senin hakiki bir âşık olduğuna kalbimiz kanaat edecek. Seni de hanımın yanında yalnız bırakıp sırrını da saklarız, dedi.

O vakit Mihriban Sultan daha fazla tahammül edemedi, kızdı.

-Kızlar! Niye zora koşuyorsunuz, dedi. Ben içinde senelerdir duruyorum, hepinizin adını ben bile zor biliyorum. Yoldan yeni gelmiş adam bu ne bilsin, dedi. Yolda gelirken

Topal Kız'ın adını bellediyse bellemiştir. Yoksa alayınızın ismini nerden bilsin bu adam?

-Öyleyse hakiki âşık değildir bu, hanımım, dediler. Eğer adımızı bilir de hepimizin adını ortalığa çıkartırsa, o zaman biz de hükmederiz ki bu hakiki bir âşıktır. Yanında bırakırız, dediler.

Lâtif şah baktı ki iş oyalanıyor, uzuyor. Canı tahammül edemedi;

-Hanım üzülme, dedi. Söylemek benden, rast getirmek Cenab-ı Hak'tan olsun, dedi.

Aldı bakalım, orada Mihriban Sultan'ın kırk cariyesine Lâtif Şah ne söyledi?

*Bu gün güzellerin seyrine geldim
Gördüm ne edalı hâli kızların
Görüp güzellerin hayranı oldum
Akar ummanlara seli kızların*

*Birsinin adı o Benli Esmer
Birisinin adı taze Güleser
Gülser kız da bana bakıp gülümser
Açar yanağında gülü kızların*

*Gülşah hayallamış zülfü perişan
Gülnaz'ın kameti kaddi ürüşan
Zühre, Gülevatın, Zeynep, Zernişan
Narıncı gülgezdır donu kızların*

*Yıldız'ın da yanakları kararmış
Hüsne kızın güzel rengi sararmış
Sümbüle'nin zülüfleri taranmış
Dökülmüş gerdana teli kızların*

*Menekşe kız sağa eğmiş boynunu
Topal Eşe oyahyor göynünü
Benli Ayşe bahçe yapmış koynunu*

Koynunda meyvası narı kızların

*Zeliha'nın gerdanında halı var
Züleyha'nın yanağında beni var
Meliha'nın ne incecik beli var
Kuçmaya münasip beli kızların*

*Azize kız talaş burun vurunur
Nazile'nin saçı yerde sürünür
Nazife kız çınar gibi uğrünür
Selviye benziyor dalı kızların*

*Arife nazlıdır ömrümü söker
Elif'in duruşu belimi büker
Şerife konuşur balman şeker
Tatlı tatlı söyler dili kızların*

*Acize giyinmiş atlasın hası
Lalezar siliyor gönlümün pası
Lamiya'nın göğsü Bulgar Yaylası
Kokar yaylasında gülü kızların*

*Huriye'nin keman kaşı turalı
Sudiye'nin örgüleri sıralı
Nuriye yan bakma bağrım yaralı
Yareme em koysun eli kızların*

*Saliha giyinmiş dört kat eynine
Neler gelir Sabiha'nın göynüne
Semiha kolunu dola boynuma
Sarmaya yakışır kolu kızların*

*Salatın salımp gezer bir teher
Sayahı'nın koynu bezistan şehir
Saritel'le Suna öter her şehir
Bülbül avazlıdır ünü kızların*

*Telli'nin duruşu gölde yeşil baş
Döne kız öldürdün biraz yana geç
Telli mezarımı yola yakın eş
Geçerken uğrasın yolu kızların*

Beytini söylerken, "Mihriban Sultan bana bakıyor mu?" diye. Mihriban Sultan'ın yüzüne baktı. Gördü ki yüzü azmış. "Kızları methediyor da bana söylemiyor." diye. Lâtif Şah, anladı ki kaş yapayım derken, gözü kör ediyor.

Aldı bakalım orada son beyit ne dedi:

*Lâtif Şah'ım bende ikrardan dönmem
Gördüğüm güzele meylimi vermem
Alayın verseler bir pula almam
Mihriban'a kurban canı kızların*

deyip kesti. Mihriban Sultan;

- Kızlar gönlünüz oldu mu, dedi.
- Tamam hanım, dediler.
- Hadi gidin başımdan, dedi.

Cariyeler has bahçeye indiler. Lâtif Şah'la Mihriban Sultan, köşkte yalnız kaldılar. Latif Şah, köşkte üç gün kaldı, ama bunlar birbirlerine doyamadılar. Ayrılma vakti geldi. Lâtif şah, gitmeye hazırlandı. Bunu gören Mihriban'ın Sultan'ın gözleri doldu. Gözlerinden dolu tanesi gibi akıtmaya başladı. Bunu gören Lâtif Şah kendini tutamadı, bakalım orada Mihriban Sultan'a ne söyledi?

*Kalk ayağa ahd ü peyman eyleyek
Kesme benden hulus itibarı kız
Güzel yüzün görüp şada düşmüşüm
Kalmadı gönlümün intizarı gız*

*Pilte yanar şule verir yağlardan
Bülbül öter seda gelir bağlardan
Tomurcuk tomurcuk ağ buhahlardan*

Tezelenip ağ sinenin barı kız

*Lâtif de lebinden emdi bal gibi
Nem çekif çiğnenmiş kızıl kül gibi
Ağ gerdandan akan gülab sel kimi
Diyesin ki misk amber teri kız*

Lâtif Şah gecikince, bu tarafta Koca Lele de vay yandıma düştü. Gözleri gerili kaldı. “Eyvah felek! Keşke bu kumaşlar parasız gideydi yahut Mihriban Sultan küseydi, bundan iyiydi. Bu oğlanı gönderdik. Herhalde mahsus gelmiyor ki diretecek Mihriban Sultan’ı alıp kaçırarak. Bir de kendimize evlât ettik bunu. Sabahleyin padişah, ‘Oğlun kızımı kaçırmış.’ diye beni öldürecek. Keşke güvermeseydik.” diye dört dönmeye başladı.

Lâtif Şah’ı aramaya çıkacak ya iki cihetten çıkamıyor. Zaten müşteri kalmamıştı, herkes çekilip gitmişti. Birincisi Lâtif Şah’ın ne tarafa çıktığını bilmiyor. Çünkü mağazanın içindeydi. Lâtif Şah, sağa mı gitti, sola mı gitti, mağazanın ön cephesine mi, arka cephesine mi gitti? Ne tarafa gittiğini bilmiyor. Bu sebeple çıkamıyor. İkincisi de mağazaya gelen Keçel Mehmet idi. Bu Keçel Mehmet’in işi, gücü ve yeri yurdu yok, gelmiş tezgâhın arkasına oturmuş kalkıp gitmiyor ki Koca Lele kapıyı kitleye de o yana bu yana takip ede. Canı tahammül etmiyor. İçerde de duramıyor amma Keçel Mehmet de kalkıp gitmiyor. Bunun da Keloğlan’ı kovmak işine gelmiyor. Yeni geldiği için hiç kimseyi tanımıyor. Olur ki “Bu bir hükümet adamıdır. Bir siyasi kılığına girmiştir, padişah tarafından gönderilmiştir. Beni burada kontrol eder.” diye, Keçel Mehmet’i kovmak da işine gelmiyor. Dönüyor mağazada Keçel Mehmet’le biraz konuşuyor. Arada bazen kafasını kapıdan uzatıyor, sağa sola bakıyor Lâtif Şah yok. Akşam ezanı oldu.

Lâtif Şah da köşkte, akşam ezanına kadar muhabbet etti. Akşam ezanı olup da biraz karanlık kavuşunca, muhabbet sakinleşti tabi. Dedi ki:

-Hanım! Senin sevginle burada kaldım epeyden beri. Koca Lele da bana “Çabuk gel.” diye tembih etmişti. Gayrı müsaade

buyur da gideyim. Yerini belledim ya sabahtan yine gelirim ben,

Mihriban Sultan dedi ki.

-Şah'ım! Sen yerimi belledin. Sabahtan yine gelirsin, bir gün yine gelirsin. Bir günde iki kere üç kere gelmeyi de istersin; fakat burası padişah kızının has bahçesi! İcabında iş babama nakleder. Başımıza olmadık belâ çıkartırız. Sen git birkaç gün gelme. Ben sana bir yol hazırlarım. Benim hazırladığım yoldan gelersen, uzun müddet gelir gidersin. Hiç kimse görmez ve sezmez.

-Peki hanım, dedi Lâtif Şah.

-Şimdi şu kumaşları hesap et. Parasını vereyim de şimdilik git hele, dedi. Birkaç gün gelme.

Lâtif Şah;

-Ne parası hanım, dedi.

-Ne parası olur mu? Bu kadar kumaş ta Yemen şehrinden babamın hayrına mı geldi?

Dedi ki:

-Hanım! Sen biliyorsun ki ben tüccar değilim, şahım. Bu kumaşlar senin nâm-ı hesabına geldi. Ben para alamam.

-Ya?

-Yüzüm de tutmuyor hanım. Zaten işin hesabı kaçtı! Sağ taraftan bir buse daha verirsen, alıp buseyi hepsini helâl edip gideceğim, dedi.

Mihriban Sultan, buna sağ tarafından bir ayrılık busesi daha verdi. Lâtif Şah'ın hoşuna gitti.

-Hanım, bir de sol taraftan ver de kırk kat daha borcum olsun, dedi.

Bu sefer, Mihriban Sultan dedi ki:

-Şahım bir de sol taraftan vereyim de bu da bedava olsun.

Lâtif Şah, Mihriban Sultan'ın bir de sol tarafından aldı buseyi. "Yarın da kırk kat kumaşı göndereyim." deyip has bahçeden çıktı geliyor.

Lâtif Şah, mağazaya doğru yola çıktı. İhtiyar da Keçel Mehmet'le bazen konuşuyor, bazen de mağazanın kapısından uzanıp sağa sola bakıyor demiştik. Bir ara kapıdan boynunu uzattı ki Lâtif Şah geliyor. "Çok şükür Mevlâ'ya! Elime geçti ya daha bırakmam bir tarafa." Geriye döndü aklından dedi ki: "Yahu! Bu oğlan Mihriban Sultan'ın yanından geliyor. Şimdi kapıdan içeri girer. Mağaza zaten karanlıklaştı. Dışarıdan gelen adamın gözü biraz daha karanlık olur. Keçel Mehmet'i burada göremez bu. 'Ben Mihriban Sultan'ı buldum.' derse, Keçel Mehmet bunu duyar. Keçel Mehmet, gidip padişaha söyleyemez, ama Keçel Mehmet birine söyler, o ona söyler, derken bunu padişah duyar. Şöyle mağazanın ortasında durayım da bu kapıdan girer girmez; 'Be oğlum, nerde kaldın? Bak, şu adam da ne alacaksa alacak. Bu da bekliyor.' diye Keçel Mehmet'i göstereyim, söylemesin. Biraz bağırıp çağırayım da!"

Koca Lele bu tedbiri aldı, duruyor. Lâtif Şah içeri gelip de mağazanın içine girer girmez, Koca Lele geriye döndü;

-Be oğlum, nerde kaldın, şimdiye kadar yahu, dedi.

Lâtif Şah ses etmedi. Bunun üzerine Koca Lele, Lâtif Şah'a telle şunları söyledi:

*Dost bağından gelen oğlan
Tebdil-i mekân mı gördün
Şad-ı hurrem gördüm seni
Bir şah-ı huban mı gördün*

Lâtif Şah da cevap olarak Koca Lele'ye dedi ki:

*Lele girdim dost bağına
Maşakkat divanı gördüm
Bir azim mücazatla
Ceng-i Nuh Tufan'ı gördüm*

Aldı Koca Lele:

Yâri bahçede buldun mu?

*Haline vukuf oldun mu?
Şad olup murat aldın mı?
Taht-ı Süleyman mı gördün*

Aldı Lâtif Şah

*İbrişimler sağ u solda
Ciga pervaz eğler telde
Hulusu tek can u dilde
Sevdiğim cananı gördüm*

Aldı Koca Lele:

*Sensin dinim hem imanım
Ey benim aziz yaranım
Lele'di senin kurbanın
Şerafette şan mı gördün*

Aldı Lâtif Şah:

*Lâtif'in meşakkat nazı
Yüzünde ciga pervazı
Hindistan Şahı'nın kızı
Mihriban Sultan'ı gördüm*

Bunları bir köşede, Keçel Mehmet dinliyordu. Koca Lele, Lâtif Şah'a;

-Oğlum, sen üç gündür ne yaptın söyle bakayım, dedi.

Lâtif Şah, orada aldı bakalım bir da:

*Lele vardım dost bağına muhabbet bulmuş gibiyim
Sevdasından sarhoş oldum seyrana dalmış gibiyim
Çok şükür gördüm yüzünü dağılmıştır fikrim benim
Derd-i gam hicr-i mihnetten men azad olmuş gibiyim*

*Çalınsın sur-u İsrail ister kopsun kıyameti
Feyekün kelimesi ile feth eylesin memleketi
Mansur gibi darda kalsam demem hiç çektim zahmeti
Şükür olsun ol Huda'ma muradım almış gibiyim*

*Serine indi Lâtif'in ol sevdanın zelzelesi
Dü çeşmimden akar oldu bu didemin piyalesi*

*Civan yârin müştakıym garip gönlüm müptelası
Daha gayrı güzellerin terkini kılmış gibiyim*

Koca Lele'nin korktuğu başına geldi. Lâtif Şah, "Mihriban Sultan'ı gördüm" deyince, bir köşede duran Keçel Mehmet, tezgâhın arkasından kalktı;

-Kimi gördün, dedi.

Lâtif Şah baktı ki orada bir Keloğlan. Keloğlan'a karşı sözünü geriye alamadı;

-Mihriban Sultan'ı gördüm, dedi.

Keçel Mehmet;

-Vay düzenbaz! Babası onu belki bana verecek umuduyla yaşıyordum. Tâ Yemen şehrinden beri sürtüne sürtüne başıma belâ mı geldin? Gideyim babasına söyleyeyim, deyip tezgâhtan sıçradı.

Lâtif Şah, kapı tarafından çekildi, Keçel'in söylediği zoruna gitti. Kılıcını çekti, belinden çıkarttı, geriye kaldırdı ki Keçel Mehmet'i vura, belinden kopara. Koca Lele, arkadan gelip, kılıçlı koluna kayımca sarıldı.

-Etme oğlum. Keçel, elinde serçe kuşu kadar tutunamıyor. Keçel'i vurup da belinden kopartmak senin için çok kolaydır. "Dirinin sahibi olmaz, ama ölünün sahibi çok olur." Senin bunu öldürdüğünü padişah duyar, askerini üzerimize havale eder. Dükkânımız tezgâhımız, bütün malımız hep gider. Ben, askerin ayağının altında kalırım. Sen, kendini kurtarsan bile beni öldürürler. Senin işin görülmez, işin zora vurur. Etme, Keçel'in kanını bana bağışla, deyip yalvardı.

Keçel Mehmet;

-Mihriban'ı ben alacaktım, dedi.

Lâtif Şah'ın zoruna gitti. Koca Lele, yalvarıyor. Koca Lele'nin hatırını kırıp vuramıyor. Hırslanıp coştı. Aldı bakalım orada ne söyledi?

*Dükkân tezgâhın n'eylerim
Çıkar dağlara yaylarım*

*Çarpar yerlerde çiynerim
Seni uyarsız kel seni*

*Karşıma çıkma yıkarım
Başına tasma takarım
Hurcun çayıra çakarım
Küçük ayarsız kel seni*

*Değmişsin bu kadar kine
İnsan olmamışsın yine
Anca yakışırsın ine
Ele uyarsız kel seni*

*Öp ihtiyarın dizini
Ona bıraktım özünü
Aldın **Lâtif**ten sözünü
Duygu duyarsız kel seni*

Beytini kestikten sonra;

-Bana bak Keçel, dedi. İhtiyarın yalvarışına dayanamıyorum, seni bırakacağım. Git, fakat eğer bunu bir yerde laf edersen, söz de gelir beni bulursa, elime geçersen en büyük parçan burnunla kulakların görünür. Seni parça parça ederim, dedi. Hadi git, deyip Keçel Mehmet'i güverdi.

Keçel Mehmet, bunun elinden çıkınca, kurdun elinden kuzu kurtarmış gibi öyle bir fırladı ki beş on sokak dolaştı gitti. Hızı kesildiği vakit, bir çenenin başına vardı, eylendi. Kaba kaba soluyor. O zaman akli başına geldi. "Hey kahpe uşağı!" dedi. Sen atmış paralık bir Keçel Mehmet'sin Koca bir padişah, kızını sana verir miydi? Verse bile, Mihriban Sultan sana gelir miydi? Aklın yüzünden başına belâ çıkardın. Ben duramam bunu bir yerde söylerim, benim çenem gevezedir. O zaman bu oğlanın eline geçerim, bu beni parçalar. Ben, başımı alayım da bu memleketten kaçayım. Başka kolayı yok bu işin. Ölmedense kaçalım. Ama ben Mihriban Sultan'ı zaten bir-iki gün görmesem deli oluyorum. Kaçtığım yerlerde bunun

hasretine nasıl dayanacağım? Yâ Rabbi! Bu kez de, öyle ölürüm.” dedi. “Ben bunun hasretine dayanamam, verem olur, ölür giderim. Ben Mihriban Sultan’ın hasretine dayanamam ölürüm ölmesine, son olarak şunun Has Bahçesi’ne gideyim de bir daha göreyim. Hiç olmazsa kaçtığım yerlerde hayali gözümde beraber gitsin. Hayalleyim de kendimi avutayım.” dedi.

Keçel Mehmet’in yeri, yurdu, yatacağı, yiyeceği hiç bir şeyi yoktu. Her gün üç öğün Mihriban Sultan’ın has bahçesine gelirdi, sabahtan er vakitten akşama kadar. Oradan Mihriban Sultan’a bakar, bazı heveslenirdi Keçel Mehmet. O da koca bir padişahın kızı, Keçel’e gelir mi? Mihriban Sultan’ın hiç haberi yok zaten. Bu Keçel Mehmet’in Mihriban Sultan’a olan sevgisi bu işte.

Yatsıdan biraz evvel, akşam namazı epeyce sonra, gelip has bahçeye girdi Keçel Mehmet. Tabi her gün geliyor. Cariyeler gördü ki Keçel Mehmet geliyor. “Herhalde acıktı da geliyor.” dediler. Biliyorlar zaten. Keçel Mehmet bahçeye girince gördü ki Mihriban Sultan o üzerindeki siyahları çıkarmış, Lâtif Şah’ını bulduğu gün kırmızılara gark olmuş, cariyelerini sağına soluna katmış, Topal Cariye saçlarını altın tepsinin üstüne koymuş has bahçede o yana bu yana gül koklatıp gezdiriyorlar.

Keçel Mehmet geldi, Mihriban Sultan’ın bir sağına baktı, geçti yüzüne baktı, göğsünü geçirdi. Bir soluna geçip yüzüne baktı, göğsünü geçirdi. Kızlar;

-Keçel, ocağın bata, dediler. Ne geziyorsun git de bir az karnını doyur, yemek soğumadan, biraz ye, dediler.

Keçel Mehmet, baktı bir çare yok, mutfağa geldi. Bir parça karnını doyurdu. Kızlar Has Bahçe’deyken o yana bu yana baktı, Mihriban Sultan’ın resmini gördü. Resmi görünce; “Çok şükür Mevlâ’ya! Kör kuşun yuvasını Allah yapar.” dedi. “Ben bu resmi çalayım, cebime koyup kaçayım. Diyâr-ı gurbetlerde Mihriban Sultan aklıma düşünce, hiç olmazsa resme bakayım da gözümü gönlümü eğleyeyim. Başka kolayı yok bu işin.” dedi.

Keçel Mehmet, Mihriban Sultan'ın resmini çalıp koynuna koydu. Has Bahçe'den çıktı, hemen o gece Hindistan şehrini terk etti, kaçtı. Yani şöyle anlatalım ki daha iyi anlarsınız, mesela, Sivas'tan çıkıp Kayseri'ye kaçtı, vilâyet değıştirdi. Oralarda biraz dolaştı-molaştı, iş bulamadı. Ekmek parası kazanamadı. Oradan çıkıp öteki şehre kaçtı, oradan öteki şehre derken, -Feseli denilen bir memleket vardı- Feseli'ne kadar gitti. Feseli'nde o yana bu yana dolaştı, ama Keçel Mehmet'in aklıktan dili durdu, gözleri karardı. İyice takati kalmadı. Cebinde de beş kuruşu yoktu. Bir çenenin başına oturdu. Karnını dizine verdi. Karnı gurul gurul ötüyor. O zaman akli başına geldi. "Eyvah felek!" dedi. "Eyvah! Mihriban Sultan bana gelir miydi, padişah bana kızını verir miydi? Aklım yüzünden diyâr-ı gurbetlere düştüm, acımdan öleceğim." dedi. "Ben bunun yüzünden diyâr-ı gurbetlere düştüm, acımdan öleceğim ölmesine, bari ölmeden şunun resmine bakayım da gözüm gönlüm eğlensin." Cebinden resmi çıkardı, bakıyor, ama resmi evvelki gibi gözüne hoş gözükmüyor. Karnı aç olduğı için bayağı bir kâğıt şeklinde görünüyor. Boynunu büktü resme bakıyor...

Feseli'nde de o zamanın behrinde bir padişah vardı. Böyle güzel kızlara çok meftun ve müptelâ idi. Zevk ü sefasına düşküdü. Senede iki tane resimci çıkartırdı. Birini o taraf şehirlere birini bu taraf şehirlere, köylere gönderirdi. Padişah da hangisinin getirdiğı resmi daha fazla beğenirse, ona çok bahşış ihsan verirdi. Esfendiyar isminde bir ordu kumandanı vardı. Esfendiyar'ı gönderir, derhal o kızı getirtir, zevk ü sefasıyla yaşardı.

Keçel Mehmet de kaçarken kaçarken o belâlı diyara düşmüştü işte. Köşenin başında Mihriban Sultan'ın resmine bakarken, Feseli Padişahı'nın resimcisinin bir tanesi arka tarafından geçiyordu. Keçel Mehmet'in elindeki resmi gördü. Tabi senelerce resim yapmış adam. Bunu görünce iyi bir resim olduğunu anladı. "Yahu! Ben bu adamdan bu resmi satın alıp

götürür de padişaha verirsem, çok bahşış alırım.” dedi. Arkasından geldi ki bir Keloğlan.

-Oğlum Keloğlan!

Keçel Mehmet, doğruldu ki bir adam.

-Buyur emmi!

-Oğlum, bu resmi nereden aldın?

-Olmaz olsun emmi! Bu resim değil mi beni yerimden yurdumdan edip de diyar-ı gurbetlere düşüren.

-Kim bu oğlum, dedi.

-Buna Hindistan şehrinde Erciyâr Hükümdarı'nın kızı Mihriban Sultan derler emmi, dedi.

-Sağ mı bu resmin sahibi şimdi?

-Sağ bekâr kız, dedi.

-Ulan Keloğlan, bu resmi bana satmaz mısın?

Keçel Mehmet, parayı duyunca gözlerini fal taşı gibi açtı. Acından ölüyordu zaten.

-Satayım emmi. Kuru bir kâğıt, karnımı doyurmuyor ya sanki.

-Ne istiyorsun, Keloğlan? İste bakalım.

Keçel Mehmet, korktu ki fazla isterim de herif almaz başıma kalır diye.

-Emmi, iki ekmek parası versen yeter, dedi.

-İsteyemedin Keloğlan. Aha sana dört ekmek parası. deyip herif resmi elinden aldı.

Resmi aldı, dükkânına götürdü. Güzel süsledi, bezeledi. Tabi Keçel Mehmet'in koynunda kırışmış buruşmuş. Adam akıllı resmi süsledi bezedi, alıp Feseli Hükümdarı'nın huzuruna geldi. Padişah'ı selâmlayıp resmi masanın üstüne koydu, geriye çekilip el bağladı. Feseli Padişahı, makamında otururken, resmi görünce aklı başından gitti. Makamdan birkaç sefer kalktı kalktı geri oturdu. Sordu ki;

-Resimci, bunu nerden aldın?

Dedi ki:

-Padişahımıza daha âlâ kızlar bulayım da gönlünü görsün, devranını sürsün, diye Hindistan şehrine kadar gitmiştim. Orada Erciyar Hükümdarı'nın kızı Mihriban Sultan derler buna. Resmini yapıp sana getirdim, dedi.

-Vay sağ olasın resimci, dedi. Bunu götürün hazineye, alabildiği altın kadar alsın, dedi.

Resimci, dünyalığını aldı gitti.

Emir ferman buyurdu:

-Ordu kumandanım Esfendiyar huzura gelsin.

Esfendiyar emri alıp huzura geldi.

-Buyur padişah'ım, deyip huzura durdu.

-Oğlum Esfendiyar!

-Buyur padişahım.

-Oğlum senin bende çok emeklerin var. Senin hakkını ödeyecek bir durumum kalmadı benim. Fakat sana son olarak bir vazife veriyorum. Bu vazifeyi de evvelkiler gibi yerine getirirsen daha bundan sonra sana vazife yok. Maaşını al, istediğin yerlerde gez. Ye, iç, yaşa. Daha vazifen yok. Bu son, dedi.

-Buyur padişahım, dedi.

-Oğlum şu resmi görüyor musun?

-Görüyorum Şah'ım, dedi.

-Buna Hindistan şehrinde Erciyar Hükümdarı'nın kızı Mihriban Sultan derlermiş. Bunu senden bergüzar peşkeş olarak istiyorum. Şimdi buradan çıkar Hindistan'a varırsın. Erciyar Hükümdarı'na bir yol benim için güzellikle dünür ol. Eğer verirse, kızının başına ne isterse ver. Düğünü orada ilân et. Yirmi gün orada çaldır. Oranın ahalisi de şenelsin. Biz de yirmi gün burada çaldıralım düğünümüzü. Kırk birinci gün sevdiğimle zifaf olacağım, dedi. Bunu hanım sultan alacağım kendime.

Esfendiyar;

-Peki padişahım, dedi. Gidip Hindistan şehrinden bunu alıp sana getirmek, benim için büyük bir şereftir, dedi. Gideyim, alayım geleyim.

Dedi ki:

-Oğlum, gideceksin ama şayet vermezse, taşının üstünde taş koymayacağın kadar çabalayacaksın. Hindistan şehrini yerin dibine batıracaksın, yine getireceksin. Boş gelmek yok ha!

-Boş gelmem şahım, gidersem, dedi.

Esfendiyar, emri alıp huzurdan çıktı. Huzurdan çıktı, askerinin içine geldi. "Kalabalık askere lüzum yok." dedi, kedine güvendiği için. Askerinin içinden, yiğit pehlivan askerlerden kendisine münasip tabi kılıç vurup da palan tutan askerlerden beş bin tane pehlivan seçti. On bin de ben sayılırım, on beş bin. Yeter bu kadar." dedi. Atlarını verdi, kılıçlarını kalkanlarını verdi. "Nerdesin Hindistan şehri!" deyip yola çıktılar.

Bunlar yolda gitmekte olsun, Mihriban Sultan da Lâtif Şah'a; "Ben sana bir yol hazırlarım; benim hazırladığım yoldan uzun müddet gelir gidersin." diye söylemişti. O zamanlarda yer altında delik delenlere, lağımçı delerdi. Şimdi de diyorlar ya! Üç tane lağımçı getirtti. Has Bahçesi'nden Lâtif Şah'ın mağazasının altına bir delik deldirdi. Lâtif Şah akşama kadar mağazada oturuyor; alış verişini ediyor. Akşam olup da müşteri çekilince delikten inip Has Bahçe'ye geliyor. Sabaha kadar Mihriban Sultan'la zevk ü sefâ sürüyorlar.

Bunlar işte o muhabbetteyken Esfendiyar da orduyu çekip Hindistan şehrine geldi. Hindistan'ın karşı tarafında bir düzlüğe çadırları kurdu, oturdu. Getirmiş olduğu pehlivanlardan birini yanına çağırdı;

-Oğlum! Sen atını sür, Hindistan şehrine git. Erciyar Hükümdarı'nın divanhanesini sor. Kapısının önüne var, Oraya varınca, tadil-i erkânla kapıyı vur içeri gir. Erciyar Hükümdarı'nı selâmla divana dur, dedi. O zaman sorar; "Kimin nesisin, benden ne istiyorsun?" diye. De ki; "Ben Esfendiyar

pehlivanın elçisiyim. Senden kızın Mihriban Sultan'ı Feseli Padişahı'na istiyoruz. Güzellikle verirsen, padişahımıza hanım sultan olacak, Başlığını verip düğününü ilân edip kızını alıp götüreceğiz. Güzellikle vermezsen, gafil olma harbe hazır ol." de. Ne derse, gel bana söyle, dedi.

-Peki.

Elçi emri alıp, Erciyar Hükümdarı'nın divanhanesinin önüne gelip, huzura kabul olup, divandan içeri girip, Erciyar Hükümdarı'nı selâmlayıp divana durdu. Erciyar Hükümdarı vaziyetine baktı ki elçi tabi.

-Anlat bakalım oğlum. Sen kimin nesisin? Benden ne istiyorsun, dedi.

Dedi ki:

-Şah'ım! Bilmiş ol ki başlar kesici, kanlar dökücü, beller kırıcı Esfendiyar pehlivanın elçisiyim ben. Esfendiyar orduyu çekip üstüne geldi, dedi. Niye geldi, diye sorup anlamak istersen, senden kızın Mihriban Sultan'ı istiyoruz. Onu padişahımıza hanım sultan olarak götüreceğiz. Eğer güzellikle verirsen, düğünü ilân edip alıp gideceğiz. Güzellikle vermezsen gafil olma. Harbe hazır olacaksın. Ne diyorsan söyle, gideceğim pehlivan bekliyor, dedi.

Erciyar Hükümdarı, biraz düşündükten sonra;

-Ulan! O Esfendiyar'sa, ben de Erciyâr'ım, dedi. Ben, bir Habeş'e kızımı veremem. Onun bildiği onun elinde, benim bildiğim de benim elimde. Git bildiğin gibi söyle, dedi.

-Peki dedi elçi kapıdan çıktı.

Elçi kapıdan çıkınca, Erciyar Hükümdarı emir ferman buyurdu ki; "Esfendiyar şehri basar, çoluk-çocuk at ayağının altında kalır. Ordu hazır olup karşısına çıksın." dedi.

Hindistan ordusu Esfendiyar'ın olduğu yerde at binip, kılıç kuşanıp gelip karşısına set bağladılar çadırlarını. Elçi de gelip zaten Esfendiyar'a söylemişti. Esfendiyar hiddetli hiddetli oturuyordu. Orduyu da görünce canı sıkılıp ayağa kalktı. Arap

atını çekip üstüne bindi, kılıcını çekip kınından çıkarttı. Geriye dönüp emrindeki beş bin pehlivanına dedi ki:

-Oğlum! Siz çadırlarınızın önünde oturun. Çayınızı, kahvenizi için. Keyfinizce pehlivanınızı da seyredin. Demek ki bu adam beni hiç duymamış. Ben şunun ordusuna öyle bir kılıç çalayım ki bir daha hangi devlette harp etmek isterse, hayaline geleyim, dedi.

Nara atıp da kendini Hindistan'ın ordusuna vurdu. Ordunun bu yanından giriyor, o yanından çıkıyor. O yanından girip, bu yanından çıkıyor. Kurdun koyuna daldığı gibi etrafa dalıyor, çayır biçer gibi biçiyor. Kan sel gibi akıyordu. Kimsenin kılıcının önünde durmasına imkân yoktu. Herkes bölük bölük kaçıyordu.

Bunlar harbe tutuşunca, Lâtif Şah'ın Koca Lele'si bu işi haber aldı. Lele;

-Eyvah felek, ben yandım, dedi. Eğer bu çocuk bu harbi duyarsa muhakkak Esfendiyar'ın üstüne gitmek ister. Hem de hakkı, gider, dedi. Bu da pehlivan, evet çok hünerleri de var; fakat Esfendiyar harplere girmiş çıkmış, ordular dağıtmış, şimdiye kadar umur görmüş bir pehlivan. Bu daha bir çocuk. On altı on yedi yaşlarında. Bu Esfendiyar'ın karşısında duramaz. Esfendiyar bunu öldürür. Diyâr-ı gurbette böyle bir gencimizi kaybetmiş oluruz. Ben de ihtiyar çağımda buralarda kalırım, bir daha Yemen şehrine gidemem, dedi.

Bu düşünceyle mağazaya geldi ki Lâtif Şah'ın haberi yok, mağazada oturuyor. Müşteri falan yok, hiç kimse yok. Herkes harbe gitmiş. Lâtif Şah'ın haberi yok oturuyor. Koca Lele dedi ki:

-Ben bu fırsatı kaçırmadan bu çocuğu bir tarafa salayım. İleriye geldi;

-Oğlum Lâtif Şah!

-Buyur baba, dedi.

-Lâtif Şah, oğlum! Erciyar Hükümdarı bu sıra hasta olmuş. Öyle hastalanmış ki ya öldü ya ölecek derecede. Yanına

doktorun biri giriyormuş, biri çıkıyormuş. Bu fırsat her zaman ele düşmez, dedi. Ben pazar alış verişini ederim. Sen git Mihriban Sultan'la zevk ü sefâ sür.

Yani bunu o tarafa savıyor ki harbi birkaç gün duymasın, belki harbin önü alınır, diye. Bu iş tabi Lâtif Şah'ın canına minnet oldu. Mağazadaki delikten indi. Has bahçeye çıktı. Has Bahçe zaten şehrin bu tarafında. Mihriban Sultan'ın hiç haberi yok. Bunlar orada muhabbete koyuldular. Bunlar orada üç gün muhabbet ettiler. Harp de bu tarafta üç gün devam etti. Esfendiyar; "Ya kökünüzü keseceğim ya alacağım." diyor. Bütün milleti kırıyor. Tabi bunlar orada üç gün muhabbet ettiler, muhabbet bir parça sakinledi. Lâtif Şah dedi ki.

-Hanım, senin sevginle üç gün burada kaldım. İhtiyar mağazada perişan oldu. Gayrı bana müsaade buyur da gidip bir dolaşayım da geri geleyim, dedi

Dedi ki Mihriban Sultan:

-Şah'ım! "Süt piştikçe koyulaşır derler." Muhabbet tam kıvamını buldu. Beni yollara baktırma, dedi. Koşarak git de çabuk gel.

-Tez gelirim, dedi.

Lâtif Şah bahçedeki delikten indi mağazaya çıktı ki ne Koca Lele var, ne müşteri var, ne de kimse var. Mağazanın kapısı dayalı duruyor. Hiç kimse yok. Kendi kendine dedi ki: "Herhalde müşteri ala ala usandı. İhtiyar da gitmiş, müşteri topluyor başına. Be adam, şurada otur, gelene sat, gelmeyene zorla mı vereceksin malımızı!"

Sandalyeleri kapının önüne çekti, oturdu. Hindistan şehrine bir göz attı ki Hindistan şehrinde erkek namına hiç kimse yok. Bazı köşelerde karı, uşak görünüyor. Bir sükûnluk şehirde, ses-soluk yok. "Kendi kendine; bu şehrin ahalisi nereye gitti acaba? Bir âlem günleri var da acaba bir yere âleme mi toplandılar?" Oraya buraya bakıyor, bir şey anlayamıyor. Şehirde bir sükûnluk.

Orada oturuyordu. Bir de baktı ki ihtiyar ihtiyar adamlar belleri iki büklüm, sakalları tâ göğüslerine inmiş, bellerine birer kılıç takmışlar, ellerine birer kalkan almışlar, yedeklerinde birer at; “Ah, vah! Bu da mı gelecekti başımıza!” diye ağlayarak, bunun gelip önünden geçtiler. Lâtif Şah’a selâm falan vermediler. Bunlar Lâtif Şah’a selâm vermeden geçince, Lâtif Şah’ın içine bir şüphe girdi. “İnsan korktuğu yerden gocunur. Bu Hindistan ahalisi beni çok seviyordu. Beni nerde görseler, yanaklarımı okşuyorlardı, benimle konuşup muhabbet ediyorlardı. Bunlar, bana niye selâm vermeden geçtiler. Acaba, padişahın kızıyla aramın iyi olduğunu mu anladılar bu adamlar?” diye içine bir acı düştü. Yukarıya doğruldu;

-Emmiler! İnsan insanın yanından geçerken selâm verir. Selâm tanrı selâmı! Ben size ne yaptım ki bana selâm vermiyorsunuz, diye sordu.

İhtiyarın bir tanesi geriye döndü;

-Oğlum kusurumuzu affet, dedi. Sen de bilirsin ki Hindistan ahalisi biz, seni çok severiz fakat biraz başımız gailleli. Kusura bakma, seni orada görmedik, dedi.

-Emmi, ne geldi başımıza?

-Ne olacak oğlum; olmaz olsun bizim padişahımızın Mihriban isminde bir kızı var.

-Eeee!..

-Esfendiyar isminde bir pehlivan geldi, bu kızı istedi. Babası da vermedi. Şimdi Esfendiyar harp ediyor. Seferberlik ilân oldu. Herif kökümüzü kesiyor. Harbe gidiyoruz. Baksana şehirde hiç kimse var mı, dedi.

-Öyle mi, dedi.

-Öyle.

“Vay ocağın bata Koca Lele!” dedi Lâtif Şah aklından. “Demek ki beni Has Bahçe’ye üç gündür bunun için saldın sen? Eğer Koca Lele elime geçersen, seni kolundan tutar da şu mağazanın duvarına çarpmazsam, yazıklar olsun bana.

Esfendiyar, Mihriban Sultanı götürecektir de ben onun düğününü seyretmeye mi geldim buraya, tâ Yemen şehrinden beri.”

Sandalyesini mağazanın tâ dip köşesine çekti. Canı sıkıldı, kafasını avuçlarının içine aldı, ah çeke çeke oturuyor. Biraz sonra gördü ki Koca Lele de ağlaya ağlaya mağazaya geliyor. Anladı ki Koca Lele kendi derdine çareye çalışıyor. Hiç duymamış gibi sakın, kaldı oturuyor. Koca Lele da mağazanın kapısına yaklaşınca baktı ki Lâtif Şah orada oturuyor. Lâtif Şah şüphelenmesin diye, gözünün yaşlarını sildi. Mağazadan içeri girdi. Lâtif Şah hiç duymamış gibi Lele’ye döndü;

-Ne geziyorsun Lele’m? Şurada otur, malımızı gelene sat, gelmeyene zorla mı satacaksın? Müşteri mi toplamaya gittin yoksa?

Koca Lele, Lâtif Şah’ın yüzüne bakınca, tahammül edemedi, kollarını açıp Lâtif Şah’ın boynuna dolandı. Yüzünü getirip Lâtif Şah’ın yüzüne dayayıp da ağlayarak aldı bakalım orada Koca Lele, Lâtif Şah’a ne söyledi?

*Benim körpe kuzum bir tek şehzadem
Geliyorum gönlümdeki kâr değil
Üç gündür derdine çare arıyorum
Tebdir ile düzelecek hâl değil*

Lâtif Şah da Koca Lele’den haberi aldığı için, o da aldı bakalım Koca Lele’ye ne söyledi?

*Benim Koca Lele’m baba makamım
Bu sır benden saklanacak hun değil
Getir Benliboz’um gidem meydana
Melul mahzun durulacak gün değil*

Koca Lele aklından; “Eyvah felek! Korktuğum başıma çıktı. Bu oğlan gider. Ben bunu bu gün son görüyorum işte. Daha billah göremem. Esfendiyar’ın yanına giderse o bunu öldürür.” deyip aldı. Koca Lele:

*Arz eyleme Esfendiyar cengini
Azrail’e teslim etme kendini
Çevirir çevreni bağlar bendini*

Kurtaracak tuzak değil dar değil

Aldı Lâtif Şah:

*Meydan içre göreyim Esfendiyar'ı
Veren ahır Lele'm bu tatlı canı
Ya dökem ya döker kırmızı kanı
Yar yolunda ölür isem gam değil*

Aldı Koca Lele:

*Koca Lele'n gördü onu meydanda
Nara atar hamle yapar bir anda
Elinden kılıcı kükrer her yanda
Güç yetecek mahlûk değil mar değil*

Aldı Lâtif Şah:

*Sen bilmezsin Lâtif Şah'ın fendini
Ben Mevlâ'm'a ısmarladım kendimi
Söküp kalesini yıkam bendini
Güç yetmedik demir kale sur değil*

deyip kesti. Beytini kestikten sonra Koca Lele;

-Gidecek misin Şah'ım, dedi.

Lâtif Şah, yüzünü ekşitti, Koca Lele'nin yüzüne baktı. Koca Lele;

-Niye öyle bakıyorsun Şah'ım?

Lâtif Şah, içinden geçenleri telle anlatmak istedi. Orada aldı bakalım Koca Lele'ye ne dedi?

*Koca Lele'm şikâyet gelmişim
Bugün ahvalimin yaman günüdür
Feleğin tebdili tegayır olsun
Devran dönüp ahır zaman günüdür*

*Hanı şah babamın tacıynan tahtı
Felek vurdu terk-i diyar bıraktı
Yarahı gönlümün tegayır vakti
Kederli serimin duman günüdür*

*Lâtif'im açtırma gamlı sinemi
Felek bozdu zevrağımı binamı
Tülek terlan cenge sardı sinemi
El elden üzüdür aman günüdür*

deyip kesti. Koca Lele, baktı ki, Lâtif Şah kararlı, daha bir şey söylemedi, sükut etti.

Lâtif Şah, Koca Lele'ye dedi ki:

-Lele'm! Esfendiyar, Mihriban Sultan'ı götüreceksin de ben tâ Yemen şehrinden beri koşa koşa onun düğününe seyre mi geldim buraya bu harbe? Benim muhakkak gitmem lâzım. Ya öleceğim, ya kalacağım! Belli olmaz, bu işin bitimi!

Koca Lele umudu kesti.

-Hakkındır oğlum, gideceksin, dedi. Gideceksin ama yiğit odur ki ölüsü dirisi insana bir menfaat bırakır. Sen şimdi buradan padişah'tan habersiz atına biner de gidersen, orada ölürsen doğrudan doğruya babanın hayrına gidersin. Hiç kimseye on paralık bir menfaatin olmaz. Sağ kalırsan, kuru bir aferin alırsın. Kendine on paralık bir menfaatin olmaz, dedi. Madem gideceksin, sen burada dur. Ben gideyim Erciyâr Hükümdarı'na senin harbe gideceğini anlatayım. O da seni huzuruna çağırır. Padişahın emriyle gidersen, -ölüm biz faniler için- icabında ölürsen seni bana oğul biliyorlar; "Biz bu ihtiyarın oğlunu harbe gönderdik de öldürttük." diye koca bir padişah'tır beni kolundan atmaz. Ben de senin ölüş sayende ihtiyar çağım'da buralarda yaşamış olurum. Yok, şayet sağ kalırsan, geriye gelince padişahın emriyle gittiğin için padişah seni huzura çağırır; "Oğlum dile dileğini." der. Padişah insana dilek verir, dedi. O zaman, kızı Mihriban Sultan'ı dilemen kolay olur. Her ikimizin menfaatine bu iş. Ben gideyim padişaha bir anlatayım bu işi, dedi.

Lâtif Şah dedi ki:

-Lele'm! Zaten yolda gelirken seninle anlaştık; işin plan tarafı sana, zor tarafı banaydı. Peki, git söyle de ondan sonra geleyim.

İhtiyarlar Lele mağazadan çıkıp da doğru divanhaneye gitti. Koşa koşa divanhaneye gitti ki Erciyâr Hükümdarı, kızı Mihriban Sultan'ı divana getirtmiş, olan macerayı kızına anlatmış, Mihriban Sultan da babasının ayaklarına sarılmış ağlıyor. Babası ağlıyor, orada oturan Oniki Mirzahanlar ağlaşıyorlar. Koca Lele kapıdan içeriye girdi. Tabi selâm verecek yer olmadığı için, kapının arkasındaki duvara çömeldi. Bunlar biraz ağladıktan sonra, Mihriban Sultan yukarıya doğrulup, babasının ellerinden tutup;

-Devletli baba, dedi. Kanım sana helâl olsun. Beni cellâda ver, cellât boynumu kessin. Esfendiyar'a teslim etme, diye yalvardı.

Babası dedi ki:

-Kızım senin bana karşı bir günahın yok ki seni cellâda vereyim de boynunu kestireyim. Esfendiyar'a gücümüz yetmeyip, askerimin de kökünü kırıp da seni zorla elimden alacağından korktuğum için, seni mecburi olarak teslim ediyorum. Gönlüm ile değil! Bu gün akşama kadar da harp edeyim, şayet gücüm yetmezse, -Zaten yeteceği de yok.- gece karanlıkta kimse görmeden teslim edeyim. Haberin olsun, git hazırlığını gör, dedi.

Mihriban Sultan babasından umudun kesti. Ağlayarak babasının sağ tarafına oturdu. O zaman Koca Lele, ayağa kalkıp, şahı selâmlayıp divana durdu. Erciyâr Hükümdarı elinin tersiyle gözünün yaşlarını silerek yukarıya doğruldu;

-Babacığım, şu kederli vaktimde sen ne istiyorsun benden, dedi.

Koca Lele dedi ki:

-Devletli şahım, benim bir oğlum var. O da Esfendiyar'ın harbine gitmek istiyor. Geldim ki askerinin içine münasipse, onu da askerin içine kat, mehel gör de gitsin de harbini yapsın, diye.

Erciyâr Hükümdarı dedi ki:

-Babacığım! Ben seni akıllı başlı bir adam biliyordum. Sen sade zıvanadan çıkmış serseriymişsin yahu, dedi.

-Neye padişahım, dedi.

-Neye olacak; ben koca bir devletim. Ben askerimi onun karşısına göndermişim. Herif darmadağın perişan ediyor. Ölünen-dirinin hesabı geçti. Herhalde bu oğlun sana karşı geliyor, sen de çocuğu harbe gönderip öldürtmek istiyorsun! Benim toprağında öldürtme de git, nerede öldürtürsen öldürt babacığım. Madem çocuğunu çekemiyorsan, dedi.

Koca Lele dedi ki:

-Şahım ben de öyle diyordum; ama çocuk beni utandırıyor. Çocuğa karşı bir söz bulamıyorum, dedi.

-Ne gibi utandırıyor?

-Çocuk bana diyor ki: “Baba! Biz geldik bu adamın toprağında oturuyoruz. Ekmeğini yiyoruz, suyunu içiyoruz, malımızı satıp ticaretimizi yapıyoruz. Belâsı gelince niye geri çekiliyoruz? İnsanlık bunu mu icap ettiriyor? Muhakkak bunun belâsına da katılmamız lâzım.” diyor. Ben de çocuğa karşı bir söz bulamıyorum, mahcup durumdayım. O sebeple yanına geldim, dedi.

-Öyle mi diyor oğlun?

-Öyle diyor, evet.

-Öyleyse bu çocuğun içerde çok büyük hünerleri var, dedi Erciyar Hükümdarı.

-Evet hükümdarım. Bu çocuğun içerde çok büyük hünerleri var.

-Ne gibi hüneri var?

-Benim siftahki geldiğim gün sen beni huzura çağırttın. “Babacığım senin geldiğin yoldan şimdiye kadar söz söyleyen birisi gelmedi. Bu yoldan herkesi bırakmayan ney?” diye bana sordun. Ben de senin gibi bir padişaha karşı gelir gelmez, oğlumu methedip, kendimi takdim etmek, tabi sana karşı işime gelmedi. Söz zamanında açıldı. Zamanı geldi, şimdi söylemem

lâzım, dedi. Yolda bir ejderha vardı, güç kuvvet yeteceği yoktu. İşte şu kadar kalınlığı, şu kadar uzunluğu vardı. Benim oğlum o ejderhayı vurdu parçaladı, gebertti. Biz de onun şerrinden bütün ahaliyi kurtardık, geldik. Benim oğlumun daha büyük büyük hünerleri var.

-Öyle mi, dedi.

-Evet öyle.

-Git şu çocuğu getir de bir yol göreyim, dedi. Ondan sonra gitsin, dedi.

Koca Lele;

-Peki deyip, divanhaneden çıktı, mağazaya koştu.

Mihriban Sultan da Lâtif Şah'ın geleceğini duydu ki tabi oradan kolay kolay gitmez daha. Orada oturuyor. Koca Lele, koşa koşa mağazanın önüne geldi ki Lâtif Şah Benliboz'unun takımını sırtına, vurmuş, gemini kafasına geçirmiş, kılıcını kalkanını kuşanmış mağazanın önünde hazır olarak oturuyor. Geldi.

-Lele'm buyur, dedi.

-Erciyar Hükümdarı seni huzura istiyor. Oraya kadar gidelim.

-Peki.

Benliboz yedeklerinde, ikisi yan yana Erciyar Hükümdarı'nın divanhanesinin önüne geldiler. Tabi kapıcılar atı bunun yedeğinden aldı. Koca Lele önde, Lâtif Şah arkasında, kılıç kalkan belinde huzura girip, Erciyâr Hükümdarı'nı selâmlayıp divana durdu. Erciyar Hükümdarı, buna hayran meftun olup, boynunu sağ tarafa bırakıp, on dakika doya doya, göğüsün geçire geçire yüzüne baktı. On dakika sonra yukarıya doğruldu;

-Oğlum! Sen de mi harbe gidiyorsun, dedi.

-Evet şahım. Müsaade buyurursan, teçhizat üstümde, gidiyorum, dedi.

Dedi ki:

-Oğlum, sen bir tüccar oğlusun, ben bir padişahım. Sen her kaldığın yerde, her padişahın belâsına katılacak olursan, ihtiyar babanı ortalıkta korsun. Memleketinin yolunu kaybedersin, genç yaşında yüzünü topraklara düşürürsün, kendi kendini harap edersin. Senin nene lâzım, sen bugün burada yarın şurada! Senin işin belli olmaz. Sen git, mağazanda otur. Alış verişini et oluyorsa. Olmuyorsa, buradan başka memlekete gidersin. Senin harp neyine lâzım bire oğlum? Ben harbimi yaparım. Adama gücüm yetti ne âlâ, gücüm yetmezse istediğini veririm, canımı kurtarırım, ama sen kurtaramazsın kendini, dedi.

Lâtif Şah aklından dedi ki: “Ben bu harbe giderim gitmesine Mihriban Sultan’a iyi rastladım huzurda. Şuradan Mihriban Sultan’a karşı iki hane söyleyeyim. Ölürsem de hiç olmazsa, gönlümde bir kasavet kalmasın.” Aldı bakalım, Erciyar Hükümdarı’nın kızı Mihriban Sultan’a orada ne söyledi?

*Melullanma şahım otur tahtında
Baba mülküm yâd edeyim seninçün
İkrar veren sana dursun ahdinde
Genç ömrümü türap edem seninçün*

*İzin ver meydanda bulam dengimi
Döne döne edeceğim cengimi
Söküp kalesini yıkam bendini
Yârelerim dolap edem seninçün*

Erciyar Hükümdarı;

-Aferin oğlum, dedi. Oğlum! Sen beni çok seviyormuşsun; ama benim başım ayıkken, sevgini bilemedim ki seni huzura getireyim, seninle konuşayım, muhabbet edeyim de senin bana ne kadar sevgin olduğunu bileyim. Ne yazık ki ben bunu yapamadım oğlum, dedi.

Lâtif Şah aldı bir daha:

*Lâtif Şah’ı sanma sana el gibi
Sanma geçer buralardan yel gibi*

*Kızıl kanlar akıtırım sel gibi
Feseli'ni harap edem seninçün*

-Devletli şahım, bana müsaade ferman buyur, dedi. Esfendiyar'ın üstüne gideyim. Eğer kuvvetim kısmetim kâfi gelir de Esfendiyar'ı öldürürsem, senin hatırın için, gidip memleketini harap edip geleceğim. Taşının üstünde taş koymayacağım. Bir daha ahd etmesinler, dedi.

O zaman Erciyâr Hükümdarı;

-Allah duanı daim etsin oğlum, dedi. Hadi güle güle git. Ölürsen ne yapayım oğlum. Allah rahmet eylesin derim. Sağ kalırsan, Mevlâ kerimdir, dedi.

Lâtif Şah ileriye gelip Erciyâr Hükümdarı'nın ellerini öptü, geriye dönüp Koca Lele'sinin ellerini öptü, orada oturan Oniki Mirzahanları'nın ellerini öptü. Mihriban Sultan'ın yanına geldi. Mihriban Sultan'ın da ellerinden tuttu;

-Hanım ağlama, sil gözlerinin yaşlarını, dedi. Kısmet olursa, seni Esfendiyar'dan kurtarırım, kısmet olmazsa ne yapayım, deyip kapıdan çıktı.

Koca Lele tahammül edemeyip ağlayarak, o da peşi sıra gitti. Lâtif Şah'ın merdane söyleyip de meclisten ayrılmasından Erciyâr Hükümdarı hoşlandı.

-Şu çocuğu bir daha göreyim, diyerek o da arkasından gitti.

Oniki Mirzahanlar, birbirini tepeleyerek çıkıyor. Mihriban Sultan, zaten alayından evvel dışarıya çıkmıştı. Divanhanenin kapısının önüne biriktiler.

Lâtif Şah, Benliboz'unun üstüne bindi. Kılıcını çekip kınından çıkardı. Kılıcıyla bunları bir daha selâmlayıp Benliboz'u üstten aşağı bıraktı. Yerdeki taşlar alt üst olup gidiyordu. Bunu gören Koca Lele, tahammül edemeyip divanhanenin duvarına dayandı. Yönünü kıbleden tarafa dönüp ellerini semaya kaldırdı, ağlayarak aldı bakalım orada Lâtif Şah'ın peşi sıra ne söyledi?

*Kadir Mevlâ'm budur senden dileğim
Ağlatma şahımı güldür Allah'ım
Eğer tutamazsa eli kılıcı
Kuvveti koluna kondur Allah'ım*

Mihriban Sultan, Koca Lele'nin sağ tarafına, yanına sokuldu.

-Emmi kurban olayım, babam burada ben söyleyemiyorum. Şunun peşi sıra bir de benim için söyle. deyip yalvardı.

Koca Lele aldı bir daha:

*Şahım kurban olam şirin diline
Mevlâ'm kuvvet versin her bir koluna
Bile bile verdik cellât eline
Emanetim sana sundum Allah'ım*

Erciyâr Hükümdarı, sol tarafından geldi, Koca Lele'nin omuz başından tuttu;

-Emmi sen erişkin bir zat-ı muhtereme benziyorsun. Şu çocuğa bir de benim için söyle. İnşallah Cenab-ı Hak duanı kabul eder, dedi.

Koca Lele aldı bir daha:

*Yâ Rab bağışlasın isyanım suçum
Kaf Dağı karşımda yetmiyor gücüm
Sevgili Habib'in nuru hakkıçün
Yönünü Şah'ıma döndür Allah'ım*

Erciyâr Hükümdarı;

-Sen burada tahammül edemeyeceksin herhalde, dedi. Gel seni kalenin burucuna çıkartayım da yüksek yerden oğlunun harbini geriden seyret de canın tahammül etsin.

-Sağ olasın Şah'ım, dedi. Beni kale burcuna çıkart, oğlumun harbini geriden seyredeyim. Eğer oğlumun başına bir hâl gelecek olursa, kendimi kaleden aşağıya atayım da öleyim bari.

Erciyar Hükümdarı'nın elinden tuttu. Oniki Mirzahanlar'ı peşi sıra, kızı Mihriban Sultan yanı sıra, beraber gelip kale burcuna çıktılar ki yüksek yerden harp meydanını seyredeler.

Erciyâr Hükümdarı'nın ordu kumandanı, baktı ki bir delikanlı kendilerine doğru geliyor. Atını ileriye sürdü.

-Oğlum! Sende mi harbe geliyorsun, dedi.

-Evet kumandanım, ben de harbe geliyorum.

-Padişah mı gönderdi?

-Evet, padişah gönderdi, dedi.

-Gel öyleyse oğlum, bakalım devran ne gösterir!

Lâtif Şah, Erciyar'ın ordu kumandanına dedi ki:

-Kumandanım! Bu herif yalnız kendisi mi dövüşüyor; yoksa askerle beraber mi dövüşüyor?

-Oğlum, eğer askere kalsaydı bu iş, bir tane kalmazdık. Sırf kendi dövüşüyor, daha askeri hiç karışmadı, dedi.

-Öyleyse kumandanım bu kadar adamın bir tane adamla dövüşmesi Allah'ın emri değil, dedi. Sen şu askerini geri çek. Ben şu adamla meydan yerinde yalnız kalayım. Cenab-ı Hak ya bana verir, ya ona verir! Hiç belli olmaz, dedi.

Erciyar'ın kumandanı, aklından dedi ki: "Bu, biraz güçlü kuvvetliye benziyor. Düşmanı birkaç dakika yamaçlasa da askeri biraz dinlendirsek." Geriye döndü yüksek bir emirle askerine, "Dur emri"ni verdi. Asker zaten korkuyor, larp edene durdu. Esfendiyar da içinden; "Gayrı gönülleri oldu, herhalde kızı vereceleler!" dedi, o da durdu.

-Oğlum az sükût edin, geriye açılın bakalım, dedi.

Asker geri geri kaçtı. Büyük bir saha açıldı meydan yerinde. Lâtif Şah'ın araya girmesi için askerin arasından bir yer araladılar.

Benliboz'u mahmuzlayıp ileri geçti ki Lâtif Şah, meydan yerine, bir de ne görsün üleşten, kandan, kelleden, cesetten, geçilecek yer kalmamış. Esfendiyar, üleşlerin arasında atının üzerinde duruyor, fakat kesmiş olduğu askerlerin kanı

tepesinden girmiş tırnağından çıkmış. Üç gündür kanlar kurumuş, simsiyah olmuş, sırf gözleri ışıliyordu, atının da kendinin de. Kollarını dirsekten sıvamış. Öküzün ciğeri gibi pağışlamış kan, atının yarı beline kadar sallanmıştı. Bunu gören Lâtif Şah, Benliboz'u mahmuzlayıp meydanın bir o köşesine bir o köşesine, bir o köşesine, hızı geçinceye kadar oynattı. O ne tarafta giderse Esfendiyar da dönüp o tarafa bakıyor. "Hele dolaş. Tilkinin dönüp dolaşıp geleceği yer kürkçü dükkânıdır. Şimdi karşıma gelirsin." diyor aklından.

Lâtif Şah, atını meydanın dört köşesinde oynattıktan sonra, kısa dizgin bırakıp, gelip meydanın ortalık yerine Esfendiyar'ın karşısına durdu. Esfendiyar, üleşlerinin arasında atının üstünde duruyordu. Lâtif Şah gelip karşısında durunca, gördü ki karşısında on beş-on altı yaşlarında, nihayet on yedi yaşlarında bir delikanlı durdu. Ayın on dördü gibi parlıyordu. Kendi kendine dedi ki: "Yahu! Bu çocuk demek ki ahababının ahalinin içinde bir tav attı. 'Ben giderim Esfendiyar'ı şöyle ederim, böyle ederim.' dedi. Geldi karşıma durdu. Bu bir çocuk, ben koca bir pehlivanım. Bu olsa olsa benim bir iki hamlemi savar; üçüncüyü savamaz. Ben bunu öldürürüm. Meydanlarda çok pehlivanlar öldürdüm, böyle genç pehlivanı, böyle güzel pehlivanı daha hiç görmedim. Bunun ölümü bana acı verir. Sonra olur ki hayaline ağlarım. Ben şuna birkaç hane söz söyleyeyim de eğer sözümünden, heybetimden korkar atını mahmuzlayıp kaçarsa, kaçanın peşine düşmek de zaten pehlivanın şanına şerefine yakışmaz, ben de peşine düşmeyeyim. Kaçsın da canını kurtarsın şu çocuk." dedi.

Atının üstünde, üleşlerin arasında, o kanlı kılıcını saz gibi göğsünün üstünde çevirip de Esfendiyar aldı bakalım karşısında duran Lâtif Şah'a ne söyledi?

*Çocuk niçin geldin sen bu meydana
Ben meydanda ölüm satar olmuşum
Ordulara kılıç çaldım merdane
Görmüyon mu kana kantar olmuşum*

Esfendiyar, bunu Lâtîf Şah kaçsın, diye söylemişti tabi. Lâtîf Şah da orada kaçmayıp harp etmeye geldiği için, o da aldı bakalım orada Esfendiyar'a ne söyledi?

*Bu gün yeni duydum senin adını
Kılıç alıp bu meydana gelmişim
Bozacağım düzenini fendini
Ben meydanda öç almaya gelmişim*

Lâtîf Şah, Esfendiyar'ın ummadığı şekilde bu sözü söyleyince, Esfendiyar'ın zoruna gitti. Hışma gelip aldı bakalım Esfendiyar:

*Bahar seli gibi coşkun akarım
Coşa gelip kenarımı yıkarım
Aman vermez nice canlar yakarım
Ben bir can alıcı cellat olmuşum*

Aldı Lâtîf Şah:

*Evvelden meylim var Elif'e Be'ye
Hak kulun emeğin verir mi zaya
Gönlüm arzulayıp yâr diye diye
Mihriban'a kurbanlığa gelmişim*

Esfendiyar anladı ki bu yiğit Mihriban için gelmiş, buralı değilmiş. Kendi kendine dedi ki: Mihriban Sultan'ın müşterisi çokmuş. Aldı Esfendiyar;

*Adım **Esfendiyar** hışmım tamu nâr
Yıktım Hindistan'ı ettim tarumar
Fes Şahı'na peşkeş için bergüzar
Mihriban Sultan'ı şikâr almışım*

Yani ben Mihriban Sultan'ı alacağım. Fes Padişahı'na götürreceğim. Onun için geldim demek istedi. Aldı Lâtîf Şah:

***Lâtîf Şah**'ım ben binmişim atıma
Görüp hayran kaldım bu heybetine
Seni gark ederim yerin altına
Ben Gani Mevlâ'mı siper almışım*

deyip kestiler.

Beyitlerini kestikten sonra herkesin cephesi ne tarafa ise atlarını oynatıp, meydanın bir o başına, biri de o başına gitti. Geriye döndüler, orada şiddetli bir nara atıp kılıçları zaten ellerinde, gelip meydanın ortalık yerinde birbirlerine girdiler. Yirmi beş-otuz dakika kadar, birbirlerine kılıç vurup kalkan tutuyorlar, birbirini alt edemiyorlar. Biri atını oynatıp meydanın o başına gidiyor, biri o başına gidiyor. Geri gelip yine soluklanıyorlar. Bunun üzerine sağlam üç saat harp ettiler. Kılıç şakırtısından, kalkan gürültüsünden, bunların nara sesinden, birçok askerlerin kulağının zarı patlıyordu. Üç saat harp ettiler. Tam kızıştılar. Harp de tam şiddetlendi. Atlılar, meydanın bir o başına, biri bu başına gidince, Lâtif Şah bu kez meydanın üst tarafına gitti. Geriye dönünce, Benliboz'un karnına mahmuzları birkaç kere çaktı. Benliboz coştı, sel gibi olup geliyor aşağı. Sağıldı geldi. Esfendiyar'ın karşısına gelince, Benliboz var kuvvetiyle yukarı silkinip ayakları üzerine dikildi. Yukarıdan aşağı atın kuvvetiyle beraber, Esfendiyar'a Lâtif Şah öyle bir kılıç saldı ki Esfendiyar, baş etmedi. Esfendiyar'ın kalkanının yan tarafını kılıç kesip omuz başından aldı, koltuğunun öbür tarafından çıktı. Kafası yere düştü, cemdek tarafı atın üstünde takılı aldı.

Bunu gören Hindistan ordusu hep alkışladı.

-Var ol delikanlı, dediler. Şimdi sen istirahatini temin et, bunun geri kalan askerini bize bırak, dediler.

Esfendiyar da oraya beş bin pehlivanla gelmişti. O beş bin pehlivan meydana at, kılıç, süngü geliyordu. Lâtif şah geriye dönüp Hindistan Ordu komutanına;

-Bunlarla kaç gün dövüştünüz, diye sordu.

-Bizimkiler üç gündür dövüştü.

-Öyleyse ben de bu askerle üç gün dövüşeyim de geri kalan size kalsın, hiç biriniz karışmayın, dedi.

Nara atıp kendini Esfendiyar'ın pehlivanlarının içine vurdu. Aynı onun Hindistan ordusunda yaptığını yapıyor. O yandan girip bu yandan çıkıyor, bu yandan girip o yandan çıkıyor.

Kurdun koyuna daldığı gibi etrafa püskürtüyor, çayır biçer gibi biçiyordu. Kan, sel gibi akmaya başladı. Hindistan ordusuna; "Siz karışmayın." demişti, ama heriflerin üç gündür canı yandı, zaten. Onlar da Esfendiyar'ın askerlerinin içine daldı.

Orada birbirlerinden ayrılmadan, iki gün iki gece harp ettiler. Üçüncü gün öğle zamanı, Esfendiyar tarafından, meydanda bir tek pehlivan kaldı. Başka hiç yok. O da Lâtif Şah'la karış karşıya durmuş, var kuvvetiyle çarpışıp kılıç vurup kalkan tutuyordu. Lâtif Şah, yine Benliboz'un karnına mahmuz çalıp da eyerleyip sıçrayınca, onu da belinden kucaklayıp atın öbür tarafına attı, ikisi bir düştü. Onu da çöktüğü yerde bağladı. Doğrulttu, yanına oturttu. Dedi ki:

-Seni de arkadaşlarının akıbetine uğratacaktım, ama seni Feseli Padişahı'na numune olarak göndereceğim. Hindistan'dan kız almak öyle olmaz, işte böyle olur, git gördüğün gibi söyler, dedi.

Onun da burnunu, kulakların kesip güverdiler. Gitti.

Hindistan ordu kumandanları, Lâtif Şah'ın kollarına girdiler. Benliboz arkasında, aldı geliyorlar.

Erciyâr Hükümdarı, Koca Lele, Oniki Mirzahanlar, Mihriban Sultan kale burcunda bu kanlı manzarayı seyrediyordu. Bunu gören Mihriban Sultan sevinerek Has Bahçe'sine kaçıp gitti.

Erciyâr Hükümdarı, Koca Lele'nin elinden tutup kale burcundan aşağıya indiler. Yolda gelip ordu kumandanlarını karşıladılar. Lâtif Şah'ı, ordu kumandanlarının elinden aldı. Kucaklayıp bağrına bastı, alnından öptü, elinden tutup yavaş yavaş adımlarla divanhanesine kadar getirdi. Divanhanenin yine ortalık yerinde Lâtif Şah'ı kucaklayıp Erciyâr Hükümdarı bağrına basıp, gözlerinden öptükten sonra, geçti makamına oturdu. Derin bir nefes aldı.

-Dile dileğini oğlum, dedi.

Lâtif Şah;

-Dileğim sağlığındır Padişah'ım, dedi.

Dedi ki:

-Oğlum, ben bir padişahım, sen bir tüccar oğlusun. Benim sağlımdan sana bir menfaat yok. Dilek zamanın geldi. At mı istiyorsun, deve mi istiyorsun, mal mı istiyorsun? Ne istiyorsan dile benden.

Lâtif Şah da genç olduğu için padişaha karşı; "Kızın Mihriban Sultanı istiyorum." diyemedi. Aldı bakalım, orada Ecriyâr Hükümdarı'na ne söyledi?

*Dinlesin şevketlim vasfedem hâlim
Gör ne hayallere uyup gelmişim
Geçmiştir başıma çarhın çemberi
Ol ehlet taşına deyip gelmişim*

Erciyar Hükümdarı aklından dedi ki: "Bu çocuk, herhalde benden şahlık isteyecek!"

Lâtif Şah aldı bir daha:

*Divana dervişim değilim deli
Senden istemiyom devleti varı
Kavimi kardaşı ahbabı eli
Şah babamı ağlar koyup gelmişem*

Erciyar Hükümdarı dedi ki:

-Oğlum, hangi muhitimi beğeniyorsan, seni oraya şah yapayım. İste bakayım, dedi.

Aldı Lâtif Şah bir daha:

*Yar yolunda kurdum ceng-i davayı
Bu uğurda çektim ceng-i cefayı
Yetirsen murada men bî-nevayı
Mihriban Sultan'ı deyip gelmişim*

*Lâtif Şah'ım bindim aşkın atına
Ser kurban demişim yar gayretine
Gözüm göre göre ölüm katına
Ecel köyneğini geyip gelmişim*

Koca Lele, arif adam anladı. Bir adım ileri çıktı.

-Devletli Şah'ım! Müsaade buyurursan, çocuk genç mahcup oldu, sana karşı dert beyan edemiyor. Derdini ben sana beyan edeyim, dedi.

Erciyâr Hükümdarı;

-Söyle babacığım dedi. Ha babası ha oğlu, benim için hiç bir fark yok. Çocuğun isteği neyse anlat bakalım.

Dedi ki:

-Şah'ım! Bu karşında görmüş olduğun genç pehlivan benim oğlum değil, dedi.

-Ya!

-Yemen şehrinde Gamsız Şah isminde bir padişah var. Buna, onun oğlu Lâtif Şah derler, dedi. Ben de bunun Gamsız Şah'ın Lele'siyim. Benim adıma da oradayken, Koca Lele derlerdi. Şu karşısında görmüş olduğun genç pehlivan Lâtif Şah, Yemen şehri civarında Elvan Dağı denen bir dağ var. Orada şahlık ilân etti. Babası, beni, bunun yanına Lele verdi. Ben de bunun Lele'siydim. O tarihte senin Mihriban Sultan'a bir hastalık tebelleş olmuş. Orada bir ziyaret tekke duymuş, o tekkeyi oraya ziyarete gelmişti. Orada geldi; ağırladık, izzetledik, misafir ettik. Tekkesini bulduk ziyaret ettirdik. Ondan sonra da yolcu ettik bu tarafa geldi. O bu yana geldikten sonra, -gençlik âlemi şahım- Mihriban Sultan'ın hayali bu çocuğun içerisine yer etti, kendini eyleyemedi. Ağladı sızladı. Padişahlıktan, şahlıktan gönlü geçti, zarilendi. Biz de bunun zarilenişine dayanamadık. Doğrudan doğruya gelip de seninle dünürlük yapmayı kendimize münasip göremedik. Tüccar kılığında geldik. Buradan mal alıp satarken, bir hesaba getirerek, Allah'ın emri tebliğ ederek dünür olacaktık; fakat iş bizim umduğumuz gibi olmadı. Mukadderat yerini buldu. Lâtif Şah, Esfendiyar'ın kestiği başının yerine dünyayı versen kabul etmiyor. Kızın Mihriban Sultan'ı diliyor, dedi.

-Öyle mi, dedi.

-Öyle, dedi Lele.

O zaman Erciyâr Hükümdarı, biraz düşündükten sonra; “Zaten padişah kızı padişah oğluna lâıktır.” dedi aklından. “Benim kızım, böyle bir genç delikanlıya lâıktır.

-Hiç melül olma oğlum, dedi. Mihriban Sultan gibi yüz tanesi senin gibi Lâtif Şah’ın tırnağına kurban olsun.

O da;

-Sağ ol Şah’ım, dedi.

-Mademki senin baban da padişahmış. Bir adam gönderelim, buraya babanı getirtelim. Karşı karşıya muhabbetle tarihi bir şah düğünü yapalım. Buradan alıp gidersin. Olur mu oğlum, dedi.

Lâtif Şah;

-Olur Şah’ım, dedi.

-Peki ben de kabul ediyorum, veriyorum, dedi.

Erciyar Hükümdarı Koca Lele’ye döndü, dedi ki:

-Lele! Lâtif Şah bende emanet, misafir olarak kalsın. Sen git Şah’ını getir. Güzelce bir düğün yapalım.

Koca Lele dedi ki:

-Peki Şah’ım gideyim. Yalnız çocukların nişan merasimini yapalım da canım rahat etsin. Hem de ben gelinceye kadar, eksikleri tamam olur. Gelir gelmez de düğünümüze başlarız.

Erciyar Hükümdarı;

-Peki babacığım, serbestsin. Yapın nişan merasimini.

Koca Lele tabi çok mal sattı, parası çok. Orada Lâtif Şah’la Mihriban Sultan’ın nişan merasimini ilan ettiler. “Üç gün üç gece çaldıracağız.” dediler. “Yemek, içmek bütün ahali için beleş. Padişahla Koca Lele’nin kesesinden.” diye ilân ettiler.

Yoksullarla dertkeşlerin koltuğunun altına karpuz sığmaz oldu. “Üç gün yer içer yaşarız.” diyenin hattı hesabı yoktu. Üç gün şenlikler yapıldı, yenildi içildi dördüncü gün Lâtif Şah’la Mihriban Sultan’ın nişan yüzükleri takıldı.

Lâtif Şah'la Koca Lele mağazaya geldiler. İkisi yan yana oturdu. Koca Lele, tabi üç aylık yol gidecek. "Yolda perişan olmayım." diye hazırlık görüyor. O zaman tabi başka vesait yok. Atla gidecek. Küflenmeyecek şeylerden kendine azık tuttu. Lâtif Şah da yanında oturuyor. Biraz oturduktan sonra;

-Lele'm! Ben harbe gidince, Mihriban Sultan kale burcunda sizinle beraber harbimi seyrediyor muydu?

-Etti Şah'ım, dedi.

-Öyleyse sen hazırlığını görürken, ben gideyim de Mihriban Sultan'ı bir göreyim, geleyim. Bakayım Mihriban ne diyor? Beğenmiş mi beni, beğenmemiş mi?

-Peki, çabuk gel ki ben gideyim bir an evvel, dedi.

Lâtif Şah mağazadaki delikten indi, Mihriban Sultan'ın Has Bahçesine geldi. Gördü ki ne Mihriban Sultan var, ne kırk tane cariyeye var; ne kimse var. Has Bahçe, ıpıssız olmuş. Köşk melûl mahzun duruyor. Bunu gören Lâtif Şah'ın içine bir acı düştü. Geri delikten çıkıp mağazaya geldi.

-Dur Lele'm hazırlığı mazırlığı bırak, dedi.

-Ne oldu?

-Ne olacak, bu herif, kızı bize vermeyecek, dedi. Kızını saklamış. Seni o tarafa gönderecek, muhakkak benim başıma bir iş çıkaracak bu adam. Sen şu deliğe gir, birkaç gün çıkma, dedi. Ben kılıcımı alıp Hindistan şehrinin içine düşeceğim. Bu kız neredeyse bulayım, götürüyüm babamın memleketine. Babam yapsın düğünümüzü, dedi.

Koca Lele dedi ki:

-Dur hele Şah'ım! Bu adamın konuşması hileye benzemiyordu. Onun için, bu işte bir noksanlık olur, nihayetinde kan dökülmüş olur, işimiz de zora vurmuş olur. Biz zaten yolda seninle konuştuk; işin plan tarafı bana, zor tarafı sanaydı. Ben şunu bir araştırayım. Eğer, bir hile varsa, o zaman ben gelirim, sana, nasıl hareket edeceğini anlatırım, dedi.

-Peki.

Koca Lele mağazadan çıktı, Hindistan şehrine gitti. Tabi üç-beş aydır orada. Kendine münasip bazı ihtiyarlarla muhabbet kurmuştu. O ihtiyar ahabplarını buldu, soruşturdu. Onlar da dediler ki:

-Babacığım! Bu işte asla böyle bir hile yok. Aklınıza bir şey gelmesin. Bizim usulümüzde, insanlarımızın nişanlı görmesi ayıp. Padişah; "Oğlan, burada kızımın yanına giderse, ben milletin içinde mahcup olurum." diye düşündü. Denizin ada yerinde kızının bir köşkü var. Zaten yaz mevsimlerini orada, kış mevsimlerini burada geçiriyor, dedi. Oraya gönderdi. Düğününü orada edip getirip size teslim edecek. Hile yok bu işte, dediler.

Koca Lele bu işe kanaatlendi. Zaten işin doğrusu da böyleydi. Geriye gelip bunu Lâtif Şah'a anlattı, fakat Lâtif Şah bu işe kanaat etmedi.

-Yok Lele'm, dedi. Senin buradaki arkadaşların azami iki-üç aylık bir arkadaş! Onun için, padişahlarının kızının buradan gitmesini istemezler, sana karşı yalan söyleye gelebilirler. Ben bunu Mihriban Sultan'ın kendine sormam lâzım ki canım rahat etsin, dedi.

-Nasıl gideceksin oğlum? Denizi nasıl geçip de Mihriban Sultan'ı görüp soracaksın?

Dedi ki:

-Lele'm! Her şeye akıl yetiriyorsun da ona mı yetiremiyorsun? Git bir sandal kiral, ben sandala bineyim. Herif, sandalının kirasına ne istiyorsa, veririm. Gideyim, Mihriban Sultan'ımı göreyim geleyim. Sen de yarın git, Yarım günle yarış olmaz.

Böyle deyince Lele;

-Peki, dedi.

Koca Lele, deniz kenarına geldi, orada kürekle çekilecek bir sandal kiraladı. Ücretine artık ne veriyse! Hazırlandı. Lâtif Şah

bu taraftan karanlık kavuşunca gidecek Mihriban Sultan'ını köşkte görüp gelecek, kimse görmeden. Fakat akşam yaklaştı. Lâtif Şah o köşkün yolunu bilmiyordu.

Lâtif Şah'ın bir kuşu vardı, Mürgü isminde. O zamanki posta kuşları onlardı zaten. Mektupları o kuşlar götürürlerdi. Bir mektup yazdı. "Mihriban Sultan! Ben senin köşküne geleceğim. Denizde yolu bilmediğim için perişan olurum, o taraftan ışık tuttur da ışığa çekileyim de sandalı getireyim." diye. Kuşun boğazına kâğıdı takıp gönderdi kuşu. Kuş gitti. Kuş denizi geçti, adaya geldi. Mihriban Sultan'ın köşkünün penceresinden içeriye girdi ki Mihriban Sultan; Lâtif Şah Esfendiyar'le harbe girince, Esfendiyar Lâtif Şah'ı öldürür, diye korkmuş, üzülmüş, hastalanmış yatağında yatıyor. Gelip yatağının üstüne kondu. Kuşun ayak sesine Mihriban Sultan gözlerini açtı ki Lâtif Şah'ın kuşu gelmiş. Cariyelerine hitaben;

-Kızlar, dedi, Şah'ımın kuşu gelmiş, kâğıdını verin de bir bakalım ne yazmış!

Cariyeler kuşun boğazından kâğıdı çıkartıp Mihriban Sultan'ın eline verdiler. Mihriban Sultan, kâğıdı okudu. "Lâtif Şah denizden gelecekmiş, yolu bilemediği için perişan olmayayım, o taraftan ışık tutun." diye yazmış.

-Kızlar! Şah'ım gelecekmiş, yolda perişan olmasın. Karanlık kavuşunca köşkün bacasının üstünde meşaleleri yakın, şahım da ışığı görsün, sandalını çeksın de gelsin, dedi.

Cariyeler;

-Peki dediler.

Karanlık kavuştu, kızlar o taraftan meşaleleri yaktılar.

Lâtif Şah, bu yandan sandala binip, kürek çekerek denize açıldı. Işığı görerek yolu şaşırmayıp gelip iskeleye dayandı. Cariyeler karşı geldiler, Lâtif Şah'ın kollarına girdiler, alıp getirip Mihriban Sultan'ın yatağının yanına oturttular.

Mihriban Sultan hasta yatıyor, fakat fazla hastalanmış. Mihriban Sultan, Lâtif Şah'la beş dakika konuşursa, on dakika

dahıyor. Lâtif Şah sabaha kadar oturdu, konuştu; ama bir lezzet alamadı bu işten. Sabaha yakın kalktı, sandala bindi, geri geldi.

-Lele! Mihriban Sultan çok perişan hasta. Ya ölür, ya kalır! Herhalde korkmuş, yüreği kalkmış, üzölmüş. Sen bilirsin; biraz ilaç tedarik et, ben bu gece götüreyim Mihriban Sultan'a yutturayım. İlaçlar tesirini gösterirse, yarın yola çık. Yoksa sen gider babamı getirirsin kız da burada ölür, bir şeye yaramaz.

Lele de;

-Peki dedi.

Koca Lele, o gün çok ilaçlar peydah etti, tedarikledi. Lâtif Şah akşamleyin ilaçları cebine koydu. Yine o sandalı kiraladılar. Sandala bindi, denize açıldı. "Mihriban Sultan geleceğimi bilir meşale tutturur." diye kuşuyla mektup göndermek aklına gelmedi. Mihriban Sultan da; "Lâtif Şah dün geldi, benim hasta olduğumu gördü, bir lezzet alamadı, bu gün gelmez." diye o taraflara ışık tutturmadı. Işık tutamadığı için denizde o yana bu yana dolana dolana köşkün yolunu kaybetti. Gece yarısına kadar dolaştı, köşkü bulamadı. Gece yarısı olunca Cenab-ı Hak bir lodos yeli verdi. Lodos yeli, zaten denizin düşmanıdır, denizi coşturdu. Dalgalar, bunun üstüne dağ gibi geliyor. O dalga alıp ona veriyor, o dalga alıp ona veriyor. Şahı dalgalar aldı, üç gün üç gece sürükleyip götürdü. Hiç kimsenin haberi yok. Mihriban Sultan belliyor ki; "Lâtif Şah benim hasta olduğumu gördü de üzölmesin." diye gelmiyor. Koca Lele de belliyor ki; "Mihriban Sultan hasta da bırakıp gelemiyor." Birbirlerinden haberi yok. Dalgalar bunu üç gün üç gece aldılar, götürdüler Hindistan denizinden çıkarıp da Akdeniz'e kattılar. Lâtif Şah, Akdeniz'in ortasında, sadece bir gök görünüyor, bir de su görünüyor. Karadan, yaşamadan, kurtarmadan umudu kesti. Ağlayarak aldı bakalım sandalın içinde Mürgü kuşunu bağrına basıp da orada ne söyledi?

*Mürgü kuşum niçin melül durursun
Kanat çal kenara bir haber eyle
Gökte uçan kuşlar acır hâlîme
Yetiş Erciyar'e bir haber eyle*

*Ne muhkem kaleymiş feleğın fendi
Sökülsün hisarı boğulsun bendi
Bad esti muhalif tersine döndü
Gark oldum ummana bir haber eyle*

Dedi ki aklından; “Bu kuş gider, Ecriyâr Hükümdarı’nın yanına. Erciyâr Hükümdarı’nın nesine gerek. Ya beni aratır ya aratmaz! İnsan darılınca babası aklına düşer. Anca beni kurtarırsa, buradan babam kurtarır.” deyip aldı bir daha:

*Nagehandan düştüm girdap bahrine
Eyüp mihnetine Yunus kahrına
Durma kuşum yetiş Yemen şehrine
İhtiyar pedere bir haber eyle*

*Bu ne fehle idi kurdum özüme
Felek kement attı hem garazıma
Reisler tor döksün derya yüzüne
Tahtında hünkâra bir haber eyle*

Bu beytini de söyledikten sonra kendi kendine dedi ki: “Kuş Yemen şehrine gide, Yemen şehri zaten buraya üç aylık yol. Babam üç aylık yolu geleyim de buradan kurtarayım, diyene kadar, ölür giderim. Babam beni nerde bulacak! Anca bana imdat olursa, Mihriban Sultan’dan olur.” diye aldı bir daha:

*Letif Şah’am yarin bir boyu beste
Toyum gara geldi deryalar üste
Şuğu pencereden gon dizi üste
Mihriban Sultan’a bir haber eyle*

deyip kesti. Söylemiş olduğı beyitleri bir kâğıda yazdı. Kâğıdı zarfa koydu, kuşun boğazına baktı. “Haydi kuşum seni Allah’a emanet ediyorum. Beni unutma.” dedi.

Kuş, yüzünü Lâtif Şah’ın yüzüne sürdü, kanat çırpıp uçtu. Şöyle bir dolandı konacak yer bulamayıp tekrar gelip Lâtif Şah’ın kucağına kondu. Lâtif Şah kuşu eline aldı. Gözlerinden

dolu tanesi gibi döktü. Mürgü kuşunu öptü, bir daha havalandırdı. Kuş bir daha kayığın etrafında döndü, bir istikamet bulup uçtu, gözden kayboldu. Kuşun ne kadar dolaştığı belli değil. Günlerden birgün gelip Mihriban Sultan'ın köşküne girdi. Köşkün penceresinin arasından sağılıp içeriye girdi ki Mihriban Sultan hâlâ hasta yatağında yatıyor. Gelip yatağının üstüne düştü. Mihriban Sultan hışırtıya gözlerini açtı ki Lâtif Şah'ın kuşu gelmiş.

-Kızlar, Şah'ımın kuşu gelmiş, dedi. Kuşun bir telâş var, kâğıdını verin hele bakayım, Şah'ım ne yazmış?

Cariyeler kâğıdı çıkarıp Mihriban Sultan'ın eline verdiler. Mihriban Sultan okudu ki Lâtif Şah denize gark olmuş, ne tarafta olduğunu kendisi de bilmiyor. Kâğıdın altında bir yazı; "Ben denizin üstündeyim, ne tarafta olduğumu bilmiyorum; köşkün sağında mıyım, solunda mıyım? Beni aratırsan denizin üstünde arat." diye yazmış.

Bunu öğrenen Mihriban Sultan'ın aklı başından gitti. Yatağının üstüne arkası üstü düşüp bayıldı. On dakika baygın kaldı. On dakika sonra aklı başına geldi.

-Aman kızlar, durmayın! Bir tabaka kâğıtla kalem yetiştirin.

Kızlar bir tabaka kâğıtla kalem getirdiler. Mihriban Sultan, Koca Lele'ye selâm kelâmdan sonra altına şunları yazdı:

*Kızlar bu şuggayı verin Lele'me
Vekile vezire bir niyaz etsin
Yüz sürsün babamın hak-i payına
Divan-ı huzura bir niyaz etsin*

*Deyin Letif Şah'ım kalmış deryada
Geçen günler tabir olur rüyada
O Kırklar erenler yetişsin imdada
Hazret-i Hızır'a bir niyaz etsin*

*Mihriban Sultan'am ilgarı aman
Cenab-ı Huda'dan kesmezem güman
Cansıza can veren sahibü'z-zaman
O hazır nezire bir niyaz etsin*

-Kızlar, dedi Mihriban Sultan. Bunu hemen Koca Lele'ye götürün.

Kızlardan biri, nameyi alıp hemen Koca Lele'nin yanına gitti,, nameyi Koca Lele'ye verdi. Koca Lele hemen nameyi okudu. Baktı ki Mihriban sultan kendisinden yardım istiyor.

Koca Lele, Lâtif Şah'ın bulunmadığı haberini alınca doğruca gelip Erciyâr Hükümdarı'nın yanına gelip, onun ayaklarına kapandı.

Erciyâr Hükümdarı;

-N'oldu, Lele? Yine ne var, dedi.

Koca Lele, kendini tutamadı, orada ağlayarak Erciyâr Hükümdarına şunları söyledi.

*Böyle vasfihâl et gam arz-ı hâli
Arif-i hub kemal işaret bilir
Bî-gafilden düştüm Eyyup kahrına
Bu cebri ne Mecnun ne Ferhat bilir*

*Can beratı gelip durmuş üz-be-üz
Ecele ne ilaç kabul etmez söz
İster emaneti teslim eyle tez
Ne rica ne sabır ne minnet bilir?*

*Koca Lele diyor Letif Şah hani
Kim için ederler şöhreti şanı
Sultan Süleyman'a kalmayan fani
Ne hüküm ne hünkâr ne devlet bilir*

deyip kesti. Böyle deyince Erciyâr Hükümdar;

-Ne yapayım lele? O kadar arattım bulamadım. Aratmadığım yer kalmadı.

-Etme Şah'ım! Sen buranın hükümdarısın, dedi Koca Lele. Hükümdarların kolu uzun olur, derler, her tarafa yetişir. Ben bir ihtiyarım. Kolum yok, kanadım yok. Ancak bunu bulmak sana yakışır şahım. Etme şahım, şahımı bulup bana teslim et, deyip yalvardı.

Babacağım, arattım bulamıyorum. Ne yapayım, dedi.

-Etme Şah'ım!

-Atın şunu dışarı yahu! Ben bunların babasının kölesi miyim?

Koca Lele'nin kollarından tutup karşılıklı kapıdan dışarı atılar. Koca Lele'nin başka bir işe eli yetmedi. Ağlayarak Hindistan şehrinin sokaklarına düştü. Gelip giden yolcuların önüne çıkıyor; "Lâtif Şah, denilen bir pehlivan gördünüz mü, yahut duydunuz mu?" diye soruyor. "Gördük." diyen hiç yok. Denizin ortasındaki adamı kim görür!

Mihriban Sultan'a gelince; Mihriban Sultan, Lâtif Şah'ın bulunmadığı haberini alınca, ağlayarak Lâtif Şah'ın Mürgü kuşunu bağrına bastı. Aldı bakalım kendi kendine yatağın üstünde ne söyledi?

*Mürgü kuşum yavrum car sende kaldı.
İmdadıma erişenden bir haber
Yel esti muhalif tersine döndü
Deryalara karışandan bir haber*

Gamı def olmayıp Mihriban Sultan aldı bir daha:

*Kendi taze hilâl kaşı turalı
Ok kirpikler humar gözler sıralı
Kahraman bakışlı Rüstem simalı
Ejderinen vuruşandan bir haber*

Sözü tamamen ermeyerek Mihriban Sultan aldı bir daha:

*Arz eyleyip geldi ben **Mihriban'**
Terk eyledi baba mülk-i Yemen'i
Benim için kesip Esfendiyar'ı
Ordular bölüşenden bir haber*

deyip kesti. Mihriban Sultan köşkte söyleyip ağlaya dursun, Koca Lele de Hindistan şehrinin sokaklarına düştü. "Ağlaya ağlaya gelip giden yolculara soruyor." demiştik.

O orada ağlayıp dursun biz haber verelim Lâtif Şah'tan...

Lâtif Şah kuşunu Mihriban Sultan'a gönderdikten sonra ağlayarak, feryat ederek denizin içinde, sandalla iki gün daha dolaştı; fakat açlıktan karnı sırtına yapıştı. Tahammülü durdu. Gayri yaşamaktan kurtarmaktan umudunu kesti. Son olarak ağlayarak aldı bakalım bir daha, denizin içinde, sandalının üstünde, yine ne söyledi?

*Kanlı derya merhametin yok mudur
İnsaf eyle melül mahzun halime
Yâr yolunda çok çekmişim cefalar
Ben bülbülüm hasret koyma gülüme*

*Sefinemi uğratmışım coşkuna
Yitirdim aklımı döndüm şaşkına
Bir ferah ver ol Resul'ün aşkına
Hisar çektin dört taraftan yoluma*

*Kadir Allah senden dilerim dilek
Bu kanlı deryada eyleme helak
Ömür istemiyom mühlet ver felek
Birce yarın eli değsin elime*

*Lâtif Şah der Hak yazısı silinmez
Beş gün sora başa gelen bilinmez
Takdirin tertibi tebdil olunmaz
Hayal teşvişleri gelir dilime*

deyip kesti. Beytini kestikten sonra söylemiş olduğu beyitleri bir kâğıda yazıp cebine koydu. Açlıktan içi geçip sandalının içine arkasının üstüne düştü. Sandalını mukadderata bıraktı. Daha ne olduğunu bilmiyordu.

O orada dolaşsın, biz haber verelim Feseli'nden...

Lâtif Şah Esfendiyar'ı öldürmüştü. Beş bin pehlivanı kırıp bir tanesinin de burnunu kulağını kesmiş, Feseli Padişahı'na numune göndermişlerdi. O burnu kulağı kesik asker, günlerce yol gittikten sonra günlerden birgün sağ selâmet kendi memleketi Feseli'ne dâhil oldu. Padişahının divanhanesine geldi, huzura kabul olup divandan içeri girdi. Padişahı selâmlayıp huzura durdu. Burnu kulağı olmadığı için şekli şemalı değişmişti. Feseli Padişahı baktı, bunu tanıyamadı.

-Oğlum, sen kimsin, sana bu zulmü kim etti? Benden ne istiyorsun anlat bakalım, dedi.

Asker dedi ki:

-Padişah'ım! Ben senin emrin üzerine Esfendiyar pehlivanla beraber Hindistan'a giden kahraman askerlerinizden idim.

-Ne oldu size?

-Ne olacak; Esfendiyar bizi oraya götürdü. Orada Erciyâr Hükümdarının kızına senin için dünür oldu. O da vermedi, bizimle harp ilân etti. Ordusunu çekip karşımıza geldi. Esfendiyar pehlivan bize dedi ki: "Arkadaşlar siz çadırınızın içinde çayınızı kahvenizi için, pehlivanlığınızı temaşa edin. Ben bunun askerinin kökünü keseyim de kızını alıp padişahımıza götürelim." dedi. Kılıcını çekip Hindistan ordusunun içine daldı. Üç gün harp etti padişahım. Kimse kılıcının önünde duramıyordu. Dördüncü gün, Lâtif Şah denilen bir genç pehlivan karşısına geldi. Esfendiyar ile üç saat harp etti. Nihayetinde padişahım, Esfendiyar'ı öldürdü. Biz de kılıç çekip üstüne vardık. Bizim içimize düştü, iki gün iki gece de bizimle harp etti. Hindistan ordusu, etrafımızı çevirdi, kaçıp kurtaramadık da. Bütün arkadaşları öldürdüler, beni de diri bıraktılar. Burnumu, kulağımı kesip sana numune olarak gönderdiler. Benden başka sağ hiç kimse kalmadı, dedi.

Bunu duyan Feseli Padişahı;

-Eyvah Esfendiyar'ım! Mihriban gibi bin tane kız değerdin. Elimden gittin, deyip ağladı.

Biraz ağladıktan sonra hırsıyla emir ferman buyurdu ki;

-Ne kadar askerim var ise, gemilere dolacak. Yelkenleri şişirip Hindistan iskelesinden çıkacaklar. Hindistan şehrinin yerinde taş üstünde taş kalmayacak, dedi. Harap edecekler, yerin dibine batıracaklar. Esfendiyar'ı öldüren o çapkın delikanlı Lâtif Şah da diri tutularak, elleri arkasından bağlanacak. Erciyâr Hükümdarı kızı Mihriban Sultan da ona çatılacak. İkisi de bana diri olarak getirilecek. Lâtif Şah'ı öldürüp pehlivanımın intikamını alacağım, Mihriban Sultan'la da evlenip muradımı alacağım, dedi.

Bütün asker hazırlanıp gemilere doldular. Geminin sayısının hesabı yok idi. "Nerdesin Hindistan şehri?" deyip yelkenleri açtılar. O zaman motorlu vasıta yoktu. Gemilerin üstünde, çadır gibi yelkenler var idi. İki gün iki gece geldiler. Üçüncü gün, üç tane ordu kumandanı ileriki geminin güvertesinin üstüne oturmuşlar; artık ne gibi işler yapacaklarını birbirlerine konuşup kararlaştırarak geliyorlardı. Bir ara gördüler ki denizin yüzünde bir karaltı geziyor.

-Bu karaltı neyin nesi acaba, diye kaptana emir verdiler.

Kaptan, dümeni o tarafa çevirdi. Gelip gördüler ki bir delikanlı. Kılıcı kalkanı belinde, bir sandalın üstünde arkasının üstüne yatıyor.

-Bu zavallı herhalde yol azdırmış, dediler. Bunu bir denize atan mı olmuş, yoksa yol mu azdırmış? Bunu bir yukarı alalım da bakalım bunun derdi neymiş, dediler.

Bir askerin beline ip bağladılar, gemiden Lâtif Şah'ın olduğu sandalın üzerine salladılar. Oraya indi asker.

-Oğlum, o adam ölü mü, sağ mı, dediler.

Asker baktı;

-Ölü değil. Sağ. Ama tutarı da kalmamış dedi.

-Oğlum, ipi belinden çıkart, onun beline bağla da yukarı alalım, dediler.

Asker ipi belinden çıkarıp Lâtif şahın beline bağladı. Çektiler, bunu güvertenin üzerine aldılar, ipi geriye salladılar.

O asker, kendi beline bağıladı. Onu da çekti aldılar. Sandal orada kaldı. Aralarına yatırdılar, upuzun yatırdılar. Üç ordu kumandanı, daha yüksek rütbeli subaylar etrafında toplandılar.

-Acep bu neyin nesi yahu! Bu zavallıyı denize bir atan mı olmuş, yoksa bir yerden yol mu azdırmış? Buraya neren gelmiş acaba, diye buna bakıyorlardı.

Bunun da bir hafif soluğu var, nabızları atıyor. Kulağı kesik adam da o geminin içindeydi.

-Aşağıda biraz daraldım, biraz da güverteye çıkayım da serinleyeyim, dedi.

Yukarı çıktı ki ordu kumandanları ve rütbeli subaylar toplanmış bir şeye bakıyorlar. "Bunlar neye bakıyor acaba?" diye yavaşça aralarından boynunu uzatıp da Lâtif Şah'ı orada görünce, ejderha görmüş kadar korktu.

-Zaten ben bunun şerrinden kaçıyordum, yine mi gözüm bunu gördü, dedi.

Gözlerini kapadı, güvertenin dış tarafına doğru bağırarak kaçtı. Ordu kumandanlarından birisi;

-Bu serseriye ne oldu ki kaçtı? Geri getirin bakayım, dediler.

Adamı geriye getirdiler. Adamcağız gözlerini kapamış, ellerini gözlerinden kaldırmıyor. Birinci Ordu Kumandanı, ayağa kalkıp bunun yakasından tutup bir iki sille vurdu.

-Oğlum ne oldu sana, delirdin mi?

Dedi ki:

-Kumandanım, bana olan kime oldu?

-Ne oldu oğlum?

-Ne olacak; Esfendiyar'ı vurup da belinden kopartan, harbe gittiğimiz Lâtif Şah denilen pehlivan, işte bu.

-Öyle mi?

-Evet öyle.

-Oğlum! Esfendiyar bunun yanında dev gibiydi. Bu bir çocuk! Bunun imkânı mı var ki Esfendiyar'a gücü yetsin de vurunca belinden koparsın. Bu kim oluyor ki Esfendiyar'ı öldürsün. Adam adama benzer oğlum, dediler. Bu, kim bilir ki hangi fukaranın çocuğu? Elin adamını bize öldürtme, dediler.

Dedi ki:

-Kumandanım ben ne zaman ölürsem, üstümde de beş karış ot biterse, ben bunu o zaman unuturum. Bunun zorunu gördüm, nasıl olduğunu ben bilirim. Bu herhalde uyumuştur. Şimdi biraz sonra uyanır. Eğer bu uyanınca, sizin Esfendiyar ordusu olduğunu anlar anlamaz, sizi bu geminin içinde ejderha gibi soruyup da yok etmezse, buna Lâtif Şah demesinler. Siz, bunu uyuyorken öldürüyorsanız öldürün, yoksa bana müsaade edin, ben kendimi denize atacağım. Ben bunun kılıcının zoruyla ölmeyeyim bari, dedi.

-Oğlum yanlış değil, değil mi, dediler.

-Eğer yanlışsa, beni öldürün efendim, dedi.

Geminin halatlarını getirin bakalım, dediler.

Geminin halatlarını getirdiler. Zaten bu baygın uyuyor. Bunun ayaklarından başladılar da tâ gırtlığına kadar koluyla berber sardılar. Dediler ki:

-Bunu götürelim, padişaha teslim edelim. Padişah bunu öldürdükten sonra daha bizi harbe bırakmaz.

Geldiler geriye. İki gün iki gece geldiler, demiştik. İki gün iki gece de geri gittiler. Gelip kendi memleketleri Feseli iskelesine vurdular. Sedye getirdiler, Lâtif Şah'ı sedyenin üstüne yüklediler. Dört asker dört tarafından omuzladı. Birinci Ordu Kumandanı önüne düştü, bunu alıp da doğru Feseli Padişahı'nın huzuruna getirdiler. Sedyeyle yere koydular.

Feseli Padişahı, ordu kumandanına sordu ki;

-Kumandanım bu ne?

Dedi ki:

-Padişah'ım! Biz senin emrin üzerine Hindistan şehrine harbe gidiyorduk. Yolda giderken askerimiz denizde bunaldı. Bir iskeleye vurduk, karaya çıktık, herkes bir parça istirahat temin etsin, diye. Orada istirahat temin ediyorduk, bu adam atına binmiş; "Esfendiyar'ı öldürdüm, gideyim de memleketini harap edeyim." diye yukarıdan aşağı geliyordu. Orada bizi gördü. "Bu ordu kimin ordusu?" diye sordu. Biz de bilemedik tabi. "Esfendiyar ordusu." diye söyledik. Bizim, Esfendiyar ordusu olduğumuzu anlayınca, bize kılıç çekip hücum etti. Biz de etrafını çevirdik, pehlivanın birisi geriden gelip kafasına vurdu düşürdü. Tuttuk bağladık, sana getirdik dedi. İşte istediğiniz Lâtif Şah bu.

-Öyle mi?

-Öyle.

-Vay sağ olasın, Ordu Kumandanı'm!

Emir ferman uyurdu.

-Benim hususi doktorum gelsin, şunu bir ayılsın da bir ifade de ben alayım, şundan, dedi.

Padişahın kendine ait olan hususi doktoru geldi. Bu, tabi muayene yaptı; vuruk, kırık bir şey bulamadı. Dedi ki:

-Şahım bunda vuruk, kırık bir şey yok. Yalnız benim keşfime göre bu adam acıkmış, açlıktan içi geçmiş, bu sebeple yatıyor. Bundan başka bir şey yok, dedi.

Ordu kumandanı, o zaman biraz mahcup oldu.

-Öyle mi, dedi Padişah.

-Öyle evet.

-Bunun ayılması nasıl olur, dedi.

-Bunun ayılması basit padişahım.

Nasıl?

-Bunun karnı acıkmış, karnı doyarsa gözünü açar.

-Peki götürün bunu ayıltın, öyle yanıma getirin, dedi.

Lâtif Şah'ı götürdüler. İlk süt hazırladılar. Lâtif Şah'ın ağzını geriye araladılar, ağzına sütü dökmeye başladılar. Dökerken dökerken, karnını adam akıllı doyurdular. Midesi ısındı, orası burası seğirmeye başladı. Seğriyip o yana bu yana uğraşmaya başladı. Yavaşça doğrulup, sedyenin üstüne zincirlerle oturdu. Baktı ki bir sarayın içinde. Dediler ki:

-Sen kimsin, necisin, söyle bilelim. Aslın neslin ne?

Lâtif Şah, bir kendine baktı, bir etrafına baktı. kurtulduğuna şükretti. Orada aldı bakalım ne dedi:

*Dindirmeyin melül müşkül olmuşum
Ataş alıp yana yana ağlarım
Bülbül oluf dost bağına konarken
Hasret kaldım o gülşene ağlarım*

*Zalim felek beni gözden salmıştır
Sürgün edip dağa taş a çalmıştır
Gözü yolda intizarlı kalmıştır
Batmışım mavala kana ağlarım*

*Letif Şah'am dar-ı cenge daldığım
Yeksan edip Fes Şahı'nı aldığım
Esfendiyar'ınan kılıç çaldığım
Ela gözlü Mihriban'a ağlarım*

Bunu duyanca anladılar ki, Fes ordusunu bozan yiğit budur. Üstüne yürüyüp buna vurmak istediler. O zaman Lâtif şah dedi ki:

-İzin verin iki hane sözüm kaldı onu da diyeyim, öyle vurun.

Aldı bakalım Lâtif Şah:

*Cebr-i mihnet ile zulüm eyleyip
Saldınız feryada aha siz meni
Tutarsız biriyim yoktur hiç kimsem
Bağışlayın ol Allah'a siz beni*

*Gark olmuşum karşı geldiz yoluma
Şükrolsun ki imdad yeddi hâlîme
Ulaşınca kolum çattız koluma
Tapşırdınız zalim Şah'a siz beni*

*Letif Şah'ım cebr ucundan gülemem
Kahrılıyım gamdan ferah bulamam
Men bu işi hiç kimseden bilemem
Hasret koyduz bedr-i maha siz beni*

deyip kesti. Askerler, bunun üzerine daha fazla bekletmeden bunu alıp bağı olarak Feseli Padişahı'nın huzuruna getirdiler.

Padişah, bu çocuk kendini toparlamadan ifadesini alayım diye düşündü.

-Oğlum! Himaye altındasın, korkma! Karşındaki bir padişaktır. Sen padişah huzuruna hiç girmedin mi? Sen kimsin? Adın ne? Nerelisin? Nereden gelip nereye gidiyorsun? Bana bir anlat da dinleyeyim.

Lâtif Şah;

-Padişahım! Nereden olduğumu bilmiyorum ki ifade vereyim.

-Oğlum! Padişah huzurundasın. İfadeni ver. Padişah için mazeret olmaz, menfaat olur. İnşallah seni memleketine gönderir. Anana babana kavuşursun. Sen kimsin, anlat bakalım, dedi.

Lâtif Şah, bunun üzerine kendisini şöyle tanıttı, aldı bakalım ne dedi:

*Eğer sorsan asilzade nesliyim
Hükümet mülkünde kaldım bir zaman
Sen teki şahları pay-endaz ettim
Hak ile payıma gittim bir zaman*

*Cehel iken gör ki neler eğledim
Haramiler evgâhımı boyladım
Bezîrgânlar soydum denkler payladım*

Al kumaşlar aldım sattım bir zaman

*Sevda çektim ben de döndüm bülbüle
İstedim ki bağban olam güle
Biçare ihtiyar Lele'ynen böyle
Hindistan eline yettim bir zaman*

*Hindistan elinde eğlendim kaldım
Tebdil dona girip bezirgân oldum
Mihriban Sultan'ı bahçede buldum
Şad olup murada yettim bir zaman*

*Bir zalim istedi ala o yâri
Hindistan elinde kurdurdum darı
Bir kılıçta yıktım Esfendiyar'ı
Feseli'nde kavga ettim bir zaman*

*Letif Şah'ım serden çıkar dumanım
Hindistan'da kaldı kaşı kemanım
Evvel Allah sonra senden gümanım
İnsaf eyle merhamettim bir zaman*

Padişah da Esfendiyar'ı Lâtif Şah'ın öldürdüğünü kendi ağzından duyunca hiddetle;

-Öldürün bunu, idam edin! Leşini de köpekler, kuşlar yesinler dokunmayın, öylece bırakın gelin, dedi.

Cellâtlar hemen bunu kollarından tuttular. Evvelki padişahlar böyle idam kararının verince; "Ellerini çözün de boynunu kesin." derdi cellâtlara. Bu, bunu demeyince, Lâtif Şah buradan bir ipucu buldu. Kendi kendine dedi ki: "Herhalde bu herif hırsıyla bunu unuttu. Ben şuna bir hatırlatayım. Eğer ellerini çözün de boynunu kesin derse, cellâdın kılıcının birini kaparsam, kendimi kurtarırım, yoksa işte gidiyorum." dedi. Aldı bakalım oradan cellâtlar kolundan tutup, sedyenin üstünden daha kalkmadan, orada Feseli Padişahı'na ne söyledi, Feseli Padişahı ne dinledi? Âşık ne söyledi, sizler ne dinlediniz?

*Bağlamışlar divanına gelmişem
Bağ'öldürmek hükümdara düşer mi
Mihriban'ın ateşine yanmışam
Hasret koymak padişaha düşer mi*

O zaman Feseli Padişahı dedi ki:

-Evet oğlum, güzel konuşuyorsun. Bağlı bağlı adam öldürmek hükümdarın şanına şerefine düşmez; fakat sen eli açık geberecek bir adama benzemiyorsun, dedi. Hiç boşuna bağırma; eğer seni böyle parçalatmazsam yazıklar olsun, benim şahlığıma, dedi.

Lâtif Şah; "Öldürür, daha bırakmaz." dedi aklından. "Bu padişah kararlı. Belki babamın hatırı için beni bırakır." umuduyla aldı bir daha:

*Şahın divanında kolu bağhyam
Bu aşkın elinden kalbi dağhyam
Ben Yemen'de Gamsız Şah'ın oğluyam
Şehzade öldürmek Şah'a düşer mi*

"Belki baba hatırı için beni bırakır." umuduyla söylemişti, fakat Feseli Padişahı bunu duyunca evvelkinden daha fazla gazaba geldi.

-Ulan! Babanın adıyla mı korkutuyorsun beni, dedi. Ben seni geberteyim de hangi padişahın oğlu olursan ol. Mezar taşı ile iftihar olmaz. Götürün şunu, dedi cellatlara.

Cellatlar bunu sürükleyip de divan kapısından çıkartırken, son olarak aldı bir daha:

*Müşkül oldu Lâtif Şah'ın hâlleri
Deyin yâre gözlemesin yolları
Ellerin sevdiği giymiş alları
Yas çekmek de Mihriban'a düşer mi*

deyip kesti. Beyitini kestikten sonra, cellâtlar bunu alıp kapıdan çıktılar. Feseli Padişahı emir ferman buyurdu ki;

-Esfendiyar'ı öldüren pehlivanı yakalattım, siyaset meydanında parçalatıyorum. Bu nasıl bir pehlivanmış ki

Esfendiyar'a gücü yetmiş de öldürmüş. Ejderha mı? Herkes serbest seyredebilir.

Bunu duyan Feseli ahalisi;

-Bu nasıl pehlivanmış ki Esfendiyar'ı öldürmüş,

diye dükkânını, tezgâhını kapatan şehrin ortasına döküldü. Aradan geçilip de gidilecek yer kalmadı. Millet birbirini tepeliyor. Cellâtlar aciz kaldılar, milletin arasından çıkartıp götüremiyorlar. Cellâdın biri dedi ki:

-Yahu! Millet bizi tepeleyip öldürecek. Birimiz burada yanında duralım, birimiz gidip padişaha bir haber verelim. Muhafız göndersin, milleti başımızdan bir parça geri aldırınsın. Biz vazife ifa edemiyoruz.

Lâtif Şah'ı zincirlerle oraya bağlayıp, bir tanesi de kılıç elinde baş tarafına durdu. Bir tanesi koşa koşa padişahın huzuruna geldi. Padişahı selâmlayıp, divana durdu. Padişah;

-Ne diyorsun oğlum?

-Kıymetli padişahım, vazife ifa edemiyoruz, emrini yerine getiremiyoruz. Milletin arasından o adamı çıkarıp götüremiyoruz. Millet fazla geliyor, dedi. Çok biriktiler?

Dedi ki:

-Oğlum, herkes görmek ister. İki saat izin veriyorum, dedi. Herkes hep görsün, "Hiç görmedik." demeyen kalmasın. Ondan sonra götürün, öldürün.

Cellât, emri aldı geriye geldi. Padişah tarafından muhafızlar geldi. Milletin arasına durdular. Bir kafilâ ileriden geliyor görüyor, görenleri geri alıyorlar, görmeyenler geliyor. İki saatin içinde herkese göstermek için uğraşıyor, cellâtlar.

O arada hikmet-i Perverdigâr, insanların işi bazen olduğuna döner, bazen de tersine giderek devam eder, gider! Feseli Padişah'ının Esmer Sultan isminde bir kızı vardı. O da babasının bir tane kızı olduğu için, babası şehrin kenar tarafına bir has bahçe yaptırmış, etrafını da sur içine aldirmiş. Kızının yanına kırk tane cariye vermiş. Dışarıdaki manzaradan

haberi olmayarak, zevk ü sefa ile has bahçede geziniyordu. Hikmet-i Perverdigâr o sırada dışarıya bir ısmarıcı zuhur etti. Çay, şeker ne lâzımsa, fakat bu kız çok hırslı celâliydi. Cariyeler, karşısında menzil beygiri gibi titriyorlardı. Cariyenin bir tanesini yanına çağırırdı.

-Kızım git de şu ısmarçılarımı al da gel çabuktan, dedi.

Cariye parayı eline alıp koştu çarşıya, geldi. O yana bu yana dolaştı. Dükkânlar kapalı olduğu için hanımın ısmarçılarını alamadı. "Hanım bana kötülük eder." diye de fazla duramadı, koştu geriye. Geldi Has Bahçe'ye hanımı selâmlayıp parayı masanın üzerine koyup geriye çökeliş, el bağlayıp karşısına durdu. Bunu gören Esmer Sultan da kaşlarını çatı.

-Haniya ısmarçılar? Ben senden para mı getir, dedim.

-Hanım kusura bakma, beni affet! Dükkânlar kapalıydı, ısmarçılarını alamadım, dedi.

-Kızım bu gün dükkânlar neden kapansın? Bu gün bayram değil, tatil günü değil, bir âlem günü değil ki herkes âleme çıkmış ola. Neden kapandı dükkânlar?

Cariye dedi ki:

-Evet hanım, bayram, tatil günleri değil, fakat baban, Esfendiyar'ı öldüren pehlivanı tutturmuş. Siyaset meydanında cellâtlar parçalamaya götürüyormuş. Ahali bütün onu seyretmek için bütün dükkânını tezgâhını kapatmış, şehir ortasına dökülmüş. O yüzden ısmarçılarını alamadım.

-Öyle mi?

-Öyle.

Faytoncuya seslendi:

-Faytoncu!

-Buyur hanımım!

-Atları koş bakayım, dedi. Bu pehlivanı bir de ben göreyim. Bakalım nasıl bir pehlivanmış?

Faytoncu atları koştu. Esmer Sultan, faytonuna bindi. Kırk tane cariye faytona sığmazlar. Sığsalar bile, hanımın yanına

binmeye emir yok. Yirmisi bir tarafa yirmisi bir tarafa geçti. Faytonu da kızların ayağına uydurdu. Atları, sürdü geliyorlar. Milletin kalabalığına yaklaşıncı, gelen tabi koskoca bir padişah kızı! Muhafızlar önüne vardı. Milletin arasından yer açar açar Sultan'ı Lâtif Şah'ın yanına kadar getirdiler. Esmer Sultan faytondan aşağı indi, milletin arasında cellâtların önünde, zincirlerle duran Lâtif Şah'ı görünce aklı gitti. Cellâtlara sordu.

-Babam buna, millet seyretsin, diye, ne kadar izin verdi?

Dediler ki:

-Hanım! Baban iki saat izin verdi. Bir saati gitti, bir saat kaldı.

-Babam namına bir saat izin de ben veriyorum, dedi. Ahali, herkes görsün. "Görmedik." diyen kalmasın, herkes görsün, dedi.

-Peki.

Cariyelere dedi ki:

-Kızlar! Ben babamın yanına gidiyorum. Şayet ben orada babamın yanında fazla kalırsam, cellâtlar olur ki benim verdiğim izni kabullenmezlerse, babamın izni dolar dolmaz götürelim derlerse; "Hanımın bir saat izni daha var." deyin, bırakmayın, ben gelinceye kadar, dedi.

-Peki dediler.

-Sür bakalım faytoncu, dedi.

Faytoncu atları kamçıladı, sürdü. Esmer Sultan, babasının sarayının önüne geldi. Faytondan inip babasının huzuruna geldi, babasını selâmlayıp divana durdu. Babası;

-Niye geldin kızım, arzun ne, dedi.

-Devletli babam müsaade buyurursan yanına bir sorgu için geldim, dedi.

-Anlat bakalım, dedi.

-Ben duyuyorum ki sen bu gün bir pehlivan parçalatıyormuşsun. Bu pehlivanın kabahati ne, diye yanına

geldim. Milletin kalabalığından gidip göremedim, sana sormak için buraya geldim.

-Peki kızım gel yanıma otur da anlatayım, dedi babası.

Geldi kız babasının yanına oturdu.

-Buyur baba!

-Kızım! Benim ordu pehlivanım Esfendiyar'ı tanıyor musun, dedi.

-Tanımaz olur muyum baba, her zaman elimizdeki adam!

-Ben onu Hindistan şehrine bir vazife ile göndermiştim. Bu adam, orada benim Esfendiyar'ımı öldürmüş. Şimdi de geldi elime düştü. Ben de Esfendiyar'ımın intikamını almak için, bunu cellâtlara verdim. Bu sebeple geberttireceğim, hakkımdır bu iş benim, dedi.

Esmer Sultan da;

-Evet baba, dedi. Esfendiyar'ın anası yoktu, babası yoktu, senin emir kulundu. Ne emrediyorsan, gidiyor, emrini harfi harfine yerine getirip geliyordu. Onun intikamını almak, sana yakışır baba, hakkındır, dedi.

-Ben de hakkım olduğu için yapıyorum bu işi.

-Evet baba hakkındır; yalnız müsaade buyurursan burada sana bir sorgum icap etti, dedi.

-Sor bakalım kızım.

-Biz, bu pehlivanı burada parçalatınca, Esfendiyar dirilip de gelir mi baba?

-Kızım, ölü dirilir mi? Ölen öldü giden gitti, dedi.

-Baba ölü dirilmesine dirilmez de Esfendiyar bizim babamızın oğlu değildi ya! Maaşını alıyordu, maaşının hatırı için emrettiğin işi yapıyordu. Sen bunu öldürmesen, Esfendiyar'ın yerine ordu kumandanı etsen, ona verdiği maaşı buna versen, bu da aynı işi yapar. Ben görmedim; ama bu Esfendiyar'dan daha gençmiş. Bu büyüyünce daha yiğit olur. Esfendiyar bir iş görürse, bu on işi görür. Sen bunu

öldürtmesen de böyle yapsan, bizim için daha iyi olur baba, dedi.

Babası biraz düşündükten sonra;

-İyi söyledin; ama kızım bu haydut bana düşman, bu bana dost olmaz ki!

-Bunun kolayı var baba, dedi.

-Nasıl?

-Tabi her insan ölümden ürker. Bu da can sahibi. Şimdi, bu cellâtlardan korktu. Sen, cellâtlara bir name yaz. "Pehlivanı bağlayarak kızıma teslim edin." de. Ben onu alayım, Has Bahçe'ye götüreyim. Zincirlerle bağlıyken ben bunu çözer, bunu teklif ederim. O da bu teklifi, can korkusuyla istese de istemese de kabul eder. Yiğit, ikrar ederse, ikrarından ölünceye kadar dönmez baba, dedi. Ben o zaman onu getirir, senin yanına ordu pehlivanı olarak veririm.

Babası; "Yahu! Birkaç kız da buna getirtirim." dedi aklından.

-Kızım yapabilir misin bu işi, dedi.

Yaparım baba, bu olmayacak bir iş değil ki! Şayet kabullenmezse zaten bağlı. Çözecek değilim ya! Sana haber gönderirim. Cellâdını gönderirsin. Alır götürür yine parçalarlar, dedi.

-Peki kızım dedi. Eğer sen bu oğlanın gönlünü eder de benim yanıma ordu pehlivanı olarak verirsen, vezirlerim şahit olsun, ben de seni o oğlana vereceğim.

-Yaz emrini baba, dedi.

Babası bir name yazdı ki cellâtlara; "Pehlivanı bağlı olarak kızım Esmer Sultan'a teslim edin, siz geri gelin." diye.

Kız, babasının kâğıdını alıp cebine koydu. Dışarıya çıktı, faytona bindi.

-Sür faytoncu, dedi.

Faytoncu, atları kamçıladı, sürdü. Latif Şah tam asılacaktı ki Esmer Sultan siyaset meydanına geldi, faytondan indi.

Lâtif Şah çaresi kalmadı, asılacak çare yok. Orada içi elvermedi bakalım kalabalığa ne dedi?

*Bu ne seda idi geldi guşuma
Dert ehililer gamgin gubara düşmüştür
Her tarafta zar-ı figan eylerim
Aslan canım gör ne tora düşmüştür*

Bunu duyan Esmer Sultan öne çıktı. Lâtif Şah'ın sözlerine karşılık bakalım ne söyledi:

*Kınamayın ateş almış yanarım
Cevr yüzünden cismim köze düşmüştür
Yüz sürüp hakine ayak öperim
Yeksan canım pay-endaza düşmüştür*

Lâtif Şah, Esmer sultan'ı gördü. Sözüünü karşılık veren bu kız da kim? Padişah'tan korkmadan cevap veriyor.” diye düşündü. Aldı bakalım bir daha:

*Yığılıp zalimler eğler temaşa
Böyle adaletten gözler kamaşa
Ezel fırsat bende idi hemişe
Şimdi fırsat zulümkâra düşmüştür*

Aldı Esmer Sultan:

*Seversen Allah'ı ol âlemdârı
Dolandır başına azat et yâri
Dizimin takati didemin nuru
Gönüller terlanı tora düşmüştür*

Aldı Letif Şah:

***Lâtif Şah** da ecel şerbetin içer
Şimdi ruhum kuşu bedenden uçar
İlaçsız na-mümkün kalmışım naçar
Yazık canım cengi dâra düşmüştür*

Aldı Esmer Sultan:

Esmer Han çağırır şah-ı hubanı
İnsaf merhametle kes bu divanı

Zulümle öldürme bu nev-civanı
Gazabından ah u zara düşmüştür

deyip kesti. Esmer Sultan, cellatı yanına çağırdı. Cebinden babasının nağmesini çıkarıp cellâtlara verdi. Cellâtlar da kâğıdı görünce;

-Peki hanımım, deyip geri çekildiler.

Zaptiyelere emir ferman buyurdu ki;

-Vurun bakalım milleti geri!

Zaptiyeler, milleti kapıp kırbaçladılar üsten aşağıya, toparladı götürdüler. Geriye döndü cariyelere;

-Kızlar! Lâtif Şah'ı kucaklayıp yükleyin bakayım faytona, dedi.

Cariyeler Lâtif Şah'ı kucaklayıp faytona yüklediler. Esmer Sultan da yavaşça yanına oturdu.

-Faytoncu!

-Buyur hanımım!

Atların terbiyesini topla bakayım! Şimdi, atlar hızlı gider, teker tıkırdar, taşa çıkılır, o yana bu yana yaylanır, zincir bunun bir yanını ağrıtır. O vakit başına geleceği sen düşün. Alnının orta yerine yumruğumu vurunca beynini içine geçiririm. Haberiniz olsun!

Faytoncu atların terbiyesini topladı. Uygun adım birer birer basarak cariyeler de etrafa düzüldü. Has Bahçe'nin kapısının önüne kadar geldiler. Tabi fayton bahçe kapısından sığmadığı için faytonu eyledi. Esmer Sultan, faytondan aşağı indi, cariyelere emir ferman buyurdu. Cariyeler de Lâtif Şah'ı kucaklayıp aşağı indirdi. Dedi ki:

-Kızlar, şimdi hepiniz beraber tutarsanız, kiminiz olur ki etten tutar, kiminiz zincirinden tutar, bir yerini ağrıtırınız. Yaşın yanında kuruyu da yakarım, haberiniz olsun! On tane yiğit cariyeye kendine güvenip bir tarafına geçsin, on tane de bir tarafına geçsin. Geri kalanınız dursun. Ellerinizi altından sokacaksınız, birbirinizi elini tutup alıp yukarı kaldıracaksınız.

Zincirlerden tutmak yasak! Ayaklarınızı uygun adım edip de Has Bahçe'ye kadar götüreceksiniz, dedi.

Cariyeler de;

-Peki hanım, dediler.

Kendine güvenen yiğit cariyelerden on tanesi Lâtif Şah'ın bir tarafına geçti, on tanesi bir tarafına geçti. Ellerini Lâtif Şah'ın altından soktular, birbirinin elinden tuttular, alıp yukarıya kalktılar. Bir iki üç adım atınca cariyelerin dizi durdu.

-Biz bunu götüremiyoruz hanım! Getiremiyoruz.

-Niye?

-Koca bir pehlivan! Göbeğimiz düşüyor, belimiz kırılacak.

-Kızlar etmeyin!

-Vallahi bırakacağız, getiremiyoruz, dediler.

-Kızlar, yere bırakıp bir yerini ağrıtırmanız, gebertirim! İndirin bakayım yavaşça! Ben size şimdiye kadar hiç mi yemek yedirmedim? Arpa ekmeği mi yediniz?

Cariyeler, usulca Lâtif Şah'ı yere indirdiler. Ellerinizi altından çekmeyin, taş bir yerine batmasın, dedi. Öylece durun dedi.

Hanımın, babası tarafından dört tekerlekleri gümüşten yapılmış bir arabası vardı. Bazen canı sıkıldığında onun yanına oturuyordu. Cariyeler de kulplarından tutuyor, o yana bu yana gezdiriyorlardı, o da gönlünün gamını alıyordu. Esmer Sultan, geri kalan yirmi cariyesine hitap etti.

-Benim gümüş arabayı getirin bakayım, dedi.

Cariyeler gidip hanımının arabasını getirdiler. Lâtif Şah'ı kucaklayıp gümüş arabanın içine yüklediler. Kulpundan tutup çektiler ki yaylar oturmuş, tekerler dönmüyor. Kimi kulptan çekiyor, kimi yaydan itiyor, kimi arkadan itiyor, asla götüremiyorlar. Hanım şiddetlendi;

-Derhal girecek içeri!

Çocuklar can derdiyle kimi yaylardan tutup, kimi arkadan itiyor, kimi oklardan çekiyor, bazen teker dönüyor. Bazen kucaklaya kucaklaya bunu alıp Has Bahçe'den içeriye soktular.

Elma ağacının dibinde bir eyvanları vardı. Orası oturak, muhabbet yerleriydi. Oraya getirdiler. Köşke değil de hanımın emri üzerine Lâtif Şah'ı kaldırıp eyvanın üstüne koydular. Elma ağacının köküne sırtını dayayıp oturdu. Aklından dedi ki: "Şu kızlar, beni zincirlerden de bir çözerse, o zaman selâmete çıkarım."

Esmer Sultan geriye döndü, cariyelerine dedi ki:

-Bu korkmuştur. Bir mayahoş şerbet yapın getirin de bir parça yüreği sakinleşsin.

Cariyeler, bir-iki mayahoş şurup yaptılar. Esmer Sultan'ın kendine ait olan altın bardağının içine koydular. Alıp getirip Esmer Sultan'ın eline verdiler. Esmer Sultan da şerbeti alıp Lâtif Şah'ın yanına geldi.

-Bu adamın eli kolu bağlı, bunu nasıl içecek, dedi.

Esmer Sultan, sağ eliyle bardağı tuttu, sol elini Lâtif Şah'ın boynunun arkasına doladı, ağzına dayadı, gurp edene içirdi. Bardağı geriye uzattı. Cariyeler, elinden aldılar tabi. Cebinden mendilini çıkarıp Lâtif Şah'ın ağzının yaşlarını aldı. Üç adım geriye çekildi. Ellerini göğsünün üstüne koyup, boynunu sağ tarafa eğip, yüzüne hafif tebessüm getirerek istikbalde durdu. Cariyeler de geriye çekildiler, hiç ses yok. Lâtif Şah da yukarıya doğrulup da hiç bakmıyor. Ahd etmişti ki; "Mihriban Sultan'dan başkasına bakarsam, bana haram olsun." diye. Bu sebeple yukarıya hiç bakmıyor. Yüzükoyun baktı, durdu düşünüyor. Kendi kendine dedi ki: "Şu kızlar şükür beni selâmete çıkarttı ya, bir merhamete gelseler de şu zincirleri de bir çözselerdi, ondan sonra işim kolaylaşırdı."

Esmer Sultan, beş dakika istikbalde durdu. Lâtif Şah da hiç yukarıya doğrulmadan beş dakika, yere bakıp durdu. Beş dakika sonra, kendi kendine; "Kızlar gitti mi yoksa!" diye

yukarıya doğruldu ki kız aynı dediğim gibi istikbalde duruyor. Bunu görünce utandı.

-Hanım kusura bakma, affet beni, dedi. İstikbalde seni üzmüşüz, gayrı git de istirahatını temin et.

Esmer Sultan bir adım ileri geldi;

-Evet delikanlı, ben zevk ü sefama düşkünüm. İstirahat temin etmeyi, bir saniye kaybetmek istemem. Yalnız, şu zincirlerin senin nazik kollarını, bedenini kesmesini vicdanım götürmüyor. Sana ben bir-iki söz teklif edeceğim. Eğer sözlerimi kabul edersen zincirleri çözeyim, sen de istirahatını temin et, ben de edeyim.

-Buyur hanım! Tekliflerin neyse söyle, işime gelirse kabul ederim, işime gelmezse kabullenmem.

Esmer Sultan dedi ki:

-Senin işine gelmeyecek bir iş değil ki senin için çok iyi bir iş.

-Öyle diyorsun ama belki bana hoş gelmez. Bir söyle bakayım ki ben de ona göre bir cevap vereyim

-Ben Feseli Padişahı'nın kızıyım. Adıma Esmer Sultan derler. Seni cellâdın elinden aldım geldim. Himaye altındasın, korkma, serbestsin. Teklifimi kabul etsen de etmesen de seni cellâda vermem. Ona göre tedbirini al. Seni cellâtların elinden almamdaki gayem şu: Senin kesmiş olduğun Esfendiyar'ın yerine babamın yanına ordu pehlivanı vereceğim. Eğer sözlerimi tutar da babamın yanına ordu pehlivanı olarak girersen babam da...

-Eeeee.!

-Babam da beni sana verecek. Biz iki genç birbirimize kavuşacağız. Bu manzaralı köşklerde, bu Has Bahçe'de, bu cariyelerin içinde, zevk ü sefamızca ömrümüzün nihayetine kadar yaşayacağız.

Dedi ki:

-Hanım! Cellâtların elinden beni bunun için mi aldın? Ben cellâtlara parçalanmaya razı olurum, babanın yanına ordu pehlivanı olmam.

-Sebep?

-Senin baban, vicdansız adam, dedi. Bağlı bağlı adam öldürüyor. Ben de vicdansız adamı cinim kadar sevmem. Sonunda muhakkak bir fitne çıkartır. İyisi mi bu iş başıma gelmişken, sen devam et. Git babana söyle beni cellâda versin, dedi.

-Etme tutma!

-Etme tutması yok. Ben babanın yanında ordu pehlivanı olmam. Git babana söyle, dedi.

Bunu duyunca, Esmer Sultan tahammül edemedi, bunun ayaklarına sarılarak ağlamaya başladı.

-Etme delikanlı, babam vicdansızdır, ben de biliyorum; fakat bana niye diyorsun?

Dedi ki Lâtif Şah:

-Kızım, benim seninle bir ilgim yok ki ben sana ne diyeyim. Sen masum çocuksun. Benim seninle hiç bir ilgim, ilişğim yok. Yalnız, babanı sevmiyorum. Hiç bir yerde bana yalvarma. Git babana söyle, beni cellâda versin.

O zaman Esmer Sultan; "Eyvah felek!" dedi içinden. "Babam bunu öldürür. Ben, keşke bunu görmeseydim. Bunun hayali benim gözümün önünde kalır, tahammül edemem ben de ölürüm." deyip Lâtif Şah'ın ayaklarına dolanıp da ağlamaya başladı.

Esmer Sultan, bunun ayaklarına dolanıp ağlarken Lâtif Şah'ın aşkı zuhur etti. Mihriban Sultan'ın hayali gelip gözünün önüne geldi. Ağlayarak, aldı bakalım orada ne söyledi:

*Esmer Sultan yanma benim nârıma
Yollarımı gözleyenim var benim
Kederlendim acı benim hâlîme
Candan yanan bir sevdiğim var benim*

Gamı def olmayıp aldı bir daha:

*Başka güzellerin çekmem nazını
Gösterme babanın o bet yüzünü
Huriden ayrılma almam kızını
Candan yanan bir sevdiğim var benim*

Sözü tamamen ermeyerek Lâtif Şah aldı bir daha:

*Hâllerimi ayan ettim ben sana
Onsuz günler geçmez oldu dar bana
Hep güzeller haram olsun bir bana
Candan yanan Mihriban'ım var benim*

*"Hep güzelleri haram olsun bir bana / Candan yanan
Mihriban'ım var benim"* deyince Esmer Sultan;

-Dur delikanlı, dedi. Evvelki sözlerimi kabul etmedin, sana bir söz daha teklif edeceğim. Bunu bari kabullen, dedi.

-Söyle bakayım hanım, işime gelirse kabullenirim; işime gelmezse onu da kabullenmem, dedi.

Dedi ki:

-Sen benim babamı sevmiyorsun, ben de sevmem babamı. Zaten vicdansız biri. Sen beni beğeniyor musun, beğenmiyor musun? Açık olarak konuş bakayım.

-Beğeniyorum.

-Öyleyse tahammül edemiyorum. Ben seni çözeyim, beni al o Mihriban Sultan dediğin kız neredeyse oraya kadar götür. Orada Mihriban Sultan'la evlendikten sonra ikinci aile olarak beni de almaya söz veriyorsan delikanlı, ben zincirlerine tahammül edemiyorum, senin zincirlerini çözdüreğim.

-Lâtif Şah dedi ki:

-Hanım, sağlam konuşalım ki aramızda itiraz olmasın.

-Konuş bakalım ne konuşacaksan, dedi.

-Ben seni buradan alırım, Mihriban Sultan'ımın yanına kadar götürürüm; fakat yolda giderken, nihayetinde biz evleneceğiz, diye, benimle konuşmak, muhabbet etmek, daha başka başka işler umarsan bu yok! Seni bacı-kardeş sevgisiyle

alır götürürüm. Oraya varınca, senin yapmış olduğun fedakârlığı anlatırım, o da; “Bu senin canını kurtarmış, buraya kadar getirmiş, ben bu işe tahammül ederim, bunu benim üstüme al.” derse, seni onun üstüne alırım. Yok, eğer ki; “Ben kuma kahır çekmem. Ya beni alacaksın ya onu alacaksın.” derse, seni almam onu alırım. Haberin olsun. Eğer bu işe razıysan, beni çöz, gidelim beraber. Razi değilsen git babana söyle, beni cellâda versin.

-Delikanlı, burada bana biraz düşünmek icap etti. Bana müsaade buyur, ben bir parça düşüneyim, geleyim. Sonra son kararımı vereyim, dedi.

-Peki, git düşün de gel.

Esmer Sultan Lâtif Şah'ın yanından ayrılıp köşküne gitti. Yatak odasına geldi. Kapısını örttü kilitledi. Yatağının üzerine oturup, kafasını avuçlarının içine alıp orada yarım saat kadar düşündü. Nihayetinde, kendi kendine dedi ki: “Bu Lâtif Şah'ta, Mihriban Sultan'a karşı bu kadar âşıklık var. O kızda da muhakkak buna âşıklık var. Eğer ben bunun burada maşukasını öldürtmeyip ona götürürsem, vicdanı ne olursa olsun, beni üstüne alır. Benim böyle bir işim olsa da getirselers, ben onu üstüme alırım. İsterse padişah kızı olsun, isterse Çingene kızı olsun, o da beni alır.” dedi, razı oldu. Geriye geldi;

-Delikanlı! Ben senin söylediğin teklife razıyım, dedi.

-Razı mısın?

Razıyım.

-Ben de razıyım, dedi, Lâtif Şah.

Lâtif Şah'ın zincirlerini çözdüler. Zincirleri çözdükten sonra elma ağacının köküne sırtını dayadı.

-Hanım, gideceksen hazırlığını gör, yoksa beni avare etme. Ben gideceğim, dedi. Tahammül edemiyorum.

Orada Esmer Sultan aşkı cuş etti Lâtif Şah'a bakalım ne söyledi:

*Ahdim budur bu ellerde kalasın
Benden ayrı güzel yâr neye lâzım
Bizim bu şehire mesken salasın
Kızıl gül yanında har neye lâzım*

Lâtif Şah, Esmer Sultan'ı cevapsız bırakmadı. Aldı bakalım ne dedi:

*Ben de şehzadeydim vaktin birinde
Birçok devlet gördüm var neye lazım?
Gözüm yoktur gevherinde la'linde
Terlan olan yerde sar neye lâzım*

Aldı Esmer Sultan:

*Sarraf oldu kıymet koya akçaya
Nazar kıla yaman ile yahşıya
Naşı bağban gelip girse bahçeye
Kadir bilmez derler bar neye lâzım*

Aldı Lâtif Şah:

*Bir yiğide Hak'tan nida olmasa
Gavvas olup deryalara dalmasa
Aradığın öz bağında bulmasa
Özge bağda biten nar neye lâzım*

Aldı Esmer Sultan:

***Esmer Han**'ın budur şehiri mekânı
Sana kurban olsun bu şirin canı
Hışma gelsem tez eylerim divanı
Kıyıp da edemem şer neye lâzım*

Aldı Lâtif Şah:

***Lâtif Şah**'ım daldım aşkın gölüne
Yakam geçti kadir bilmez eline
Bir sevda ki düşse nadan eline
Ondan gelen hayır şer neye lâzım*

Vakit geçti, gece oldu, yatma zamanı geldi. Lâtif Şah'ın aklında Mihriban Sultan var, Esmer Sultan'ın aklında Lâtif Şah var. Yatak odasına geçtiler. Baktı ki Lâtif Şah, içeride bir

karyola var. "Mihriban Sultan'dan başkası bana haram." dedi içinden. Orada aldı bakalım ne dedi?

*Çok da celallenme divane güzel
Sen diyen hayalde duran değilim
Ben öz maşukamın müptelasıyım
Herkesi bir gözde gören değilim*

Esmer Sultan da Lâtif Şah'a dedi ki:

*Hicran Şahı leşker çekmiş üstüme
Hicr-i gamla cengi kuran değilim
Öyle bir ok vurdun sızılar yaram
Tabipsiz yarımı saran değilim*

Aldı Lâtif Şah:

*Sevda çeken civan iken pirleni(r)
Müjgan kirpik sinem üste perleni(r)
Elimden uçurdum tülek terlanı
Kara zağa gönül veren değilim*

Aldı Esmer Sultan:

*Cevap deyim cevap ehl-i lisanım
Az kalmıştır öz canımdan usanım
Vallah billâh ben de benî insanım
Şahmar olup seni vuran değilim*

Aldı Lâtif Şah:

*Sergerdan **Lâtif**'im eyleme minnet
Yaralı gönlüme yaraşmaz zinnet
Özün gılman olsan makamın cennet
Misafirhanende kalan değilim*

Aldı Esmer Sultan:

***Esmer Han**'ım ar namusu atmışım
Celallenip özge hâle yetmişim
Dest uzatıp dameninden tutmuşum
Çekilip kenara duran değilim*

Lâtif Şah, bir daha;

-Benim Mihriban sultan'a verilmiş sözüm var, dedi.

Esmer Sultan, Lâtif Şah'ın yanından ayrılıp Has Bahçe'den dışarı çıktı. Dışarıya gitti; yarım saat ya da bir saat sonra bir delikanlı elbisesi giyinmiş; eline bir kılıç, bir kalkan almış; geldi kapıdan içeri girdi.

-Delikanlı aha kılıcın, aha, kalkanın, aha da elbisen kalk bakalım, dedi, burdan kaçacağız.

Lâtif Şah'ın zaten hazır tarafı. Kızın getirdiği kılıcı kalkanı kuşanırken, Esmer Sultan da cariyelerin hepsiyle helâlleşti, vedalaştı.

-Kızlar, yavrum ben gidiyorum, dedi. Benim gittiğimi birkaç gün babama söylemeyin. Babam birgün gelir ki ben burada yokum. Sizi burada sığdırmaz, tabi sizi azat eder. Siz de gider istediğiniz delikanlı bir kocaya varırsınız. Çoluk çocuk sahibi olursunuz. Benim yüzümden burada kaldınız. Sizin emsalleriniz dünyaya çocuk getirdiler. Ben gideyim, siz de muradınızı alıp gidin.

Cariyeler dediler ki:

-Hanım, tek sen git de biz bir ay kimseye gittiğinizi söylemeyiz.

-Peki.

Lâtif Şah'la el ele tutuşarak, Has Bahçe'nin kapısından dışarı çıktılar. Cariyeler iki tane eğerli at hazırlamışlardı, kapının önünde bağlı. İkisi, iki ata bindi, Allahaismarladığı çekip; nerdesin Hindistan şehri deyip yola çıktı.

Onlar gitmekte olsun, bir müddet sonra sabah oldu. Feseli Padişahı, sabah erkenden kalktı. Divanhanesine gitmeden evvel kendi kendine; "Gideyim de şu pehlivanı bir yoklayayım. Doğru köşke geldi, o yana bu yana bakındı, yoktur kimse. O zaman Herhalde bunlar yatak odasındadırlar, dedi köşke çıktı. Kızının yatak odasına geldi ki kızın yatağı orada, kendisi yok. "Var bunda bir iş. Cariyelerin içindeler mi acaba?" Cariyelerin koğuşuna indi, herkes yerli yerince yatıyor. Ne kız var, ne de pehlivan. O zaman şüphelendi, seslendi. Doğruldular ki

cariyeler, padişah koğuştta duruyor. Tabi yataktan kalkarak toparlandılar;

-Buyur Padişah'ım!

-Kızım! Dünkü gönderdiğim pehlivan ve hanımınız Esmer Sultan neredeler, diye sordu.

-Bilmiyoruz, padişahım, dediler.

-Kız, siz onun cariyesi değil misiniz, hanımınızın nerede olduğunu bilmiyor musunuz?

-Bilmiyoruz Padişah'ım dediler.

O zaman Padişah iyice şüphelendi. "Bunda bir iş var." diye. Geri döndü;

-Kızlar! Ben divanhaneye gidiyorum. şimdi cell tları gönderip hepinizin boynunu kestireceğim, haberiniz olsun, dedi.

Cariyeler yataktan sıçrayarak kapının önüne dizildi.

-şah'ım müsaade buyur söyleyelim, bizi öldürtme, dediler. Korktular da.

-Anlatın bakayım. Birinci cariye ileri  ıktı.

-Kızlar, hepiniz söylemeyin, ben ifade vereyim, dedi.

Padişah da;

-Hepiniz konuşmayın, biriniz konuşsun, dedi.

Cariye aklından dedi ki: "Bu, koca bir padişahtır, askerini gönderir yolda bunlara yetiştirir. Oğlanı öldürür, kızı da geri getirirler. O zaman biz de hanımın yanında mahcup oluruz." diye orada bir yalan uydurdu.

-Padişahım, o pehlivanı aldık buraya getirdik, bahçede selâm köşesine koyduk. Kızınız bizlere, "Geri  ekilin." dedi. Tabi biz de geri çekildik. Orada pehlivanla biraz konuştular. Aramız uzak olduğu için ne konuştuklarını anlayamadık. Sonra kızınızın yüzü azgın geldi. " nsanoğluna zaten insanlık yaramaz, canı isterse!" dedi. Aramıza girdi. O yana bu yana gezdi, hırsını teskin etti. Oğlan çabalarken çabalarken zinciri

kopardı. Kılıcı çekti içimize geldi. “Hepinizi keserim seslenmeyin.” dedi. Biz de korktuk, ses çıkaramadık. Kızını tuttu, sürükledi. Aldı kapıdan çekti, gitti. Yani kızın çözdüğünü söylemediler.

Bunu duyan padişah saraya geldi. Kapıda iki muhafız karşıladı. Muhafızın biri Padişah’a bir kâğıt uzattı.

-Padişah’ım dedi, bu kâğıdı zaptiyeler dış kapıda çakılmış bulmuşlar.

Lâtif Şah giderken Padişah’a nispet olsun diye bir şeyler yazıp kapıya asmıştı, bu kâğıt o kâğıttı.

Padişah kâğıdı aldı kendisine bir şeyler yazılmış. Lâtif Şah demişti ki:

*Şah sana müjdeler olsun
Yüreğen koydum düğünü
Başıma fehle kurardın
Gördün mü olmaz oyunu*

*Yıkmışım binanı bil ki
Virandır ömrünün mülkü
Yiyemez sen teki tilki
Men teki aslan payını*

*Lâtif’e attın kemendi
Esmer Han eyledi fendi
Giderim tutarım indi
Mihriban Han’ın toyunu*

Padişah kâğıdı okudu, iyice kızdı, makamına geldi. Divanhanenin nöbetçilerinden iki yüz kadar muhafız vardı. Emir ferman buyurdu ki;

-Çabuk yanıma gelin. Yolda yetişin siz bunları oyalayın ben yeniden kuvvet göndereyim, dedi. Nerde tutarsanız, oğlanı parçalayın, kızımı da alın geri getirin, dedi.

Divanhanenin nöbetçileri at yerine geldi, Lâtif Şah’ın izini eline aldılar.

Onlar geriden geliyor. Bunların da haberi yok. Var kuvvetle geliyorlar. Kuşluk zamanına kadar gittiler. Güneş kuşluk zamanına çıktı. Zaten hikâyemizin başlangıcında, Lâtif Şah'ı her at taşıyamıyor, yalnız Benliboz taşıyor, demiştik. Giderken altındaki atı yoruldu. Yolda da bir çayırılık çimenlik yere geldiler. Dedi ki:

-Hanım at yoruldu, biz de bir parça yorulduk. Atlar bir parça şurada yayılsın, dinlensin. Biz de çeşmenin başında bir parça oturalım da ondan sonra gidelim.

Feseli Padişahı'nın kızı Esmer Sultan da;

-Peki dedi.

Atan indiler. Atlar, bir parça yayılıyor, kendileri de oturdular. Koca bir padişah kızı tabi, türlü azıklar almıştı. Azığı açtı, orada yediler, karınlarını doyurdular. Su içip midelerini ferahlandırıldılar. İkisinin de uykusu gelip, hamura döndü. Lâtif Şah dedi ki:

-Hanım, uyku bizi perişan etti. Bir parça uyusak, iyi gideriz ya, ben padişah kızı götürüyorum. Padişah kızı kolay kolay gitmez. Olur ki bir yerden bir iş çıkar. Bir parça sen uyu, ben seni bekleyeyim; azcık da ben uyuyayım, sen beni bekle. Ondan sonra gidelim, dedi.

Esmer Sultan bunu duyunca hemen bağdaş kurup çimenliğin üstüne oturdu, dedi ki:

-Delikanlı, evvelce sen uyu ben seni bekleyeyim, azcık da ben uyuyayım sen beni bekle. Ondan sonra gidelim,

-Peki deyip Lâtif Şah arkasının üstüne yattı.

Kafasını getirip kızın kucağına koydu, uykuya daldı. Esmer Sultan da yüzüne bakıp bakıp göğsünü geçirdi. "Ey Rabb'im! Şunu sağ selâmet memleketine düşüreydik." diye, Lâtif Şah'ın yüzüne bakıyordu. Bir yandan da "Arkamızdan gelenler var mı?" diye geldikleri yere bakıyordu. Babasından korkuyor tabi.

Lâtif Şah tam uykuya daldığında, kız Lâtif Şah'ın yanaklarını okşayıp duruyordu. Bir ara yukarıya doğruldu ki ne

görsün, geldikleri yoldan toz duman koptu. “Tamam geliyorlar.” dedi. Kurtarmaktan umudu kesti. “Gelip bunu öldürürler, beni geri götürürler.” diye ağlayarak aldı bakalım kucağındaki uyuyan Lâtif Şah’ın baş tarafında ne söyledi?

*Dizimin üstünden kaldır başını
Düşman geldi bize çattı ne dersin
Akıttım gözümden kanlı yaşımı
Asker geldi bize çattı ne dersin*

Esmer Sultan’ın sesi Lâtif şah’ın kulağına değince gözünü bir açtı ki ağlayarak başında beyit söylüyor. Tabi şüphelendi yukarıya doğruldu ki asker geriden toz dumana katmış geliyorlar. Anladı ki Esmer Sultan bunlardan korktu da bu beyti söylüyor. O da aldı bakalım Esmer Sultan’a ne söyledi.

*Ala gözlerini sevdiğim sunam
Böyle ağlamanın yeri değildir
Sen gül ü ranayı seven bu âşık
Elbet er kişidir kârı değildir*

Esmer Sultan aklından; “Elbet er kişidir, kârı değildir; ama bu kadar askere bir adam ne yapacak?” deyip aldı bir daha:

*Senin için düşüp geldim yollara
Karışayım boz bulanık sellere
Alır babam beni verir ellere
Hayalın gözümde kahr ne dersin*

Aldı Lâtif Şah:

*Rabbi’min kısmeti olmuşsan bana
İntikam alırım düşmandan yana
Ben varken bir kem göz bakmaz sana
O da her yiğidin kârı değildir*

deyip kestiler.

Beyitlerini kestikten sonra kalktılar. Atlarının örüklerini çözüp, atın üstüne geldiler. Askerler de ok menziline kadar geldiler. Geriden, bunlara ok atmaya başladılar. Lâtif Şah, kılıcını çekip kınından çıkarttı. Kıza dedi ki:

-Önüme düş bakalım!

Esmer Sultan önüne düştü. Gelen okları, kılıcıyla savuşturuyor, kendine dokundurtmuyordu. Atları topukladılar. Askerler, ok atarak arkalarından kovaladı. Bir zaman gittikten sonra, yolları bir kayanın yanına geldi. Orada bir kaya deliği var. Kayanın deliğini görünce kıza dedi ki:

-Atından in de atı bağla, şu kayanın deliğine gir.

Esmer Sultan atından inip, atı örükleyip kayanın deliğine kaçtı. Lâtif Şah'ın kılıç elinde zaten, geriye dönüp kayanın dibinde iki yüz askerle, orada birbirlerine girdiler. İki saat harp ettiler, üçüncü saat birçoğunu öldürdü. Geri kalanlar da bunun önünde duramayıp bozuldu. Gözleri ürktü kaçıyorlar. Lâtif Şah, da peşlerine düştü, yetiştğini kesiyor. Topladı gidiyor. Bunu gören Feseli Padişahı'nın kızı Esmer Sultan, kayanın deliğinden çıktı. Atının örüğünü çözüp, atına bindi, o da bunların peşine düştü. Gelip Lâtif Şah'a yetişt, dedi ki:

-Şah'ım bunlar bozuldu kaçıyorlar, bunlar gideyim Feseli'nden ordu düzeyim geri geleyim demesi bir müddet sürer. Biz de çok yol almış oluruz. Gel geri dönelim de gidelim, dedi.

Lâtif Şah, dedi ki:

-Hanım, ben Hindistan şehrinde kaynatam Erciyâr Hükümdarının huzurunda mahbubem Mihriban Sultan da yanımdaydı. Beytimle aht-ı peymân ettim ki Feseli'ni harap edeceğim, diye. İş buraya kadar geldi, bırakıp geri gidemem, dedi.

Esmer Sultan dedi ki:

-Delikanlı! Ben siftah senden bu kadar işler umamıyordum; fakat şimdi anladım ki Feseli senin karşında duramaz. Bunların zaten birazı kırıldı, birazını da oraya varınca kıracaksın. Orada Feseli askeri, senin üzerinde duramayacak, harp alanında babamı da öldüreceksin. Biz, karı-koca olduğumuzda benim babam alıma düşer, ben ağlayacağım, sen o zaman bi-huzur

olursun, dedi. Tadını bulamayacağız bu işin. Gel geri dönelim de gidelim.

Bu söz Lâtif Şah'ın hoşuna geldi, atını geriye çevirdi. Atlar da kaçıp gidiyor. Atlarını sürdüler daha geriden gelip asker de yetişmedi. Bunlar "Nerdesin Hindistan şehri!" deyip yola açıldılar.

Bunlar gelmekte olsun, biz haber verelim, Hindistan şehrinde Lâtif Şah'ın Koca Lala'sından...

Koca Lele, Lâtif Şah kaybolduktan sonra, Erciyar Padişahı da bunu huzurdan kovmuştu. Hindistan şehrinin sokaklarına düştü, gelip giden yolcuların önüne düşüyor, ağlayarak soruyor. Kimse; "Gördük." diyen yok. Koca Lele, buralarda birkaç ay dolaştı. Gelip giden yolcunun önüne çıkıp Lâtif Şah'ı sordu. Ağlaya ağlaya gözlerine kara bulut indi, kör oldu. Gözleri görmüyor. Tabi gözleri kör olduğu için, yerliyi yabancıyı, geleni gideni bilemez oldu. Hindistan şehrinin en işlek yerini buldu, sahibinden orayı satın aldı. Oraya beş odalı bir han yaptırdı. Altına atlar için tavla, üstüne de milletin yatacağı yerler yaptırdı. Kapının üzerine bir levha yazdırdı ki; "Burası garipler hanı, gelip giden garip guraba, beleş olarak burada yatabilir." diye. Oraya oturdu. Gelip giden garipler oraya misafir oluyor. Onlara da soruyor hiç "Gördük." diyen yok.

Onlar orada kalmada olsun, Esmer Sultan Lâtif Şah'la günlerce yol geldikten sonra gece yarısından bir parça evvel gelip Hindistan şehrine girdiler. Hindistan şehrine girince, Lâtif Şah'ın içine bir acı düştü. "Acep bu Koca Lele öldü mü, memlekete mi gitti, yoksa buralarda mı? Acaba ben bunu nerde bulacağım." diye düşünerek geliyordu. Geldi ki oraya bir han yapılmış. Hanı görünce dedi ki:

-Ben buradayken bu han burada yoktu, yoksa görmem lâzımdı. Ben buralarda gezdimdi. Bu hanı kim yaptırmış acaba?

Hanın kapısına geldi ki kapısında şöyle bir yazılı levha var: "Burası garipler hanı, gelip giden garip guraba, beleş olarak

burada yatabilir.” Aklından dedi ki: “Bu gün bu handa yatalım, sabahdan arayalım ihtiyarı. Gece vakti nerde bulayım ihtiyarı?”

Atlardan indiler. Atları içeri çekip at bağlayacak yere bağladılar. Merdivenden yukarı çıktılar ki birkaç müşteri gelmiş. Bir odada sandalyelerin üstünde, önlerinde masa oturuyorlar. Bunlar oraya girdiler, ileride bir boş masa var, ikisi yan yana oraya oturdular. Yönleri kapı tarafına dönük. Oraya oturunca Lâtif Şah baktı ki Koca Lele’si kapının arka tarafındaki sandalyenin üstüne oturmuş. Sırtına bir siyah cüppe giyinmiş, beline kendirden bir kuşak bağlamış, kafasına siyah bir bez dolamış, sakalı bütün uzamış göğsünü tutmuş. Kafasını bastonuna dayamış öylece oturuyor. Anladı ki bu hanı, bu ihtiyar yaptırmış. Kendini araştırıyor. Hiç ses çıkartmadı, oturuyor.

Biraz sonra oradaki müşteriler kendi yataklarına çekildiler. Tabi Koca Lele de iki garip misafirin daha geldiğini anladı. Kalktı, düşüne düşüne bunların oturduğu masaya doğru geliyor. Yaklaşınca Lâtif Şah, Feseli Padişahı’nın kızına eliyle işaret etti. Feseli Padişahı’nın kızı ayağa kalktı, ihtiyarın kolundan tutup altına bir sandalye çekip Lâtif Şah’ın karşısına oturttu. Kendi de gelip yerine oturdu. İhtiyar dirseklerini masanın üzerine koydu.

-Merhaba oğlular, hoş geldiniz, dedi.

Lâtif Şah dilini başkalandırarak;

-Merhaba emmi, hoş bulduk, dedi.

-Oğullar, atalardan kalma bir söz vardır; Çok yaşayan mı bilir, çok gezen mi? İllâki çok gezen bilir derler. Bir garip olmasaydınız, bir konağınız olurdu, buraya gelmezsiniz. Siz garip adamlarsınız anlaşılan. Gezdiğiniz yerlerde Lâtif Şah denilen bir pehlivan gördünüz mü ya da duydunuz mu, diye sordu.

Lâtif Şah;

-Ne yapacaksın emmi, senin neyindi, diye sordu,

Dedi ki:

-Ne edeceksin oğlum, neyim olduğunu? Eğer gördüyseniz, duyduysanız bir müjde ver. Ben de senin müjdenin bedelini vereyim. Yok, duymadınızsa, bana derdimi tazeletmeyin. Zaten tahammül edemiyorum, dedi.

Lâtif Şah bunun ellerinden tuttu;

-Emmi ben her şeyden lezzet alırım; fakat macera dinlemeden aldığım lezzeti hiç bir şeyden almam. Bu pehlivanın adı neydi, bana söyle de bir dinleyeyim; belki sana sonra bir müjde verebilirim, dedi.

Koca Lele;

-İnşallah bunda bir umut var deyip bir ah çekip benim size anlattığım hikâyenin başlangıcından girdi, Hindistan şehrine gelip de Esfendiyar'ı öldürüp de denizde yolunu azdırıp kaybolduğu yere kadar söyledi. Oradan sonrasını bilmediği için;

-Daha bilmiyorum oğlum, dedi. Orada kaybolduğu için bunun nerde olduğunu bilmiyorum. Öldü mü, kaldı mı?

Lâtif Şah;

-Peki emmi, dedi, O Lâtif Şah dediğin pehlivan, denize gark olup da gidince maşukası dediğin Mihriban Sultan hiç aratmadı mı onu?

Lâtif Şah zaten burası için kendini tanıtmıyordu.

Dedi ki:

-Oğlum arattı. Babasına çok yalvardı, çok arattı; lâkin bulamadılar. Babası kızını da reddetti, beni de huzurdan kovdu. Ben ağlaya ağlaya gözlerimi kör ettim. O da gelip şimdi burada gece gündüz ağlıyormuş, diye duydum. Artık kör oldu mu, olmadı mı, ne olduğunu bilmem.

Bunu duyan Lâtif Şah, tahammül edemedi;

-Vay Lele'm beni tanıyamadın mı, dedi.

Kollarını açıp ihtiyarı kucakladı. İhtiyar da Lâtif Şah'ı tanıdı.

-Vay yavrum, geldin mi, deyip boynuna dolandı.

Lâtif Şah'ın yüzünü gözünü yalıyor.

-Hey Ya Rabbi'm! Şu gözümü aç, şahımı dünya gözüyle bir daha göreyim de ruhumu kabz et, diyor bağıra bağıra.

Lâtif Şah daha fazla kendini tutamadı, orada aldı bakalım Koca Lele'ye ne dedi?

Lâtif Şah, Koca Lele'nin ne halde olduğunu öğrenmek istedi. Orada aldı bakalım ne dedi:

*Koca Lele ne gam güne dalmışsın
Hicran kahrı dal kaddini eyifti
Bu şehirin halkı neden hiç gülmez
Ne sebepten karaları giyifti*

Aldı Koca Lele:

*Dindirme ki oğul gamdan ağlarım
Zalim felek hatırıma deyimiştir
Bir terlanın kanadından uçardım
İtgin düşüp beni gamgin koyuoftu*

Aldı Lâtif Şah:

*Vardım gittim Lele'm yağı yessiri
Emretti cellâda kurdurdu darı
Hicran yeksaniyım gam tarumarı
Kahırlı gönlümü gam buduyuftu*

Aldı Koca Lele:

*Yeri yeri ey insanın arsız
Böyle itibarsız bilmezdim sizi
Burda koydun gittin ben tutarsız
Hiç demedin garip elden ayıfı*

Aldı Lâtif Şah:

***Letif Şah**'am cevre salmışım seni
Affeyle suçumu ey gönlü gani
Dayanıp lelinci eyleme meni
Zayıf cismim öz canından doyuftu*

Aldı Koca Lele:

*Lele'n de terkini kıldı sılanın
Çekerem mihnetin her gün belânın
Bir çürük camı var yazık Lele'nin
Letif Şah yolunda kurban olufdu*

O zaman Feseli Padişahı'nın kızı Esmer Sultan, Lâtif Şah'ın ağlamasına tahammül edemedi.

-Biz şahımla rahatça konuşuyorduk, bu kör de nereden çıktı? Benim şahım ağlattı da gözünün yaşını akıtıyor, deyip kalktı bunları birbirinden ayırmaya çalışıyor.

Tabi koca bir pehlivan, ihtiyarı kucaklamış, elinden alamıyor. Feseli Padişahı'nın kızı, o yana bu yana derken, elini ihtiyarın göğsünden taktı. Geriye çekince kolunu üsten düşürdü. Kör kısmı gördü. Şöyle dikkatle baktı ki gözü kör olmamış, gözüne kara bulut inmiş.

-Emmi ağlama, şahımı ağlatma. Ben senin gözlerini açayım da Şah'ı dünya gözüyle gör, dedi.

-O da açar mısın, dedi.

-Evet, dedi. Ben bu işten anlarım.

-Vay sağ olasın kızım, dedi.

Lâtif Şah, ihtiyarı kucaklayıp yatak odasına götürdü, sedirin üstüne arkasının üzerine yatırdı.

-Hadi bakayım, göster hünerini, dedi. Eğer bu ihtiyarın gözlerini açar da evvelki haline getirirsen, gayrı ondan sonrasını Allah bilir.

-Peki, dedi kız

Hünerine güveniyor. Sırtından ceketini çıkardı, bir tarafa attı. Bir ufak çantası vardı Beriye çekip aletlerini çıkarttı. O arada geriye döndü, gördü ki Lâtif Şah, kılıcını kuşanıyor.

-Ne yapıyorsun, dedi.

Dedi ki:

-Hanım sen bunun gözlerini aç. Bak, benim hasretimden ağlaya ağlaya gözlerini kör etmiş. Mihriban Sultan da orada ağlıyormuş. Ben gideyim de bu gece onu göreyim, onu da

müjdelemiş olalım. Geleyim de ondan sonra başka işlerimize bakalım.

-Gidecek misin, dedi kız.

-Gideceğim, müsaade edersen.

-Şah'ım! Ben senin için buradayım. Babamın memleketini, köşkümü, eyvanımı, cariyelerimi bıraktım geldim. Şimdi gidersin, o kızı orada bulup beni burada unutursan, bu ihtiyarın gözü nasıl kör olduysa, bu diyar-ı gurbette benim de gözüm öyle olur. Ben de sana intizar ederim. Beni yollara baktırma, çabuk gel.

-Yok, çok gecikmem. Bu ihtiyarı da seni de burada bırakmam, dedi.

-Hadi! Allah yolunu açık etsin, deyip kız kapıları açtı.

Lâtif Şah, çıkıp gitti. Kız da geriye gelip ihtiyarın gözleriyle uğraşmaya başladı.

Lâtif Şah zaten köşkün yolunu biliyordu. Handan çıkınca, doğruca Mihriban Sultan'ın köşküne geldi. Geldi ki kapı-mapı açık, herkes kendi başı derdinde. Köşkün kapısından içeriye girdi. Elma ağacının dibine geldi ki Mihriban Sultan köşkün penceresinin önüne oturmuş, iki tarafına iki mum dikmiş, mumun ziyası altında o da ihtiyar gibi sırtına bir siyah cüppe giymiş, kafasına siyah poşu örtmüş, üzerinde al, kırmızı, beyaz nesne hiç yok. Yas matem tutuyor. Kafasını avuçlarının içine almış, gece yarısı köşkün içinde o yana bu yana uğrülene uğrülene o yana bu yana ağlıyor.

Bunu gören Lâtif Şah, elma ağacının köküne dayandı, buna bakıyor. Biraz sonra cariyeleri yanına geldi içerden, dediler ki:

-Hanım! Genç yaşta kendi katline sebep olacaksın. Ağlaya gözlerini kör edeceksin. Ortalıkta kalacaksın, bizi de ortada bırakacaksın. Sabahtan beri burada ağlaya ağlaya öldün, belin bıkının kırıldı. Kalk biraz seni gezdirelim, yerine yatıralım az bir parça dinlen. Bu ne senin halin!

-Kızlar, dokunmayın bana, ben tahammül edemiyorum, dedi. Hele şuradan bana sazımı getirin. Hele bu gün aşk yeli yine başımda esiyor.

Cariyeler sazını getirip eline verdiler. Ağlayarak aldı bakalım Mihriban Sultan -Lâtif Şah'tan haberi yok.- köşkün penceresinin önünde ne söyledi?

*Bir yere gidemem ben yaralıyam
Beni bu dertlere salan gelmedi
El âlem al giymiş ben karalıyam
Benim'çin deryaya dalan gelmedi*

Gamı def olmayıp Mihriban Sultan aldı bir daha:

*Benim yazım bilmem ağ mı kara mı
Hiç bir tabip sarabilmez yarımı
Bu hasretlik kıyamete kala mı
Dertlerime derman olan gelmedi*

Sözü tamama ermeyerek, Mihriban Sultan aldı bir daha:

***Mihriban'**ım yanmaktayım nara ben
Onun için düştüm ahüzara ben
Ahd eyleyip ikrar verdim yâra ben
Ahdı bütün benim şahım gelmedi.*

Bunu gören Lâtif Şah, Mihriban Sultan'a hitaben ne söyledi:

*Yar karayı giymiş kalmış zulmette
Yetim gibi boynun buran sevdiğim
Ben seni düşürdüm derde mihnete
El içinde melül duran sevdiğim*

Mihriban Sultan, Lâtif Şah'ının sesini duyunca, birden bire, ölmüş de yeniden can bulmuşa döndü.

-Kızlar!

-Buyur hanım!

-Kızlar, beni tutun hele, aşağıya düşmeyeyim, dedi.

Cariyeler belinden kucakladılar, yarı beline kadar köşkün penceresinden aşağıya sallandı. Aldı bakalım orada Lâtif Şah'ına ne söyledi:

*Ben senin aşkımdan pek yaralıyam
Giyindim eynime karalar yârim
El âlem al giyinmiş ben karalıyam
Sarmadım başıma valalar yârim*

*Mürg ü kuşun geldi zihnim bulandı
Yaralarım göz göz oldu sulandı
Düğün bayram oldu eller donandı
Yakmadım elime kınalar yârim*

Gördü ki Lâtif Şah aşağıdan kendisine bakıyor. Orada Mihriban Sultan aldı bir daha:

*Mihriban'ım bu bağrıma taş tuttu
Coş etmedi sazın teli pas tuttu
Bir ben değil kırk cariyem yas tuttu
Melûl mahzun durur sunalar yârim*

Beyitlerini kestikten sonra;

-Kızlar susun bakayım, şahım geldi. Alın da getirin usuldan.

-Hanım istikbal edecek miyiz?

-Kızlar, istikbalin yeri mi, derhal yanıma yetiştirin, dedi.

Cariyeler, aşağıya koştular. Lâtif Şah'ın kollarına girdiler, alıp getirip Mihriban Sultan'ın yanına getirdiler, ikisini yan yana oturtular.

Mihriban Sultan;

-Hoş geldin Şah'ım, dedi.

-Hoş bulduk.

Bunlar göz göze diz dize bir araya gelince Mihriban sultan, Latif Şah'ın durumunu merak etti. Bakalım orada ne dedi?

Aldı Mihriban Sultan:

*Gel görem ne hayal desin
Beni derde salan yârim
İkrarı boş bî-vefasın
İkrarından dönen yârim*

Aldı Lâtif Şah:

*Vukuf olsun vasfı hâlim
Budur başa gelen yârim
Gark oldum derya ummana
Beni götürdü talan yârim*

Aldı Mihriban Sultan:

*Baş eğmezim iltimasa
Elim batmış kanlı yasa
Kimler ile geldin bese
Şad-ı Hürrem olan yârim*

Aldı Lâtif Şah:

*Âşığı hacalet etme
Kaş göz eğip töhmet etme
Kadehi destinde tutma
Saki kimi dolan yârim*

Aldı Mihriban Sultan:

***Mihriban**'ım gam sakisi
Kadehim zehir ağısı
Dalda da canım yağısı
Yüze şirin gülen yârim*

Aldı Lâtif Şah:

***Letif Şah**'ım gam meydanı
Kandırmak olmaz nadanı
Yolunda can sarf edeni
İtibarsız bilen yârim*

Bunlar, orada muhabbetine düştüler. Birbirleriyle dertleşip başlarından geçenleri söyleyip ağlaştılar. Tabi Lâtif Şah, Mihriban Sultan'dan ayrılıp gelemiyor hana. Dert bitmiyor, gittikçe koyulaşıyor.

Biz haberi verelim Esmer Sultan'dan...

Feseli Padişahının kızı Esmer Sultan da çok uzun müddet uğraştıktan sonra ihtiyarın gözlerini bir parça açtı. İhtiyar yukarıya doğruldu;

-Sağ ol kızım, bu kadarı yeter. Şah'ım gelir de dünya gözüyle görürsem, bundan sonra ölsem de kasavet değildir, deyip kızı kucaklayıp bağrına bastı.

Yan yana oturdular. İhtiyar serbestledi. Gayrı gözü açıldı. Serbest serbest konuşmaya başladı, konuşuyor. Fakat Feseli Padişahı'nın kızı Esmer Sultan'ın içine bir acı düştü.

-Eyvah felek! Ben, bu oğlanın aslını bilmiyordum, neslini bilmiyordum, bir çift sözüne uydum, yanına düştüm geldim. Şimdi burada, o Mihriban Sultan dediği kızı bulur da alıp babasının memleketine kaçıp giderse, ben bu ihtiyarla burada ne yapacağım Ya Rabbi! Eyvah felek!

İhtiyar şuradan buradan konuşuyor; ama kızın kulağına hiç girmiyor. Boyuna ağlıyordu. İhtiyar tahammül edemedi;

-Kızım niye ağlıyorsun? Kendini zahmete koşuyorsun. Şimdi neredeyse gelir o, dedi.

Esmer Sultan, tahammül edemedi, ağlayarak ihtiyarın ellerinden tuttu. Hasret coşuyla aldı bakalım, orada ne söyledi:

*Lele ben bir kan ayaklı zenneyem
Benim ahım Lâtif Şah'a kalmasın
Eğer beni burada koyup giderse
Sağ selâmet memlekete varmasın*

*Yüzü güleç imiş o kalbi kara
Keşke uymayaydım fi'li kara
Niceki düşmüşüm bu ahüzara
Hiç kimseler benim gibi olmasın*

*Ben **Esmer Sultan**'ım yanarım oda
Elimden günümden düşmüşüm cüda
Sana duam budur hikmet-i Huda
Benim ahım Lâtif şah'a kalmasın*

deyip kesti. Esmer Sultan, bu dedikleri bir kâğıda yazıp Koca Lele'ye verdi. Koca Lele;

-Kızım beyimize intizar etme, dedi. O senin bildiğin gibi bir genç değildir. O seni burada bıraksa bile beni bırakmaz. Ben onun babası değildim ya, ağlaya ağlaya gözlerimi kör ettim. Ben deli miydim sanki! Şimdi nerdeyse gelir kızım. Mihriban'la hasretini alamadığı için biraz geç kaldı. O gelir şimdi, dedi.

Koca Lele, kızın verdiği kâğıdı alıp dışarı çıktı, ver elini Mihriban Sultan'ın köşkünü. Hırslı hırslı köşke gitti. Mihriban Sultan bunu karşıladı. Baktı ki Koca Lele'nin suratı asık.

-N'oldu Lele, neyin var, dedi.

-Kızım! Derdimi telle söyleyim, dedi.

Aldı bakalım Koca Lele, orada Mihriban Sultana ne söyledi, Mihriban Sultan ona ne cevap verdi?

Aldı Koca Lele:

*İfadem var kabul etsen sözümü
Rica için bir minnete gelmişim
Men bilirim zikrullah-ı âlemsin
Hüküm için sadarete gelmişim*

Aldı Mihriban Sultan:

*Dü zeminde payendazım yoluna
Buyur Lele'm ne ülfete gelmişsin
Her ne desen emr-i ferman senindir
Serim üste muhabbete gelmişsin*

Aldı Koca Lele:

*Lâtif tora salmış bir mekânsız kuş
Pünhan sırdır senden ederim teftiş
Kerem eyle balam kılma ferasu
Muntazırdır malumata gelmişim*

Aldı Mihriban Sultan:

*Üreyim yaradır ciğerim pare
Ne talihi körüm ben bahtı kara*

*Deyin ki düşmesin o ahüzara
Menim için hoş niyete gelmişsin*

Aldı Koca Lele:

*Mihriban'a kurban **Lele**'nin canı
Himmet eyle balam lutf u ihsanı
Merhemet sendedir vilâyet-kânı
Müşkülüm var müracata gelmişim*

Aldı Mihriban Sultan:

***Mihriban Sultan**'a eyle kanaat
Korhıma Lele'm seni etmen hacalet
Ferman verim benden sana vekâlet
Adaletsin marifete gelmişsin*

deyip kestiler. Koca Lele, Esmer Sultan'ın yazdığı kâğıdı Mihriban Sultan'a verdi, odadan çıkıp gitti. O gittikten sonra Mihriban sultan kâğıdı okudu, sanki dünyası değişti. Esmer Sultan Lâtif Şah'a beddua ediyor. Tabi, canı sıkıldı. Bu sırada Lâtif Şah içeri girdi.

-Ne oldu Sultan'ım yüzün niye asık?

Mihriban Sultan hiçbir şey söylemedi. Elindeki kâğıdı Lâtif şah'a uzattı. Lâtif Şah, baktı ki kâğıdı Esmer sultan yazmış. Utandı, Mihriban Sultan'ın yüzüne bakamadı. Bir hoş oldu. Kendini fazla tutamadı, aldı bakalım orada Mihriban Sultan'a ne dedi?

Aldı Lâtif Şah:

*Bir zennenin vebalına batmışım
Hiç kimse halimden haberdar değil
Uğrun uğrun ateşine yanarım
Açabilmem denilesi sır değil*

Aldı Mihriban Sultan:

*O garibi gurbet elden getirdin
Ben de bildim söylediğin şer değil
Açıp gizli sırrın etseydin beyan
Geniş dünya hoş başına dar değil*

Aldı Lâtif Şah:

*Feseli'nden aldım Esmer Hanım'ı
O kurtardı ceng-i dardan canımı
Emretse cellâda döker kanımı
El götürmem itibarsız yâr değil*

Aldı Mihriban Sultan:

*Şah babama şimdi name yazarım
Rica eder mabeyini düzerim
Esmer Han'ın kulluğunda gezerim
Bir yiğide iki şikâr ar değil*

Aldı Lâtif Şah:

*Lâtifem arzumu yetirdim deme
Nazlı yârdan bize geldi bir name
Şimdiye dek düşmemiştim bu gama
Bundan sora benim derdim bir değil*

Aldı Mihriban Sultan:

*Budur sana **Mihriban**'nın deyini
Allah ondurmasın kalbi hayını
Benden ezel tutak onun toyunu
O garibtir benim hâlim zar değil*

Lâtif Şah, olup biteni Mihriban Sultan'a anlattı. Ondan izin alıp kaldığı yere geldi. Esmer Han, hâlâ Lâtif şah'ın yolunu gözlüyordu. Sabaha doğru Lâtif Şah geldi. Geldi ki ihtiyarın gözleri açılmış. Daha o gün yatmaya bir mahal kalmadı. Sabaha kadar oturdu, konuştular.

Sabah oldu, divanın açılma saatini biliyorlardı zaten, divan açıldı. Koca Lele dedi ki:

-Şahım sen burada dur, daha babana haber göndermeye lüzum kalmadı. Ben gideyim şu Erciyar Hükümdarı'na senin geldiğini bir anlatayım. Eğer güzellikle düşünümüzü ilân ederse etsin, etmezse haber gönderirim; kılıcını çek oraya gel. Allah ya ona versin, ya bize.

Koca Lele kalktı, belindeki kuşağı çözdü, bastonunu arkasına dayayıp kollarını bastona geçirdi, paltosunun peşleri

yellene yellene doğru divana geldi. Divan kapısını vurmada kapıyı itip içeriye girdi. Erciyâr Hükümdarını selâmlamadan kapının arasındaki duvara dayandı. Erciyâr Hükümdarı, makamında oturuyordu, baktı ki Koca Lele'nin gözleri açılmış. Tabi kör olduğunu biliyordu.

-İhtiyar gözlerini ne yaptın? Gene bir cazılığın var, dedi.

Bir temsil vardır ki; "Yitik bulununca yorgunluk çıkar." Koca Lele de Lâtif Şah'a kavuştu tabi, sevinçli günü! Tabi kimseden korkacağı da kalmadı. Aşk coşma gelip de aldı bakalım orada Erciyâr Hükümdarına ne söyledi?

*Dinle beni Şah Erciyar
Gönlümün süruru geldi
Geçti şita geldi eyyam
Şimdi ilkbaharım geldi*

Dedi ki Erciyâr Hükümdarı:

-Ulan köhne, iki gözün açılmayla ne oldun sanki. "İlkbaharım geldi." diye kendi kendini methediyorsun geldin burada.

Böyle deyince Koca Lele aldı bir daha:

*Sen düşürdün beni derde
Kör eyledin gurbet elde
İntikam sırası bende
Can alıcı Şah'ım geldi*

"İntikam sırası bende / Can alıcı şahım geldi." deyince Erciyâr Hükümdarı şüphelendi. Yukarı doğruldu;

-Emmi kim geldi, diye sordu.

Koca Lele, aldı bir daha:

*Koca Lele'm çektim acı
Çoklarından aldım pacı
Söktürecem tahtı tacı
Benim Lâtif Şahım geldi*

Erciyâr Hükümdarı ayağa kalkıp ihtiyarın ellerinden tuttu;

-Emmi hakiki mi geldi, dedi.

-Evet Şah'ım, hakiki olarak geldi. Benim hana indi. Senin de beni huzurdan kovduğunu duymuş, buraya geliyordu da ben bir parça önünü aldım. Belki yolda geliyordur şimdi, dedi.

-Emmi, git şunu getir de dünya gözüyle bir göreyim yahu, dedi.

Koca Lele çıkıp doğru hana koştu. Geldi ki Lâtif Şah'la Esmer Sultan oturuyorlar.

-Kalk Şah'ım, dedi. Oturacak zaman değil, işini gördüm. Kılıcını kuşan da gel peşim sıra, dedi.

Lâtif Şah kalktı, kılıcını kalkanını kuşandı. İhtiyar önü sıra, Lâtif şah peşi sıra gelip doğru divandan içeriye girdiler. Erciyâr Hükümdarı selâmlayıp Lâtif Şah, huzura durdu. Erciyâr Hükümdarı ayağa kalkıp Lâtif Şah'ı kucaklayıp bağrına bastı. Gözlerinden öptükten sonra, elinden tutup makamına yanına oturttu.

-Merhaba şehzadem, hoş geldin, dedi.

-Merhaba Şah'ım hoş bulduk.

Dedi ki:

-Oğlum, daha babana habere bir lüzum kalmadı. Ben bu işin böyle olacağını bilseydim, yine babana habere lüzum görmez, düğününü ilân ederdim; fakat ne yapayım mukadderatın böyleymiş. Sen başı belâlı bir çocuksun, daha babana habere lüzum yok. Şimdi düğün için herkesin kendine göre bir istidadı vardır. İstidadının noksanları neyse söyle, ikmal edeyim oğlum. Kızım ile düğününü ilân edeceğim, dedi.

Lâtif Şah dedi ki:

-Şah'ım! Bir müsaade ferman buyur, kızın Mihriban Sultan bu huzura kadar bir gelsin. Senin huzurunda benim ona söyleyecek birkaç sözüm var. Sözlerimi söyleyeyim, ondan sonra düğünümüzü ilân et, dedi.

-Peki

Emir ferman buyurdu Padişah. Kızı Mihriban Sultan, divana geldi. Babasının elini öptü, el bağlayıp divana durdu.

Lâtif Şah, yönünü kızdan tarafa dönmeyip, yan döndü. Mihriban Sultan'a hiç bakmıyor. Erciyâr Hükümdarı;

-Şehzadem! Kızım işte huzurda, ne söylüyorsan söyle, dedi.

Dedi ki:

-Şah'ım! Ben denizde kayığımı azdırıp ne tarafa gittiğimi bilmiyordum. Gözümü açtım ki bilmediğim bir padişahın huzurunda zincirlerle bağlı ve sedyenin üstünde yatıyordum, dedi. O padişah, bana sordu. Ben de nerde olduğumu bilemediğim için, ifadeyi doğru söyledim. Bu, Feseli Padişahı'ymış, Esfendiyar'ın padişahıymış. İfadeyi doğru verdiğim için, Esfendiyar pehlivanın intikamını almak için, o adam beni cellâda verdi. Hem de hakiki olarak. Cellât da siyaset meydanında beni parçalatma emri verdi. O vakit, kızı Esmer Sultan geldi, beni cellâtların elinden aldı. Ben de o kızı aldım geldim. Şimdi ihtiyarın yanında oturuyor. Kızına söyle. Eğer düğünümüzü ilân ettikten sonra, Feseli Padişahı'nın kızını, üstüne almaya tahammül ediyorsa, düğünümüzü ilân et, dedi. Yok, tahammül edemiyorsa, senin kızın baba ocağında. Ben onu babasının memleketinden aldım, diyar-ı gurbetlere düşürdüm. Senin kızını sen istediğin delikanlıya verirsin. Ben o garibi burada bırakamayacağım. Ben onu alıp babamın memleketine götürür, orada düğümü yapabilirim, dedi.

O zaman Erciyâr Hükümdarı doğruldu kızına;

-Kızım şehzadenin söylediklerini duydun değil mi, dedi.

-Evet, baba duydum, dedi kız.

-Ne diyorsun? Feseli Padişahının kızı Esmer Sultan'ı, üzerine almaya tahammül edebilecek misin, edemeyecek misin? Açık olarak söyle. Sonra vah vuh tüh fayda etmez, dedi.

Dedi ki:

-Baba, olsun. O benim Şah'ımın canını kurtarmış, buraya getirmiş. O almasaymış ölüyormuş. Ona da bir hayrı yok, bana da bir istifadesi yoktu. Şimdi o garip han köşelerinde ağlayıp bî-huzur olurken benim düğünüm olursa, ben bu muradı

alamam, dedi. Evvelce onun düğününü et, sonra da benimki olsun, deyip kapıdan çıktı.

Kapıdan çıkınca köşküne gitmedi, doğru ihtiyarın hanına geldi. Feseli Padişahı'nın kızı Esmer Sultan'ı oradan aldı, köşküne götürdü. Cariyelerinin içine getirdi. Erkek elbisesinden çıkarttı bunu. Ziyetli, kız elbiseleri girdirdi. Koca bir padişah kızı, yok değil ya! Süsletti püsletti, ellerini kınalattı, gözlerini sürmeledi, hazırladı.

Feseli Padişahının kızı Esmer Sultan'la Lâtif Şah'ın düğününü ilan etti. Yedi gün yedi gece muhteşem, tarihi bir şah düğünü yaptırdı. Mübarek cuma akşamı gecesi, Esmer Sultan'la Lâtif Şah'ı zifafa koydu. Zifaf odasına girdiler yatağa gelip de yatağa girince, Lâtif Şah kılıcını çekip ikisinin arasına koydu. Esmer Sultan, yüzüne baktı. Yüzüne melülce bakınca, Lâtif Şah dedi ki:

-Hanım! Ben senin Has Bahçe'deyken, ellerim zincirle bağhyken, sözleştik, sen de kabullendin, beni çözdün. Niye melül bakıyorsun, deyince kız hiç itiraz etmedi. Elleri birbirine değmeyerek sabaha kadar yattılar.

El, elin halini bilmiyor, sabahleyin kalktılar. Sabahleyin kalktılar, bu sefer de kendi kızı Mihriban Sultan'la Lâtif Şah'ın düğününü ilân etti. Yedi gün yedi gece muhteşem, tarihi bir şah düğünü de onlara yaptı. Mübarek cuma akşamı onları da zifafa koydular. Lâtif Şah ondan da muradını almadı. Dedi ki:

-Sizi babamın memleketine götüreyim. Babam anam da düğünümü görsünler. Babam da koskoca Yemen Padişahı. Düğünümü tazeler. Varayım, muradımı babamın memleketinde, alayım, dedi.

Orada üç gün kaldılar. Kimse kimsenin hâlini ne bilsin, herkes zifâf oldular belliyor. Ertesi gün Lâtif Şah, kılıcını kalkanını beline kuşandı, Erciyâr Hükümdarı'nın huzuruna geldi; Devletli Şah'ım! Gayrı bana müsaade buyur. Ben tahammül edemiyorum. Babamı annemi özledim, dedi. Ben

Mihriban Sultan'ımı, Esmer Sultan'ımı, Koca Lele'mi alarak babamın memleketine gideceğim.

Dedi ki padişah;

-Oğlum! Bu gün dur da yarın yolcu edeyim sizi, dedi.

Lâtif Şah eve geldi. Hazırlık yapın Yemen'e, babamın memleketine gideceğiz, dedi. Memleketimi çok özledim.

Orada içi coştı, bakalım Mihriban Sultan'a ne dedi?

Aldı Lâtif Şah:

*Gönül kuşu vatanını arz eder
Düşmüştür yâdıma sıla sevdiğim
Gurbet kahrı bir od saldı sineme
Yanarak dönerim küle sevdiğim*

Aldı Mihriban Sultan:

*Dem dem hayallisin divana oğlan
Beni saldın galmagala sevdiğim
Gene de hayala vukuf olmuşsun
Getirme başıma belâ sevdiğim*

Aldı Lâtif Şah:

*Sıla imiş bu dizimin direği
Cismimin cesette titrer yüreği
Bu yerlerin tuz ekmeği çöreği
Haram olsun bundan böyle sevdiğim*

Aldı Mihriban Sultan:

*Sen Mecnun'san ben Leyla'da beterim
Her ne desen o sözünü tutarım
Kavim kardaş ahbap eli atarım
Meyil vermem hiç bir kula sevdiğim*

Aldı Lâtif Şah:

*Lâtifem arz edem cevabımı kan
Mansur gibi darda kalmıştır bu can
Sen ben, Koca Lele'm bir de Esmer Han
Buyur gidek bizim ele sevdiğim*

Aldı Mihriban Sultan:

*Mihriban da sene vefalı yârdı(r)
Neyleyim ben bu vatanı bu yurdu
Şah babamdan alak bir alay ordu
Buyur gidek sizin ele sevdiğim*

Bunlar böyle deyip, gitmeye karar verdiler. Lâtif Şah'ın seksen tane devesi hazırlanıp divanın önüne geldi. Erciyâr Hükümdarı'nın emir üzerine kırk deve yükü cehiz kendi kızına yükletti, kırk deve yükü de Feseli Padişahının kızı Esmer Sultan'a yükletti. Hecin devesinin üstüne bir keçeba çaktırdı, hanımların ikisi keçebanın içine konuldu. Koca Lele'ye de bir Arap at verdiler. Koca Lele, Arap atın üstüne bindi. Lâtif Şah'ın Benliboz'u hazırlandı, geldi. Lâtif Şah da Beliboz'unun üzerin bindi. Kılıcı kalkanı belinde. Koca Lele, Bozmaya'nın yularından tuttu, heyleyip şehirden çıktı. Lâtif Şah da develerin gerisinde.

Uçaraktan göçerekten, lâle sümbül biçerekten, kahve bütün içerekten, söyleye söyleye aylarca yol gittiler. At ayağı külük olur, âşık dili yüğrük olur. Günlerden bir gün sağ selâmet olarak, gelip babasının memleketi Yemen şehrine vardılar. Babası istikballe bunları karşıladı. Önlerinde davullar çalarak bunlar Yemen şehrine vasıl oldular.

Babası Gamsız Şah şad u hürrem oldu. Aşka geldi, bakalım onlara ne söyledi?

Aldı Gamsız Şah:

*Şükür Lele gene gördüm yüzünü
Hasretinden cismim tar u marıdı(r)
Çilem daha arzumanım kalmadı
Hasretiniz şirin canda var idi*

Koca Lele, Gamsız Şah'ı cevapsız bırakmadı. Aldı bakalım orada Gamsız Şah'a ne dedi:

Aldı Koca Lele:

*Şükür Şah'ım geldim öz mekânıma
Kavim kardaş saf saf olup yürüdü
Çok çekmişim gurbet elin kahrını
Zayıf cismim gurbet elde çürüdü*

Aldı Gamsız Şah:

*Kurbanım sendeki hoş vefalara
İlaçsız derdime sen ettin çara
Çifte terlanları salmışsın tora
Söyle Lele bu iş nice sır idi*

Aldı Koca Lele:

*Bu sözlere bir hikâye düzerler
Kalem alıp kâğıtlara yazarlar
Keçabada duran çifte güzeller
Koşasıyla **Letif Şah**'ın yâridi(r)*

Aldı Gamsız Şah:

*Sahavetli kulsun itibarın var
Şah mülküne yarar kisb ü kârın var
Gamsız Şah'ım serim üste yerin var
Mahmın mülkümün vefadarı(r)*

Aldı Koca Lele:

*Ben **Lele**'yim derdim çoktur sinede
Söz bent oldu yüz altmış hanede
Tarih bir iki yüz doksan senede
Çıldırh Şenlik'in yadigârıdır*

Orada sarmaş dolaş oldular. Olup biteni Gamsız Şah'a anlattılar. Gamsız Şah, bunlara tekrardan düğün yaptı. Orada sevdikleriyle muradını aldı.

Yiyip içip, askerini alıp, Koca Lele'sini, hanımlarını alıp Elvan Dağı'nın başındaki Altın Bina'ya gelip yine şahlığını ilân etti. Ömrünün nihayetine kadar orada şahlığını devranını sürdürdü. Tabi fani dünya kimseye baki kalmadığı için, ona da nihayetinde baki kalmayarak üçer gün arayla, evvelce Mihriban Sultan öldü. Onun arkasından Lâtif Şah öldü. Onun arkasından da Feseli Padişahının kızı Esmer Sultan öldü. Herkes gülüp yerlerine gitti. Ben de buraya kadar geldim arkadaşlar.

SÖZLÜK

-A-

<i>acışmak:</i>	İçi yanmak, üzülmek.
<i>alayı:</i>	Hepsi.
<i>alemdar:</i>	Bayrak taşıyan, bayraktar.

-B-

<i>bağban:</i>	Bahçıvan
<i>bar:</i>	Meyve.
<i>bayaktan:</i>	Biraz önce.
<i>beri benzer:</i>	Her.
<i>bes:</i>	Bahis
<i>bezistan:</i>	Bedesten, esnaf çarşısı.
<i>bile:</i>	Birlikte.
<i>bir ip tutturamamak:</i>	Bir işte karar kılamamak.
<i>birce:</i>	Yeterki.
<i>boyuna:</i>	Devamlı, sürekli, durmadan.
<i>buhah:</i>	Gerdan.
<i>buta:</i>	Âşık olunan sevgili.

-C-

<i>cehd etmek:</i>	İleri atılmak, hamle etmek.
<i>celallenme:</i>	Kızma, sinirlenme.
<i>cemdek:</i>	Mundar ölü
<i>çiga:</i>	Başa takılan sorguç, saç süsü.
<i>coşa gelmek:</i>	Coşmak.
<i>culamak:</i>	Ekleme, bağlamak.
<i>cüda:</i>	Ayrı.

-Ç-

<i>çalkama çanağı:</i>	Ayran kabı.
<i>çenenin başı:</i>	Köşe, köşe başı.
<i>çirah:</i>	Çerağ, ıstık,

-D-

<i>dal / dalda:</i>	Sırt, arka.
<i>dar:</i>	İdam sehpa.
<i>denkler:</i>	Deve üzerindeki yük.
<i>deyini:</i>	dediği.

<i>düğün:</i>	Düğüm.
-E-	
<i>eğîn / eġn:</i>	Sırt, omuz.
<i>evġâh:</i>	Yer, mahal.
<i>evmek:</i>	Acele etmek.
<i>eylemek:</i>	Durdurmak.
-F-	
<i>feramuş:</i>	Unutma, hatırdan çıkarma.
<i>fişki:</i>	Hayvan pisliği.
-G-	
<i>galmagal:</i>	Kavga, gürültü, bağırış, karışıklık.
<i>geşt ü gûzar:</i>	Gezme, dolaşma.
<i>gıbal:</i>	Şekil.
<i>gılman:</i>	Genç hizmetkâr.
<i>guş:</i>	Kulak.
<i>gûlab:</i>	Gülsuyu.
<i>gamġin:</i>	Gamlı, kederli.
<i>gavvas:</i>	Dalgıç.
<i>gubar:</i>	Toz. Gücenmiş, kırgın.
<i>gûman:</i>	Sanma, şüphe etme.
<i>gûn görmüş:</i>	Tecrübeli.
<i>güvermek:</i>	Salıvermek, bırakmak.
<i>güvermek:</i>	Bırakmak, salıvermek.
-H-	
<i>hacalet:</i>	Utanma, mahcubiyet.
<i>hâk:</i>	Toprak.
<i>havf:</i>	Korku.
<i>hemîşe:</i>	Devamlı.
<i>hepi:</i>	Hepsi
<i>heylemek:</i>	Hayvanı yürütmek.
<i>huban:</i>	Sevgili, sevilen.
<i>huluskâr:</i>	Gönlü temiz, samimi.
-I-	
<i>ısmarîç:</i>	Sipariş.

-İ-

<i>içerisine yer etmek:</i>	Etkilemek.
<i>içine vurmak:</i>	Saldırıp içine girmek.
<i>ilgar:</i>	Armağan
<i>ilkine:</i>	Önce.
<i>itgin:</i>	Yitik, kayıp.

-K-

<i>kabak:</i>	Yüz, ön.
<i>kadd:</i>	Boy.
<i>kargışçı:</i>	Beddua eden.
<i>kayımca:</i>	Sağlam şekilde, sıkıca.
<i>keçeba:</i>	Deve üzerine kurulan tahtırevan.
<i>keçel:</i>	Kel.
<i>kese yol:</i>	Kestirme yol, kısa yol.
<i>kırılmak:</i>	Topluca yok olmak.
<i>kisb ü kâr:</i>	İş, güç, kazanç.
<i>koşa:</i>	Çift.
<i>körlek:</i>	Körelmiş, işlemez durumda.
<i>körlenmek:</i>	İşlekliliğini yitirmek.
<i>kuçmak:</i>	Kucaklamak, sarmak.
<i>kuru çulun üstünde koymak:</i>	Her şeyini elinden almak
<i>külük:</i>	Hızlı.

-L-

<i>la'l:</i>	Kırmızı renkli kıymetli taş.
<i>larp edene:</i>	Birden, birden bire.
<i>lelinci:</i>	Yalvaran
<i>leşker:</i>	Asker.

-M-

<i>muhakim:</i>	Tahkim edilmiş, sağlam.
<i>muraz:</i>	Murat.

-N-

<i>nadan:</i>	Cahil.
---------------	--------

-Ö-

<i>önünü almak: +</i>	Engel olmak.
-----------------------	--------------

-P-

<i>pağışla:</i>	pıhtılaşmak
<i>payendaz:</i>	Ayak atmış.
<i>payla:</i>	Bölüşmek.
<i>perlenmek:</i>	Üzerine konmak.
<i>peykân:</i>	Ok ucundaki demir, (Mecazen, sevgilinin bakışı)
<i>pilte:</i>	Fitil, lamba fitili.
<i>pöçük:</i>	Uç.

-S-

<i>sağalmak:</i>	Aşağı doğru süzölmek.
<i>sağılmak:</i>	Süzölmek.
<i>sergerdan:</i>	Şaşkın, perişan, sersem.
<i>siftahki:</i>	Önceki, ilk.
<i>soyha:</i>	Ölünün üzerindeki elbise. (Metinde) uğursuz, istenmeyen eşya.

-Ş-

<i>şahmar:</i>	Yılanların şahı Şahmaran.
<i>şörük:</i>	Salya.
<i>şugga:</i>	Kâğıt parçası, küçük tezkire.

-T-

<i>taftamak:</i>	Yakıştırmak
<i>talánmak:</i>	Talan edilmek.
<i>tar u mar:</i>	Karmakarışık, dağınık, perişan.
<i>tegayyür:</i>	Gayrı olma, başka olma.
<i>teher:</i>	Çeşit, tür.
<i>tek:</i>	gibi
<i>terlan:</i>	Doğan kuşu, şahin.
<i>tor:</i>	Balık ağı.
<i>toy:</i>	Düğün.
<i>tutundurmak:</i>	Baş edebilmek.
<i>tülek:</i>	Bir cins av kuşu.

-U-

<i>ucundan:</i>	Sebebiyle, dolayısıyla.
<i>uğrönmek:</i>	Bütün vücudunu oynatarak yürümek.

-Ü-

ürüşan: Parlak.
üy be üy: Her taraf

-Y-

yağı: Düşman.
yağın bil: İyi bil, emin ol.
yamaçla: Karşı gelmek, mukavemet etmek.
yazığı gelmek: Acımak.
yekten: Birden.
yessir: Esir.
yüreğen: Yüreğine.

-Z-

zağ: Karga.
zahm: Yara.
zamanın behrinde: O vakitler, o zamanlar.
zarilenmek: Ağlamak, figan etmek.
zevrak: Kayık, sandal.

KAYNAKÇA

Makaleler

- Aslan, Ensar, "Âşık Şenlik'in Hikâyelerinin Konularının Kaynakları", *Halkbilimi Araştırmaları I*, Diyarbakır, 2003, s. 153-160.
- Aslan, Ensar, "Halk Hikâyelerinde İmtihan Motifi Kompleksi" *Millî Folklor*, S. 51, Ankara, Güz 2001, s. 5-14
- Âşıkoğlu, İsmail, "Âşık Şenlik", *Türk Folklor Araştırmaları*, S. 162, İstanbul, 1963.
- Düzgün, Dilaver, "Âşık Şenlik'in Lâtif Şah Hikâyesi Üzerine Bir Deneme", *Millî Folklor*, Bahar, 1990, s. 12-15.
- Hacıyeva, Maarife, "Âşık Şenlik Hakkında Azerbaycan'da Yapılan Araştırmalar", *Millî Folklor*, Yaz 1998, s. 19-22.
- Kaya, Doğan, "Lâtif Şah Hikâyesi", *Türk Dili ve Edebiyatı Makaleleri*, S. 3, Sivas, 2003.
- Köse, Nerin, "Türk Halk Hikâyelerinde Kahramanın Eğitimi Üzerine" *Araştırmalar II*, Ankara, 1997, s. 143-156.
- Türkmen, Fikret, "Lâtif Şah Hikâyesi Md.", *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, İstanbul, 1982, C. V, s. 70-71.

Bildiriler

- Alptekin, Ali Berat, "Çıldırılı Âşık Şenlik'in Lâtif Şah Hikâyesi Üzerine", *Âşık Şenlik Sempozyumu Bildirileri*, Ankara, 2000. s. 1-10.
- Aslan, Ensar, "Âşık Şenlik'in Hikâyelerinin Kaynakları", *Âşık Şenlik Sempozyumu Bildirileri*, Ankara, 2000. s. 41-47.
- Bali, Muhan, "Lâtif Şah Hikâyesinin İki Varyantı ve Bilinmeyen Bir Halk Hikâyecisi" 1. Uluslararası Türk Folklor Kongresi, C. II, Ankara, 1976,, s. 21-30.
- Cemiloğlu, Mustafa, "Lâtif Şah Hikâyesinin Giriş Epizodu" *Âşık Şenlik Sempozyumu Bildirileri*, Kültür Bakanlığı Yay., Ankara, 2000. s. 49-57.

- Ensar Aslan, "Âşık Şenlik'in Hikâyelerinin Kaynakları", *Âşık Şenlik Sempozyumu Bildirileri*, Ankara, 2000. s. 41-47.
- Kaya Doğan, "Edebiyatımızda Âşık Kolları ve Şenlik Kolu", *Türk Kültürü*, Yıl. XXXV, S. 412, Ankara, 2000, s. 499-508.
- Taşlıova, Şeref, "Çıldırli Âşık Şenlik'in Şiirleri ve Hikâyelerin İçindeki Özellikleri", *Âşık Şenlik Sempozyumu Bildirileri*, Ankara, 2000. s. 237-250.

Mezuniyet Tezleri

- Adım, Abdullah, *Tuzluca Folkloru*, Erzurum, 1970, s. 64-81 (Basılmamış Lisans Tezi).
- Aksoy, Mesut, *İğdır Şive Ağzlarından Derlenmiş Metinler Üzerinde Fonetik Araştırması*, Erzurum, 1977, s. 38-48. (Basılmamış Lisans Tezi).
- Atay, Serap, *Çıldırli Âşık Şenlik'in Şiirlerinde ve Hikâyelerinde Geçen Kişiler*, Diyarbakır, 1999. (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi).
- Aydın, Ensar, *Çıldır-Arpaçay Terekemelerinin Halk Edebiyatı Örnekleri*, Erzurum, 1968, s. 39-55. (Basılmamış Lisans Tezi).
- Eldemir, Nurhan, *Yıldızeli Halk Şairleri*, Sivas, 1994. (Basılmamış Lisans Tezi).
- Gültekin, Mustafa *Lâtif Şah Hikâyesi Üzerinde Mukayeseli Bir Araştırma*, Gaziantep, 2004, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi)
- Kaya Doğan, *Acıyurt Köyü Ağzının Fonetik ve Morfolojik Hususiyetleri*, İstanbul, 1974, s. 39-74. (Basılmamış Lisans Tezi).
- Kaya, Doğan, *Acıyurt Köyü Ağzının Fonetik ve Morfolojik Hususiyetleri*, İstanbul, 1974, s. 39-74 (Basılmamış Lisans Tezi)
- Özmen, Erdal, *Çıldırli Âşık Şenlik'in Hikâyeleri*, Erzurum, 1974 (Erdal Özmen, tezinde yer alan Lâtif Şah hikâyesini Karseli gazetesinde de yayımlanmıştır.)
- Özmilli, M. Serdar, *İzmir Yöresinden Derlenmiş Beş Halk Hikâyesi*, Erzurum 1975, s. 78-88 (Basılmamış Lisans Tezi).

Kitaplar

- Ahundov, Ehliman, *Azerbaycan Halg Dastanları*, Bakı, 1961, s. 327-354.
- Ahundov, Ehliman, *Dastanlar*, Bakı, 1993, s. 33-73.
- Alptekin, Ali Berat, *Çıldırılı Âşık Şenlik Bibliyografyası*, Ankara, 1989.
- Alptekin, Ali Berat-Nizamettin Coşkun, *Çıldırılı Âşık Şenlik Divanı - Hayatı, Şiirleri, Atışmaları ve Hikâyeleri*, Ankara, 2006.
- Altaylı, Seyfettin, *Azerbaycan Türkçesi Sözlüğü*, C. I-II, İstanbul, 1994.
- Aslan, Ensar, *Çıldırılı Âşık Şenlik Hayatı-Şiirleri-Karşılaşmaları-Hikâyeleri*, Ankara, 1975.
- Boratav, Pertev Naili, *Halk Hikâyeleri ve Halk Hikâyeciliği*, Ankara, 1946.
- Caferoğlu, A(hmet), *Doğu İlleri Ağızlarından Toplamalar I*, İstanbul, 1942, s. 19-47.
- Devellioğlu, Ferit, *Osmanlıca-Türkçe Lügat*, Ankara, 2008.
- Erdener, İslam, *Âşık Şenlik Divanı*, Kars, 1960.
- Güney, Eflatun Cem, *Folklor ve Halk Edebiyatı*, İst., 1971.
- Kartarı, Hasan, *Doğu Anadolu'da Âşık Edebiyatının Esasları*, Ankara, 1977.
- Kaya, Doğan, *Mahmut ile Nigâr Hikâyesi Üzerinde Karşılaştırmalı Bir Araştırma*, Ankara, 1993.
- Köse, Nerin, "Türk Halk Hikâyelerinin Yeniden Tasnifi Hakkında", *Araştırmalar I*, Ankara, 1996, s. 7-19.
- Köse, Nerin, "Türk Halk Hikâyelerinde Kahramanın Eğitimi Üzerine", *Araştırmalar II*, Ankara, 1997, s. 143-156.
- Olçay, Selâhattin, Ahmet Bican Ercilasun, Ensar Aslan, Arpaçay Köylerinden Derlemeler, s. 51-92.
- Sakaoğlu, Saim, Ali Berat Alptekin, Yurdanur sakaoğlu, Esmâ Şimşek, *Behçet Mahir'in Bütün Hikâyeleri II*, Ankara, 2000, s. 71-104.
- Tahmasib, M. H., *Azerbaycan Halg Dastanları*, Bakı, 1972.
- Türkmen, Fikret, Mete Taşlıova, Nail Tan, *Âşık Şeref Taşlıova'dan Derlenen Halk Hikâyeleri*, Ankara, 2008.